

Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

Tractatus Quintus. De Peccatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83594](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83594)

401

TRACTATUS QUINTUS. DE PECCATIS.

DISPUTATIO PRIMA.

*De natura, divisionibus, subjecto, & causa
Peccati.*

ARTICULUS PRIMUS.

Quid sit Peccatum.

NOTA. Peccatum sumitur latè & improprie, 1. pro quocumque defectu, vel excessu etiam naturali. In hoc sensu monstrum definitur peccatum naturæ. 2. Pro motivo vel incentivo peccati. In hoc sensu concupiscentia dicitur peccatum ab Apostolo Rom. c. 7. 3. Pro hostia ad expiandum peccatum oblata, In hoc sensu, 2. Cor. c. 5. Christus dicitur pro nobis factus esse peccatum, ut nos efficeremur iustitia Dei in ipso, hoc est, per ipsum. De peccato autem sic sumpto latè & improprie hic non agitur, sed de proprie & strictè sumpto, in qua acceptione peccatum idem est ac culpa, id est, actus, vel quasi actus humanus, moraliter malus, & imputabilis operanti, vel quasi operanti, ita ut propter illum operans, vel quasi operans, sit dignus vituperio & pena aliqua. His præsuppositis, sit

RESPONSIO.

Peccatum rectè definitur, libera transgressio legis divinæ.

Prob. 1. Quodd sit legis divinæ transgressio, ex S. Ambrosio lib. de Paradiso c. 8. ubi sic ait: *Quid est peccatum, nisi pravaricatio legis divinæ, & celestium inobedientia præceptorum?* Et ex S. Augustino lib. 22. contra Faustum c. 27. ubi S. Doctor peccatum describit, factum, vel dictum, vel concupitum aliquid (supple, aut ejus omissionem) contra æternam legem. Dico autem suppiendam esse hanc vocem: At ejus omissionem: nam transgressio legis alia est transgressio legis negativæ, qua prohibetur aliquid, & alia transgressio legis affirmativæ, qua aliquid præcipitur. Prima transgressio consistit in positione actus prohibiti: secunda verò in omissione actus præcepti. Hinc supra dictum est peccatum esse actum, vel quasi actum humanum, hoc est, esse actum humanum, vel actus humani omissionem liberam, & peccatum dividitur in peccatum commissionis & peccatum omissionis, de qua divisione infra.

Dices. Esse transgressionem legis divinæ, non convenit omni peccato. Ergo peccatum malè describitur, Legis divinæ transgressio. Neg. ant. *Probabis.* Nam 1. peccatum veniale non est contra, sed præter legem divinam. 2. Quandoque homines peccant contra solas leges humanas. 3. Datur peccatum purè philosophicum, quod soli rationi, non legi divinæ adversatur, Ergo, &c. R. neg. ant. quoad omnes partes. Nam 1. peccatum veniale est contra legem divinam, quamvis non sit contra charitatem, quæ est finis divinæ legis, quia ex eo, quodd est levis offensæ, non est incompossibilis cum amicitia, quæ intercedit inter Deum & hominem iustum. 2. Qui peccat contra legem humanam, peccat etiam contra divinam, quæ humanam servari jubet, ut suo loco ostensum est. 3. Falsum est quodd datur, aut dari possit peccatum purè philosophicum: nam qui peccat contra dictamen rectæ rationis, peccat simul & indivisibiliter contra legem divinam naturalem; quia, ut suo loco probatum

Simonnet Theol. Tom. 1.

est, rectæ rationis dictamen est intrinsecum & essentialè complementum legis divinæ naturalis, & ita est ipsa lex divina naturalis, non quidem adæquatè, sed completivè sumpta: est enim actus externus, quo Deus creaturæ rationali practicè intimat actus internos intellectus & voluntatis, quos habet ut legislator naturalis, quique cum exteriore illo actu intrinsecè constituunt completam & integram legem naturalem. Per hoc autem rectæ rationis dictamen Deus creaturæ rationali practicè intimando actus internos, quos habet ut naturalis legislator, & complendo legem suam naturalem in ratione legis, exterius ac sensibilibiter creaturæ rationali præscribit ea, quæ ab ea fieri, vel non fieri vult quæ author & rector naturæ; quod ut præter, sic dictamen illud modificat, ut recta ratio nunquam dicet aliquid esse naturæ rationali, quæ tali, disconveniens, quin simul & indivisibiliter saltem confusè dicet illud ab authore & rectore naturæ prohibitum esse.

2. Quodd peccatum sit legis divinæ transgressio libera, libertate scilicet indifferentiæ, probatur ex S. Augustino: sic enim loquitur lib. 3. de lib. arb. c. 19. *Illud proprie vocatur peccatum, quodd libera voluntate & ab sciente committitur*, supple, aut ab ignorante culpabiliter: ignorantia enim culpabilis, secundum principia S. Doctoris, æquivaleret scientiæ in ordine ad imputabilitatem ad vituperium & pœnam. Et lib. de vera religione c. 14. *Nunc verò usque adeo peccatum voluntarium est malum, ut nullo modo sit peccatum, si non sit voluntarium.* Et hoc quidem ita manifestum est, ut nulla hinc doctorum paucitas, vel indoctorum turba dissentiat. Ubi per voluntarium intelligit illud, quodd est à voluntate immuni à necessitate simplici, ut patet ex lib. 1. retract. c. 13. ubi S. Doctor dicit prædictam peccati definitionem convenire etiam peccato originali, eod quodd contrahatur ex mala voluntate primi hominis, quam malam voluntatem planè indubitatum est primo homini liberam fuisse libertate indifferentiæ: *Illud, inquit, quodd in parvulis dicitur originale peccatum, cum adhuc non utantur arbitrio voluntatis, non absurde vocatur etiam voluntarium, quia ex primi hominis mala voluntate contractum, factum est quoddam modo hereditarium.* Non itaque falsum est, quodd dixi: *Usque adeo peccatum voluntarium malum est, ut nullo modo sit peccatum, si non sit voluntarium.* Igitur juxta S. Doctorem, peccatum illud, quodd parvuli contrahunt ab origine, est peccatum proprie, quia illis voluntarium & liberum est, non quidem voluntate & libertate propria, sed voluntate & libertate primi parentis, hoc est, voluntate immuni ab antecedente ad unum determinatione, & libera non solum à coactione, sed etiam à simplici necessitate. Igitur juxta S. Doctorem, ad peccatum proprie dictum requiritur, ut sit voluntarium voluntate immuni ab antecedente ad unum determinatione, & libera non solum à coactione, sed etiam à simplici necessitate, hoc est, ut sit liberum, libertate indifferentiæ. In hunc sensum sic peccatum definit lib. de duab. animabus c. 1. *Peccatum est voluntas retinendi vel consequendi quodd iustitia vetat, & unde liberum est abstinere.* Hanc autem doctrinam aliquandò, post exortam scilicet Pelagianam hæresim, retractasse S. Doctor non dicitur, nisi à Novatoribus, & falsum esse demonstratum est in Tract. de Actibus, ubi de libertate.

Accedit ratio manifesta. Nam, ut supra notatum est, peccatum proprie dictum, est actus, vel quasi actus humanus, propter quem operans, vel quasi operans dignus est vituperio & pœna. Atqui nemo dignus est vituperio vel pœna propter actum, aut quasi actum

Qc

actum

actum non liberum, sed necessarium necessitate antecedenti. Ergo, &c. Minorem lumine naturali notam esse testatur S. August. lib. de vera relig. c. 14. & lib. de duab. anim. c. 11. ubi hæc habet: *Nec hi libri obscuri mihi scrutandi erant, unde discerem, neminem vituperatione suppliciove dignum, qui aut id velit, quod iustitia velle non prohibet, aut id non faciat, quod facere non potest. Nonne ista cantant & in montibus pastores, & in theatris poete, & indocti in circulis, &c.* Ex æquo igitur, juxta S. Doctorem, hæc duo nota sunt & manifesta, neminem vituperio suppliciove dignum, qui non facit quod non potest facere, & consequenter qui non omittit, quod non potest omittere. Primum autem ita notum est & manifestum, ut nequidem ab indoctis & rudibus possit ignorari. Ergo & secundum. Omnibus igitur etiam indoctis & rudibus notum est & manifestum, ad actum vel quasi actum vituperio suppliciove dignum, proindeque ad peccatum propriè & strictè dictum requiri, ut iustitiæ seu legi divinæ adverteatur, & aliud operans vel quasi operans nulla necessitate sive violenta sive non violenta adigatur: ita ut operans contra legem prohibentem sic operetur, vel omittens contra legem præcipientem omittat ex propria electione & determinatione. Sic argumentatur S. Doctor loco proxime citato: *Quod si nemo, inquit, vituperatione vel damnatione dignus est, aut non contra vetitum iustitiæ faciens, aut quod non potest, non faciens, omne autem peccatum vel vituperandum vel damnandum, quis dubitet, tunc esse peccatum, cum & velle injustum est, & liberum nolle?*

Confirm. Quia legis divinæ transgressio necessaria non potest esse peccatum propriè dictum. Ergo superest, ut peccatum propriè dictum sit libera transgressio legis divinæ. *Prob. ant.* Nam qui necessario transgreditur præceptum aliquod divinum, transgreditur vel faciendum aliquid, quod non potest omittere, vel aliquid omittendo, quod non potest facere. Sed propriè peccare non potest is, qui aut facit aliquid, quod non potest omittere, aut aliquid omittit, quod non potest facere. Nam ut ait S. Augustinus lib. de duab. anim. cap. 12. *Peccati reum teneri quemquam, quia non fecit, quod facere non potuit, supple, aut fecit, quod non facere non potuit, summa iniquitas est, & insanie.* Ergo, &c. Hinc summi Pontifices, Pius V. Gregorius XIII. & Urbanus VIII. hanc Bani propositionem damnaverunt: *Homo peccat etiam damnabiliter in eo, quod necessario facit.*

Obj. 1. Peccata venialia sunt verè peccata, tamen non possint aliquando vitari, & ita aliquando committantur necessariò. Ergo transgressio legis divinæ, etiam necessaria, potest esse peccatum propriè. *Prob. ant.* Nam Trid. sess. 6. can. 23. anathematizat dicentem, hominem etiam iustificatum posse in tota vita vitare omnia peccata venialia sine speciali Dei privilegio. Quod certè privilegium paucis admodum conceditur, & fortasse uni B. Virgini concessum est, sic ut, illa sola excepta, nemo unquam illud acceperit, aut accepturus sit. *R. neg. ant.* Nemo enim unquam peccat, etiam venialiter, sine libera potestate, seu libertate indifferentiæ ad opposita.

Ad probationem R. Trid. loco citato loqui non de potentia reducibili, sed de potentia reducenda ad actum: cum enim ait hominem iustificatum non posse in tota vita vitare omnia venialia sine speciali Dei privilegio, nihil aliud vult, quam fore nunquam, ut homo iustificatus sine speciali Dei privilegio omnia venialia vitet in tota vita; & secundum mentem Concilii, hominem iustificatum non posse in tota vita sine speciali privilegio Dei vitare omnia venialia, nihil aliud est, quam, seculo Dei privilegio speciali, fore infallibiliter, ut homo etiam post adeptam iustificationis gratiam, aliquando labatur in venialia, non propter physicam aliquam necessitatem aliquando peccandi venialiter; quoties enim venialiter peccat iustus, sic peccat, ut posset non peccare; sed tum propter

magnam difficultatem addiscendi ea omnia, quæ potest & tenetur scire, & quæ tamen ignorando non potest homo ea facere vel omittere, quæ facere vel omittere tenetur; tum propter magnam difficultatem semper advertendi ad ea, quæ scit; tum propter magnam voluntatis fragilitatem, & ad sensibilia ac rationi repugnantia propensionem, ortam ex inordinatis appetitibus materialis motibus, frequenter erumpentibus; tum denique propter frequentissimas occasiones peccandi, quibus ad malum sollicitamur.

Dices. Quòd nullus ex iustificatis unquam, seculo speciali privilegio Dei, sit omnia venialia vitaturus in tota vita, imò quòd, seculo speciali privilegio Dei, futurum sit infallibiliter, ut omnis iustificatus in vita aliquando peccet venialiter, non potest esse sine aliqua etiam antecedenti necessitate peccandi, & impotentia etiam antecedenti vitandi peccatum. *R.* reverà hoc non posse esse sine antecedenti necessitate morali aliquando peccandi venialiter, & consequenter non posse esse sine antecedenti impotentia morali vitandi omnia venialia. At cum hac antecedenti impotentia morali, quæ est ad vitandam omnium venialium collectionem in tota vita, stare potest potentia non solum physica, sed etiam moralis vitandi omnia venialia distributivè, hoc est, & hoc, & illud, & illud in particulari. Unde omnis iustificatus cum antecedenti impotentia morali, quam habet ad vitandam omnium venialium collectionem in tota vita, seculo speciali Dei privilegio, nunquam venialiter peccat sine vera potentia morali vel saltem physica ad oppositum, & sic nunquam venialiter peccat necessariò necessitate excludente libertatem indifferentiæ.

At inquit. Antecedens illa impotentia, quam habet omnis iustificatus ad vitandam omnium venialium collectionem in tota vita, seculo speciali Dei privilegio, non est moralis tantum, sed physica impotentia. *R. neg. Probabis.* Nam omnis impotentia moralis, quantumvis antecedens, superari potest, & aliquando superatur. *R.* omnem antecedentem impotentiam moralem posse quidem saltem absolute superari, at tamen aliquam talem esse posse, ut nunquam re ipsa superetur, qualis est ea, de qua nunc loquimur, ut fides docet.

At inquit. Antecedens impotentia moralis, qualis est ut re ipsa nunquam superetur, æquivaler antecedenti impotentia physica, imò non differt ab ea, nisi nomine tenus. *R. neg.* Magna enim inter utramque intercedit disparitas. Nam antecedens impotentia physica ad vitandam omnium venialium collectionem in tota vita, excluderet potentiam etiam physicam vitandi omnia venialia etiam singillatim sumpta, & ita homo iustificatus cum impotentia antecedente physica ad vitandam omnium venialium collectionem in tota vita, seculo speciali Dei privilegio, aliquando venialiter peccaret sine potentia etiam physica ad oppositum, proindeque aliquando venialiter peccaret cum antecedenti necessitate physica peccandi. At antecedens impotentia moralis tantum ad vitandam, &c. non excludit potentiam physicam, imò nec moralem vitandi omnia venialia singillatim sumpta. Unde cum hac impotentia morali homo iustificatus potest habere, & re ipsa habet, quotiescumque peccat, non peccandi potestatem saltem physicam, imò & moralem, nisi aliunde excludatur. Unde homo iustificatus cum antecedenti impotentia morali ad vitandam, &c. nunquam re ipsa peccat venialiter sine physica, vel fortasse etiam sine morali potentia non peccandi, & sic nunquam peccat venialiter cum necessitate physica peccandi, seu transgrediendi legem, quam hic & nunc transgreditur; imò nequidem peccat unquam venialiter cum morali necessitate peccandi, nisi moralis non peccandi potentia excludatur per aliquid superadditum antecedenti illi impotentia morali, quam habet ad vitandam omnium venialium collectionem, &c. puta per habitum vitiosum, per vehementiam passionis, aut aliquid huiusmodi.

Obj. 2. Transgressio legis divinæ etiam necessaria displicet Deo. Ergo est peccatum propriè. *R.* neg. conseq. Non enim omne, quod displicet Deo, est peccatum propriè. Ad hoc enim ut actus aliquis Deo displiceat, sufficit quod habeat turpitudinem moralem, sive hæc turpido sit imputabilis operanti, sive non sit, propter ignorantiam vel inadvertentiam inculpabilem, aut propter defectum sufficientis libertatis. Ex antecedente igitur sequitur tantum, quod transgressio legis divinæ necessaria moralem habeat turpitudinem; quod verum est. Unde transgressio legis divinæ necessaria est peccatum materiale: at non est peccatum formale, nec proinde peccatum propriè & strictè dictum; quia moralis turpido, quam habet, quantumvis Deo displiceat, non est ad vituperium & pœnam imputabilis operanti propter defectum libertatis.

ARTICULUS II.

Quotuplex sit peccati divisio.

1. Peccatum aliud est originale, & aliud personale. Peccatum originale est illud, quod per viam generationis ab Adamo transfunditur in posteros ejus; personale est illud, quod ab unoquoque propria voluntate committitur.

2. Peccatum personale, ratione diversorum statuum, aliud est actuale, & aliud habituale. Nam peccatum, quod propria voluntate committimus, vel actu existit, seu actu committitur, & sub hac consideratione dicitur peccatum actuale; vel non amplius existit actu, seu non actu committitur, sed commissum est, & sub hac consideratione vocatur peccatum habituale, quandiu non remittitur: tandiu enim manet moraliter, seu in æstimatione prudenti, quia tandiu Deus propter illud jure indignatur homini, perinde ac si actu & physice existeret.

3. Peccatum actuale aliud est commissionis, & aliud omissionis. Peccatum commissionis est illud, quo præceptum negativum transgredimur, & consistit in actu aliquo prohibito. Peccatum omissionis est illud, quo transgredimur præceptum affirmativum, & consistit in omissione culpabili alicujus actus præcepti.

4. Peccatum actuale aliud est veniale, & aliud mortale. Peccatum mortale est illud, quod reddit hominem Deo odibilem, & dignum pœna æterna. Dicitur mortale, quia avertit mortem spiritualem animæ, privando illam gratia sanctificante, in qua, animæ vita spiritualis consistit. Peccatum veniale est illud, propter quod Deus homini indignatur leviter tantum, & quod tantum inducit reatum pœnæ temporalis, in hac vita vel altera exolvenda. Veniale dicitur, quia non dissolvit amicitiam hominis cum Deo, nec avertit mortem animæ: non enim est impossibile cum charitate, sed solum fervorem ejus minuit; neque excludit à cœlesti beatitudine, sed solum retardat ascensionem illius.

5. Peccatum actuale aliud est carnale, & aliud spirituale. Carnale est illud, cujus objectum est aliqua delectatio carnalis; spirituale verò, quod non habet pro objecto carnalem delectationem. De utroque loquitur Apostolus 2. Cor. c. 7. cum ait: *Mandemus nos ab omni inquinamento carnis & spiritus.* Primum consummatur actione materialis organi, ut peccatum gula, vel luxurie. Secundum verò consummatur actione purè spirituali, ut peccatum invidia, vel superbie. Peccata primi generis majora sunt quoad infamiam & adhesionem ad objectum. Peccata verò secundi generis, cæteris paribus, graviora sunt quoad culpam.

6. Peccatum actuale aliud est cordis, quod in corde, ut odium Dei; aliud oris, quod voce, ut perjurium; aliud operis, quod opere, ut furtum, consummatur. Item aliud est ex ignorantia, aliud ex passione, & aliud ex malitia. Peccatum ex ignorantia, seu peccatum ignorantie est illud, quod ab ignoran-

Simonnet Theol. Tom. I.

tia culpabili, voluntarium diminvente, tanquam à causa per accidens procedit. Dico, voluntarium diminvente: nam duplex est ignorantia culpabilis, una scilicet affectata, seu directè volita, qualis est ignorantia illius, qui expressè non vult scire, ut postea liberius peccet; altera verò non affectata, seu indirectè tantum volita, qualis est ignorantia illius, qui negligit scire id, quod scire tenetur. Prima non minuit voluntarium, & peccatum quod ex illa fit, non debet dici peccatum ex ignorantia, sed potius peccatum ex malitia, quia hæc ignorantia in ordine ad imputabilitatem æquivalere in æstimatione prudenti certæ scientiæ. Secunda ignorantia minuit voluntarium, & peccatum quod ex ea fit, dicitur propriè peccatum ex ignorantia, seu peccatum ignorantie.

Peccatum ex passione est illud, quod procedit ex motione appetitus materialis, trahentis voluntatem ad consensum. Pro quo *nota*. Duplex est passio, una scilicet, quam voluntas non excitat; & altera, quam excitat voluntas, & quæ idcirco consequens dicitur. Peccatum autem, quod ex ea fit, non est propriè peccatum ex passione, sed potius dici debet peccatum ex malitia, quia passio, quam voluntas excitat, non minuit libertatem voluntatis. Passio verò, quam voluntas non excitat, dicitur antecedens, & duplex est, una scilicet simpliciter antecedens, & altera antecedens secundum quid tantum. Antecedens simpliciter est ea, quæ non est voluntaria neque in se, neque in alio, tanquam causa: antecedens secundum quid est ea, quæ voluntaria est, non quidem in se, sed in alio, puta in prava consuetudine, quamdiu voluntas eam non retrahat, nec ei, quantum in se est, resistit: unde passio antecedens secundum quid tantum censei non potest minuire libertatem, & ita peccatum quod ex ea fit, non est propriè peccatum ex passione, sed potius est peccatum ex malitia. Solum igitur peccatum, quod fit ex passione simpliciter antecedente, hoc est, ex passione, quæ neque in se neque in alio voluntaria est, propriè dicitur peccatum ex passione, seu, quod idem est, peccatum ex infirmitate; quia sola passio simpliciter antecedens voluntatis libertatem minuire censetur.

Peccatum ex malitia est illud, quod fit ex plena libertate. Hoc modo peccat, quicumque neque ex ignorantia indirectè tantum volita, neque ex passione simpliciter antecedente legem transgreditur: talis enim legem transgreditur ex plena libertate. Nam duobus tantum modis minui potest libertatis usus. 1. Ex parte intellectus, & hoc facit ignorantia non affectata. 2. Ex parte voluntatis, & hoc facit passio simpliciter antecedens. Si ergo neque ex ignorantia non affectata, neque ex passione simpliciter antecedente peccatur, peccatum est omnino liberum: unde caret omni excusatione, & rectè dicitur peccatum ex malitia. De iis autem, qui hoc modo peccant, dicit Scriptura Job c. 34. *Qui quasi de industria cefferunt ab eo (Deo.)*

Potest peccatum ex passione, ex suo genere gravius esse, quam peccatum ex ignorantia. Ratio est, quia ignorantia non affectata minuit liberum & voluntarium: passio verò simpliciter antecedens minuit quidem liberum, sed augeat voluntarium: augeat enim voluntatis conatum. Omnium autem ex genere suo gravissimam est peccatum ex malitia, quia omnium maxime liberum est, & voluntarium.

7. Peccatum actuale aliud est specialiter contra Deum, aliud specialiter contra proximum, & aliud specialiter contra ipsum operantem. Ratio est, quia inter virtutes, aliæ sunt quæ propriè habent Deum pro objecto, ut fides, spes, charitas & religio; unde peccata quæ illis adversantur, sunt speciali modo contra Deum: aliæ habent pro objecto proximum, ut justitia & misericordia; & ita peccata quæ illis opponuntur, sunt speciali modo contra proximum. Aliæ denique hominem ad se ipsum rectè disponunt, ut fortitudo & temperantia; & ita peccata illis opposita, sunt speciali modo contra ipsum operantem. Quod non impedit, quominus omnia omnia

Cc 2 pecca.

peccata generali quadam ratione & Deo & ipsi operanti adversentur.

8. Si qui sunt, qui peccatum actuale dividant in putè philosophicum, & theologicum, eorum sententiam ut falsam, absurdam, & merito damnatam rejicimus. Peccatum quidem actuale potest dupliciter considerari, & 1. quidem ut est disconveniens naturæ rationali. 2. Ut est difforme legi divinæ. Sub prima consideratione habere malitiam philosophicam dicitur, quia actus vel omissionis actus disconvenientia cum natura rationali potissimum consideratur à Philosophis, Sub secunda consideratione dicitur habere malitiam theologicam; quia actus vel omissionis actus diffinitas cum lege divina à Theologis potissimum consideratur. At neutra malitia ab altera separari potest, nec fieri potest, ut actus vel omisso actus unam habeat, & altera careat: quidquid enim disconvenit naturæ rationali, prohibetur est lege divina (loquor de lege naturali.) & quidquid prohibetur est lege divina, secundum se & intrinsecè disconvenit naturæ rationali. Item neutra malitia sine altera culpabilis est, quia vel utraque vel neutra voluntaria est ponenti vel omittenti actum. Ratio est, quia dictamen rectæ rationis, quod est intrinsecum & essentialè complementum legis divinæ naturalis, nunquam dicitur actum vel omissionem actus esse disconvenientem naturæ rationali, quin simul & indivisibiliter dicitur adversari legi divinæ. Uode qui cognoscit unam malitiam, cognoscit & alteram; & qui culpabiliter ignorat vel non advertit unam malitiam, culpabiliter ignorat vel non advertit alteram, proindeque qui consentit in unam malitiam, consentit & in alteram. Sed hac de re jam non semel actum est. Vide tract. de actibus, & de Legibus.

ARTICULUS III.

Utrum peccatum possit esse in voluntate, in intellectu, & in potentiis exterioribus.

Nota. In quolibet peccato quatuor considerari possunt, nempe actus vel quasi actus malitia materialis, quæ potissimum consistit in diffinitate cum lege divina, libertas & voluntarietas, malitia formalis seu culpabilitas & imputabilitas. Item intellectus potest dupliciter spectari, ut subiectum, & ut dirigente. Hic autem agitur de intellectu, ut subiectum est: de illo tamen ut dirigente, aliquid dicemus. Item actus exteriores, qui à potentiis organicis exterioribus eliciuntur, possunt considerari, & ut sunt objecta actuum interiorum, à quibus imperantur, & ut sunt actiones exercitæ, & interiorum actuum effectus. His prænotatis, sit

RESPONSIO I.

Si peccatum sumatur primo & secundo modo, non omne peccatum est in voluntate.

Prob. Nam v. g. error & hæresis sunt peccata. Atqui error & hæresis, 1. quantum ad entitatem, non sunt in voluntate: non enim sunt actus voluntatis. 2. Nec sunt in voluntate, quantum ad malitiam materiale; nam 1. disconvenientia illorum cum natura rationali, cum sit illis intrinseca, non potest ibi esse, ubi non est illorum entitas. 2. Illorum diffinitas cum lege divina, cum non sit nisi extrinseca dominatio, resultans ex lege divina prohibente, vel, quod idem est, cum realiter non sit aliud, quam ipsa divina prohibitio, in voluntate subiectari non potest. Ergo, &c.

RESPONSIO II.

Si peccatum consideretur quoad rationem libertatis ac voluntarietatis & imputabilitatis, omne peccatum est in voluntate.

Prob. Nam omnis peccati libertas ac voluntarietas est denominatio extrinseca, petita à voluntate, absque omni antecedenti ad unum determinatione intrinseca operante vel formaliter, vel æquivalenter,

& ita omnis peccati libertas ac voluntarietas realiter nihil aliud est, quam ipsa voluntas operans vel formaliter, vel æquivalenter, absque antecedenti ad unum determinatione intrinseca, tam simplici, quam violenta. Item omnis peccati imputabilitas est extrinseca denominatio, petita à voluntate contra debitum operante, vel omittente; & ita omnis peccati imputabilitas realiter nihil aliud est, quam ipsa voluntas contra debitum operans, vel omittens, liberè scilicet & scienter, aut saltem cum ignorantia vel inadvergentia culpabili. Ergo, &c.

RESPONSIO III.

Quædam peccata, quantum ad entitatem vel quasi entitatem, sunt in intellectu tanquam in subiecto, quædam etiam sunt tanquam in dirigente.

Prob. 1. pars. Nam 1. error & hæresis sunt peccata. Sed error & hæresis quantum ad entitatem, sunt in intellectu, tanquam in subiecto. 2. Ignorantia eorum, quæ quis scire tenetur, est peccatum. Sed hæc ignorantia est in intellectu tanquam in subiecto: forma enim, & ejus privatio, & consequenter scientia & ignorantia, habent idem subiectum. At scientia est in intellectu tanquam in subiecto. Propter eandem rationem peccatum omissionis est in intellectu tanquam in subiecto, quando est omisso actus intellectus, puta actus intellectus, quem lex fieri præcipit.

Observe obiter. Hoc inter ignorantiam & errorem voluntarium interest discrimen, quod ignorantia non sit peccatum, nisi quando est eorum, quæ homo scire tenetur; error verò voluntarius semper sit peccatum, in quacumque materia versetur. Ratio est, quia privatio scientiæ non est per se turpis moraliter, nec imputabilis, nisi sit eorum quæ quis potest, & tenetur scire. At error est objectum per se turpe, & naturæ rationali disconveniens, nec ad ullum bonum finem referibile: unde non potest amari nisi turpiter & inhonestè. Hinc semper peccatum est, exponere se morali periculo errandi, & quidem mortale vel veniale pro qualitate materiæ. Hinc peccat, qui in judicando sequitur minorem verisimilitudinem; secus verò si, omnibus maturè ponderatis, majorem sequatur.

Prob. 2. pars. Tunc peccatum est in intellectu ut dirigente, quando intellectus malè consulit & dirigit voluntatem. Atqui intellectus quandoque malè consulit & dirigit voluntatem: quandoque enim voluntatem non modò non dirigit ad id, quod honestum est, sed è contra movet ad id, quod est turpe. Ergo, &c.

RESPONSIO IV.

Peccatum potest esse in potentiis exterioribus.

Prob. Nam actus potentiarum exteriorum, non quidem ut sunt objecta actuum interiorum, sed ut sunt actiones exercitæ contra legem divinam, sunt peccata: habent enim malitiam non solum objectivam, quatenus non possunt nisi turpiter apperi & imperari, sed etiam formalem, quia verè sunt culpabiles, & imputabiles ad vituperium & poenam, suntque verè transgressiones legis divinæ. Ergo, &c. Sed

Nota. 1. Actus exteriores, qui sunt peccata, ut sint liberi & voluntarii, non habent à potentiis exterioribus, à quibus eliciuntur, sed à voluntate, à qua liberè & voluntariè imperantur. 2. Ut sint culpabiles, & imputabiles ad vituperium & poenam, habent à voluntate contra debitum operante, non à potentiis exterioribus, quarum sunt actus. 3. Præter malitiam formalem, seu culpabilitatem, illis communem cum actibus internis, quibus imperantur, habent etiam malitiam materiale extrinsecam, nempe diffinitatem cum lege divina, quæ illis quoque cum iidem actibus internis communis est, & si lege naturali prohibentur, intrinsecam, nempe disconvenientiam cum natura rationali, quæ tali, distinctam à malitia materiali intrinseca, quam habent actus elicti voluntatis. 4. Unum tamen & idem totale peccatum constituunt cum actibus internis, qui-

quibus eos voluntas appetit & imperat. Vide tract. de Actibus hum.

ARTICULUS IV.

Utrum peccatum possit esse in appetitu materiali secundum se, ita ut omnes motus appetitus materialis circa rem illicitam, prevenientes omne exercitium libertatis & omnem consensum voluntatis, sint peccata.

NOta. Circa hanc questionem multiplex est sententia. Prima est Lutheri, docentis motus illos omnes esse mortalia peccata, etiam si voluntas non consentiat, nec tamen iustis à Deo imputari propter fidem. Secunda est Cajetani, & docet motus illos esse peccata venialia, quamvis voluntas non consentiat. Tertia est Durandi, & aliquorum aliorum, tenentium motus illos esse peccata venialia, si procedant ex imaginatione rei illicitæ; secus verò, si procedant ex sola dispositione corporis. Quarta denique, quæ communis est, docet motus ejusmodi neque mortalia, neque venialia peccata esse. Cum hac sententia sit

RESPONSIO I.

Motus concupiscentiæ, omnem voluntati consensum prevenientes, non sunt peccata mortalia.

Prob. 1. Ex Script. Eccli. c. 18. dicitur: *Post concupiscentias tuas non eas.* Unde sic argumentor cum S. Augustino lib. 5. contra Julian. c. 3. Si etiam absque omni consensu voluntatis motus concupiscentiæ essent peccata mortalia, frustra moneret nos Ecclesiasticus, ne post concupiscentias nostras eamus, hoc est, ne consentiamus motibus concupiscentiæ. Atqui tamen monet nos, nec frustra monet. Ergo, &c. 2. Rom. c. 6. sic ait Apostolus: *Non regnet peccatum in vestro mortali corpore, ut obediat concupiscentiis ejus;* ubi nomine peccati intelligit concupiscentiam, non quod per se peccatum sit propriè, sed quia est effectus peccati originalis, & causa peccati actualis. Hanc autem concupiscentiam non vult non esse, sed solum non regnare in nostro corpore; quia videlicet tunc tantum propriè peccatum est, quando in nobis regnat. Atqui tunc tantum in nobis regnare intelligitur, quando ei obedimus, ut explicat Apostolus ipse, hoc est, quando ei consensum nostrum exhibemus. Ergo, &c. 3. Jacobi c. 1. dicitur: *Unusquisque tentatur à concupiscentia sua, abstractus & illectus;* deinde concupiscentia, cum conceperit, parit peccatum: peccatum verò, cum consummatum fuerit, generat mortem; ubi Apostolus tria distinguit instantia, in quorum primo est solus motus concupiscentiæ, tentans, & ad peccatum alliciens; in secundo partus concupiscentiæ; in tertio spiritualis mors animæ. In primo motus concupiscentiæ omnino involuntarius est, in secundo voluntarius imperfectè, in tertio perfectè voluntarius. In primo, motus concupiscentiæ est mera tentatio, quæ certè non est peccatum, sed potius est occasio meriti: non enim Deus finit nos tentari per insurgentem concupiscentiæ motum, nisi ut ei resistendo mereamur. Unde illud ejusdem Apostoli eod. cap. *Beatus vir, qui suffert tentationem,* hoc est, qui eam patitur invitus. In secundo, motus concupiscentiæ est peccatum veniale, quod Jacobus vocat concupiscentiæ partum. In tertio denique concupiscentiæ motus est peccatum mortale, in quo spiritualis mors animæ consistit. Ergo ex Jacobo Apostolo, ante plenum & perfectum consensum motus concupiscentiæ non est peccatum mortale.

Prob. 2. ratione. Nam 1. nullum peccatum mortale reperitur in iustis, manentibus in statu iustitiæ. Status enim iustitiæ impossibilis est cum omni peccato mortali, ut fides docet. Atqui motus concupiscentiæ reperitur in iustis, manentibus in statu iustitiæ. Ergo motus concupiscentiæ secundum se nec sunt, nec possunt esse mortalia peccata. Minor patet ex Apostolo dicente Rom. c. 7. *Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ,*

Siquinet Theol. Tom. 1.

& captivantem me in lege peccati, quæ est in membris meis. Experiebatur ergo ipse Apostolus inordinatos concupiscentiæ motus: unde & gemebar sub hac servitute, & ad libertatem anhelabat: *Infelix ego homo! quis me liberabit de corpore mortis hujus?* Cum illis tamen inordinatis concupiscentiæ motibus iustus erat, quia per illos non peccabat. Per illos autem non peccabat, quia non consentiens, sed invitus patiebatur illos. Quod odi malum, inquit, illud facio. . . . nunc autem jam non ego operor illud; sed quod habitat in me peccatum. . . . velle adjacet mihi; perficere autem bonum non invenio: unde per illos motus legem divinam non transgrediebatur: *Si quod nolo malum, illud facio, consentio legi, quoniam bona est. . . . Condelector legi Dei secundum interiorem hominem. . . . Ego ipse mente servio legi Dei, carne autem legi peccati;* proindeque, non obstantibus illis motibus, perseverabat in statu iustitiæ, ex quo nemo potest excidere, nisi per gravem legis divinæ transgressionem.

2. Omne peccatum est essentialiter voluntarium: nam, ut dicit Augustinus, *peccatum usque adeo voluntarium malum est, ut non sit peccatum, si non sit voluntarium.* Atqui motus concupiscentiæ, secluso omni consensu voluntatis, nullo modo voluntarii sunt, ut patet ex terminis. Ergo secluso omni consensu voluntatis, nec sunt, nec possunt esse mortalia peccata. Nec dic motus concupiscentiæ nobis quidem voluntarios non esse voluntate nostra, physicè propria, sed nobis voluntarios esse voluntate Adam, quæ fuit moraliter nostra propria, quomodo nobis voluntarium est peccatum originale; proindeque sicut peccatum originale nobis sufficienter voluntarium est, ut sit nostrum peccatum; ita motus concupiscentiæ nobis sufficienter voluntarios esse, ut sint nostra peccata mortalia, etiam secluso omni voluntatis propriæ consensu. Nam contra est, quia motus concupiscentiæ non sunt peccatum originale; & si peccatum originale in illis consisteret, falltem non essent peccata in renatis; quia, ut docet Trid. sess. 5. tota culpa originalis per baptismum dimittitur: sed sunt peccata actualia & personalia, ut docent ipsimet Sæctarii. Peccata autem actualia & personalia nulla sunt, nisi nobis voluntaria sint voluntate nostra, physicè propria. In hoc enim originale differt ab actualibus & personalibus, quod voluntate physicè nobis aliena contrahatur; actualia verò & personalia non contrahantur, nisi voluntate nobis physicè propria, & hanc ob rationem dicuntur personalia.

Hoc apertè docet S. Augustinus lib. 1. de peccata mer. & remissione, ubi postquam c. 34. sic pro existentia peccati originalis argumentatus est: *Parvulis in baptismo peccatum aliquod dimittitur: Ergo habent aliquod peccatum: Ergo vel originale, vel personale.* Atqui nullum habent aut habere possunt peccatum personale: Ergo ante baptismum habent peccatum originale, quocum nascuntur, & quod illis dimittitur, cum baptizantur: prolequitur statim cap. sequenti in hunc modum: *An verò . . . tempus ad hoc impensuri sumus, ut probemus, atque doceamus quomodo per propriam voluntatem, sine qua nullum vitæ propria potest esse peccatum, nihil mali commiserint infantes, qui propter hoc vocantur ab omnibus innocentes? Ubi per vitæ propria peccatum, quod non nisi voluntate propria committitur, intelligit peccatum personale.* Igitur juxta S. Doctorem, tam evidens est parvulos, recens natos, nullum habere peccatum personale, ut in hac veritate probanda frustra tempus tereretur; quia nimirum tam evidens est eos non posse peccare voluntate propria, ut hoc nulla probatione indigeat. *Nonne, inquit, tanta infirmitas animi & corporis, tanta rerum ignorantia, tam nulla omnino præcepti capacitas, nullus vel naturalis, vel conscriptæ legis sensus aut motus, nullus in alterutram partem rationis usus, hoc multo restat silentio, quam sermo noster præclamat atque indicat? Hinc parvuli, recens nati, ab omnibus vocantur innocentes, non quia carent omni omnino peccato, etiam originali, sed quia omnibus notum est,*

eos carere omni peccato vite propriæ, eos nihil mali voluntate propria committere, eos nec rationis nec libertatis usum habere, & eos sic nullum prorsus habere peccatum personale. Itaque ex S. Doctore, ad peccatum actuale & personale essentialiter requiritur, ut voluntarium sit voluntate propria peccantis; & hoc ita indubitatum est, ut omnibus notum sit, parvulos non habere peccatum personale, quia omnibus notum est, eos nihil mali voluntate propria committere, & tanta constet evidentiâ parvulos non habere peccatum personale, quanta constat eos nihil mali voluntate propria committere.

Obj. 1. Omnes motus concupiscentiæ prohibentur per legem illam, *Non concupisces*. Ergo, &c. *Resp.* omnem motum concupiscentiæ prohiberi, quâ voluntarius, non quâ naturalis motus est; vel potius non tam ipsum concupiscentiæ motum prohiberi, quâm voluntatis consensum, quo concupiscentiæ motus fit voluntarius: Deus enim per præceptum illud, *Non concupisces*, non prohibet nobis, ne habeamus motus concupiscentiæ, sed ne illis consentiamus. Ratio est, quia sicut Deus ea tantum nobis præcipit, quæ facere, ita ea tantum prohibet nobis, quæ omittere possumus. At non possumus carere motibus concupiscentiæ, sed solum possumus illis non consentire, ut patet ex Apostolo supra relato. Hinc à duobus Pontificibus, & cum illis ab universa Ecclesiâ hæc Baji propositiones, 50. *Prava desideria, quibus ratio non consentit, & que homo invitus patitur, sunt prohibita præcepto; 51. Concupiscentia, sive lex membrorum, & prava ejus desideria que inviti sentiunt homines, sunt vera legis inobedientia, damnata fuerunt.*

Dices. Hæc doctrina repugnat Augustino lib. de Spir. & lit. c. ult. & lib. 2. de nupt. & concup. c. 29. quibus locis docet hanc legem, *Non concupisces*, non posse servari in hac vita propter motus concupiscentiæ. Unde sic argumentor. Si lex, *Non concupisces*, non prohiberet ipsos motus concupiscentiæ, sed solum voluntatis consensum, posset in hac vita servari: potest enim voluntas, auxilio gratiæ adjuta, omnibus concupiscentiæ motibus dissentire. Atqui ex Augustino, lex, *Non concupisces*, non potest servari in hac vita. Ergo ex Augustino, non solum prohibet consensum voluntatis, sed etiam ipsos concupiscentiæ motus, etiam omnem voluntatis consensum prævenientes.

R. in hac lege, *Non concupisces*, secundum mentem S. Doctoris, duo distinguenda esse, finem scilicet & medium. Finis est, nullos experiri concupiscentiæ motus; medium verò, insurgentibus concupiscentiæ motibus resistere, imò ad illos impediendos moralem diligentiam & cautionem adhibere, præsertim quando solent ad consensum pertrahere. S. autem Augustinus locis citatis dicit tantum legem, *Non concupisces*, in hac vita servari non posse quantum ad finem, quia non possumus in hac vita carere omni motu concupiscentiæ. At servari potest quantum ad medium: possumus enim moralem diligentiam & cautionem adhibere ad impediendos concupiscentiæ motus, & si insurgant, illis resistere, quod sufficit ut contra legem illam non peccemus. Proprie enim obligatio legis est ad usum mediorum, non ad finis affectionem; nec transgressor legis censetur, qui non assequitur finem, sed qui media non adhibet. Hinc contra legem, *Non concupisces*, peccat is, qui consentit motibus concupiscentiæ, aut qui temerè exponit se morali periculo eos habendi, non verò is, qui eos planè invitus patitur, ut docet expressè S. Augustinus epist. 200. *Quamvis, inquit, insint, dum sumus in corpore mortis hujus, desideria peccati, si nulli eorum adhiberemus assensum, non esset unde diceremus Patri nostro, qui est in Cælis: Dimitte nobis debita nostra.* Hic autem per desideria peccati, motus concupiscentiæ manifestè intelligit.

Obj. 2. S. Augustinus variis locis docet nos peccare formaliter per motus concupiscentiæ, etiam secluso omni consensu voluntatis. Ergo, &c. *Neg. ant. Probabilis.* Nam 1. dicit cum Ambrosio, concupiscentiam esse iniquitatem, quia iniquum est, ut caro con-

cupiscent adversus spiritum. 2. Dicit nos à concupiscentia non solum miseros, sed etiam malos esse, 3. Dicit concupiscentiam esse peccatum, quia inest illi inobedientia contra dominatum mentis. R. ad 1. Augustinum cum Ambrosio, nomine iniquitatis inordinationem intelligere, & concupiscentiam vocare iniquitatem, quia est quædam inordinatio, quæ spiritui adversatur, sollicitando nos ad id agendum, quod spiritus dicitur esse turpe & illicitum. R. ad 2. nos per concupiscentiam malos esse, quatenus per eam ad peccatum proclives sumus, & per eam se ipsa sæpè ad peccandum inducimur. R. ad 3. S. Doctorem nomine peccati intelligere quandam defectum in genere moris, & nomine inobedientiæ inordinationem quandam. Vocat igitur S. Doctor concupiscentiam peccatum, quia insurgit & rebellat adversus mentem, ad id faciendum, quod illa reprobat, provocando, & ab eo faciendo, quod illa approbat, deterrendo, & ita quantum in se est impediendo ne mens, seu recta ratio dominetur in homine, voluntatem ab eo quod pravum est, abducendo, & ad id quod rectum est, inducendo efficaciter.

At inquit. S. Doctor docet etiam Deum odisse concupiscentiam. At Deus non odit nisi peccatum. Ergo, &c. R. neg. min. Deus enim non solum culpam odit, sed etiam malum, quod ad culpam sollicitat. Deus igitur, secundum Augustinum, odit concupiscentiam, non quod culpa sit, sed quia malum quoddam est nobis intestinum, per quod sollicitamur ad culpam. Deus aliter odit culpam, & aliter concupiscentiam: ita enim odit culpam, ut propter illam nobis indignetur, nosque puniat: at neque nobis indignatur, neque nos punit propter concupiscentiam, secluso omni consensu voluntatis. Odit itaque concupiscentiam secundum se, sicut tentationem, sicut defectum & inordinationem, sicut moralem nostram aegritudinem odisse potest, nobis prohibendo, ne illi consentiamus, nobisque præcipiendo, ut eam, quantum possumus, comprimamus, & ab ea convalescamus. Quod fit per habitum, seu facilitatem, quam nobis comparamus per actus repetitos, quibus motibus ejus constanter obstitimus.

RESPONSIO II.

Motus concupiscentiæ secundum se, & absque omni consensu voluntatis, nequidem possunt esse peccata venialia.

Prob. Nam 1. nemo peccat in eo quod non est in ejus potestate: quis enim peccat in eo quod vitare non potest? Atqui motus concupiscentiæ, usum rationis prævenientes, non sunt in nostra potestate: non enim possumus illos habere vel non habere pro arbitrio voluntatis nostræ, cujus omni actioni rationem præire necesse est. Ergo, &c. 2. Omne peccatum est essentialiter voluntarium, ut jam dictum est. Sed secluso omni consensu voluntatis, motus concupiscentiæ nullo modo voluntarii sunt. Ergo, &c. 3. Si motus concupiscentiæ secundum se præcisè, & absque omni consensu voluntatis, sunt peccata venialia, homo peccat venialiter, quantumvis motum concupiscentiæ patitur invitus, eique quantum potest resistat, sicque peccat, etiam cum facit id totum, quod in se est, ad vitandum peccatum. Absurdum const. Ergo, &c.

Obj. In appetitu sensitivo est libertas inchoata & sufficiens ad peccatum veniale. Ergo motus ejus seu actiones sunt peccata venialia independentes ab omni voluntatis consensu. R. in homine præter appetitum rationalem, & qui est voluntas, non esse alium appetitum præter materiale, cujus motus concupiscentiæ sunt actiones. In appetitu autem materiali nulla est libertas: nunquam enim agit, nisi determinatus ab objecto externo, aut à phantasmate objecti externi vicario, mediante organo sensus interni, ex cujus tali commotione necessario sequitur talis determinatio & fluxus spirituum, & ex tali fluxu spirituum talis determinatio appetitus materialis, seu determinatio appetitus materialis ad talem actionem.

Quæ

Quæ omnia fieri possunt, & sunt absque ullo libertatis exercitio. Vide tract. de Actibus humanis.

Dices. In appetitu materiali sunt quedam virtutes, ut temperantia, fortitudo & mansuetudo. Atqui hæc virtutes non exercentur sine aliqua libertate. Ergo in appetitu materiali est aliqua libertas. Item ex S. Thoma 1. 2. q. 74. a. 2. ad 3. hoc discrimen est inter appetitum sensitivum & membra exteriora, quod hæc sint ad unum determinata, appetitus verò non sit determinatus. Ergo ex S. Thoma, aliquam habet libertatem: potentia enim, quæ non est ad unum determinata, libera est. *R. ad 1. neg. maj.* Nam in appetitu materiali solum possunt esse quedam habilitates ad certos motus, quibus voluntas adjuvari potest ad exercendos actus temperantiae, fortitudinis & mansuetudinis, quique proinde non sunt ipsi actus virtutum, sed solum quedam ad illos adjumenta, & incitamenta; nec sunt actiones liberae, quæ procedunt ab appetitu materiali, qui nunquam in illos e-rumpit, nisi ex antecedenti ad unum determinatione, sed solum quæ procurantur & imperantur à voluntate, quando scilicet voluntas illos re ipsa procurat & imperat. *R. ad 2.* in homine solum voluntatem habere indifferentiam activam, quia sola habet eminentiam & amplitudinem ad id necessariam: unde sola potest ad alterutrum ex oppositis se ipsam determinare. Reliquæ igitur potentiae omnes sunt ex se ad unum determinatae, nec minus ad unum ex se determinatus est appetitus, quam membra exteriora: cum hoc tamen discrimine, quod membra exteriora imperio voluntatis subiacent despotico, appetitus verò materialis politico tantum. Unde membra exteriora voluntati efficaciter volenti reluctari non possunt, at potest appetitus materialis, qui re ipsa sæpè reluctatur, ut quotidiana docet experientia.

ARTICULUS V.

Utrum in appetitu materiali possit esse peccatum, accedente consensu voluntatis.

RESPONSIO.

MOTUS concupiscentiae quandoque nullo modo sunt peccata, quandoque sunt peccata venialia tantum, quandoque sunt peccata mortalia.

Prob. 1. pars. Nam tunc motus concupiscentiae nullo modo peccata sunt, propriè loquendo, quando nullo modo sunt voluntarii. Atqui quandoque nullo modo voluntarii sunt. Sic v. g. quando insurgunt ex dispositione corporis, vel ex aliqua alteratione in corpore facta, vel ex improvisa perceptione imaginationis, vel ex illusione demonis, vel ex licita lectione librorum, aut aliorum narratione, & sic insurgentibus voluntas constanter resistit, eosque conatur comprimere: tunc nullo modo voluntarii sunt, proindeque nullo modo sunt peccata, propriè loquendo, nec ullo modo imputabiles sunt ad vituperium aut poenam. Voluntas autem variis modis potest illis resistere, mentem scilicet aliò avocando, divinum gratiae auxilium implorando, illorum turpitudinem, poenam consentientibus debitam, aliaque pia objecta considerando, illos detestando, &c.

Prob. 2. pars. Nam si voluntas v. g. consentiat etiam perfectè motibus concupiscentiae in re levi, motus concupiscentiae sunt peccata venialia ex genere suo, vel ex parvitate materiae: si consentiat motibus concupiscentiae in re gravi, sed imperfectè tantum, tunc motus concupiscentiae sunt peccata venialia ex indeliberatione actus, & huiusmodi peccata vocantur peccata ex subreptione. Atqui voluntas quandoque consentit motibus concupiscentiae in re levi, ut quando consentit delectationi, quæ percipitur ex moderata sumptione cibi paulò delicatioris; quandoque consentit in re gravi, sed imperfectè tantum, quoties scilicet non potest advertere ad rei gravitatem. Ergo, &c.

Prob. 3. pars. Nam tunc motus concupiscentiae sunt peccata mortalia, quando voluntas plenè & perfecte

Simonnet Theol. Tom. I.

etè consentit illis in re gravi: tunc enim nihil illis deest ad hoc, ut sint mortalia peccata, cum adest materiae gravitas cum pleno & perfectò consensu voluntatis. Atqui quandoque, imò sæpè voluntas plenè & perfectè consentit motibus concupiscentiae in re gravi, ut quando plenè & perfectè consentit delectationi venereæ: nam in delectatione venerea non datur materiae levitas. Ergo, &c.

Quæres 1. Quot modis motus concupiscentiae possit esse voluntarius?

R. 1. Motus concupiscentiae posse voluntarium esse in se, vel in causa. Voluntarius est in se, quando voluntas vult & approbat illum formaliter, vel interpretativè. Voluntarius est in causa, quando sequitur ex actione aliqua, quam absque iusta ratione voluntariè ponimus, & ex qua secuturum prævidemus, vel saltem possumus & debemus prævidere. 2. Motus concupiscentiae voluntarium in se esse posse dupliciter, formaliter scilicet & interpretativè. Voluntarius est in se formaliter, quando voluntas illi consentit, seu vult & approbat illum formaliter. Voluntarius est in se interpretativè, virtualiter, æquivalenter, quando voluntas illi non resistit, nec conatur illum comprimere: cum enim non modò teneamur non consentire motibus concupiscentiae, illos non velle, nec approbare, sed etiam illis positivè resistere, illos positivè nolle & reprobare; hoc ipso præcisè, quod illis non resistimus positivè, quod illos non positivè nolumus & reprobamus, in illos consentire censetur, quod est consentire interpretativè, seu virtualiter & æquivalenter. Pro quo

Nota. Præceptum hoc, *Non concupisces*, sic est formaliter negativum, ut sit affirmativum virtualiter. Quia formaliter negativum est, prohibet ne consentiamus motibus concupiscentiae, & sub hac ratione obligat pro semper: nunquam enim licet in rem turpem ullo modo consentire, aut morali periculo consentiendi se exponere. Quia verò affirmativum est virtualiter, præcipit, ut positivè resistamus motibus concupiscentiae, & sub hac ratione non obligat pro semper, sed solum pro eo tempore, pro quo adest motus concupiscentiae: tunc enim tenemur illi positivè resistere, & ad illam depellendum, quantum possumus eniti. Ex dictis

Collige. Omnem motus concupiscentiae, cum peccatum sit, hoc ipso quod aliquo modo voluntarius est, peccatum esse posse pluribus modis; & 1. quidem, ut voluntarium tantum in causa, nempe si voluntariè ponas sine iusta ratione actionem, ex qua sequitur, & ex qua secuturum prævides, aut saltem potes & debes prævidere, sic tamen ut postquam insurrexit, illi neque formaliter, neque interpretativè consentias. 2. Ut voluntarium in causa, & in se, si nimirum & voluntariè ponas sine iusta ratione actionem aliquam, ex qua sequitur: & postquam insurrexit, consentias illi formaliter, vel interpretativè. 3. Ut voluntarium in se formaliter, si nimirum non posuisti causam illius, vel saltem non posuisti culpabiliter, sed illi positivè consentis, illum positivè volendo & approbando. 4. Ut voluntarium in se interpretativè, si præcisè voluntas ei neque consentiat, neque resistat positivè, sed permittat, circa illum merè negativè se habendo. Quovis autem ex his modis voluntarius sit, si gravem habet turpitudinem, mortale peccatum esse potest. Unde mortale peccatum est, quamvis ei, cum insurrexit, non consentias, sed è contra positivè resistas, atque ad eum depellendum, quantum potes, coneris, si absque iusta ratione voluntariè posuisti actionem, ex qua per se & proximè sequitur, & prævidisti, aut saltem prævidere potuisti secuturum. Pro quo

Observa. Duplex distingui potest & debet actio, ex qua sequitur motus concupiscentiae, una scilicet quacum per se & proximè connexus est motus concupiscentiae; altera verò quacum motus concupiscentiae connexus est remotè tantum & per accidens. Motus autem concupiscentiae in re gravi semper est peccatum mortale, si sequatur ex actione, quacum per se &

Cc 4 proxi-

proximè connexus est, sine iusta ratione posita voluntariè ab eo, qui prævídít, aut prævídere potuit ex ea securitum morum concupiscentiæ, quantumvis absit periculum consensus, & statuat non consentire, sed positivè resistere. Quòd si motus concupiscentiæ sequatur ex actione aliqua, quacum per accidens & remotè tantum connexus est, voluntariè posita, cum prævísione, quòd esset verisimiliter secururus; vel actio illa est honesta, & iustam habet utilitatis vel necessitatis rationem, & tunc nullum peccatum est, si actio illa ponitur sine morali periculo consentiendi, & agens motui insurgenti positivè resistit: vel actio illa est de se indifferens, aut etiam honesta, sed tunc sine iusta necessitatis, vel utilitatis ratione exercetur, & tunc motus concupiscentiæ est peccatum quidem, sed veniale tantum, modò tamen actio, ex qua sequitur, exerceatur sine morali periculo consensus: nam semper sub mortali tenemur morale periculum consensus vitare; & agens motui insurgenti non modò non consentiat, sed positivè resistat. Ratio pro hoc utroque casu est, quia in neutro motus concupiscentiæ censetur esse voluntarius in causa. In secundo tamen est veniale peccatum, quia agens in talibus circumstantiis, talem actionem exerceret sine iusta necessitatis aut etiam utilitatis causa exercendi.

Quæres. Quandonam consensus voluntatis sit tantum semi-plenus & imperfectus, quandonam verò sit plenus & perfectus circa motum concupiscentiæ; sive, quod idem est, quandonam motus concupiscentiæ sit voluntarius perfectè, & quantum requiritur, ut sit peccatum mortale in re gravi, quandonam verò sit voluntarius imperfectè tantum?

R. 1. Voluntatem plenè & perfectè consentire in turpitudinem motus concupiscentiæ, quando vult & approbat motum illum cum expedito rationis usu, & actuali adverterentia intellectus ad turpitudinem illius. In quo non est difficultas. *2.* Voluntatem consentire etiam plenè & perfectè consentire in turpitudinem motus concupiscentiæ, etiamsi intellectus non actu ad hanc turpitudinem advertat, modò voluntas velit & approbet motum concupiscentiæ cum expedito rationis usu, & ita tunc intellectus ad turpitudinem motus illius possit advertere plenè & perfectè. Ratio est, quia tunc intellectus non advertit ad turpitudinem motus, aut quia nolumus advertere, & tunc est inadvertentia directè volita & affectata; aut quia negligimus advertere, & tunc inadvertentia est indirectè volita, & supina. Neutra autem inadvertentia impedit voluntarium plenum in estimatione morali; quia utraque in estimatione morali æquivaleret actuali adverterentia; cum hoc tamen discrimine, quòd inadvertentia affectata augeat voluntarium, quia tunc voluntas intensius afficitur ad motum concupiscentiæ, qui turpis est, proindeque augeat peccatum: inadvertentia verò supina voluntarium minuat, licet non impediat, quominus sit plenum, & ad mortale sufficiens, si motus concupiscentiæ graviter turpis est, quia graviter culpabilis est negligentia advertendi ad gravem turpitudinem actionis, quam exerceas. Unde voluntas consentiens motui concupiscentiæ graviter turpi cum supina inadvertentia ad ejus turpitudinem, peccat mortaliter, licet tunc peccatum non sit tam grave, quam esset, si voluntas motui consentiret, aut cum actuali adverterentia, aut cum affectata inadvertentia ad ejus turpitudinem.

Porro hic supponitur eum, qui consentit motui concupiscentiæ, non advertendo ad illius turpitudinem, licet habeat expeditum rationis usum, habere scientiam habitualement huius turpitudinis: nam si non habet, vel quia ignorat eam invincibiliter, & tunc motus concupiscentiæ nullo modo peccatum est, quia nullo modo voluntarius est secundum turpitudinem suam; vel quia eam scire neglexit, & tunc motus concupiscentiæ magis vel minus peccaminosus est pro gravitate vel levitate negligentiae; quia tunc pro gravitate vel levitate negligentiae secundum

turpitudinem suam, magis vel minus voluntarius est; vel quia eam scire nolumus, & tunc motus concupiscentiæ, cui voluntas consentit, tam, imò magis peccaminosus est, quam si voluntas illi consentiret cum actuali cognitione turpitudinis ejus; quia voluntas tunc ad illum intensius afficitur, & ejus turpitudinem tam voluntaria censetur, quam si actu cognosceretur: affectata enim ignorantia æquivaleret actuali scientiæ in ordine ad imputabilitatem.

R. 3. Consensum voluntatis in turpitudinem motus concupiscentiæ, semi-plenum & imperfectum esse, quando voluntas motui concupiscentiæ consentit cum impotentia plenè & perfectè advertendi ad ejus turpitudinem, ob impeditum rationis usum, qualis impotentia reperitur in semi-dormientibus, semi-ebriis, &c. modò tamen hæc impotentia sit omnino involuntaria: nam si voluntaria est, non excusat consensum in turpitudinem motus plenum & integrum secundum moralem estimationem, nec proinde impedit, ne motus concupiscentiæ, cui voluntas consentit, sit mortale peccatum, si graviter turpis est. Potest autem hæc impotentia in homine vigilante & mentis compote quandoque requiri variis ob causas, puta ob magnam aliquam & involuntariam distractionem, ob vehementem passionem subitò insurgentem, & omnem rationis usum prævertentem. Huius porro tertie responsionis ratio facile redditur; quia voluntas consentiens motui concupiscentiæ cum omnimoda impotentia advertendi ad ejus turpitudinem, nullo modo in hanc turpitudinem consentit: unde tunc turpitudinem motus nullo modo volitas est; quare tunc motus concupiscentiæ, cui voluntas consentit, non est peccatum, ut patet in parvulis ante usum rationis, in perpetuo amentibus, &c. Ergo voluntas consentiens motui concupiscentiæ cum impotentia advertendi plenè & perfectè ad turpitudinem illius, non consentit in hanc turpitudinem, nisi semi-plenè & imperfectè, & sic tunc turpitudinem motus non est nisi semi-plenè & imperfectè volita, proindeque tunc motus concupiscentiæ, in quem consentit voluntas, non habet, nec habere potest eam voluntarietatem, quæ ad mortale peccatum requiritur. Ex dictis

Collige 1. Omnem motum concupiscentiæ, qui graviter turpis est, & in quem voluntas consentit cum potentia plenè & perfectè advertendi ad ejus turpitudinem, esse peccatum mortale; secus verò si consentiat cum potentia advertendi tantum semi-plenè & imperfectè. *2.* Omnem delectationem carnalem seu veneream, ortam ex opere vel alio objecto turpi, in quam voluntas consentit cum potentia plenè advertendi ad ejus turpitudinem, sive voluntatis consensus conjunctus sit cum desiderio operis, sive non, sive etiam mens actu advertat ad turpitudinem, sive non: esse peccatum mortale. Ratio est, quia gravem habet turpitudinem, in quam tunc voluntas perfectè consentit, si mens ad eam actu advertat; aut si non advertat, perfectè consentire censetur secundum prudentem estimationem. Quòd si voluntas consentiat in illam delectationem cum potentia ad ejus turpitudinem advertendi semi-plenè tantum & imperfectè, est tantum veniale peccatum, etiamsi tunc mens advertat ad ejus turpitudinem: cum enim advertat imperfectè tantum, non advertit, quantum ad peccatum mortale requiritur, & voluntas non consentit in hanc turpitudinem, nisi imperfectè, proindeque hæc turpitudinem non est nisi semi-plenè & imperfectè voluntaria. Quod autem hic dicitur de delectatione carnali, dici potest & debet de qualibet alia delectatione de objecto graviter illicito, in quod voluntas fertur sub ea ratione, sub qua malitiam habet sibi annexam, qualis est v. g. delectatio de furto, de ebrietate, de falso testimonio, de occisione inimici, quæ talis; de expugnatione urbium, aut deletionem exercitus per malas artes, &c. Ejusmodi enim delectationes gravem habent turpitudinem, quæ proinde ad peccatum mortale sufficit, si sit plenè & perfectè volita, & consequenter si voluntas

luntas consentiat cum potentia plenè & integrè ad illam advertendi, sive tunc mens ad illam actu advertat, sive non. Quod si talis potentia deest, nec mens ad illam nisi semi-plenè & imperfectè advertere potest, voluntas consentiens in delectationem, non nisi semi-plenè & imperfectè consentit in ejus turpitudinem, quæ proinde non est nisi semi-plenè & imperfectè volita. Unde tunc delectatio, quamvis graviter mala, est tantum peccatum veniale. Sed ad hoc omnium plenam intelligentiam,

Nota 1. Delectatio alia est spiritualis, alia sensibilis. Delectatio spiritualis est actus, v. g. quo voluntas sibi complacet in objecto aliquo, sibi per intellectum representato: omnis enim amor, est delectatio quadam. Hæc autem voluntatis complacentia, alia est necessaria, quæ nimirum præcedit, & alia libera, quæ subsequitur deliberationem rationis, & quæ honesta est, si est de objecto honesto; inhonesta, si de objecto inhonesto; graviter inhonesta, si de objecto graviter inhonesto; proindeque graviter peccaminosa, si de objecto graviter inhonesto, ad cuius inhonestatem mens advertit, aut saltem advertere potest plenè & perfectè: imò etiam si de objecto de se licito, potest adhuc esse grave peccatum, propter delectationem sensibilem de re graviter turpi, quæ ex ea propter sympathiam appetitus materialis cum voluntate, naturali quadam necessitate sequi potest, & quam voluntas, quantum potest, tenetur impedire.

Nota 2. Delectatio sensibilis est actus, quo anima necessariò percipit gratiam aliquam immutationem factam in corpore, quæ immutatio est actus appetitus materialis, seu motus concupiscentiæ, ad quem appetitus materialis deprimatur ab objecto sensibili percepto per sensum internum. Quod si objectum est graviter malum, delectatio dicitur esse de re graviter mala, quia est perceptio immutationis causatæ per objectum graviter malum; si verò objectum est tantum leviter malum, delectatio dicitur esse de re leviter mala, quia est perceptio immutationis causatæ per objectum leviter malum.

Nota 3. Voluntas potest consentire delectationi sensibili variis modis, 1. in causa, 2. in se formaliter vel æquivalenter. Consentit in causa, ponendo actionem aliquam, ex qua sequitur motus appetitus materialis, quo motu præsentem, non potest in anima non esse illius perceptio, modò tamen actionem illam voluntariè ponat sine iusta ratione, & mens præviderit, aut prævidere potuerit & debuerit ex illa motum appetitus materialis probabiliter secuturum. Consentit formaliter, positivè volendo & approbando motum appetitus materialis, & perceptionem cum eo naturali necessitate connexam. Consentit denique æquivalenter merè negativè se habendo circa utrumque, motum scilicet appetitus materialis, & ejus perceptionem, hoc est, circa utrumque suspendendo omnem actum, ita ut neutrum velit, aut nolit; neutrum approbet, aut reprobet; neutri positivè consentiat, aut positivè resistat: vel, si vis, voluntas consentit formaliter vel æquivalenter delectationi sensibili, hoc ipso quod formaliter vel æquivalenter consentit motui appetitus materialis; quia cum animæ perceptio sit naturali necessitate connexa cum motu appetitus materialis, & motus appetitus materialis non placeat, nisi per hanc perceptionem, & ita non nisi per hanc perceptionem ad sui consensum alliciat; voluntas non consentit aut consentire censetur motui appetitus materialis, quin simul consentiat, aut consentire censetur ejus perceptioni.

Nota 4. Delectatio sensibilis morosa dicitur, quando voluntariè continuatur, seu quando voluntas circa illam immoratur aut cum formali consensu, aut saltem cum interpretativo, non resistendo scilicet, sed merè negativè, seu merè permisivè se habendo; quod fit, quando voluntas nullam vim adhibet ad comprimendum motum appetitus materialis, quo durante, naturali necessitate durat perceptio; quo sublato, repugnat esse perceptionem, proindeque necessariò cessat. Unde voluntas non potest aliter positivè resistere

re perceptioni, seu delectationi sensibili, quam positivè resistendo motui appetitus materialis. Ex his

Nota 5. Delectatio sensibilis morosa, quantumvis separatur ab omni consensu in opus, potest esse peccatum mortale, & re ipsa est mortale peccatum, si est de objecto graviter turpi, hoc est, si est perceptio immutationis, seu motus, ad quem appetitus materialis determinatur ab objecto graviter malo. Ratio est, quia qui delectatur de motu appetitus materialis, causato per objectum graviter malum, hoc ipso delectatur de objecto graviter malo; ac proinde qui voluntariè delectatur de motu appetitus materialis, causato per objectum graviter malum, hoc ipso voluntariè delectatur de objecto graviter malo. Sed qui voluntariè delectatur de objecto graviter malo, graviter peccat: nam voluntaria delectatio de objecto graviter malo est aliquid graviter dedecens naturam rationalem, quæ talem. Ergo qui voluntariè delectatur de motu appetitus materialis, causato per objectum graviter malum, peccat graviter; quia nimirum tunc voluntariè delectatur de objecto graviter malo. Ergo cum delectatio sensibilis morosa sit voluntaria delectatio, delectatio sensibilis morosa de objecto graviter malo, seu de motu appetitus materialis, causato per objectum graviter malum, est grave peccatum. Hinc

Nota 6. In solutis omnis delectatio morosa in re venerea, quantumvis separatur à desiderio operis, est graviter peccaminosa, quia est voluntaria delectatio de motu concupiscentiæ, causato per objectum graviter turpe, & illicitum, & consequenter voluntaria delectatio de objecto graviter turpi & illicito: unde graviter prohibetur per legem, *Non concupisces*, quæ non solum prohibet omne desiderium operis, sed etiam omnem voluntariam delectationem sensibilem, ortam ex opere cogitato. Hoc docet S. Augustinus lib. 12. de Trin. c. 12. ubi sic ait: *Nec sanè cum sola cogitatione mens oblectatur illicitis, non quidem decernens esse faciendâ, tenens tamen & volvens libenter, quæ statim, ut attigerunt animum, respui debuerunt, negandum est esse peccatum, sed longe minus, quam si opere statueretur implendum; & ideo de talibus quoque cogitationibus venia petenda est, peccatusque percutiendum, atque dicendum: Dimitte nobis debita nostra.* Ex quibus elto hæc brevis regula: Omnis delectatio sensibilis morosa, orta ex perceptione operis, cujus executio, aut cujuscumque objecti, cujus persecutio est graviter illicita, grave peccatum est, sive conjuncta sit cum desiderio operis vel objecti, sive non. Ratio est, quia omnis delectatio voluntaria de re graviter illicita, hoc ipso præcisè quod voluntaria est, gravem habet dedecentiam, & repugnantiam cum natura rationali, quæ tali. Hinc illud Hier. cap. 4. *Usquequo morabuntur in te cogitationes noxiæ?* Et illud Job c. 31. *Pepigi fœdus cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de virgine.* Et illud Sap. c. 1. *Perverse cogitationes separant à Deo.*

ARTICULUS VI.

Utrum Deus sit causa peccati.

RESPONSIO I.

DEus ab æterno præcivit omnia peccata, quæ futura erant in tempore; ac nullatenus prædestinavit, ut fierent. Est de fide.

Prob. 1. ex Conc. Araus. 2. c. 25. *Aliquos ad malum divina potestate prædestinatos esse, non solum non credimus, sed etiam si sunt, qui tantum malum credere volunt, cum omni detestatione illis anathema dicimus.* Quibus verbis Synodus damnat execrabilem hæresim, quam Catholicis, S. Augustini de divina prædestinatione doctrinæ additis, per insignem calumniam affingebant Semipelagiani, illosque idcirco Prædestinarios convitiòse vocitabant.

Prob. 2. ex S. Augustino, qui sic ait lib. 3. de lib. arb. c. 4. *Deus omnia, quorum ipse author est, præcivit, nec*

hec tamen omnium, quæ præcitat, ipse auctor est: quorum autem non est auctor, iustus est ultor. Et lib. 1. de anima & ejus orig. c. 7. *Præscientia Dei . . . peccatores præscit, non facit.* Et lib. de prædest. Sanct. c. 10. *Prædestinatio . . . sine præscientia non potest esse. Potest autem esse sine prædestinatione præscientia. Prædestinatione quippe Deus ea præcivit, quæ fuerat ipse factururus . . . Præscire autem potens est etiam quæ ipse non facit, sicut quæcumque peccata.* Juxta h. Doctorem igitur, Deus ab æterno præcivit omnia, quorum in tempore vel auctor est, vel ultor: unde cum sit ultor omnium peccatorum in tempore, ab æterno præcivit omnia peccata in tempore futura. Inde autem non sequitur, quod ab æterno prædestinavit peccata, quæ sunt in tempore, quia præscientia potest esse sine prædestinatione, & ea tantum Deus ab æterno prædestinavit, quæ ipse factururus fuerat, & quæ re ipsa facit in tempore, qualia profecto non sunt peccata, quorum in tempore iustus ultor est; & quia iustus ultor est, auctor esse non potest.

Prob. 3. Resp. ratione. Deus ea opera hominum non prædestinavit in æternitate, quorum ultor est in tempore. Atqui Deus ultor est in tempore peccatorum omnium. Ergo, &c. Præterea, Deus ea hominum opera non prædestinavit in æternitate, quæ in tempore prohibet fieri, & sincerè prohibet. Nemo enim potest sincerè prohibere, quod absolute vult fieri. Atqui Deus in tempore prohibet, & sincerè prohibet omnia peccata; alioqui peccata simul essent & non essent peccata: cum peccata non sint peccata, nisi quia à Deo sincerè prohibita sunt. Ergo, &c.

Obj. Ex Scriptura quadam peccata facta sunt voluntate & consilio Dei. Ergo re vera facta sunt in tempore, quia Deus, ut fierent, prædestinaverat in æternitate. *Prob. ant.* Nam v.g. Judæi Christum crucifigendo gravissimè peccaverunt. Atqui Scriptura expresse testatur hoc peccatum ab illis commissum esse voluntate & consilio Dei: nam de Judæis crucifixoribus dicitur Act. cap. 4. *Convenerunt adversus Christum . . . facere, quæ manus tua, & consilium tuum decreverunt fieri.* Ergo, &c. *R. ad obj. neg. ant.* Ad *prob. neg. min.* Hic enim duo sunt distinguenda, nempe mala voluntas Judæorum, quæ fuit peccatum gravissimum; & bonus effectus, qui ex ea sequi poterat. Hunc voluit & ab æterno præordinavit Deus: illam verò ab æterno prævidit tantum, & permittere voluit. Aliud autem est velle permittere peccatum, & aliud prædestinare peccatum, ut fiat: quia aliud est peccatum, & aliud permissio peccati. Peccatum est essentialiter actio turpis & inhonestæ: unde velle peccatum, est velle aliquid turpe & inhonestum; & idcirco Deus non potest velle peccatum, quia non potest velle aliquid turpe & inhonestum: turpe enim & inhonestum est velle aliquid turpe & inhonestum: proindeque non potest prædestinare peccatum, ut fiat; cum prædestinare peccatum, ut fiat, sit velle peccatum.

Permissio verò peccati est aliquid secundum se indifferens, & ordinabile ad finem bonum, ad quem assequendum conducere potest, unde potest honestè appeti, & si re ipsa ordinetur ad honestum finem, & propter illum appetatur, re ipsa honestè appetitur. Cum ergo permissio peccati Judæorum, velut medium idoneum, ordinari potuerit ad finem honestissimum, nempe ad convenientissimum modum redimendi genus humanum, potuit Deus honestissimè illam ad hunc finem ordinare, volendo peccatum Judæorum permittere, ut tali modo, qui convenientissimus fuit, humanum genus redimeretur; & permissio peccati Judæorum, considerata ut medium idoneum ad procurandum talem humani generis redimendi modum, fuit objectum honestissimum. Deus igitur permittere potuit peccatum Judæorum, ut genus humanum tali modo redimeretur, & permisit doct Scriptura verbis laudatis, propter talem illum redemptionis modum, quem ratione prius absolute decreverat, & præordinaverat, ut ostenderet divitiis justitiæ ac misericordiæ suæ.

Dices. Deus ab æterno voluit & præordinavit talem Christi mortem. Ergo Deus ab æterno voluit & præordinavit causam talis mortis Christi. Sed causa talis mortis Christi fuit peccatum Judæorum. Ergo Deus ab æterno voluit & præordinavit peccatum Judæorum. *N. conf. Probabis.* Qui absolute vult effectum aliquem, absolute vult causam, sine qua effectus ille non potest esse. *R. neg.* hanc propositionem sumptam universaliter. Nam si effectus absolute volutus bonus est, & absolute volutus quæ bonus, causa verò illius non sit honesta, nec honestè appetibilis, & ex parte volentis effectum bonum satis sit, si velit permittere, seu non impedire causam ejus, ita ut voluntatem permittendi, seu non impediendi, infallibiliter subsecutura sit positio causæ, & positionem causæ positio effectus; malè & perperam is qui intendit etiam absolute effectum bonum quæ bonum, dicitur etiam, absolute intendere causam ejus, licet sine illa esse non possit; sed dici debet solum velle permittere, seu non impedire causam hanc. Deus autem absolute volens talem Christi mortem, voluit effectum bonum, & quæ bonum, cujus causa, nempe Judæorum peccatum, nec honesta erat, nec honestè appeti poterat, & si Deus veller eam permittere, seu non impedire, summa certitudine futurum erat, ut poneretur; quia, Deo permitte, seu non impediendo, summa certitudine futurum erat, ut Judæi Christum iniquè damnarent, injustæque morti traderent. Ergo ex eo quod Deus absolute voluit & præordinavit talem Christi mortem, quæ sine tali Judæorum peccato esse non potuit, non aliud sequitur, nec sequi potest, quam Deum ab æterno voluisse permittere, seu non impedire in tempore tale peccatum Judæorum. Quæ permissio, ut jam dixi, quia à Deo ordinata fuit ad finem honestissimum, fuit honestissima, & honestissimè volita.

RESPONSIO II.

Deus in tempore neminem incitat & impellit ad peccandum.

Prob. 1. ex Script. Nam dicitur Eccli. c. 15. *Nemini mandavit impiè agere, & nemini dedit spatium peccandi; non enim concupiscit multitudinem filiorum infidelium & inutilium.* Et Plal. 5. *Quoniam non Deus volens iniquitatem tu es.* Et Sap. c. 14. *Odio sunt Deo impius & impietas ejus.* Job c. 1. *Deus intentator malorum est: ipse autem neminem tentat.*

Prob. 2. autoritate S. Augustini lib. 3. de lib. arb. c. 4. ubi clarè dicit Deum non auctorem, sed justum ultorem esse peccatorum omnium, quæ sunt in tempore. Sed si Deus incitaret & impelleret homines ad peccandum, esset illorum auctor, nec proinde posset esse nisi injustus ultor illorum. Nam ut ait S. Fulgentius lib. 1. ad Monimum c. 19. *illius rei Deus ultor est, cujus auctor non est . . .* Et cap. 22. *Nec justitia justa dicitur, si puniendum reum non invenisse, sed fecisse dicatur.* Ergo, &c. Vide Bellarminum lib. 2. de amissione gratiæ & statu peccati c. 9. ubi referuntur testimonia omnium aliorum Patrum magno consensu negantium homines à Deo ad peccandum impelli.

Prob. 3. ratione. Quia si Deus movet homines ad peccandum, vel movet motione morali, imperando scilicet, aut consulendo; vel motione physica, physice scilicet necessitando. Neutrum dici potest. Non primum: nam si Deus imperat vel consulit hominibus, ut peccent, 1. quod evidenter repugnat summae sanctitati divinæ, Deus potest facere aliquid turpe & inhonestum: turpe enim & inhonestum est, imperare vel consulere aliquid turpe & inhonestum. 2. Homines non peccant imputabiliter: nam Deus non potest ad vituperium aut pœnam imputare homini id quod facit, ipso imperante aut consulente. Non potest etiam dici secundum: nam si turpe & inhonestum est, aliquid turpe & inhonestum imperare aut consulere, quanto magis turpe & inhonestum est, ad illud physice prædeterminare & necessitare?

Item

Item si homines non peccant imputabiliter, ex hypothefi quoddam peccant, Deo imperante aut consulente: quanto minus imputabiliter peccant, ex hypothefi quoddam peccant, Deo ad peccandum physicè prædeterminante & necessitante?

Obj. Scriptura docet Deum homines ad peccandum incitare & impellere modò per se ipsum, ut lib. 2. Reg. c. 16. Dominus præcepit Semei, ut malediceret David. Et c. 24. Commovit Dominus David, dicentem: Vade, numera Israel & Judam. Et Plal. 43. Declinasti semitas nostras à via tua, Et Plal. 104. Convertit cor eorum, ut odirent populum ejus. Modò per angelos malos, ut lib. 3. Regum c. 22. Dixit Dominus: Decipies, & prævalebis, egredere, & fac ita... Dedit Dominus spiritum mendacii in ore omnium prophetarum. Ergo, &c. R. neg. ant. in sensu Novatorum, nempe quòd Scriptura doceat Deum homines ad peccatum impellere, aut per angelos malos, illis imperando ut tentent homines; aut per se ipsum, homines ad peccatum movendo, sive moraliter per imperium vel consilium, sive physicè per immediatum in eorum voluntates influxum. Hic enim sensus, quem attribunt Scripturis hæretici, apertè impius & blasphemus est in Deum. Nam, ut jam diximus, hic sensus facit Deum iniquum, ut observat S. Augustinus tract. 53. in Joannem. Fecerunt, inquit, peccatum Judæi, quod eos non compulit facere, cui peccatum non placet, sed facturos esse prædixit, quem nihil latet... Hoc omnino pietas religiosorum inconcussum debet inviolatumque servare, sicut Apostolus dicit, cum eandem tractaret difficillimam questionem... Numquid iniquitas apud Deum? Absit.

Et verò homines peccando, non vituperio & poena, sed laude & præmio digni essent, ut ait idem S. Doctor lib. de grat. & lib. arb. c. 20. Quomodo, inquit, dixerit Dominus huic homini (Semei) maledicere David, quis sapiens, & intelligit? Non enim jubendo dixit, ubi obedientia laudaretur... nam si jubenti obtemperasset, laudandus potius quam puniendus esset, sicut ex hoc peccato postea novissimus esse puniunt. Cum igitur Deus peccata puniat, iniquus est, si ad ea homines, sive per se, sive per angelos malos compellit eo sensu, quo hæretici docent compellere. Cum ergo Scripturæ videntur asserere, quòd Deus homines modò per se, modò per angelos malos ad peccandum compellat, intelligi debent de modo compellendi non proprio, sed improprio.

Porrò Deus dici potest tribus modis homines ad peccatum compellere improprie & veluti tropicè. Et 1. quidem, permittendo illos malè agere, seu non impediendo ne malè agant: cum enim absque Dei permissione nihil fiat, aut fieri possit, & summa certitudine fiat id omne quod permittere vult; quando ad certum aliquem bonum finem consequendum permittere vult aliquod peccatum, rectè dici potest per quandam tropum, hominem ad peccandum incitare & compellere; sicut rectè dici potest per quandam tropum, seducere vel indurare aliquem, quando illum seduci vel indurari permittit, ut docet S. Augustinus lib. de grat. & lib. arb. c. 23. Quando auditis, inquit, Ego Dominus seduxi prophetam illum, &c... Quem vult obdurat, in eo quem seduci permittit vel obdurari, mala ejus merita credite.

3. Deus per quandam tropum dici potest homines ad peccatum provocare & compellere, quatenus voluntates eorum, quæ proprio vitio malæ sunt, non quidem positivè, sed permittivè ordinat ad unum potius malum, quàm ad aliud, impediendo, ne unum malum faciant, & ut faciant aliud sinendo. De hoc modo improprio voluntates malas ad malum inclinandi sic loquitur Hugo à S. Victore lib. 1. de Sacramentis parte 4. c. 29. De illo autem modo divine moderationis, quo malas etiam voluntates, præsidens occulta & invisibili operatione, ad suum arbitrium temperat & inclinat, hoc sentiendum, ut credatur Deus malis voluntatibus non dare corruptionem, sed ordinem. Deus autem non dat malis voluntatibus corruptionem seu malitiam, quia de suo malæ sunt; sunt enim ma-

læ, quia volunt esse malæ, & ad malum volendum, non à Deo, sed à se ipsis determinantur. Deus igitur solum dat illis ordinem, quatenus dat illis, ut hoc modo potius quàm alio velint esse malæ, & hoc malum potius velint, quàm aliud, non quidem illas determinando ad hunc modum malitiæ potius quàm ad aliud, & ad hoc malum potius volendum, quàm aliud; sed solum per occultam & invisibilem operationem illis permittendo ut hoc modo malæ sint, & non alio, & hoc malum velint, & non aliud.

4. Imò Deus dici potest per tropum homines ad peccatum provocare & compellere, quatenus voluntates eorum malas, & ad malum determinatas, ad unum malum potius quàm ad aliud faciendum ordinat & inclinat, non solum permittivè, modo explicato, sed etiam positivè, flectendo ad unum, & detorquendo ab alio, non quidem per actionem, qua physicè voluntates illas ad unum malum immediatè moveat & determinet, atque ab alio avertat; hic enim modus voluntates malas ad unum malum flectendi, & detorquendi ab alio, faceret Deum authorem mali, sed per aliam actionem, qua in homine malo operatur aliquid, unde homo malus occasionem sumit unum malum potius volendi, quàm aliud, putà per actionem, qua immitit bonam aliquam cogitationem, vel bonum aliquem affectum, unde homo malus sumit occasionem judicandi, melius esse v. gr. huic nocere, quàm alteri, melius esse huic iniquitati servire, quàm alteri, &c. Hunc tertium modum malas hominum voluntates ad malum etiam positivè inclinandi agnoscit S. Thomas lect. 3. in c. 9. ad Rom. Instinctu, inquit, quodam interiori moventur homines à Deo & ad bonum & ad malum. S. Thomæ præverbat S. August. lib. de grat. & lib. arb. c. 21. ubi sic ait: Satis, quantum existimo, manifestatur operari Deum in cordibus hominum, ad inclinandas eorum voluntates quocumque voluerit, sive ad bona pro suam misericordiam, sive ad mala pro meritis eorum.

Ad singulos Scripturæ textus allegatos facilis est responsio. Ad 1. itaque R. Deum præcepisse Semei, ut malediceret David, in quantum voluntatem Semei inclinavit ad maledicendum David; inclinavit, inquam, non compellendo, sive moraliter, sive physicè, sed permittendo illi ut hoc malum vellet & exqueretur præ multis aliis, ad quæ parata erat. Deus voluntati Semei, qui Davidem oderat, & ad ei gravissima quæque mala inferenda paratus erat, occulta & invisibili operatione ad hoc malum Davidi inferendum viam aperuit, & ad alia clausit, non tenendo ne malediceret, & tenendo ne aliud malum inferret, proindeque per tropum quandam dicitur imperasse Semei, ut Davidi malediceret.

Resp. ad 2. Dicitur Deus commovisse Davidem, ut populum numerare vellet, non quòd eum per se commoverit; nam lib. 1. Paralip. c. 21. legitur Satan adversus Israel confurrexisset, & incitasse Davidem, ut numeraret Israel: sed quia ad puniendam populi peccata permisit diabolo, ut Davidem tentaret, & simul Davidem non adjuvit per congruum aliquod auxilium, quocum non solum posset vincere tentationem, sed etiam vinceret.

Ad 3. R. Illud, declinasti, non positivè, sed permittivè sumi debet; non enim sensus est, Avertisti nos, sed permisti, ut avertemur à via tua. Permisit autem Deus subtrahendo auxilia congrua; & demoni tentandi licentiam dando.

Ad 4. R. Deus dicitur corda Ægyptiorum convertisse ad odium Israelitarum, non solum permittivè, non impediendo ne Ægyptii Israelitis odio prosequerentur, sed etiam positivè, non quidem illa pervertendo, aut ad odiendum vel per se, vel per angelos malos provocando, sed Israelitis benefaciendo, cum sciret Ægyptios inde pro sua pravitare sumpturos occasionem Israelitis majori odio prosequendi, si hoc illis permitteretur, & hoc permittere volendo ad probandum populum suum.

R. ad 5. Hæc Scripturæ verba non significant imperium, sed meram permissionem, cum voluntate donec-

denegandi Achabo Regi auxilium congruum ad vitandam deceptionem. Nam diabolus se ipse obtulit Deo ad decipiendum Achabum, neque imperio egebat, cum ex se paratissimus esset ad nocendum, & ad omne malum promptissimus: egebat igitur sola permissione falsis prophetis mendacium suggerendi, per quos prophetas, tanquam organa sua, certè certius decepturus erat Regem, ni Deus illum ad deceptionem vitandam specialiter adjuvaret.

RESPONSIO III.

Deus in tempore non operatur peccata nostra, nec est agens principale respectu illorum.

Prob. 1. Deus ea tantum operatur in tempore, quæ prædestinavit in æternitate, ut docet S. Augustinus lib. de præd. Sanct. cap. 10. *Prædestinatione quippe Deus, inquit, ea præcivit, quæ fuerat ipse factururus.* Atqui, ut Resp. 1. demonstratum est, Deus peccata non prædestinavit. Ergo, &c. 2. Deus nihil odit ex iis, quæ operatur, juxta illud Sap. c. 10. *Nihil odisti eorum, quæ fecisti.* Atqui Deus odit peccata, juxta illud Sap. c. 14. *Odio est Deo impius, & impietas ejus.* Ergo, &c.

Obj. 1. Lib. 2. Reg. c. 12. sic legitur: *Hæc dicit Dominus; Ego suscitabo super te malum de domo tua, & tollam uxores tuas in oculis tuis, & dabo proximo tuo, & dormiet cum uxoribus tuis in oculis solis hujus. Tu enim fecisti abscondite: Ego autem faciam verbum istud in conspectu omnis Israel.* Quibus verbis Scriptura significat Deum fuisse causam principalem incestus Absalonis, R. hoc negando, tanquam falsum & impium. Deus itaque, quod bonum & justum erat, voluit punire Davidem propter adulterium & homicidium. Quam voluntatem ut exequeretur, Absalonem ad incestum non impulit, aut suadendo, aut imperando, aut voluntatem ejus immediatè movendo; sed solum, cum facile posset impedire, permitrendo.

Nota. Deus voluntati Absalonis ad multa scelera paratæ viam aperuit ad hæc, non ad alia; vim aperuit ad invasionem regni & ad incestum, ad alia verò scelera clausit: hoc autem præstitit, in ejus & aliorum cordibus operando; illud verò sinendo, seu non impediendo; poterat enim variis modis impedire ne regnum invaderet, sive operando in corde ipsius, sive operando in cordibus Israelitarum, sive etiam operando in corde Davidis, ne illum ab exilio reduceret, vel ne reducto consideret, sed ejus consilia diligentius exploraret, sive denique aliquid aliud faciendo, unde conatus Absalonis redderentur irriti. Similiter variis modis impedire poterat incestum Absalonis, vel immittendo illi bonam aliquam cogitationem, aut bonum affectum, quo à tali facinore avocaretur, vel averterendo mentem Achitophelis à dando tali consilio, vel ipsi Davidi mentem injiciendo, secum, cum fugeret, uxores omnes abducendi, aut aliquod aliud medium adhibendo, quo tanta infamia à Davide averteretur.

Quando igitur Deus dicit Davidi: *Ego suscitabo super te malum de domo tua, & tollam uxores tuas, &c.* nihil aliud significat, quam se non impediturum, ne Absalon regnum ejus invadat, ejusque uxores corrumpat; sed hoc utrumque scelus in poenam scelerum ab eo admisorum, permitturum esse; quantumvis utrumque multis modis posset impedire, & impediturus fuisset, si ipse non peccasset: quandoquidem tam habet in potestate sua malas hominum voluntates, quam bonas; & quantumcumque ad malum volendum & agendum inclinatae sint, potest illas pro arbitrio ab hoc vel illo malo volendo & agendo cohibere, occulto & invisibili modo circa illas, aut in illis operando, imò & illas ab omni malo volendo & faciendo arcere, illas ab amore mali ad amorem boni interna sua & infallibili operatione traducendo; unde nunquam in malum se præcipitant, aut se præcipitare possunt, nisi qua viam eis aperit, non quidem eas positivè impellendo ad ruinam, sed ne ruant, non tenendo.

Obj. 2. Luc. c. 2. dicitur: *Ecce positus est hic in ruinam & in resurrectionem multorum in Israel.* Et il-

lud Ephes. c. 1. *Operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ.* Et illud Prov. c. 16. *Omnia propter semetipsum operatus est Dominus, impiis quoque ad diem malum.* Ex quibus colligitur Christum venisse, ut esset causa ruinæ multis Judæis; Deum non solum bonas, sed etiam malas voluntates operari, & impios creare ad interitum sempiternum, proindeque causam principalem esse peccatorum, quibus ad interitum sempiternum ruunt. R. negando has omnes impias & blasphemias illationes.

Ad 1. autem locum R. his verbis prædici Christum multis, qui in eum credituri sunt, fore causam resurrectionis & salutis; multis verò, qui eum despiciunt, fore causam passionis & ignominie crucis, contra intentionem suam fore occasionem ruinæ, non quod illis hanc occasionem daturus sit, sed quod illi eam pro sua voluntaria cæcitate accepturi sint: unde ipsi sibi causa ruinæ fuerunt, non verò Christus.

Ad 2. R. Apostolum non dicere, quod Deus omnia absolutè operetur, quæ sunt in mundo: non enim Deus operatur ea quæ odit, quia nihil odit eorum, quæ operatur, ut dicitur Sap. cap. 11. *Odit autem peccata.* Ergo peccata non operatur. Senius igitur Apostoli est, quod Deus operetur omnia, quæ operatur, seu, quod idem est, nihil operetur, nisi liberè & maturè; sicut viri prudentes dicuntur omnia prudenter agere, non quod omnia agant, sed quia nihil nisi prudenter agunt. Sic autem Apostolum interpretatur S. Hieronymus apud Bellarm. lib. 2. de statu peccati c. 16.

Ad 3. R. sensum esse, quod Deus ad gloriam suam, seu ad perfectionum suarum manifestationem creaverit omnes homines, non solum eos, qui, ipso donante, futuri erant boni, sed etiam eos, qui, ipso permittente, futuri erant mali, ut in his scilicet tolerandis patientiam, & puniendis justitiam, in illis verò justificandis misericordiam, & remunerandis munificentiam, in omnibus sapientiam & potentiam suam ostenderet. Deus igitur non dicitur creare impios ad diem malum, seu ad justitiam & potentiam in eorum suppliciis demonstrandam, quia ante omnem absolutam demeritorum prævisionem statuit in eorum suppliciis justitiam & potentiam suam demonstrare: nam alicui ante demeritorum absolutam prævisionem supplicium decernere, non justitia, sed injustitia est, sicut injustitia, non justitia est aliquem sine demerito supplicio afficere, ut docet S. Augustinus epist. 106. ad Paulinum: *Quemquam immeritum, & nulli obnoxium peccato, si Deus damnare creditur, alienus ab iniquitate non creditur.* Et lib. 3. contra Julianum c. 18. *Bonus est Deus, justus est Deus: potest aliquos sine bonis meritis liberare, quia bonus est; non potest quemquam sine malis meritis damnare, quia justus est.* Manifestè autem debet S. Doctor intelligi tam de damnatione in præsentia, quæ non possit esse justa sine malis meritis in præsentia, quam de damnatione in re, quæ justa esse non possit sine malis meritis in re præexistentibus. Deus igitur dicitur creare impios ad diem malum, quia creat illos cum æterno decreto illos damnandi, sed præsupponente absolutam prævisionem demeritorum, quæ ipse facturus non est, sed solum permittens, quæ ipse non præparavit, sed solum permittere decrevit in æternitate, ut in tempore justitiam & potentiam suam demonstraret in puniendis malis meritis, quorum non est author, sed justus ultor.

Obj. adhuc illud Exod. c. 9. Idcirco autem posui te, ut ostendam in te fortitudinem meam, & narretur nomen meum in omni terra. Quem textum sic refert Apostolus Rom. c. 9. *In hoc ipsum excitavi te, ut ostendam in te virtutem meam, &c.* Ex quibus verbis videtur colligi Deum creasse Pharaonem, ut peccaret, & punitus ob peccata, potentiam Dei demonstraret, proindeque Deum peccata Pharaonis operatum esse, ut in illis postea puniendis potentiam suam ostenderet.

R. neg. hanc impiam illationem. Itaque sensus hujus

hujus Scripturae est: Ubi primum malus & impius effectus es, porui tibi regnum cum vita eripere; malui tamen in vita te diutius conservare, ut malitia tua, quam non feci, sed solum permisi, uterer ad probationem populi mei, & potentia mea in supplicio tuo demonstrationem. Ita interpretatur S. Augustinus q. 32. in Exodum: *Et propter hoc ipsum conservatus es, inquit, ut ostendam in te virtutem meam, & ut annuncietur nomen meum in universa terra. Hec Scripturae verba & Apostolus posuit, cum in eodem loco perdifficili versaretur. Ibi autem & hoc ait: Si autem volens Deus ostendere iram, & demonstrare patientiam suam, attulit in multa patientia vasa ire, parcendo utique iis, quos malos futuros esse praescierat, quae vasa dicit perfecta in perditionem.*

Deus igitur, interprete S. Augustino, non aliter impios ad peccandum creat vel excitat, quam eos creando, quamvis illos impios futuros esse praesciat, quam illos non eripiendo & vita, cum primum peccare coeperunt, illosque sustinendo in multa patientia, & vitam illis ad tempus longum tribuendo, non ut illorum efficaciter misereatur, sed ut in puniendis eorum sceleribus, quae non facturus, sed permittitur, iram & potentiam suam demonstrat ad gloriam suam & electorum utilitatem, quibus omnia cooperantur in bonum. Unde malos seu reprobos vocat Apostolus vasa ire, quae dicit perfecta esse in perditionem, non quod Deus velit eos peccare, ut pereant & damnentur, sed quod velit eorum peccata permittere, ut eorum improbitate boni exerceantur, vel admonerentur eorum temporali supplicio, eosque postquam electis profuerint in hac vita, velit in altera propter peccata, quae permittit, aeternam subire damnationis poenam, in qua infligenda iram & potentiam suam aeternum demonstraturus est, aeternum quoque ostensurus bonitatem suam in vasis misericordiae.

Deus igitur non facit malos, sed illis utitur ad bonum electorum; neque creat, ut mali sint, sed creatos permittit fieri malos; neque malos effectos patitur, ut peiores fiant, & malitiam suam augeant, sed ut vitio suo in malitia sua obstinati, bonos exerceant, vel debito supplicio affecti admoneant, omnesque agnoscant, quanta sit ira & potentia Dei in sceleribus vindicandis. Audiamus adhuc Augustinum loco citato. *Novit, inquit, ergo Deus bene uti malis, in quibus tamen humanam naturam non ad malitiam creat, sed eos perfert patienter, quousque scit oportere, non inaniter, sed utendo eis ad admonitionem vel exercitationem bonorum. Ecce enim ut annuncietur nomen Dei in universa terra, vasis misericordiae utique prodest. Ad eorum itaque utilitatem Pharaon servatus est.*

ARTICULUS VII.

Utrum Deus sit causa excitationis & obdurationis.

Nota. 1. Cæcitas mentis consistit in præiudiciis seu persuasionibus falsis, quibuscum falsa & erronea conscientia naturali necessitate connexa est, & ad quas voluntas ita afficitur, ut præ illis non solum quamlibet verisimilitudinem, sed etiam ipsammet evidentiam contemnat & abiciat. 1. Itaque cæcitas mentis consistit in falsis præiudiciis: nam, ut ipsa vox indicat, est saltem quoad entitatem in mente tanquam in subiecto, proindeque quantum ad entitatem non nisi in actibus erroneis consistere potest. 2. Consistit in falsis præiudiciis, quibuscum naturali necessitate connexa est falsa & erronea conscientia: nam cæcitas mentis dicitur in ordine ad mores, ac proinde falsa præiudicia in quibus consistit, in materia morum versantur. Falsa autem præiudicia in materia morum non potest sequi nisi falsa & erronea conscientia. 3. Cæcitas mentis præter falsa præiudicia in intellectu dicit pravam affectum in voluntate: nam præiudicia illa sunt voluntaria: non possunt autem esse voluntaria, nisi per aliquem pravam affectum vo-

luntatis, quocum unum totalem actum in genere moris constituent. 4. Dicit pravam affectum, quo voluntas sic afficitur ad falsa præiudicia, ut præ illis, &c. Nam ad cæcitatem mentis non sufficit quilibet prava adhesio ad falsa præiudicia: alioqui quilibet error voluntarius in materia morum esset mentis cæcitas, quod est falsum: multi enim habent errores in materia morum, sive indirectè, sive etiam directè voluitos, qui tamen nec dicuntur, nec sunt excæcati. Superest ergo ut cæcitas mentis quantum ad actum, quem dicit in voluntate, constituitur in affectu pravo, quo voluntas voluntaria quadam immobilitate, & cum summa quadam apprehensione adheret falsis præiudiciis in materia morum: unde fit, ut præ illis præiudiciis quamlibet verisimilitudinem, imò & evidentiam in oppositum contemnat, & ut falsam abiciat. Hinc qui excæcatus est, non solum non videt, sed nec videre potest in sensu composito talis affectus; quod ad cæcitatem requiritur: cæcus enim dicitur, non ille qui non videt, sed qui videre non potest. Hinc illud Joan. c. 12. *Propterea non poterant credere, quia iterum dixit Isaias: Excæcavit oculos eorum.* Iudei credere non poterant Christum esse Messiam, quia erant excæcati, hoc est, quia tanta obstinatione adhaerebant falsis præiudiciis, quæ adversus Christum conceperant, ut præ illis omnem in oppositum evidentiam faciliè contemnerent: unde in sensu composito huius obstinationis convinci non poterant per evidentiam miraculorum, & aliorum motivorum credibilitatis, quibus missionem suam demonstrabat Christus; & idcirco cæci erant, quia nec videbant, nec videre poterant.

Nota 2. Durities cordis est affectus pravis, quo voluntas admonitiones divinas tanquam internas quam externas contemnit, eisque resistit, imò nec eas sentit: *Quid ergo cor durum?* inquit S. Bernardus lib. 1. de consideratione c. 3. *ipsum est, quod nec compunctione scinditur, nec pietate molitur, nec movetur precibus, minis non cedit, flagellis duratur.* Puulo superius dixerat: *Solum est cor durum, quod semetipsum non exhorret, quia nec sentit.* Et verò sicut cor dicitur tenerum, ut ait Bellarminus noster, molle & carneum, quando admonenti Deo vel homini faciliè acquiescit, quia caro mollis & tenera faciliè penetratur, & exiguas etiam punctiones percipit: ita cor durum, lapideum, grave, crassum dicitur, quando correptionibus & admonitionibus divinis non movetur, nec eas sentit quidem. Imò durities cordis est affectus pravis, quo voluntas tam obstinatè obfirmatur in malo, seu tanta obstinatione ad malum afficitur & inclinatur, ut non modò non cedat, sed nec cedere possit increpationibus & admonitionibus divinis, sive internis, sive externis: hoc enim ad duritiem cordis requiritur. Nam durum dicitur, quod si comprimatur, nec cedit, nec cedere potest, sed potius distinguitur, quam cedat. Hinc illud Eccl. cap. 7. *Considera opera Dei, quod nemo possit corrigere, quem ille despexerit.* Hoc est, is quem Deus despexit, seu deseruit, & deferendo permittit indurari, à nemine corrigi potest, quia nimirum nullis correptionibus cedere potest in sensu composito obdurationis.

Nota 3. Cæcitas mentis, idem dic de cordis duritie, est peccatum, causa peccati, & poena peccati. Ita docet S. Augustinus lib. 5. contra Julian. c. 3. *Cæcitas cordis, inquit, quam solus remover illuminator Deus, & peccatum est, quo in Deum non creditur, & poena peccati, quia cor superbum digna animadversione punitur, & causa peccati, cum mali aliquid cæci cordis errore committitur.* Quod autem hic expressè dicit S. Augustinus de cæcitate mentis, intelligendus est dicere de duritie cordis, quia hoc loco promiscuè de utraque loquitur. 1. Itaque cæcitas mentis est peccatum, & quidem gravissimum. Nam omnis error gravis & voluntarius in materia morum est grave peccatum. Sed cæcitas mentis est unus aut multiplex error gravis & voluntarius in materia morum. Ergo, &c. Est autem peccatum gravissimum, quia error gravis & voluntarius in materia morum, cui voluntas tanto

tanto affectu adheret, ut omnem in oppositum evidentiam præ illo contemnat, non potest non esse gravissimum peccatum. Similiter cordis durities est peccatum, & quidem gravissimum: Nam omnis affectus pravus & voluntarius peccatum est. Atqui durities cordis est affectus pravus & voluntarius (voluntarium autem perfectum hic semper intelligo.) Ergo durities cordis est peccatum. Est autem peccatum gravissimum; quia affectus, quo voluntas in malum tanta obstinatione voluntarie inclinatur, ut admonitiones divinas, quibus à malo deterri posset, non modo contemnat, sed ne sentiat quidem, nec modo non cedat illis, sed nec possit cedere, non potest non esse peccatum gravissimum.

2. Cæcitas mentis est causa peccati. Nam ab excæcatis multa malè fiunt ex cæcitate mentis: sed quæcumque malè fiunt ex mentis cæcitate, peccata sunt: mentis enim cæcitas, cum sit error voluntarius, & peccatum gravissimum, non potest excusare ea, quæ ex illa malè fiunt. Hinc Judæi excæcati, quamvis ob cæcitatem mentis non possent in Christum credere, tamen non credendo in eum, gravissimè peccabant, juxta illud Christi Joan. c. 15. *Excusationem non habent de peccato suo, incredulitatis scilicet.* Similiter durities cordis est causa peccati. Nam ab induratis multa malè fiunt ex cordis duritie. Sed quæ malè fiunt ex cordis duritiæ, sunt peccata: durities enim cordis, cum sit affectus pravus & voluntarius, à culpa excusare non potest ea, quæ ex illa malè fiunt; imò valere non potest, nisi ad augendam malitiam eorum, quæ ex ea malè fiunt; cum non valeat, nisi ad augendum voluntatis conatum in iis, quæ malè facit, & consequenter voluntarietatem eorum, quæ ab illa malè fiunt. Hinc illud Apostoli ad Rom. c. 2. *Secundum duritiam tuam, & impenitentem cor, thesaurizas tibi iram.*

3. Cæcitas mentis & durities cordis sunt pœna peccati. Hoc docet pluribus locis Scriptura, ut Rom. c. 1. *Sicut non probaverunt Deum habere in notitia, tradidit illos Deus in reprobum sensum.* Et 2. ad Thess. c. 2. *Eo quod charitatem veritatis non receperunt, ut salvi fierent, ideo mittet illis Deus operationem erroris, ut credant mendacio.* Ratio est, quia nemo excæcatur vel induratur, nisi à Deo deseratur. Deus autem neminem deserit, nisi in pœnam peccatorum admissorum; Deus enim neminem deserit, nisi ab eo prius deseratur, & Deus non deseritur, nisi peccando, proindeque Deus non deserit, nisi ut puniat hominis desertionem, hoc est, peccata, quibus homo recedit à Deo, ipsum graviter offendendo, & contra eum rebellat, legem ejus graviter transgrediendo. Ex quibus apparet excæcationem & obdurationem esse aliquo modo à Deo. Quod ut explicetur, sit

RESPONSIO I.

Deus non est causa positiva excæcationis & obdurationis.

Prob. Quia, ut probatum est, Deus non est causa positiva peccati. Atqui cæcitas mentis & durities cordis sunt peccata gravissima, ut etiam probatum est. Præterea, si Deus est causa positiva cæcitatis mentis & duritiæ cordis, vel est causa physica, vel moralis. Neutrum dici potest. Non primum; nam neque immitte falsas persuasiones intellectui, neque voluntatem physicè movere & determinat ad pravam illum affectum, quo falsis illis persuasionibus cum tanta pertinacia adheret. Item voluntatem non movere & determinat physicè ad prævios illos affectus, quibus ita ad malum inclinatur, ut ne sentiat quidem divinas admonitiones. Non etiam secundum: nam non solum non imperat, aut consulit, sed è contra graviter prohibet actus omnes, quibus mens excæcatur, & cor obduratur; cum omnes illi actus sint graviora peccata. Unde Christus de illis graviter conqueritur, & illos graviter reprehendit Math. c. 13. ubi sic loquitur: *Incrassatum est cor populi hujus, & auribus graviter audiverunt, & oculos suos clauferunt, ne quando videant oculis, & auribus audiant, & corde intelligant, & convertantur, & sanentur eos.*

RESPONSIO II.

Deus est causa excæcationis & obdurationis permissiva tantum, non impediendo, non miserendo, deferendo.

Et 1. quidem quoddam Deus sit aliquo modo causa cæcitaris mentis & duritiæ cordis, patet ex Scrip. Nam Exodi c. 9. dicitur: *Induravit Dominus cor Pharaonis.* Et Isajæ c. 63. *Quare errare nos fecisti, Domine, de viis tuis: indurasti cor nostrum, ne timeremus te?* Et Joan. c. 12. *Dixit Isaias: Excæcavi oculos eorum, & induravi cor eorum.* Et Rom. c. 9. *Cujus vult miseretur, & quem vult indurat.* Ratio est, quia Deus est aliquo modo causa omnis pœnæ peccati. Atqui cæcitas mentis & durities cordis sunt pœna peccati, Ergo, &c.

2. Quod sit tantum causa permissiva, non impediendo, non miserendo, deferendo. *Prob.* ex S. Augustino. Nam ita loquitur epist. 105. ad Sixtum: *Non obdurat Deus impertiendo malitiam, sed non impertiendo misericordiam.* Et lib. 1. ad Simplicianum q. 2. *Obduratio Dei est nolle misereri, ut non ab illo erogetur aliquid, quo sit homo deterius; sed tantum, quo sit melior, non erogetur.* Et tract. in Joan. 53. *Sic excæcat, sic obdurat Deus deferendo, non adjuvando, quod occulta judicio facere potest, iniquo non potest; quia nimirum deferere non potest, nisi desertus; & aliunde justum est, ut qui deserunt, deserantur.* Idem alii docent Patres communiter. Ratio est, quia cæcitas mentis & durities cordis sunt peccata. Deus autem non potest esse nisi causa permissiva peccatorum.

Dices. Deus homines excæcat & indurat per patientiam & longanimitatem, qua eorum peccata tolerat, & pœnam differt, juxta illud Job. c. 24. *Dedit ei Deus locum penitentiae, & ille abiit eo in superbiam.* Et illud Ecclesi. c. 8. *Quia non preferitur cito contra malos sententia, absque timore ullo filii hominum perpetrant mala.* R. Deum non uti tanta patientia & longanimitate erga peccatores, ut indurentur, sed alias ab aliis, puta ut det illis penitentiam locum, sicut dicitur in primo textu; ut magis appareat ex una parte hominum malitia, & ex altera Dei bonitas & misericordia; ut tantò justior appareat peccatorum vindicta, ut tantam Dei patientiam imitemur erga inimicos nostros, ut electi ex tantæ longanimitatis Dei contemplatione magis ad ejus amorem accendantur, &c. Peccatores verò ex tanta Dei patientia & longanimitate, Deo ipso justo judicio permittente, occasionem sumere pro sua malitia sese excæcandi & indurandi. Hoc clare dicit Apostolus Rom. cap. 2. *An divitias bonitatis ejus & patientie & longanimitatis contempnis? Ignoras quoniam benignitas Dei ad penitentiam te adducit: secundum autem duritiam tuam & impenitentem cor thesaurizas tibi iram in die ira.* Hoc est: Dei, cum patienter tolerat peccata tua, & pœnam illis debitam differt, sincera intentio est, ut ex tantæ benignitatis consideratione ad penitentiam agendam inducaris. Tu verò contra sinceram illam Dei intentionem, ipso tamen justè permittente, te ipsum magis ac magis indurando, peccata multiplicas. Peccator igitur est causa positiva excæcationis & indurationis suæ, Deus verò causa permissiva tantum.

Dices. Deus multa positivè operatur interiùs & exteriùs circa peccatorem, ex quibus sequitur excæcatio & obduratio peccatoris. Nam v. gr. in eo excitat varias cogitationes, imaginationes, dubia, perplexitates, somnia & visa nocturna. Item immitte varios affectus fiduciæ, timoris, tristitiæ, &c. Item procurat illi correptiones, flagella, beneficia, prodigia. R. Deum nihil horum facere, ut peccator induretur, sed alias ob causas justissimas, puta in pœnam peccatorum præcedentium, ad ostendendam justitiæ suæ severitatem, ad salutarem aliis timorem incutendum, ut peccator ipse convertatur, &c. Peccatorem verò, Deo permittente, inde occasionem sumere, mentem suam excæcandi, & obdu-

randi

randi cor suum: sicut enim boni in bonum suum omnia solent convertere, juxta illud Apostoli, *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum*: ita è contrario mali, Deo iustissime illos deferente, omnia siye bona, siye mala, siye indifferentia, vertunt in suam perniciem. In quo imitantur aegros, in quibus quilibet medicamenta, quantumvis ex se salubria, & à sapiente Medico ad sanandum adhibita, vitium stomachi noxia efficit, & in venena convertit.

DISPUTATIO II.

De peccato mortali & veniali.

ARTICULUS I.

Utrum detur peccatum mortale, & unde habeat ut sit mortale.

RESPONSIO I.

Datur peccatum mortale.
Prob. Quia peccatum mortale dicitur illud, quod affert mortem animæ, privando illam vitam spirituali, & æterna pœna per se dignum est. Atqui dantur peccata hujusmodi. Ergo, &c. *Prob. min.* ex Script. Nam Rom. c. 6. dicitur: *Stipendia peccati mors*. Et ead. epist. c. 8. *Si secundum carnem vixeritis, moriemini*. Et Gal. c. 5. *Qui talia agunt, regnum Dei non consequentur*. Et Apocal. cap. 21. *Homicidis, & fornicatoribus, & veneficis, & idololatriis, & omnibus mendacibus, hoc est fraudatoribus, pars illorum erit in stagno ardenti igne & sulphure, quod est mors secunda*. Ergo, &c. Sed pro sequenti responsione.

Nota. Peccatum mortale considerari potest sub duplici respectu. 1. Præcisè, quatenus repugnat rectæ rationi, dicantur illud naturam rationalem, qualem, dedecere, & sub hoc respectu habet malitiam purè moralem, quæ philosophica dicitur, quia ad Philosophos potissimum pertinet de illa tractare. 2. Quatenus repugnat legi divinæ, illud prohibenti, & sub hoc respectu habet malitiam theologicam, sic dictam, quia Theologorum potissimum est, de illa agere. Hæc autem malitia in hoc consistit, quod peccatum mortale sit gravis transgressio legis divinæ, ac proinde gravis violatio juris divini, seu gravis injuria Dei, & consequenter Dei offensio gravis, ac illius quidam contemptus virtualis & interpretativus: nam qui peccat moraliter, legem Dei, aliquid pro jure suo graviter præcipientis, vel prohibentis, transgreditur graviter, ac proinde graviter violat jus divinum, seu gravem injuriam facit Deo: unde graviter illum offendit, & meritò censetur vilipendere auctoritatem & amicitiam illius. Hinc Deus de graviter peccantibus loquens, sic ait lib. 1. Reg. c. 2. *Qui contemnunt me, erunt ignobiles*. Et Ilajæ cap. 1. *Ipsi autem spreverunt me*. Porro peccatum mortale est etiam quandoque formalis & directus Dei contemptus; ut patet in odio Dei, blasphemia, perjurio, &c. in quo non est difficultas. His autem præsuppositis, sit

RESPONSIO II.

Peccatum mortale tale est, non ex eo præcisè quod graviter dedecet naturam rationalem, qualem, seu ex eo præcisè quod graviter repugnet rectæ rationi, illud reprobanti, ut dissentancum naturæ rationali, quæ tali: sed ex eo potissimum quod sit gravis offensio Dei, & quidam divinæ majestatis & amicitie contemptus vel formalis, vel saltem virtualis & interpretativus.

Prob. Nam peccatum mortale, quæ mortale, habet infinitam quandam gravitatem in ratione malitiæ; dignum est privatione gratiæ sanctificantis, & pœna æterna, & insert in pura creatura qualibet, siye existente, siye merè possibili, absolutam impossibilitatem pro eo condignè satisfaciendi. Atqui

hæc omnia habere non potest ex eo præcisè quod graviter naturam rationalem dedecet, sed habet saltem potissimum ex eo quod gravis est offensio Dei, & quidam contemptus majestatis divinæ, quæ infinitæ simpliciter est excellentiæ. Ergo, &c.

Obj. 1. Adulterium v. g. prius malum est, quam prohibitum; non enim malum est, quia prohibitum, sed è contra prohibitum est, quia malum. Ergo prius mortale est, quam prohibitum, & consequenter quam sit gravis offensio Dei, & quidam contemptus illius; cum non sit gravis offensio, & aliquis contemptus Dei, nisi quia est contra gravem Dei prohibitionem, & sic prius sit, illud esse graviter prohibitum à Deo, quam esse illius offensiam gravem, & contemptum aliquem.

R. dist. Adulterium prius malum est malitia objectiva, imò & malitia aliqua formali, quam sit prohibitum, C. ant. Prius est malum malitia mortali, N. ant. *Ad prob. dist.* similiter. Adulterium non est malum malitia objectiva, aut etiam malitia aliqua formali, purè morali, quia prohibitum est, C. Non est malum mortaliter, N. Itaque in adulterio triplex distinguenda est malitia, malitia scilicet objectiva, malitia formalis purè moralis, & malitia theologica, quæ mortalis est. Primam habet independentem ab omni prohibitione divina, quia per se & essentialiter dedecet naturam rationalem, nec potest, etiam seclusa omni prohibitione divina, nisi turpiter appeti. Item secundam habet independentem ab omni prohibitione divina; quia etiam si per impossibile non esset prohibitum à Deo, adhuc esset actus turpis, & ad magnam aliquam pœnam imputabilis, utpotè graviter dedecens naturam rationalem, & graviter repugnans rectæ rationi, cui tanquam actuum suorum regulæ in facta suppositione teneretur homo ex natura rei se conformare. Tertiam verò malitiam non habet, nisi dependentem à divina prohibitionem, quia si per impossibile non esset à Deo prohibitum, homo non teneretur ab eo abstinere ob reverentiam divinæ majestati debitam, & illud committendo non violaret jus divinum, nec proinde Deum offenderet, aut ullo modo contemnere censeretur posset; sed solum tunc ageret contra naturam rationalem, eamque deturparet; quod quidem gravissimam mereretur pœnam: at non videtur tantam mereri, quanta est æterna damnatio, nec habere malitiam aliquo modo infinitam, & tantam, ut nulla pura creatura, quantumcumque supponatur perfecta, pro ea condignè satisfacere possit.

Dices. Ex concessis, adulterium, semota omni prohibitionem divinam, adhuc graviter repugnaret naturæ rationali & rectæ rationi, cujus Deus author est & vindex. Ergo adhuc esset graviter contra Deum, proindeque adhuc haberet malitiam mortalem. *R. neg. conf.* Nam in illa suppositione, quam impossibilem esse contendimus, & in qua adulterium nullo modo prohibitum esset à Deo, non esset contra voluntatem Dei, ex eo quod esset contra rationem, & ita ex eo quod esset contra rationem, non esset contra Deum. Unde qui in illa suppositione mæcharetur, censeretur non posset Deum graviter offendere, eumque contemnere, licet graviter delinqueret contra rationem, & sic graviter culpabilis esset, dignusque gravi pœna, quam ab eo repetere maxime pertineret ad Deum, qui naturæ rationalis author est, & rectæ rationis vindex.

Dices. Ergo fieri potest, ut quis liberè & scienter adulteretur, & tamen non peccet moraliter. *R. neg. hanc conf.* Nam 1. in præsentī hypothēsi adulterium re ipsa à Deo graviter prohibetur, & hæc prohibitio ignorari non potest invincibiliter, præsertim ab eo, qui scit adulterium graviter repugnare naturæ rationali: nam hoc ipso non potest non sufficienter nosse, graviter prohibitum esse à supremo legislatore: cum enim in præsentī hypothēsi, rectæ rationis dictamen sit intrinsecum & essentialē complementum legis divinæ naturalis, non dicatur aliquid naturæ rationali graviter repugnare, quin simul & indivisibiliter dicatur

saltem

saltem confusè à supremo legislatore graviter prohibitum esse. 2. Imò nulla possibilis est hypothesis, in qua quis scienter & libere adulteretur, & tamen non peccet mortaliter; quia nulla possibilis est hypothesis, in qua adulterium non sit à Deo prohibitum graviter, & hæc prohibitio non intimeret sufficienter omnem per rationem cognoscentem adulterium graviter naturam rationalem dedecere. Hoc enim utrumque essentialiter postulat sanctitas & sapientia Dei condentis naturam rationalem, quam, ex hypothesi quod velit eam condere, non potest non regere modo sanctitati & sapientie suæ consentaneo. Hinc in quacumque hypothesi possibili peccatum pure philosophicum repugnat.

Obj. 2. Blasphemia, idem dic de omnibus aliis peccatis, quibus Deus directè contemnitur, est mala mortaliter, independentè ab omni prohibitione divina. Ergo est mala mortaliter ex eo præcisè, quod graviter repugnat rectæ rationi, & neg. conseq. Eset quidem blasphemia mortaliter mala, etiam per impossibile sublata omni prohibitione divina; at non esset talis ex eo præcisè, quod adhuc rationi repugnet graviter, sed quia adhuc esset æquivalenter prohibita per retentionem juris, quod habet Deus ne inhonoretur, cui ipse renuntiare non potest, & quo à nemine potest spoliari. Unde adhuc per blasphemiam graviter violaretur jus divinum, seu gravis Deo fieret injuria, proindeque adhuc graviter offenderetur.

ARTICULUS II.

Utrum præter peccatum mortale detur etiam veniale ex natura sua.

Nota. Nomen peccati venialis sumi potest tripliciter. 1. Pro veniali ex eventu. 2. Pro veniali ex causa. 3. Pro veniali ex natura sua. Peccatum veniale ex eventu dicitur illud, cujus veniam consequimur. Hoc sensu omnia peccata, siue levia sint, siue gravia, sunt venialia per poenitentiam, quia omnia per poenitentiam possunt remitti. Peccatum veniale ex causa dicitur illud, quod aliquo modo veniam meretur, quia factum est ex passione simpliciter antecedente, vel ex ignorantia, juxta illud Apost. 1. ad Timoth. c. 1. *Misericordiam Dei consecutus sum, quia ignorans feci in incredulitate.* Denique veniale ex natura sua dicitur, quod per se nec affert mortem animæ, nec dignum est æterna pœna. De veniali in hac tertia acceptione hic agitur, in quascilicet veniale propriè opponitur mortali, quod per se & mortem animæ affert, & æterna pœna dignum est. Quæritur ergo hic tantum, utrum dentur peccata venialia ex natura sua, hoc est, peccata, quæ per se nec occidunt animam, nec æternam pœnam merentur.

Nota 2. Circa hanc questionem varii errarunt, & 1. quidem Jovinianus, teste S. Hieronymo in lib. 2. contra Jovinian. docuit omnia peccata esse paria, omniaque æterna pœna digna. 2. Pelagius quolibet peccato justitiam amitti docuit. Unde cum negare non posset multos esse justos, assererebat hominem in hac mortali vita absque omni peccato esse posse. 3. Joannes Vicleffus contendeat omnia peccata esse mortalia, si per mortale intelligatur illud, quod mortem æternam inducere potest; si verò per mortale intelligatur id, quod re ipsa mortem inducit, omnia reproborum peccata esse mortalia, electorum verò venialia. 4. Lutherus docuit omnia peccata ex natura sua mortalia esse, venialia verò ex sola Dei misericordia, ea non imputantis credentibus, & non credentibus imputantis omnia ad damnationem æternam; putavit enim homines sola fide justificari posse. 5. Lutherus consentit Calvinus; cum hoc tamen discrimine, quod voluerit nulla peccata imputari electis, reprobis verò imputari omnia; in quo Vicleffo assensus est. Sed contra hos omnes errores, & cum communi Theologorum catholicorum sententia, sit

RESPONSIO.

Præter mortalia peccata dantur etiam, quæ ex natura sua venialia sunt.

Prob. 1. ex Script. Nam 1. Christus Matth. c. 5. sic loquitur: *Qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio; qui dixerit fratri suo, Raca, reus erit consilio; qui dixerit, Fatue, reus erit gehenna ignis.* Christus autem his verbis recenset tres gradus iracundiæ. Primus ita levis est, ut in aullam vocem erumpat. Secundus paulò quidem gravior est, at non erumpit in apertum convitium. Tertius gravissimus est, & parit manifestum convitium. Atqui hic Christus generaliter loquitur de omnibus, nulla distinctione facta baptizatorum à non baptizatis, credentium à non credentibus, electorum à reprobis, & ex tribus iracundiæ gradibus recensitis tertium tantum manifestè significat pœnam æternam mereri, ac proinde tertium tantum esse mortale peccatum. Ergo manifestè significat duos priores iracundiæ gradus esse peccata per se venialia. Ergo, &c. Hoc inter mortalia & venialia peccata discrimen adhuc apertius exponit idem Christus Luc. c. 6. ubi sic ait: *Quid videtis festucam in oculo fratris tui, trabem autem, quæ in oculo tuo est, non consideras?* Ubi peccatum mortale comparans cum trabe, quæ non solum oculum destruit, sed etiam totum corpus opprimit, veniale verò cum festuca, quæ oculum non destruit, sed leviter tantum lædit, nec corpus opprimit, sed leviter portatur, clarè ostendit se loqui de discrimine, quod inter mortale peccatum & veniale ex natura rei interest; & re ipsa cum proportionè aliqua tantum ex natura rei discrimen interesse inter mortale & veniale peccatum, quantum ex natura rei interest inter trabem & festucam.

2. Jacobi epist. can. c. 1. sic dicitur: *Unusquisque tentatur à concupiscentia sua abstractus, & illeceus. Concupiscentia verò, cum conceperit, parit peccatum. Peccatum verò, cum consummatum fuerit, generat mortem.* Ubi Apostolus tres concupiscentiæ motus distinguit, unum scilicet planè involuntarium, quo quis absque ulla suo consensu ad peccandum provocatur: *Unusquisque tentatur à concupiscentia sua abstractus, & illeceus.* Et hunc motum non esse peccatum ait Apostolus, sed causam peccati, accedente postea consensu. Secundum voluntarium, sed imperfectè tantum: *Concupiscentia verò, cum conceperit, parit peccatum.* Hunc autem motum vult Apostolus esse peccatum, sed veniale tantum; cum illum vocet peccatum, & distinguat à peccato consummato, quod mortem generat. Tertium denique perfectè voluntarium, qui proinde generat mortem, sique mortale peccatum est: *Peccatum verò, cum consummatum fuerit, generat mortem.* Quod autem Apostolus per peccatum consummatum intelligat motum concupiscentiæ perfectè voluntarium, dubium esse non potest: non enim dici potest per peccatum consummatum intelligere peccatum opere perpetratum; alioqui desideria graviter illicita, nisi opere compleantur, non sunt peccata mortem generantia, quantumvis perfectè voluntaria sint. Quod est falsum, & ab ipsomet Christo damnatum Matth. c. 5. ubi ait: *Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, jam mæchatus est eam in corde suo.*

Prob. 2. autoritate, & 1. quidem summorum Pontificum Pii V. & Gregorii XIII. à quibus damnata est hæc xx. Baii propositio: *Nullum est peccatum ex natura sua veniale, sed omne peccatum meretur pœnam æternam.* 2. S. Augustini in Enchir. c. 71. *De quotidianis,* inquit, *brevisibus, levibusque peccatis, sine quibus hæc vita non ducitur, quotidiana fidelium oratio satisfacit. Eorum enim esse dicere, Pater noster, quæ es in oculis, qui jam Patri tali regenerati sunt ex aqua & Spiritu sancto. Delet omnino hæc oratio minima & quotidiana peccata.* Et lib. de nat. & grat. c. 38. *Quia sepe in levissimis, & aliquando incautis obrepit peccatum, & iusti fuerunt, & sine peccato non fuerunt.* Et ser. 41. de Sanctis: *Allo transitorio igne (de quo dixit Apostolus, Ipse autem salvus erit, sic tamen quasi per ignem) non capitalia, sed minuta peccata purgantur.* Ex quibus apparet, juxta S. Doctorem, præ-

præter peccata capitalia seu mortalia, quæ iustitiam auferunt, alia esse venialia, quæ non auferunt iustitiam, non quia non imputantur, ut volunt Novatores; imputari enim apertè docet S. Doctor; sed quia per se minuta sunt, minima, levissima, vel aliquando incautis obrepunt, & sic non nisi imperfectè voluntaria sunt.

Prob. 3. ratione theologica. Peccata venialia ex natura sua dicuntur ea, quæ per se neque auferunt mortem animæ, neque digna sunt pœna æterna. Atqui dantur peccata, quæ per se neque auferunt mortem animæ, neque digna sunt pœna æterna. Ergo, &c. *Prob. 1. pars min.* Nam mors animæ consistit in privatione gratiæ sanctificantis, & habitualis iustitiæ. Atqui dantur peccata, quæ per se talia sunt, ut non privent hominem gratiæ sanctificantis, & habitualis iustitiæ: in iustis enim & sanctis reperiuntur, ut apertè docet S. Augustinus locis modò citatis. Et lib. 3. contra duas epistolas Pelag. c. 3. *Quidam*, inquit, *filiis seculi huius sunt, & tamen filii diaboli non sunt: quamvis enim diabolus sit author, & princeps omnium peccatorum, non tamen filios diaboli facient quæcumque peccata: peccant enim & filii Dei; quoniam si dixerint se non habere peccatum, seipsos seducunt, & veritas in eis non est.* Idem apertè docet Scriptura. Nam dicitur Proverb. c. 24. *Scipries in die cadet iustus.* Et Jacob. c. 3. *In multis offendimus omnes.* Ubi Apostolus potissimum de iustis loquitur. Secunda verò pars sequitur ex prima. Nam peccata, quæ non inducunt privationem gratiæ & iustitiæ, neque impossibilia sunt cum charitate, sed cum ea manent in iustis hominibus, nec inducunt, nec inducere possunt reatum æternæ damnationis; talis enim reatus esse non potest cum iustitiâ & charitate. Ergo, &c.

Obj. 1. Scriptura docet omnia indiscriminatim peccata esse ex natura sua mortalia. Ergo, &c. *Probat. ant.* Nam dicitur Rom. c. 6. *Sipendia peccati mors.* Et Ezech. c. 18. *Animæ, quæ peccaverit, ipsa morietur.* Et Math. c. 5. *Qui solverit unum de mandatis istis minimis minimus vocabitur in regno cælorum.* Et Jacobi c. 2. *Quicumque totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus.* Et Deut. c. 27. *Maledictus qui non permanet in sermonibus legis huius.* Ergo, &c.

R. neg. ant. obj. Ad prob. *R. ad 1.* Apostolum loqui, non de quibuslibet peccatis, sed de gravibus, puta de adulterio, fornicatione, & aliis ejusmodi, de quibus erubescabant, qui recens ad fidem conversi erant. *R. ad 2.* Prophetam loqui de peccatis idololatriæ, homicidii, &c. quæ absolute & ex natura sua gravia sunt. *R. ad 3.* Christum non loqui de minimis peccatis, sed de minimis mandatis, & dicere Scribas & Phariseos damnationem æternam mereri, eò quòd pleraque mandata divina pravè interpretarentur, & pravas suas interpretationes docerent homines; in quo graviter peccabant. *R. ad 4.* Apostolum loqui de gravibus peccatis, qualia sunt homicidium & adulterium: nam sic statim prosequitur: *Qui enim dixit, Non mœchaberis, dixit & Non occides.* Quod si non mœchaberis, occides autem, factus es transgressor legis. *Ad 5.* *R.* hæc verba intelligenda esse de eo, qui non observat præcepta, quæ capite citato recensentur, & quibus prohibentur idololatria, adulterium, homicidium, & alia similia gravia delicta.

Obj. 2. Omne peccatum est offensæ personæ infinitæ. Sed omnis offensæ personæ infinitæ infinitam habet malitiam. Item omne peccatum est contra legem Dei. Sed quod est contra legem Dei, meretur pœnam æternam. Item nullum peccatum potest esse licitum propter ullum bonum etiam infinitum: non nisi quia omne peccatum est infinitæ malitiæ. Item omne peccatum est transgressio huius maximi præcepti: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.* Ergo omne peccatum expellit charitatem, proindeque omne peccatum affert mortem animæ.

R. ad 1. non omnia peccata graviter offendere personam infinitam, sed aliqua leviter tantum offendere,

Simonnet Theol. Tom. 1.

Quæ autem graviter offendunt, habent malitiam aliquo modo infinitam; secus verò, quæ leviter tantum. *R. ad 2.* omnia quidem peccata esse contra legem Dei, sed non omnia esse contra legem Dei graviter præcipientem vel prohibentem; neque omnia, quæ sunt contra legem Dei graviter præcipientem vel prohibentem, esse perfectè voluntaria, sed aliqua esse contra legem Dei leviter tantum præcipientem vel prohibentem, & aliqua, quæ sunt contra legem Dei graviter præcipientem vel prohibentem, esse tantum imperfectè voluntaria. Non possunt autem pœnam æternam mereri, quæ aut sunt tantum contra legem Dei præcipientem vel prohibentem leviter, aut si sunt contra legem præcipientem vel prohibentem graviter, sunt voluntaria imperfectè tantum. *R. ad 3.* nullum peccatum posse fieri licitum, non quia omne peccatum malitiam habet infinitam, sed quia omne peccatum, quæ tale, intrinsecè & essentialiter illicitum est, & ita tam repugnat peccatum esse licitum, quam repugnat actum aliquem simul esse & non esse peccatum. *R. ad 4.* hoc præceptum, *Diliges Dominum &c.* obligare nos ad hoc ut diligamus Deum super omnia, id est, diligamus Deum actu, quo parati sumus, potius carere omni bono, & pati omne malum, quam Deum offendere graviter. Unde peccata minuta & levia, quibus Deum leviter offendimus, non opponuntur huic præcepto. Quare neg. ant. universaliter sumptum.

Dices. Minima opera bona supernaturalia merentur vitam æternam. Ergo à contrario minima peccata merentur supplicium æternum. *R. 1.* nulla opera bona supernaturalia etiam in homine iusto mereri vitam æternam, nisi fiant ex motivo charitatis, aut ab ea imperentur. Opera autem, quæ sunt ex motivo charitatis, vel ab ea imperantur, sunt parva, sed magna opera, cum sint actus elicit, vel saltem imperati, virtutis omnium præstantissima. Similiter qualibet opera, etiam levissima, mala secundum se, si fiant ex motivo odii Dei, aut ab eo imperentur, merebuntur pœnam æternam, sed tunc erunt peccata gravissima. *R. 2.* opera supernaturalia, ab homine iusto facta ex motivo vel imperio charitatis, mereri vitam æternam, quia mercedem magnam merentur relatè ad dignitatem personæ præmiantis, & personæ præmiandæ, quæ alia esse non potest in æstimatione prudenti, quam vita æterna. At minuta & levia peccata, etiam ab homine peccatore facta, merentur quidem pœnam alicujus momenti relatè ad dignitatem personæ offensæ, sed quæ in prudenti æstimatione est infra pœnam damnationis æternæ, quæ in æstimatione prudenti æquivaleret pœnæ simpliciter infinitæ in acerbitate, sed non æternæ.

Obj. 3. S. Augustinus videtur variis locis docere homines damnari ob minuta & levia peccata; ut lib. 2. de pecc. mer. & remiss. cap. 3. *Quis cum aliqua spe adipiscenda salutis æternæ, de hac vita migraret, manente illa sententia, quod quicumque totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus, nisi post paululum sequeretur ... Superexultat autem misericordia iudicio?* Et tract. 1. in epist. Joan. *Ista levia, quæ dicimus, noli contemnere: si contemnis, quando appendis; expavesce, quando numeras. Levitia multa faciunt unum grande. Multa guttæ implent flumen. Multa grana faciunt massam.* Et epist. 29. *Cum rex iustus sederit in throno, quis gloriabitur castum se habere cor? aut quis gloriabitur, mundum se esse à peccato? Quæ igitur spes est, nisi superexalter misericordia iudicium?* Et lib. 9. Confess. c. ult. *Væ etiam laudabili vitæ hominum, si remota misericordia discutias eam.*

R. ad 1. S. Doctorem tria dicere. 1. Unicum grave peccatum ad æternam damnationem sufficere. 2. Neminem certò nosse se nullum ejusmodi peccatum unquam admisisse, aut si quæ admisit, sibi à Deo condonata esse. 3. Et ita neminem cum spe salutis adipiscendæ mori posse, nisi sciret se habere Dominum misericordem, & sic speraret se veniam à Domino misericordie consecutum esse.

Dd

R. ad 2.

R. ad 2. sensum S. Doctoris esse, non quod multa venialia, si maneant, æquare possint gravitatem unius mortalis; hoc enim aperte falsum est, cum peccata venialia, quantumcumque multiplicentur, neque tollant, neque minuunt habitum charitatis, sed solum actum ejus ac fervorem impediunt; nec poena temporaria, quam veniale meretur, quantumcumque multiplicetur, æquare possit poenam æternam, quam meretur mortale; sed quod venialia, si negliguntur & contemnantur, sensim ad mortale perpetrandum disponant, juxta illud Eccli. c. 19. *Qui spernit modica, paulatim decidet.*

R. ad 3. & 4. S. Doctorem loqui de poena Purgatorii, quæ acerbissima est, ut ipse dicit in Plal. 37. *Gravior, inquit, tamen erit illa ignis, quam quidquid potest homo pati in hac vita.* Nec aliud velle, quam ullum ita justum & sanctum hominem vix posse reperiri, qui poenam illam sine magna Dei misericordia evadere, & rectè e corpore in cælum avolare possit. Et verò his verbis, *Ve etiam laudabili, &c.* rationem reddit cur sit oraturus pro matre sua, cujus tamen sanctitatem tantopere commendaverat; & ne quis hoc miretur, dicit justorum vitam, quantumvis laudabilem, vix ac ne vix quidem, si divina misericordia removeatur, carere culpis venialibus acerbissima Purgatorii poena expiandis.

ARTICULUS III.

Utrum peccatum mortale & veniale sint contra Dei legem, & finem ejus.

DE mortali dubium non est, quod sit contra legem Dei, & finem ejus. Et verò hæc peccati descriptio, dictum, vel factum, vel concupitum, supple formaliter, vel saltem interpretativè, contra legem Dei, & alia similes, propriè conveniunt saltem peccato mortali, & lex divina propriè prohibet saltem peccatum mortale. Præterea, finis legis est charitas, ut dicitur 1. ad Timoth. c. 1. quatenus scilicet lex divina eò spectat, ut diligamus Deum ex toto corde, & proximum sicut nosmetipsos. At mortale peccatum charitati opponitur: qui enim mortaliter peccat, nec diligit, nec potest diligere Deum super omnia in sensu composito peccati. Unde peccatum mortale charitatem expellit, neque cum ea, saltem de lege ordinaria, manere potest in eodem subjecto. Item de peccato veniali apud Catholicos omnes indubitatum est, quod non sit contra finem legis, quia cum peccato veniali diligimus Deum super omnia, & proximum sicut nosmetipsos. Unde peccatum veniale non expellit charitatem. Superest igitur una difficultas: utrum scilicet peccatum veniale sit contra legem Dei. Negant alii, ut Alexander, Bonaventura, &c. quibus faver S. Thomas q. 88. a. 1. ad 1. & dicunt veniale non esse contra, sed præter legem: Sed argumenta, quibus utuntur, probant tantum peccatum veniale non esse contra charitatem, quæ est finis legis. Alii verò affirmant, cum quibus sit

RESPONSIO.

Omne peccatum veniale est contra legem Dei, sive perfectè, sive imperfectè.

Prob. Quia omne peccatum veniale est actus, vel quasi actus moraliter malus: nam vel est moraliter malus, vel moraliter bonus aut indifferens. Non est autem moraliter bonus aut indifferens; alioqui non esset peccatum. Superest igitur, ut sit actus vel quasi actus moraliter malus. Atqui omnis actus vel quasi actus moraliter malus adversatur legi divine naturali: adversatur enim rectæ rationis dictamini, quod est intrinsecum & essentielle complementum legis divine naturalis. Ergo, &c.

Dixi autem, sive perfectè, sive imperfectè. Pro quo, *Nota.* Peccatum veniale aliud est veniale ex genere suo, quod scilicet ex genere suo non est contra charitatem, quæ est finis legis, ut verbum otiosum, risus nimius, &c. Aliud verò ex imperfectione operis,

quod ex genere suo habet, ut possit adversari charitati, ita ut sola imperfectio operis faciat, ut ne adversetur. Subdividitur in veniale ex subreptione, quod veniale est, quia non est plenè deliberatum; tales sunt subiti motus iræ, invidia, &c. quibus semi-plenè tantum voluntas consentit; & veniale ex parvitate materiæ, quod scilicet propter materiæ parvitatem notabile nocumentum non affert proximo. Tale est furtum unius oboli. Porro veniale ex genere suo est perfectè contra præceptum legis, leviter præcipiens vel prohibens, ut cum quis deliberatè mentitur. Item veniale ex parvitate materiæ est perfectè contra præceptum legis, prohibens vel præcipiens graviter quidem pro materia gravi, leviter verò pro levi materia, ut cum quis deliberatè furatur unum obolum diviti. At veniale ex subreptione est tantum imperfectè contra præceptum legis, aliquid graviter præcipientis vel prohibentis, ut cum quis subitaneo rei graviter illicitæ desiderio, imperfectè & ante plenam deliberationem consentit.

Quæres, in quo differant inter se peccatum mortale & veniale? *R.* Primam inter mortale & veniale differentiam in eo positam esse, quod peccatum mortale sit legis divine transgressio gravis, veniale verò levis tantum. Unde oriuntur plures alia differentia. Nam 1. mortale est gravis injuria Dei; veniale, levis tantum. 2. Mortale est gravis offensa Dei, & quidam contemptus illius, saltem interpretativus; veniale leviter tantum offendit Deum, & illum nullo modo contemnit. 3. Mortale dissolvit amicitiam cum Deo; veniale non dissolvit. 4. Mortale dignum est privatione gratiæ, & supplicio æterno; veniale non est dignum. 5. Mortale extinguit charitatem; veniale fervorem ejus impedit tantum. 6. Mortale tollit ordinem necessarium ad finem ultimum; veniale utilem tantum & congruum. 7. Mortale constituit saltem interpretativè finem ultimum in creatura, cui peccator adhæret, spreto & relicto Deo; veniale non constituit. 8. Mortale dat Deo jus graviter odio habendi, veniale leviter tantum indignandi. 9. Mortale inducit reatum poenæ æternæ; veniale verò reatum poenæ temporalis tantum.

Quæres, utrum peccatum veniale fieri possit mortale, vel contra?

R. 1. Peccatum veniale non fieri mortale per solam multiplicationem actus, & ita multa venialia non facere unum mortale. *Prob.* ex S. Thoma qu. 88. ar. 4. in O. ubi sic loquitur: *Quod ex multis peccatis venialibus integraliter constituatur unum peccatum mortale, falsum est: non enim omnia peccata venialia de mundo possunt habere tantum de reatu, quantum unum peccatum mortale; quod patet ex parte durationis: quia peccatum mortale habet reatum poenæ æternæ: peccatum autem veniale reatum poenæ temporalis. Patet etiam ex parte poenæ damni: quia peccatum mortale meretur carentiam visionis divine, cui nulla alia poena comparari potest. Patet etiam ex parte poenæ sensus, quantum ad vermem conscientia: licet forte quantum ad poenam ignis non sint inproportionabiles poenæ. Ex quibus verbis sic argumentor.* Si aliqua venialium multitudo æquivaleret uni mortali, aliqua venialium multitudo tantum haberet de reatu, quantum habet unum mortale. Atqui nulla venialium multitudo, quantumcumque supponatur, habere potest tantum de reatu, quantum habet unum mortale. Nam v.g. unum mortale habet reatum poenæ æternæ. At nulla venialium multitudo, quantumcumque supponatur, facere potest reatum poenæ æternæ, sicut nulla poenarum temporalium collectio, quantumcumque supponatur, facere potest poenam æternam; cum nulla finitorum collectio facere possit infinitum. Ergo, &c.

Obj. Famulus qui singulis diebus furatur domino suo unum denarium, singulis vicibus non peccat, nisi venialiter; & tamen si per totum annum perseveret in furto, contrahit peccatum mortale. Ergo multa venialia faciunt unum mortale. *R.* neg. consequ. Contrahit enim peccatum mortale, non quia collectio venia-

venialium, quibus singulis vicibus minutam summam furatus est, uni mortali aequivaler; sed quia minuta successivè furando, tandem pervenit ad summam, quæ ad peccatum mortale sufficit, & eam retinendo peccat mortaliter, cum sub mortali teneatur eam restituere. Adde quod à principio & deinceps singulis vicibus, non venialiter, sed mortaliter peccaverit, etiam minuta tantum singulis vicibus furando, si à principio & deinceps furatus est ex affectu furandi etiam minuta tantum, quacumque occasione data; hic enim affectus mortaliter malus est.

R. 2. omne peccatum mortale ex genere suo, posse esse veniale intra eandem speciem; at nullum peccatum veniale ex genere suo posse esse mortale, nisi in alia specie. *Prob. 1. pars.* Nam omne peccatum mortale ex genere suo potest esse veniale, vel ex indeliberatione actus, ut patet in subito motu superbiæ, vel invidia, cui imperfectè tantum consentit voluntas; vel ex parvitate materiæ, ut patet in actu, quo quis minutam summam furatur diviti. *Prob. 2. pars.* Quia mendacium v. g. quod est veniale ex genere suo, non potest esse mortale, nisi in duobus casibus. 1. Si illi addatur circumstantia graviter mala, & speciem mutans, ut si quis mentiar propter homicidium perpetrandum. 2. Si mentiens ita ad mendacium afficiatur, ut ad mentiendum paratus sit ad legem aliquam graviter obligantem transgrediendam.

R. 3. eundem actum posse esse successivè veniale & mortale. *Prob. 1. de actu interiore.* Nam idem desiderium rei graviter illicitæ initio est solum peccatum veniale, si voluntas ei imperfectè tantum consentit initio; & postea est mortale peccatum, voluntate ei perfectè consentiente; & vicissim initio est mortale, si voluntas ei perfectè consentit initio, & postea fit veniale, si voluntas desinat ei perfectè consentire. *Prob. 2. de actu exteriori.* Quia manente eodem actu exteriori, potest actus interior, à quo exterior imperatur, è mortali fieri veniale, & è veniali fieri mortale peccatum, sive supponatur manere idem specie & numero, sive supponatur non manere: nam si malitia actus exterioris varietur per solam variationem obligationis, potest actus interior supponi manere idem specie & numero: at non potest, si malitia actus exterioris varietur per variationem motivi.

R. 4. eundem numero actum posse simul habere malitiam peccati mortalis, & peccati venialis. Nam v. g. si quis mentiar propter grave furtum faciendum: actus ejus duplicem habet malitiam, unam oppositam veritati, quæ levis est, & alteram oppositam justitiæ, quæ est gravis. Propriè tamen loquendo, idem numero actus non potest dici peccatum mortale & veniale, quia propriè loquendo, peccatum mortale non dicitur nisi per exclusionem malitiæ tantum venialis, sicut veniale non dicitur, nisi per exclusionem mortalis malitiæ.

Quæres. quomodo discerni possit peccatum mortale à veniali? R. cum peccatum veniale sit triplex, unum scilicet ex genere suo, alterum ex parvitate materiæ, & tertium ex indeliberatione actus; ad discernendum veniale à mortali tres regulas assignari posse. Prima ex obligatione præcepti, secunda ex quantitate materiæ, tertia ex perfecta vel imperfecta deliberatione petitur.

Prima regula. Obligatio præcepti, contra quod peccatur, potest cognosci duobus modis, nempe ex Scriptura, si in ea continetur; & ex ratione naturali, si non continetur in Scriptura. 1. Itaque si præceptum continetur in Scriptura, Scripturæ verba ponderanda sunt. Nam si dicat eos, qui tale præceptum violant morte dignos esse, aut regno cælesti excludendos, aut abominabiles esse, aut aliud quid simile, sufficeret significare, gravem esse præcepti obligationem, proindeque peccatum quod contra illud committitur, esse mortale ex genere suo. 2. Si præceptum neque in divina, neque in humana Scriptura continetur, tunc ad rationem naturalem recurendum est, & considerandum utrum materia præcepta per se multum vel parum proficit ad charitatem Dei & proximi servandam.

Simonnet Theol. Tom. 5.

Item utrum per transgressionem præcepti graviter lædatur virtus aliqua ex iis quæ homini maximè necessariae sunt. Quod si materia præcepta multum prodest ad servandam charitatem Dei & proximi, aut virtus aliqua homini maximè necessaria graviter læditur per transgressionem præcepti, signum est gravem esse præcepti obligationem, & consequenter peccatum, quod contra præceptum committitur, esse ex genere suo mortale. Secus verò, obligatio præcepti levis est, & ita peccatum est veniale ex genere suo.

Secunda regula. Si vel ex Scriptura, vel ex naturali ratione constet præceptum obligare graviter, tunc ulterius considerandum est, utrum per quamlibet materiæ quantitatem graviter lædatur virtus, quæ est finis præcepti, an non. Nam si ad gravem virtutis læsionem requiritur materiæ gravitas, levitas materiæ excusat à peccato mortali, quantumvis præceptum sit grave, & in re magni momenti; quia leviter à præcepto gravi deficere, perinde est ac leve præceptum transgredi; & ita peccatum, quod ex genere suo mortale est, veniale est ex parvitate materiæ. Quenam autem sit materia gravis, vel levis, prudenti judicio relinquatur judicandum ex natura virtutis, ex cujus affectu aliquid præcipitur, vel prohibetur.

Tertia regula. Si præceptum grave est, & materia gravis, tunc ulterius adhuc considerandum est, utrum consensus hominis fuerit plenus & perfectus, an non. Quod si consensus non fuit plenus & perfectus, tunc peccatum, quod mortale est ex genere suo, veniale est ex subreptione, seu ex indeliberatione actus. Tunc autem consensus censetur fuisse plenus & perfectus, quando consentiens advertit ad malitiam actus, aut poruit & debuit advertere. Quod ex circumstantiis, in quibus consensus, prudenti judicio æstimandum relinquatur.

ARTICULUS IV.

Utrum peccatum mortale malitiam habeat aliqua modo infinitam.

Nota. Non agitur hic de malitia purè morali, quam habet peccatum mortale, quæ naturam rationalem graviter dedecet; hanc enim malitiam omnino finitam esse, facile consentiunt omnes: sed de malitia theologica, quam habet quæ Deum graviter offendit, eumque aliquo modo contemnit. Pro quo distinguenda est duplex malitia infinita, una scilicet infinita simpliciter, altera verò infinita secundum quid tantum. Malitia simpliciter infinita, in ratione scilicet malitiæ, esset ea, quæ infinitos haberet gravitatis gradus, virtualiter inter se distinctos, ita ut illos per mentem successivè distinguenti & numeranti, impossibile esset omnes pertransire, & ad ultimum pertingere: infinitum enim simpliciter in aliqua ratione dicitur illud quod in ea ratione successivè pertransiri & exhaustiri non potest; vel, si vis, malitia simpliciter infinita esset ea, quæ careret termino extrinseco, & qua proinde non posset dari majus in ratione mali, sicque vel formaliter vel eminenter contineret omnem malitiam possibilem.

Malitia infinita secundum quid in ratione malitiæ, est ea, quæ indivisibiliter superat malitias alias inferioris ordinis plures & plures, ac graviiores & graviiores in infinitum; non quia plures & plures, ac graviiores & graviiores in infinitum habet gradus malitiæ, virtualiter divisibiles, sed quia est superioris ordinis, ad quem alias, quantumcumque multiplicentur, non possunt pertingere; vel, si vis, quia habet quandam, ut ita loquar, in ratione mali excellentiam, qua infinito intervallo excedit, non divisibiliter, sed indivisibiliter, malitias alias alterius ordinis, & quæ in se simpliciter tamen finita est, quia in suo ordine habet terminum extrinsecum, cum ab aliis ejusdem ordinis superari possit. Unde non dicitur, nisi secundum quid, & cum addito di-

Ad 2. mi.

minuente infinita. Infinitum enim simpliciter in perfectione vel quasi perfectione dicitur illud solum & omne, quod caret termino extrinseco: ita ut nihil sit assignabile, quod in eadem ratione ultra illud vel extendatur vel intendatur, ut patet v. gr. in quolibet Christi merito.

RESPONSIO.

Peccatum mortale, etiam quia gravis est offensa Dei, & quidam contemptus illius, non habet malitiam simpliciter infinitam.

Prob. Nam infinitum simpliciter in ratione mali debet habere gradus malitiæ plures & plures in infinitum virtualiter divisibiles; sive, quod idem est, debet ita continere omnem malitiam possibilem, ut nihil dari possit majus in ratione mali. Quod enim habet gradus malitiæ numero finitos, finitum est in ratione mali; & illud infinitum esse simpliciter in ratione mali repugnat, quod in ratione mali superari potest, quodque proinde in ratione mali terminum habet extrinsecum, extra quem non extenditur vel intenditur in ratione mali, ut per se manifestum est. Atqui nullum mortale peccatum est, etiam quia gravis est offensa Dei, & quidam contemptus illius, quod habeat plures & plures in infinitum gradus malitiæ, sive quod ita contineat omnem malitiam possibilem, ut non possit dari aliud majus in ratione mali; cum homo peccare possit mortaliter cum perfectiori semper ac perfectiori cognitione Dei, cum perfectiori semper ac perfectiori cognitione malitiæ peccati, proindeque cum pleniori semper ac pleniori deliberatione. Ergo, &c.

Confirm. Si peccatum mortale, ut est gravis offensa & contemptus Dei, haberet malitiam simpliciter infinitam, malitia theologica esset aequalis in omnibus mortalibus; nam si non esset aequalis in omnibus, esset major in uno, & minor in alio, proindeque finita esset in aliquo, in eo scilicet, in quo esset minor. Eo ipso enim, quod aliquid minus est, superatur ab alio, quod majus est; & eo ipso, quod superatur, terminum habet extrinsecum, extra quem non extenditur vel intenditur, & ita finitum est. Atqui falsum est, quod malitia theologica aequalis sit in omnibus mortalibus, ut patet v. g. in homicidio, adulterio, & simplici fornicatione: nam homicidium gravius quam adulterium, & adulterium gravius quam simplex fornicatio, offendit Deum. Ergo, &c.

Confirm. adhuc. Si peccatum mortale, ut est gravis offensa & contemptus Dei, habet malitiam simpliciter infinitam, malitia theologica in eodem mortali semper esset eadem, nec posset crescere: infinitum enim simpliciter majus esse non potest in ea ratione, in qua simpliciter infinitum est; quia quicquid majus esse potest, habet terminum extrinsecum, ultra quem extendi vel intendi potest, & ita finitum est. Atqui in eodem mortali malitia theologica crescere potest, crescente scilicet cognitione Dei & malitiæ. Ergo, &c.

Obj. 1. Per peccatum mortale graviter offenditur & contemnitur persona infinite digna. Ergo ratio offensa & contemptus in peccato mortali habet malitiam simpliciter infinitam. *Neg. conseq. Probabis.* Malitia offensa crescit eadem proportionem, qua crescit dignitas personæ graviter offensa. Ergo si persona graviter offensa sit infinite digna, malitia offensa est infinita. *R. dist. ant.* Malitia offensa crescit eadem proportionem, qua, &c. si persona, quæ graviter offenditur, cognoscitur cognitione perfecta, & sibi adequata, C. ant. Si cognoscitur cognitione tantum imperfecta, & sibi inadæquata, & eo imperfectiore, ac sibi inadæquatiore, quod magis crescit ejus dignitas, N. ant. Deus autem cum ab homine graviter offenditur, non offenditur cum cognitione perfecta, & sibi adequata, sed cum cognitione imperfecta, & sibi inadæquata, imò cum cognitione eo imperfectiore, & sibi inadæquatiore, quod major est dignitas ejus. Unde cum dignitas ejus sit infinita simpliciter, ab homine mortaliter peccante non offenditur, nisi

cum cognitione infinite distante à modo illum perfecte & adequatè cognoscendi.

Homine igitur Deum quantumlibet graviter offendente, malitia offensa nec crescit, nec crescere potest eadem proportionem, qua crescit dignitas Dei; imò nec crescit, aut crescere potest cum certa proportionem, sed solum incremento proportionaliter decresciente. Unde sit quidem, ut propter infinitam simpliciter dignitatem Dei graviter offensi, malitia peccati mortalis sit superioris cujusdam ordinis, ad quem pertingere non possunt malitiæ offensarum contra creaturas, aut peccatorum venialium, etiam in infinitum crescentes: at non est, nec esse potest infinita simpliciter, quia non habet, nec habere potest gradus in infinitum plures & plures in ratione mali, virtualiter divisibiles, sic ut sive formaliter sive eminenter contineat omnem quasi perfectionem in ratione mali possibilem, & termino extrinseco careat. Ad hoc enim necessarium esset, ut cresceret cum eadem proportionem, qua crescit dignitas Dei graviter offensi, proindeque ut tanta esset in ratione mali, quanta est excellentia divina in ratione boni.

Dices. Dignitas Dei graviter offensi, suo modo infuit secundum totam suam excellentiam in gravitatem offensa. Ergo infinita simpliciter gravitatem offensa. *R. neg. ant.* Ad hoc enim ut secundum totam suam excellentiam suo modo influeret in gravitatem offensa, necessarium esset, ut cognosceretur cognitione perfecta & sibi adequata. At ab homine mortaliter peccante cognoscitur cognitione tantum imperfecta, & sibi inadæquata, imò infinite distante ab ejus adæquatione, & qua proinde, ut ita loquar, modificatur & temperatur ejus activitas objectiva, quæ sic modificata & temperata, non valet, nec valere potest, nisi ad constituendam gravitatem offensa in superiori quodam ordine, ad quem pertingere non possunt graves offensa creaturarum, & leves offensa Dei, etiam si crescant in infinitum.

Dices. Malitia peccati mortalis habet mensuram simpliciter infinitam, nempe dignitatem Dei graviter offensi. Ergo est simpliciter infinita. *R. neg. ant.* Nam Dei graviter offensi dignitas, cognita imperfectè tantum & inadæquatè, & eo imperfectius, ac inadæquatiùs, quod excellentior est, est quidem mensura superioris cujusdam ordinis; at non est mensura infinita, sed finita simpliciter in eo ordine. Unde peccato mortali nec tribuit, nec tribuere potest, nisi malitiam simpliciter finitam in eo superiori ordine, in quo illud constituit.

Obj. 2. Quilibet gravis offensa Dei superat infinitis gradibus quamlibet gravem offensam creaturæ; nam inter gravem quamlibet offensam creaturæ, & quamlibet gravem offensam Dei, possibiles sunt offensa creaturarum graviore & graviore in infinitum, quarum nulla pertingere potest ad malitiam gravis offensa Dei. Ergo quilibet gravis offensa Dei est infinita simpliciter in ratione mali. *R. neg. ant.* Nam quilibet gravis offensa Dei quamlibet gravem offensam creaturæ superat quidem infinito intervallo, ut patet ex probatione; at non superat infinitis gradibus, etiam virtualiter tantum distinctis, nec infinito intervallo superat illam divisibiliter, seu per gradus virtualiter divisibiles, sed indivisibiliter, per quandam scilicet quasi excellentiam, quam habet in ratione mali. Sicut Angelus v. g. muscam superat infinito intervallo, non infinitis gradibus, nec superat divisibiliter, seu per gradus perfectionis plures & plures in infinitum, virtualiter divisibiles, sed indivisibiliter per quandam perfectionis excellentiam, in se quidem simpliciter finitam, sed simul superioris cujusdam ordinis, ad quem non valent pertingere creaturæ alia possibiles, & musca perfectiores ac perfectiores in infinitum.

Obj. 3. Quilibet actus Christi meritorius, quamvis in se finitus, accipiebat valorem simpliciter infinitum à persona Christi, quia est persona infinita simpliciter excellentiæ. Ergo pariter peccatum mortale, quamvis in se finitum, accipit malitiam simpliciter infinitam à persona quæ graviter offenditur; cum sit persona infinita simpliciter excellentiæ. *R. in hoc argumen-*

to malè comparari vim meritoriam actionum Christi cum malitia peccati mortalis: ad summum enim comparari potest bonitas actionum Christi cum malitia peccati: quæ comparatio nobis non nocet, sed magis illustrat doctrinam nostram. Nam sicut actiones Christi, quamvis sint actiones personæ infinitæ simpliciter excellentiæ, habent tamen bonitatem finitam; ita peccatum mortale, licet sit gravis offensa personæ infinitæ simpliciter excellentiæ, habet tamen malitiam simpliciter finitam.

Obj. 4. Peccatum mortale repugnat perfectionibus divinis numero infinitis. Item homo, quantum in se est, destruit Deum, constituendo finem suum ultimum in creatura. Item peccatum mortale est omnibus aliis malis possibilibus detestabilius, & obligatio illius vitandi est infinita. Item quod majora ab aliquo beneficia accepta sunt, vel sperantur, eo gravior est ejus offensa: Sed beneficia, quæ à Deo accepta sunt, vel sperantur, sunt infinita. Item peccatum mortale infert Deo damnum infinitum: nam aufert honorem ejus, qui est infinitus. Item si peccatum mortale non habet malitiam simpliciter infinitam, finire tantum excedit peccatum veniale, & ita non potest mereri poenam æternam.

R. ad 1. peccatum mortale, si repugnat omnibus perfectionibus divinis, repugnare cognitis imperfectè tantum & inadæquatè, atque eò imperfectius & inadæquatiùs, quod plures sunt & majores; ac proinde peccatum mortale ex eo, quod repugnet omnibus perfectionibus divinis, habere non posse malitiam simpliciter infinitam.

R. ad 2. hominem sive formaliter sive interpretativè constituendo finem suum ultimum in creatura, non destruere Deum, quantum in se est, sed solum illum contemnere, & quidem finire.

R. ad 3. ad hoc ut peccatum mortale sit detestabilius omnibus aliis malis possibilibus, satis esse, quod sit in superiori quodam ordine ad illa, ac proinde quod sit infinitum secundum quid & virtualiter. Homo autem habet obligationem vitandi peccatum mortale infinitam tantum secundum quid & virtualiter, seu obligationem superioris cujusdam ordinis, omnem aliam obligationem possibilem, non divisibiliter, sed indivisibiliter excedentem. Unde nulla alia obligatio possibilis potest illam adæquare, nedum illi prævalere.

R. ad 4. beneficia omnia, quæ homo accipit, vel sperat à Deo, esse simpliciter finita, & aliqua secundum quid & virtualiter infinita.

R. ad 5. damnum, propriè loquendo, non posse Deo inferri, quia Deus propriè loquendo damnum pari non potest; & honorem extrinsecum, qui Deo tollitur per peccatum, esse finitum simpliciter.

R. ad 6. peccatum mortale quamvis non habeat malitiam simpliciter infinitam, infinito tamen intervallo, non quidem divisibiliter, sed indivisibiliter superare peccatum veniale, cujus malitia, etiam in infinitum crescat, non potest perungere ad malitiam peccati mortalis. Mirum igitur non est, quod peccatum veniale nec poenam æternam, nec privationem gratiæ mereri possit, sicut utramque meretur peccatum mortale, cujus malitia quantumvis in se finita, infinitè tamen semper excedit malitiam peccati venialis, quantumcumque supponatur crescere.

Obj. 3. Quælibet gravis offensa Dei est infinitè vituperabilis & punibilis. Ergo quælibet gravis offensa Dei habet malitiam simpliciter infinitam. *R. dist. ant.* Quælibet gravis offensa Dei est vituperabilis & punibilis infinitè secundum quid & virtualiter. *C. ant.* Infinitè simpliciter. *N. ant.* & conseq. Itaque quælibet gravis offensa Dei habet vituperabilitatem & punibilitatem infinitam secundum quid virtualiter, quatenus vituperabilitas & punibilitas ejus est in superiori quodam ordine, ad quem perungere non possunt vituperabilitas & punibilitas gravium offensarum contra creaturas, aut etiam venialium offensarum contra Deum, etiam in infinitum crescant. Ratio est, quia imputabilitas cujuslibet gravis offensa Dei ad

Simonnet Theol. Tom. I.

vituperium & poenam, est in eodem ordine, in quo est malitia gravis offensa Dei; proindeque sicut quælibet gravis offensa Dei est in superiori ordine, ad quem perungere non possunt graves offensa contra creaturas, aut etiam veniales offensa contra Deum, etiam in infinitum crescant; ita imputabilitas ad vituperium & poenam cujuslibet gravis offensa Dei est in superiori ordine, ad quem perungere non potest imputabilitas ad vituperium & poenam gravium offensarum contra creaturas, aut etiam venialium contra Deum, etiam in infinitum crescat in infinitum.

Item sicut quælibet gravis offensa Dei, non quidem divisibiliter, sed indivisibiliter superat malitiam gravium offensarum contra creaturas, aut etiam venialium contra Deum, plurius & plurius, & majorum ac majorum in infinitum; ita imputabilitas ad vituperium & poenam cujuslibet gravis offensa Dei, non quidem divisibiliter, sed indivisibiliter superat imputabilitatem ad vituperium & poenam gravium offensarum contra creaturas, aut etiam venialium contra Deum, plurius ac plurius, & majorum ac majorum in infinitum. Est igitur infinita secundum quid & virtualiter, quatenus est in eodem illo ordine, in quo est Dei offensa gravis, cujus est imputabilitas.

Sicut autem quælibet gravis offensa Dei in ratione offensa & contemptus Dei finita est simpliciter, quia nulla est, quæ in hac ratione non habeat terminum extrinsecum, cum nulla sit assignabilis, quæ in hac ratione non possit ab alia superari; ita quælibet in ratione imputabilis ad vituperium & poenam simpliciter finita est, quia nulla est, quæ in ratione imputabilis non habeat terminum extrinsecum; cum nulla sit assignabilis, quæ in ratione imputabilis ab alia superari non possit.

Et verò in quælibet gravi offensa Dei imputabilitas ad vituperium & poenam commensuratur rationi offensa. Nam offensa ad vituperium & poenam imputabilis est, quia est offensa, & in tali ordine imputabilis est, quia est offensa talis ordinis. Ergo sicut in superiori illo ordine, in quo est gravis offensa Dei, gravitas offensa potest esse major vel minor, & nulla tanta esse potest, ut non possit ipsa aut alia esse major; ita in eodem illo ordine imputabilitas ad vituperium & poenam potest esse major vel minor, & nulla tanta esse potest, ut ipsa vel alia major esse non possit. Nulla igitur esse potest gravis offensa Dei, quæ non habeat finitam simpliciter imputabilitatem ad vituperium & poenam, seu, quod idem est, quæ non habeat finitam simpliciter vituperabilitatem & punibilitatem; & ita nulla esse potest gravis offensa Dei, quæ vituperationem & poenam simpliciter finitam mereatur.

Dices. Ex natura rei quælibet gravis offensa meretur poenam commensuratum dignitati personæ graviter offensa; ita ut dignitas personæ graviter offensa sit mensura poenæ debitæ actui, quo graviter offensa est. Ergo cum dignitas Dei sit infinita simpliciter excellentiæ, quælibet gravis offensa Dei meretur poenam simpliciter infinitam. *R. dist. ant.* Ex natura rei quælibet gravis offensa meretur, &c. si dignitas personæ graviter offensa perfectè & adæquatè cognoscitur. *C. ant.* tunc enim dignitas personæ graviter offensa se totam objectivè refundit in malitiam offensa, & consequenter in ejus imputabilitatem ad vituperium & poenam, proindeque secundum totam suam excellentiam utriusque mensura est. Si dignitas personæ graviter offensa imperfectè tantum & inadæquatè, & eò imperfectius ac inadæquatiùs, quod major est ejus excellentiæ, *N. ant.* tunc enim dignitas personæ graviter offensa non se refundit objectivè secundum totam suam excellentiam in imputabilitatem actus, quo graviter offenditur, sicut nec in malitiam offensa & contemptus, quia in utramque non se refundit, nisi pro modo cognitionis, qua imperfectè tantum & inadæquatè cognoscitur; & ita non est utriusque mensura secundum suam excellentiam, nisi ut modificatam & temperatam

De 3 ratam

ratam per modum illum cognoscendi imperfectum & inadæquatum.

Itaque nego conseq. Nam dignitas Dei graviter offensi per peccatum mortale, non cognoscitur nisi imperfecte & inadæquate ab homine mortaliter peccante; unde non infinite sed finite tantum se obiectivè refundit in imputabilitatem, sicut & in malitiam offensæ; & ita peccatum mortale mereri non potest pœnam adæquamam ejus excellentiæ, nec proinde simpliciter infinitam.

Nota. Dignitas Dei graviter offensi, perfecte & adæquate cognita secundum totam suam excellentiam, se obiectivè refunderet in malitiam gravis offensæ, & imputabilitatem illius, & ita esset utraque simpliciter infinita, quia utraque haberet mensuram sui simpliciter infinitam. At dignitas Dei graviter offensi, cognita tantum imperfecte & inadæquate, atque eò imperfectius & inadæquatus, quò excellentior est, in malitiam gravis offensæ & ejus imputabilitatem non se refundit obiectivè, nisi pro modo illo, quo cognoscitur, & quo quasi modificatur & temperatur. Unde licet propter infinitam simpliciter excellentiam suam sit mensura superioris ordinis, est tamen simpliciter finita in illo ordine, & ita malitiæ offensæ & ejus imputabilitati non potest obiectivè tribuere, nisi ut sint secundum quid & virtualiter infinita, utramque in superiori quodam ordine constituendo, in quo utraque simpliciter finita sit; proindeque non potest obiectivè tribuere peccato mortali, nisi vim merendi pœnam superioris ordinis, hoc est, pœnam excedentem pœnas gravium offensarum contra creaturas, aut levium contra Deum, etiam in infinitum crescentes; excedentem, inquam, non per plures & plures in infinitum gradus acerbatis, sed per quandam sui in ratione pœnæ excellentiam, in suo ordine simpliciter finitam, & per ejusdem ordinis majores superabilem.

Dices. Quilibet gravis offensa Dei meretur pœnam magnam relatè ad dignitatem Dei. At sola pœna simpliciter infinita magna est relatè ad dignitatem Dei. Ergo, &c. *R. dist. maj.* Quilibet gravis offensa Dei meretur pœnam magnam relatè ad dignitatem Dei simpliciter & absolute sumptam, N. maj. Sumptam secundum quid, & cum addito diminuen- te, hoc est, relatè ad dignitatem Dei, ut cognitam cognitione imperfecta & inadæquata, imò & infinite distante ab ejus excellentia, C. maj. At pœna simpliciter finita potest esse magna etiam relatè ad dignitatem Dei sic sumptam, modò sit superioris cujusdam ordinis, qualis est pœna damni & sensus, æternum duratura. Unde neg. conseq.

Dices. Quilibet actiones Christi meritorie accipiebant à dignitate Verbi infinitam simpliciter æstimabilitatem, & vim meritoriam. Ergo quilibet gravis offensa Dei accipit à dignitate Dei graviter offensi vim demeritoriam infinitam simpliciter, seu, quod idem est, vim meritoriam pœnæ simpliciter infinite. *R. neg. conseq.* Ratio disparitatis est, quia dignitas infinita Verbi se totam refundebat moraliter in actiones humanitatis ejus: unde eas infinite simpliciter dignificabat. Non enim moraliter se refundebat in illas medio aliquo, à quo modificaretur & temperaretur moralis ejus activitas, sed media sola unione hypostatice, qua fiebat ut humanitas Christi esset natura Verbi, & consequenter ut actiones humanitatis Christi essent actiones Verbi. Non poterant autem actiones humanitatis Christi esse actiones Verbi, quin hoc ipso in æstimatione morali haberent infinitam simpliciter æstimabilitatem, & vim meritoriam. At dignitas Dei graviter offensi non se refundit in actum, quo graviter offenditur, nisi per modum obiecti cognitum imperfecte & inadæquate, imò eò imperfectius & inadæquatus, quò major est: unde non se refundit secundum totam suam excellentiam, vel, si vis, non se refundit secundum suam excellentiam, nisi ut modificatam & temperatam per modum, quo imperfecte & inadæquate cognoscitur; & ita non refundit se infinite, nisi se-

cundum quid & virtualiter. Et verò eo tantum casu se secundum totam suam excellentiam, ac proinde infinite simpliciter refunderet in gravem Dei offensam, quo perfecte & adæquate cognosceretur. Unde sola gravis offensa Dei, perfecte & adæquate cogniti, posset habere & haberet malitiam simpliciter infinitam, & consequenter infinitam simpliciter vituperabilitatem & punibilitatem.

Dices. Quilibet gravis offensa Dei meretur pœnam magnam relatè ad vilitatem respectivam hominis mortaliter peccantis. Ergo meretur pœnam simpliciter infinitam; cum vilitas hominis respectiva sit simpliciter infinita, quia tanta est, quanta dignitas Dei, cui opponitur, & quæ ipsius mensura est. Ergo quilibet gravis offensa Dei accipit vim demerendi simpliciter infinitam saltem à vilitate respectiva hominis: sicut quilibet actiones Christi meritorie accipiebant vim simpliciter infinitam merendi à dignitate Verbi, quia merebantur premium magnum relatè ad dignitatem Verbi, quæ simpliciter infinita est.

R. neg. conseq. Ratio negandi est, quia hoc ipso quòd vilitas illa hominis non absoluta est, sed respectiva, magnitudinis pœnæ, quæ gravi offensæ Dei debetur, mensuram, non seorsim à dignitate Dei graviter offensi, sed simpliciter indivisibiliter cum illa constituit, & quidem ut imperfectè tantum & inadæquate cognita; proindeque quamlibet gravem offensam Dei mereri pœnam magnam relatè ad vilitatem respectivam hominis, in se nihil aliud est, quam eam mereri pœnam magnam relatè ad dignitatem Dei non simpliciter & absolute sumptam, sed ut modificatam & temperatam per modum illum, quo imperfecte & inadæquate cognoscitur.

Declaratur amplius. Quia vilitas illa respectiva, simpliciter infinita, quæ homini attribuitur, vel chymica est, vel aliquid positivum in homine moraliter tantum, seu denominatio physice extrinseca homini, ac proinde ei moraliter tantum intrinseca, resultans ex infinita simpliciter dignitate, qua Deus eminet homini: ita ut homo in æstimatione morali eatenus sit infinite simpliciter vilis respectivè ad Deum, quatenus Deus infinite simpliciter excellit homini.

Et verò vilitatem illam respectivam, simpliciter infinitam, si habet homo, vel habet à gradu entis, quem obtinet, vel à carentia illuminationis in omni genere perfectionis, vel denique ab infinita simpliciter excellentia Dei. Non primum. Nam ab illo gradu non vilitatem, sed dignitatem accipit, quia ipse pluribus & pluribus in infinitum entibus indivisibiliter eminet. Non secundum: quia ab illa carentia habet tantum negationem dignitatis simpliciter infinite. Superest igitur ut illam habeat moraliter ab infinita simpliciter excellentia illa, qua Deus pluribus & pluribus, ac perfectioribus in infinitum entibus divisibiliter, seu per plures & plures in infinitum gradus virtualiter divisibiles eminet, & quacum cujuslibet creaturæ excellentia comparata, in æstimatione morali infinite simpliciter vilis est. Hominem igitur esse infinite simpliciter vilem respectivè ad Deum, in re nihil aliud est, quam Deum infinite simpliciter excellere homini; proindeque quamlibet gravem Dei offensam mereri pœnam magnam relatè ad vilitatem respectivam hominis, in re nihil aliud est, quam eam mereri pœnam magnam relatè ad excellentiam seu dignitatem Dei.

Nulla igitur est paritas sumpta ex actionibus Christi, & persona Verbi illas dignificante. Nam dignitas Verbi est aliquid reale intrinsecum Verbo, per se infinite simpliciter dignificativum actionum naturæ, cujus Verbum suppositum est. Nec obesse potest, quòd actiones illæ sint totidem obsequia, exhibita à Christo Patri æterno, cujus dignitas pariter infinita est simpliciter. Dignitas enim personæ remunerantis non minuit æstimabilitatem & valorem obsequiorum exhibitorum præsertim à persona æqualis excellentiæ: nam tunc potius valet ad augendum utrumque; quia tunc persona remunerans in remun-

rantie mea ne memineris? Etsi enim damnabiliora peccata sunt, quae ab ignorantibus committuntur; tamen si ignorantia peccata nulla essent, hoc non legeremus, quod commemoravi: Delicta juventutis, &c. Et lib. 6. contra Julianum c. 16. *Nunquid caret* (homo baptizatus) *ignorantia malo*, per quod à nescientibus innumera peccata perpetrantur mala? Et epist. 154. *Si quis bonum putaverit esse, quod malum est, & fecerit hoc putando, utique peccat, & ea sunt omnia peccata ignorantiae*, quando quisque bene fieri putat, quod male sit. Quid clarius & expressius dici potest? Juxta S. Doctorem, si quis, quod malum est, bonum esse judicaverit etiam firmiter, sed ex ignorantia culpabili, quamvis indirectè tantum volita in negligentia adducendi, & fecerit illud, faciendo peccat ignorantiae peccato. Peccatum enim ignorantiae est, quoties aliquid male fit ex firma, quod bene fiat, persuasione, sed quam non habemus, nisi propter culpabilem, qua laboramus, ignorantiam; siue quam non habemus, nisi quia negligimus aut negleximus addiscere ea quae possumus & tenemur scire.

Prob. 4. autoritate S. Hieronymi lib. 1. contra Pelagianos, ubi refert eorum querelam adversus Catholicos sub persona Critobuli his verbis: *Rogo quae ista iustitia, ut in peccato tenear erroris, cuius reatum non habet conscientia? Nescio me peccasse, & ejus rei, quam nescio, poenas luo? Et quid plus faciam, si sponte peccavero?* Negabant igitur Pelagiani peccata ignorantiae, asserbant verò Catholici. Hanc autem Pelagianorum querelam refellit hoc loco Hieronymus, varios Scripturae textus allegando, unum ex cap. 21. Exodi, alterum ex cap. 5. Levitici, tertium ex Proverbiis. In Proverbiis, inquit, legimus: *Est via, quae videtur recta esse apud homines, & novissima ejus veniunt in profundum inferni.* Ecce & hic manifestè ignorantia condemnatur, cum aliud putat homo, & sub specie veritatis ad inferna delabatur. Certè si homo delabi potest ad inferna sub specie veritatis, & cum aliud putat, hoc est, cum putat se bene agere, quando malè agit; manifestum est hominem peccare posse etiam graviter in aliquo, quod malè agit, etiam si illud agat cum firma persuasione quod non malè, sed bene illud agat, si nimirum hæc persuasio fundetur in ignorantia graviter culpabili.

Prob. 5. autoritate S. Bernardi epist. 77. ad Hugonem à S. Victore, in qua negantem aliquem dari posse peccata ignorantiae, impugnat his verbis: *Si peccatum ignorantiae nullum est, non ergo peccavit Saul, quod persecutus est Ecclesiam Dei, quoniam quidem ignorans hæc fecit, manens in incredulitate. Bene itaque faciebat, quod erat blasphemus, & persecutor, & contumeliosus, quod erat spirans minarum & cedis in discipulos Domini, in hoc ipso quippe abundanter emulatur existens paternarum suarum traditionum.* Non ergo debuit dicere: *Misericordiam consecutus sum, sed, mercedem recepi, quippe quem ignorantia à peccato reddebat immunem, insuper & emulatio remunerabilem judicabat.* Si, inquam, ignorantia nunquam peccatur, quid ergo causamur adversus occisores Apostolorum, quando quidem non solum malum esse nescierunt interficere illos, sed insuper quoque id faciendo arbitrati sunt obsequium se prestare Deo... Nunquid non ex his satis apparet, in quantis jaceat ignorantia tenebris, qui ignorat peccari posse interdum per ignorantiam? Interdum igitur, ut luculenter probat S. Bernardus, aliqui peccant, & quidem gravissimè, etsi nesciant se peccare, imò è contra arbitrentur se non peccare, se aliquid Deo gratum facere.

Prob. 6. ratione. Qui ponit deliberatè actum aliquem malum, sed cujus malitiam ignorat, propter negligentiam addiscendi ea quae potest & tenetur scire, à peccato excusari non potest, etiam si actum illum ponat absque omni dubio vel scrupulo de ejus malitia, imò etiam si actum illum ponat cum firma persuasione de ejus bonitate, atque ita ponendo illum, nec advertat, nec advertere possit ad ejus malitiam. Sed hoc est peccare peccato ignorantiae.

Ergo, &c. Minor patet. *Prob. maj.* Nam si excusari potest à peccato, vel quia actus quem ponit, non est actus humanus. At hoc non: nam, ut supponitur, deliberatè agit: omnis autem actio deliberata est actio humana. Vel quia ignorat malitiam actus quem ponit: At hoc non: culpabilis enim ignorantia excusare non potest; alioqui melior esset conditio negligentis addiscere ea quae potest & tenetur scire, quam adhibentis debitam ad ea addiscenda diligentiam: quod est absurdum. Vel quia firmam, quamvis falsam, habet persuasionem de bonitate actus quem ponit. At hoc non: nam hæc persuasio est error culpabilis, quia est effectus culpabilis ignorantiae, proindeque ad excusandum valere non potest. Vel denique quia nequidem potest hic & nunc advertere ad malitiam actus quem ponit. At hoc non: nam hæc impotentia est effectus culpabilis ignorantiae. Unde si quis potest à peccato excusari propter hanc impotentiam, excusabitur re ipsa propter culpabilem ignorantiam. Uno verbo, hæc impotentia non est naturalis, sed voluntaria, proindeque justam excusationis causam præbere non potest. Ergo qui deliberatè ponit, &c.

Obj. Omne peccatum essentialiter voluntarium est in se. Nam, ut ait S. Augustinus, peccatum usque aded voluntarium malum est, ut non sit peccatum, si non sit voluntarium. Sed id quod malè fit ab eo, qui nescit malum esse, imò qui putat bonum esse quod facit, non est voluntarium in se; nihil enim in se volitum, nisi præcogitum. Ergo non est peccatum, consequenter nec datur nec dari possunt peccata ignorantiae. *R. dist. maj.* Omne peccatum essentialiter voluntarium est in se, quantum ad substantiam actus, *C. maj.* Quantum ad circumstantiam malitiae actus, *N. maj.* & *dist. min.* Sed id, quod malè fit, &c. non est voluntarium in se, formaliter scilicet, quantum ad circumstantiam malitiae actus, *C. min.* Quantum ad substantiam actus, *N. min.* & conseq.

Itaque omne peccatum essentialiter voluntarium est in se saltem quantum ad substantiam actus, vel quasi actus, quia omne peccatum essentialiter est actus, vel quasi actus humanus, & consequenter vel actio deliberata, vel deliberata omisso actionis; nemo enim peccat aut peccare potest, nisi ex prævia cognitione intellectuali liberè ponendo actum prohibitum, aut omittendo actum præceptum. Unde nec peccant nec peccare possunt infantes, amentes, dormientes, & quicumque alii, qui nullum rationis suae usum habent, & consequenter non possunt deliberatè agere vel omittre, ac proinde nec habere actus aut quasi actus humanos. Hinc actu non peccant ebrii, in ebrietate turpe aliquid faciendo, quando scilicet eorum ratio penitus vino obruta est, licet antea graviter peccaverint, sese exponendo morali periculo in ebrietate turpia perpetrando. Dixi autem, quando eorum ratio vino penitus obruta est: nam quandiu in ebrietate semi-plenum rationis usum retinent, puto eos actu peccare graviter turpia perpetrando, quia tunc humano modo agunt, quamvis imperfectè; & quod expeditum rationis usum non habeant, cum sua gravi culpa non habeant, non potest illos excusare; ita ut peccatum, quod aliàs esset mortale, propter impeditum ex parte usum rationis, fiat veniale; præsertim si præviderunt, aut prævidere potuerunt, quid probabiliter facturi essent in ebrietate.

Peccatum igitur nullum esse potest, nisi voluntarium sit in se, quantum ad substantiam actus. At minimè requiritur ut sit etiam voluntarium in se, quantum ad circumstantiam malitiae. Nam qui deliberatè ponit aliquem actum malum, ex culpabili ignorantia putans non malum, sed bonum esse, deliberatè ponit actum, quem lex prohibet, proindeque verè peccat, quia excusari non potest ex eo, quod non putat esse prohibitum, sed è contra putat non esse prohibitum, quia prohibitum esse scire debet; nec ignorat, nisi quia negligit aut neglexit scire quae scire potest & tenetur. Unde periurè habet secundum prudentem estimationem in ordine ad veram imputabilitatem, ac si re ipsa sciret actum suum lege prohiberi.

Unde

Unde circumstantia malitiae & prohibitionis est illi moraliter & aequivalenter voluntaria in se in ordine ad veram, quamvis non tantam, imputabilitatem.

Hanc doctrinam tradit S. Augustinus lib. 1. retract. cap. 15. ubi sic loquitur: *Qui nesciens peccavit, non incongruenter nolens peccasse dici potest, quatenus & ipse quod nesciens fecit, volens tamen fecit, ita nec ipsius esse potuit sine voluntate peccatum. Quae voluntas utique, sicut definita est, animi motus fuit nullo cogente ad aliquid vel non admittendum, vel adipiscendum. Quod enim, si nolisset, non fecisset, non coactus est facere. Quia voluit, ergo fecit, etiamsi non quia voluit peccavit, nesciens peccatum esse, quod fecit: ita nec tale peccatum sine voluntate esse potuit, sed voluntate facti, non voluntate peccati. Quod tamen factum peccatum fuit. Hoc enim factum est, quod fieri non debuit.*

Itaque juxta S. Doctorem, qui peccavit nesciens se peccare, quia fecit aliquid malum, culpabiliter nesciens illud esse malum, peccavit volens simul & nolens in bono sensu. Peccavit volens, quia malum quod fecit, deliberatè fecit, & ex propria determinatione fecit. Peccavit nolens, vel potius non volens, quia malum quod fecit, nescivit esse malum, sed è contra putavit esse bonum, proindeque illius quod fecit, malitiam in se neque directè neque indirectè voluit: peccavit tamen illud faciendo, quia deliberatè & ex propria determinatione fecit, quod non facere, & malum ac prohibitum esse scire debuit. Peccatum hoc non fuit in se voluntarium voluntate peccati, quia agens neque directè neque indirectè voluit peccare; cum neque directè neque indirectè intenderit malitiam actionis in se; at fuit in se voluntarium voluntate facti, quia agens deliberatè & ex propria determinatione fecit, quod malum & prohibitum erat, & sic fecit, ut potuerit non facere, quod ad peccandum semper requiritur; cum omne peccatum sit essentialiter actio vel actionis omisso deliberata & libera; & sufficit in eo, qui nonnisi culpabiliter ignorat malum & prohibitum esse illud quod facit. Ex his

Resp. Adhuc ad obj. dist. maj. Sic juxta modum loquendi S. Doctoris, omne peccatum est essentialiter in se voluntarium, seu volitum voluntate facti, C. maj. Nam peccatum est essentialiter actus vel quasi actus humanus, & consequenter actus vel quasi actus deliberatus & liber. Omne peccatum est essentialiter in se voluntarium, seu volitum voluntate peccati, N. maj. Nam ut quis peccet, necessarium non est, ut vel directè, vel saltem indirectè velit peccare, sive, quod idem est, ut vel directè, vel saltem indirectè intendat malitiam actionis, aut omissionis malae & prohibita; sed sufficit, si deliberatè agat, quod omittere, vel omitat quod agere debet, nonnisi culpabiliter ignorans prohibitum esse quod agit, aut præceptum esse quod omittit, quantumvis agat aut omitat cum firma persequione, quod non malè, sed benè agat aut omitat. Ad min. autem dico, id quod malè sit ab eo, qui non putat malum esse, imò qui putat bonum esse quod facit, in se voluntarium seu volitum esse, non quidem voluntate peccati, sed voluntate facti: quod ad peccatum sufficit in eo, qui nonnisi ex errore culpabili putat non malum, sed bonum esse quod facit.

Dices. S. Augustinus lib. 3. de libero arbitrio c. 19. dicit peccatum, quod proprie vocatur peccatum, libera voluntate, & ab sciente committi. *Resp.* Hunc textum non esse ad rem. Nam ibi S. Doctor loquitur de peccato Adami, quod opponit iis, quae malè sunt ex ignorantia invincibili, & quae dicit non esse peccata, nisi improprie, in quantum scilicet sunt effectus peccati illius, quod fuit proprie peccatum, quia ab Adamo non solum liberè, sed etiam scienter commissum fuit: *Illud quod ignorans quisque non rectè facit, & quod rectè volens facere non potest, idèò dicuntur peccata, quia de peccato illo libera voluntatis originem ducunt. Illud enim præcedens meruit ista sequentia: nam sicut linguam dicimus non solum mem-*

brum quod movemus in ore, dum loquimur, sed etiam illud quod hujus membri motum consequitur, idèst, formam tenoremque verborum sic non solum peccatum illud dicimus, quod proprie vocatur peccatum; libera enim voluntate, & ab sciente committitur; sed etiam illud, quod jam de hujus supplicio consequatur necesse est.

Opponit igitur S. Doctor peccatum Adami, quod liberè & scienter commissum fuit, non iis, quae malè sunt ex quacumque ignorantia, sed iis tantum, quae malè sunt ex ignorantia invincibili, proindeque inculpabili; nec de iis, quae malè sunt ex quacumque ignorantia, sed de iis tantum, quae malè sunt ex ignorantia invincibili, dicit quod non sint peccata nisi improprie, sive quod eatenus vocari possint, & sint peccata, quatenus necessariò consequuntur de supplicio peccati illius, quod liberè & scienter à primo parente commissum fuit, & quod proinde fuit peccatum proprie; non quod ad peccatum proprie dictum requiratur, ut fiat à sciente malitiam actionis, sed quod quidquid malè sit liberè & à sciente malitiam actionis, sit peccatum proprie dictum.

Nota. Aliud est, illud omne esse peccatum proprie, quod propria voluntate & ab sciente committitur; & aliud, nihil esse peccatum proprie, nisi quod propria voluntate & ab sciente committitur. Primum dicit S. Augustinus, non secundum: alioquin excusaret à peccato proprie dicto ignorantiam vincibilem, & ea omnia quae malè sunt ex ignorantia vincibili. Quod esse falsum, manifestum est ex ipso cap. allegato, ubi sic ait S. Doctor: *Non tibi deputatur ad culpam, quod invitus ignoras, sed quod negligis querere, quod ignoras: neque illud, quod vulnerata membra non colligis, sed quod volentem sanare contemnis. Ista tua propria peccata sunt: nulli enim hominum ablatum est scire niliter querere, quod inutiliter ignorat, &c.*

ARTICULUS II.

Utrum peccatum omissionis possit esse absque omni actu voluntatis.

RESPONSIO

Potest physicè, non moraliter.

Prob. 1. pars. Nam hoc ipso, quod aliquis non audit sacrum die festo, potens audire, & sciens se teneri ad audiendum, licet nullum eliciat actum, quo sive directè sive indirectè nolit sacrum audire, quod certè potest absolute; quidni enim tunc omnem, circa sacri auditionem vel non auditionem, actum voluntatis posset absolute suspendere? hoc ipso, inquam, intelligitur peccare, quia hoc ipso intelligitur transgredi præceptum ecclesiasticum de audiendo sacro.

Et verò in casu proposito, omissioni, quamvis putæ, nihil deest ad hoc, ut sit peccatum. Nam est ommissio actus liberi & præcepti. Atqui omnis ommissio actus liberi & præcepti, sive pura sit, sive non, est peccatum. Ergo, &c. Major patet. *Prob. min.* Quia ommissio actus liberi & præcepti est ommissio libera actus præcepti: sicut enim actus liberè ponitur hoc ipso, quod ponitur cum potestate illum non ponendi; ita hoc ipso liberè non ponitur, quod non ponitur cum potestate illum ponendi; proindeque, quod idem est, hoc ipso ommissio actus libera est, quod est ommissio actus liberi, seu actus, qui potest poni. Atqui ommissio libera actus præcepti peccatum est: est enim libera transgressio alicujus legis. Ergo, &c.

Simile argumentum proponi potest de actu merè interno. Nam v. gr. si quis advertat aut advertere debeat hic & nunc urgere præceptum charitatis, & omnem voluntatis actum circa Deum suspendat, hoc ipso contra charitatem peccare intelligitur: hoc ipso enim hic & nunc intelligitur ommittere actum liberum & præceptum, seu liberè ommittere actum præceptum.

Dices. Peccatum non potest esse sine aliquo exercitio libertatis. Atqui in casu proposito nullum est exercitium libertatis: nam in casu proposito omne libera-

libertatis exercitium suspenditur. Ergo in casu proposito non esset peccatum. *Resp.* dist. maj. Peccatum non potest esse sine aliquo libertatis exercitio positivo vel negativo, C. maj. Sine aliquo libertatis exercitio positivo, Subdist. Peccatum commissionis, C. maj. Peccatum omissionis, N. maj. In casu autem proposito nullum quidem exercitium est libertatis positivum, sed est negativum, seu interpretativum, hoc ipso quod suspenditur omne exercitium positivum libertatis pro eo tempore, pro quo re ipsa libertas positivè exerceri potest: talis enim suspensio est formalissimè negativum seu interpretativum libertatis exercitium, quod sufficit ad peccatum omissionis, quod non est formaliter actus humanus, sed solum interpretativè, & ad quod proinde non requiritur voluntarium & liberum positivum, sed sufficit interpretativum & negativum.

Dices. Si pura omisso potest esse demeritoria, potest etiam esse meritoria. Absurdum conf. Ergo, &c. R. neg. seq. maj. Nam 1. plura requiruntur ad merendum, quam ad demerendum, juxta illud axioma: Bonum ex integra causa, malum verò ex quolibet defectu. 2. Homo mereri non potest, nisi agat vel omitat ex affectu supernaturali virtutis aliqujus, ac proinde repugnat hominem mereri per puram omissionem.

Dices. Omisso actus externi, puta sacrum audiendi, non potest esse sine aliquo actu externo incompossibili, puta sine aliqua occupatione externa, vel existentia in loco distanti, quibuscum auditio facri stare non potest. Ergo non potest esse sine aliquo actu interno, quo voluntas velit actum externum incompossibilem, & consequenter repugnat omissionem actus externi esse puram. *Resp.* Nego conf. Quia ad omissionem actus externi actus externus incompossibilis non requiritur per modum actus, qui sit volutus ut causa vel occasio omittendi, sed solum ex necessitate naturæ, quæ non potest existere sine aliqua ubicatione, & occupatione vel quasi occupatione.

Dices. S. Augustinus lib. de vera & falsa relig. c. 16. sic loquitur: *Non enim ullum peccatum committi potest, nisi dum appetuntur ea, quæ ille (Christus) contempsit, aut fugiuntur, quæ ille sustinuit.* Ergo nullum peccatum esse potest sine aliquo voluntatis actu, quo velimus aut nolimus aliquid prohibitum. *Resp.* neg. conf. Nam S. Augustinus sub nomine appetitus & fugæ comprehendit etiam omissiones illarum actionum. Alioqui nulla præcepta affirmativa agnosceret; quod est falsum. Sic cum desinit peccatum, dictum, factum vel concupitum contra legem Dei, sub nomine dicti, facti vel concupiti comprehendit non dictum, non factum, non concupitum, ut jam aliàs notavimus.

Prob. 2. pars. Quia tanta est voluntatis promptitudo & activitas, tantaque naturalis ejus inclinatio ad prosecutionem boni & fugam mali, ut moraliter non possit non sinere, & re ipsa, ut experientia docet, semper sinat se moveri ab aliquo ex bonis vel malis sibi propositis. Unde moraliter fieri non potest, & re ipsa nunquam fit, ut omitat absque aliquo actu, qui sit causa vel occasio omittendi. Et verò, ut experientia constat, quotiescumque omittimus actum aliquem sive externum sive internum, omittimus illum, vel quia odimus illum propter rationem mali, quæ in eo relucet, vel quia nolumus illum exercere propter exercendi difficultatem, vel quia volumus aliquid aliud cum eo incompossibile.

Quæres 1. Utrum voluntas expressa omittendi actum præceptum, sit peccatum commissionis? *Resp.* Hanc voluntatem esse quidem physicè commissionem, ac formaliter & in ratione peccati pertinere ad omissionem: quando enim liberè & scienter omittis actum præceptum, sive omittas illum expressè volendo omittere, sive omittas illum præcisè suspendendo omnem actum quo velis aut nolis omittere, perinde est in assimilatione morali in ordine

ad transgressionem præcepti: expressa igitur voluntas omittendi actum præceptum simpliciter dici debet peccatum omissionis, quacum facit unum in genere moris, & unum & eandem cum illa malitiam habet per oppositionem ad legem affirmativam. Hinc satisfacit in confessione, qui dicit se omisisse sacrum, quamvis expressè voluerit omittere, nisi tamen hæc voluntas fuerit sapius repetita, quia tunc est peccatum numero multiplex; aut concepta ex motivo aliquo malo, quia tunc duplex est specie peccatum.

Quæres 2. Utrum omne opus, impossibile cum impleione præcepti affirmativi, sit peccatum, si exerceatur eo tempore, quo præceptum implendum est.

Resp. 1. Opus impossibile cum impleione præcepti peccatum esse, si sit causa vel occasio omissionis, seu transgressionis præcepti. Sic v.g. si quis die festo sacrum omitat, ut studeat vel ludat, studium vel lusus peccatum est. Ratio est, quia est causa vel occasio effectus mali, nempe omissionis peccaminosæ. Sed quod est causa vel occasio effectus mali, vitatur per effectum malum, cujus est causa vel occasio: effectus enim est circumstantia causæ vel occasionis, & ita effectus malus est circumstantia mala causæ vel occasionis. Ergo, &c.

Præterea, opus impossibile cum impleione præcepti, & quod est causa vel occasio omissionis peccaminosæ, repugnat præcepto, quod per omissionem violatur: præceptum enim positivum, hoc ipso quod præcipit actum aliquem, simul prohibet omne opus impossibile cum actu, quod sit causa vel occasio omissionis illius. Sed quod repugnat præcepto, peccatum est. Ergo, &c. Opus autem ejusmodi, quæ tale, non aliam contrahit malitiam, quam omissionis, quia eatenus malum est, quatenus repugnat præcepto affirmativo, præcipienti actum, qui culpabiliter omittitur: illam tamen augere potest, vel minuire. Nam v.g. gravius est sacrum omittere ad ludendum, quam ad studendum; & ad studendum, quam ad domi orandum.

Resp. 2. Opus impossibile cum impleione præcepti, etiam si non sit causa vel occasio omissionis peccaminosæ, quia nimirum natura posterius assumitur ad voluntatem efficacem omittendi, esse nihilominus malum & peccaminosum. Ratio est, quia præceptum positivum, præcipiens aliquem actum, hoc ipso prohibet omne opus impossibile cum actu præcepto; prohibet, inquam, pro eo tempore, pro quo actum præcipit: nam v.g. qui dicit: Præcipio tibi, ut cras hora septima sacrum audias; virtualiter dicit: Prohibeo tibi, ne cras hora septima studeas, vel ludas, vel deambules, vel domi maneas ad orandum, &c. Hinc si quis, postquam efficaciter statuit non audire sacrum, & manere domi, putat ad vitandum frigus, orat, peccat orando, quia orat in loco prohibito, utpotè incompossibili cum auditione sacri; & sic oratio mala est propter malam loci circumstantiam, nec talis supponi potest devotè orare, nisi supponatur Deus hominem per interiorum gratiam ad actum malum adjuvare: quod est absurdum.

Quæres. Utrum peccet is qui scienter, aut nonnisi cum ignorantia vel inadvertentia culpabili, ponit causam futuræ omissionis. *Resp.* Illum peccare, quia tunc liberè ponit causam omissionis, quam proinde vult interpretativè saltem: quod sufficit ad contrahendam malitiam omissionis; quamvis fortasse peccatum ejus non possit dici simpliciter peccatum omissionis, cujus tamen jam totam habet malitiam, quia peccatum omissionis simpliciter est complexum ex ejus malitia & ipsa omissione, quæ nondum est, eo scilicet modo quo esse potest: non enim omisso est eo modo quo esse potest, nisi pro eo tempore, pro quo præceptum affirmativum urget, & actus præceptus non ponitur. Unde nonnisi pro eo tempore peccatum omissionis censetur completum, & ita nonnisi pro eo tempore incurruntur pœnæ per legem humanam impositæ peccato omissionis simpliciter.

Idem

Idem dic de eo, qui libere & scienter, aut non nisi cum ignorantia, vel inadvertentia culpabili, exponit se morali periculo omittendi: hoc ipso enim contrahit totam malitiam omissionis, quamvis postea non sequatur omisso. Ratio est, quia sic exponendo se morali periculo omittendi, interpretari vult omissionem. Hinc etiam postea non sequatur omisso, perinde in confessione accusare se debet de omissionis malitia, ac si re ipsa omisisset. Quod si is, qui posuit causam omissionis, vel exposuit se morali periculo omittendi, postea, urgente praecepto, possit praeceptum implere, desistendo ab opere impossibili, non implens praeceptum, peccat novo peccato omissionis; & ita tunc omisso non solum est effectus peccati, sed etiam peccatum formaliter: tunc enim in se libera est eo modo, quo actus externus liber esse potest. In quo non est difficultas. Sed

Quaeres adhuc. Utrum omisso, quae non est in se formaliter libera, sed solum in causa, quae non est amplius in potestate hominis, quando sequitur omisso verbi gratia auditionis sacri, aut lectionis Horarum in dormiente, cum urget praeceptum audiendi sacrum, aut Horas recitandi, sit peccatum formaliter?

Resp. Negativè. Ratio est, quia, ut aperte colligitur ex S. Augustino lib. 1. retract. cap. 15, omne peccatum propriè dictum, essentialiter est in se voluntarium, seu volitum saltem voluntate facti, quando committitur. Atqui in casu proposito omisso non est in se voluntaria, seu volita nequidem voluntate facti, cum sequitur urgente praecepto. Ergo omisso in casu proposito non est peccatum formaliter & propriè, cum sequitur urgente praecepto.

Prob. min. Nam, ut manifestum est ex eodem S. Doctore eodem loco, illud solum in se voluntarium est, seu volitum voluntate facti, quod deliberatè ponitur ab homine. Atqui omisso in casu proposito nec ponitur, nec potest poni deliberatè, cum sequitur urgente praecepto: dormiens enim nec agit, nec agere potest deliberatè. Ergo omisso in casu proposito, cum sequitur urgente praecepto, nequidem voluntate facti in se voluntaria seu volita est.

Confirm. Quia dormiens in casu proposito non potest propriè peccare, nisi ponendo actum vel quasi actum humanum contra praeceptum: cum omne peccatum propriè sit essentialiter actus vel quasi actus humanus, repugnans praecepto. Ergo in casu proposito non potest propriè peccare, nisi deliberatè agendo vel omittendo contra praeceptum: cum omnis actus vel quasi actus humanus sit essentialiter actus deliberatus. Atqui in casu proposito nec agere deliberatè, nec deliberatè omittere potest: cum non habeat usum rationis & libertatis. Ergo in casu proposito non potest propriè peccare. Ergo omisso in casu proposito nec est nec potest esse propriè peccatum, cum sequitur urgente praecepto. Superest ergo ut sit tantum effectus peccati, vel, si vis, extrinsecum complementum peccati, non quia novam addit malitiam, quod tamen faceret, si tunc esset propriè & formaliter peccatum, cum sequitur urgente praecepto, seu si tunc propriè & formaliter peccaret dormiens peccato omissionis, qui jam antea peccaverat ponendo causam omissionis futuræ; sed quia tunc tantum peccatum commissionis, quo omissionis futuræ causa posita est, & contracta est tota malitia omissionis, incipit dici & esse simpliciter peccatum omissionis, cum omisso sequitur urgente praecepto.

Dices. In casu proposito omisso sequens urgente praecepto, culpabilis est. Ergo est peccatum. *Resp. dist. ant.* Culpabilis est ratione sui, N. ant. Ratione alterius, cuius est effectus, nempe ratione actus, quo causa illius culpabiliter posita est, C. ant. & N. conseq. vel, si vis, Dist. conf. Ergo est peccatum formaliter, N. conf. Materialiter, C. conseq. Nam nihil verat, quin in casu proposito dicatur, ex actu, quo culpabiliter posita est causa omissionis futuræ

moraliter permanente & ex ipsa omissione, quæ re ipsa sequitur urgente praecepto, resultare totum quoddam morale, cuius formale est actus, quo posita est causa omissionis, materiale verò ipsa omisso, & quo habitualiter inficitur is, qui omisit, & quod proinde rectè dicitur peccatum omissionis completum, non actuale, sed habituale, reddens hominem dignum pœnis propter omissionem impositis: sicut juxta mentem S. Augustini, peccatum originale est totum quoddam morale, resultans ex peccato Adam, physice præterito, sed in non renatis moraliter permanente, tanquam formali, & ex concupiscentia, quæ effectus illius est, tanquam materiali, quod totum est peccatum, non actuale, sed habituale, quo habitualiter inficiuntur Adami posterii, donec renascantur; & habitualiter redduntur odio & pœna æterna digni.

Sicut ergo S. Augustinus dicit non renatos infici per concupiscentiam, reos & peccatores esse propter concupiscentiam, propter concupiscentiam odio & pœna dignos esse, quia concupiscentia non ratione sui, sed ratione alterius, cuius est effectus, culpabilis est, quia concupiscentia est materialis pars totius cuiusdam moralis, quo renati, non actualiter, sed habitualiter inficiuntur, & quod proinde peccatum est, non actuale, sed habituale: ita in casu proposito rectè dici potest dormiens infici per omissionem, reus & peccator esse propter omissionem, dignus odio & pœna propter omissionem, cum sequitur urgente praecepto; quia omisso, cum sequitur urgente praecepto, culpabilis est, non ratione sui, sed ratione alterius, cuius est effectus, quia omisso est materialis pars totius cuiusdam moralis resultantis ex ipsa omissione, cum sequitur urgente praecepto, & actu, quo illius causa culpabiliter posita est, moraliter perseverante, & dormientem, non actualiter, sed habitualiter inficientis, quodque proinde, non actuale, sed habituale peccatum est.

Quod confirmari potest. Quia si is, qui culpabiliter posuit causam omissionis futuræ, conteratur, antequam urgeat praeceptum, nullo modo culpabilis est propter omissionem, etiam si postea sequatur urgente praecepto; quia tunc omisso neque ratione sui, neque ratione alterius peccatum est, sive, quod idem est, neque peccatum est actuale & formaliter, neque pars, materialis scilicet, peccati habitualis, ex ea, & actu, quo causa illius posita est, resultantis; quia actus ille non amplius perseverat moraliter, eo quod contrito condonatus est.

Ex his vides discrimen quod interest inter eum, qui deliberatè omittit, & eum qui non omittit deliberatè, urgente praecepto, postquam culpabiliter posuit causam omissionis futuræ, nec eam per actum contritionis retractavit. Nam in primo omisso est peccatum actuale & formaliter; quia est omisso deliberata, & consequenter est quasi actus humanus, & est in se voluntaria, seu volita saltem voluntate facti. Dico, saltem: nam si ponatur cum actuali advertentia malitiæ, est etiam voluntaria, seu volita voluntate peccati: si verò ponatur cum inadvertentia, quæ supponitur esse culpabilis, est tantum voluntaria, seu volita voluntate facti. In secundo verò, cum non sit deliberata, nec in se volita saltem voluntate facti, eatenus peccatum dici potest, quatenus cum actu, cuius est effectus, tanquam materiale cum formali moraliter perseverante, constituit totum quoddam morale, quo habitualiter inficitur homo, & redditur dignus pœna imposita non observantibus praeceptum positivum: quod non est, esse peccatum, nisi materialiter, & ratione alterius, quod propriè peccatum est.

Dices. Si omisso in casu proposito non est peccatum formaliter, qui etiam scienter & libere posuit causam, ex qua securura erat, non peccavit. Absurdum conseq. Ergo, &c. *Resp. neg. teq. maj.* Nam licet non sit mala formaliter, est tamen mala objectivè, & ita volitio illius fuit mala. Unde in casu proposito peccavit, qui libere & scienter posuit causam,

ex quo

ex qua secutura erat; quia voluit illam saltem interpretativè, & volendo, liberè & scienter transgressus est præceptum positivum, quod præcipiens actum, hoc ipso prohibet omnem ejus nolitionem, sive formalem, sive interpretativam tantum.

Dices. Omissio in casu proposito puniatur. Ergo est peccatum formaliter. *Resp.* neg. conseq. Nam ut justè puniatur, sufficit quòd sit effectus peccati, moraliter perseverantis. Sic in non renatis, juxta S. Augustinum, puniuntur concupiscentia, non quia est peccatum formaliter, sed quia est effectus peccati, moraliter permanentis in posteris Adam, donec renascantur. Vel, si vis, quod eodem redit, omissio in casu proposito puniatur, quia cum actu, quo causa illius posita est, moraliter permanente, & ipsam moraliter informante, constituit totum quoddam in æstimatione morali, quod pœna dignum est: sicut, juxta doctrinam S. Augustini, concupiscentia puniuntur in non renatis, quia cum peccato Adam in illis moraliter permanente, ipsamque moraliter informante, constituit totum quoddam in æstimatione morali, quod odio Dei & pœna dignum est.

DISPUTATIO IV.

De macula & pœna peccati.

ARTICULUS I.

Utrum peccatum mortale inducat maculam, & quoduplicem inducat.

RESPONSIO I.

Actu peccati physicè præterito, manet aliquid in homine, vi cuius verè dicitur peccator & maculatus, donec illi peccatum ab eo commissum, & physicè præteritum, condonetur.

Prob. 1. pars, ex Script. Nam Luc. cap. 5. dicitur: *Exi a me, quia homo peccator sum, Domine.* Et cap. 7. *Mulier, quæ erat in civitate peccatrix.* Et Matth. cap. 9. *Multi publicani & peccatores...* discumbebant cum Jesu. *Prob. etiam 2. pars ex Script.* Nam dicitur Josue cap. 22. *Usque in presentem diem macula hujus sceleris in nobis permanet.* Et Hierem. cap. 2. *Maculata es in iniquitate tua coram me.* Et Matth. cap. 15. *Quod procedit ex ore, hoc co inquinat hominem.* Hinc quibus peccata remittuntur, dicuntur ablui & mundari. Sic dicitur 1. Cor. cap. 6. *Abluti estis, sanctificati estis.* Et 2. Corinth. cap. 7. *Mundemus nos ab omni inquinamento carnis & spiritus.*

RESPONSIO II.

In homine peccatore duplex est macula, quarum prima consistit in peccato commissio, physicè quidem præterito, sed moraliter permanente, donec condonetur; altera verò in privatione gratiæ sanctificantis, ut voluntaria in peccato, cuius est effectus.

Et 1. quidem, quòd peccatum commissum, physicè præteritum, sed moraliter permanens, sit macula, facillè probatur. Nam illud deturpat & fœdat animam, quod eam reddit Deo odibilem: quid enim potiori jure fœdum & turpe dici potest, quàm illud, quo anima Deo invisibilis efficitur? Atqui peccatum mortale tandiù reddit animam Deo odibilem, tandiù in ea moraliter permanet. Ergo tandiù in ea moraliter permanet, tandiù deturpat & fœdat eam. Hinc illud Hier. cap. 2. *Maculata es in iniquitate tua coram me.* Et illud Apocal. cap. 22. *Qui in sordibus est, sordescat adhuc:* Qui jam plurimorum reus est peccatorum, prioribus nova superaddat. Vides peccata in Scriptura sordes nominari.

Dices. Ut peccatum commissum, & physicè præteritum, per se maculet animam, tandiù non con-

donatur, requiritur saltem ut in se moraliter perseveret, donec condonetur. Atqui non perseverat moraliter in se, sed tantum in effectu suo, nempe in privatione gratiæ sanctificantis. Ergo non potest animam maculare per se, sed ad summum per solam privationem gratiæ sanctificantis. *Resp.* neg. min. Et dico omne peccatum commissum, quamvis physicè præteritum, adhuc, donec condonetur, permanere in se, non quidem physicè, sed moraliter, seu in æstimatione morali; vel, si vis, quod eodem redit, permanere in se, donec condonetur, non quidem actu & formaliter, sed virtualiter & æquivalenter, in ordine ad maculandam animam. Quod ut intelligas,

Observa. Cum quodlibet peccatum mortale sit gravis offensa Dei, ex quolibet peccato mortali nascitur in peccante dignitas ad odium & pœnam, & in Deo jus ad odiendum peccantem, & illum puniendum. Quod jus ex natura rei manet integrum Deo, quamvis peccatum physicè prætereat; & tandiù manet integrum, tandiù non ei renunciat Deus, seu, quod idem est, tandiù Deus peccatum, physicè præteritum, non condonat. Unde peccatum commissum, quantumvis physicè præterierit, perinde se habet ex natura rei in ordine ad dignitatem odii & pœnæ in peccatore, & jus indignandi & puniendi in Deo, perinde, inquam, se habet ex natura rei, donec à Deo condonetur, ac si adhuc esset actu & physicè præsens. Ergo tandiù non condonatur à Deo, in ordine ad effectus illos morales ex natura rei permanet virtualiter, æquivalenter, moraliter, seu in morali æstimatione, & in ordine ad effectus illos morales æstimari potest & æstimatur ut actu & physicè præsens. Ergo tandiù à Deo non condonatur, tandiù virtualiter, æquivalenter & moraliter in se permanet in ordine ad effectus illos morales. Atqui tandiù in se permanet aliquo modo in ordine ad effectus illos morales, tandiù eodem modo in se permanet ad maculandam animam: dignitas enim ad odium & pœnam æternam non potest non esse quædam animæ fœditas & turpitudine. Ergo tandiù peccatum, physicè præteritum, à Deo non condonatur, tandiù in se virtualiter, æquivalenter & moraliter permanet in ordine ad maculandam animam; & consequenter peccatum, physicè præteritum, per se & secundum se maculat animam, tandiù à Deo non condonatur.

2. Quòd etiam privatio gratiæ sanctificantis, ut causata per peccatum, sit animæ macula, probatur. Quia illud maculat animam, propter quod anima est Deo odiosa. Atqui anima Deo odiosa est propter privationem gratiæ, per peccatum inductam; Deus enim odit animam peccatoris, quia sua culpa caret ornatu, nitore suo, pulchritudine sua, seu quia sua culpa caret gratia, quæ est ornatu, nitor & pulchritudo illius. Ergo, &c. Hoc argumentum suggerit S. Thomas hic quæst. 86. art. 1. ad 3. ubi sic ait: *Macula non aliquid positivè in anima, nec significat privationem solam, sed significat privationem quandam nitoris anime in ordine ad suam causam, quæ est peccatum.* Privatio igitur gratiæ sanctificantis, saltem ut conjuncta cum culpa moraliter permanente, cuius est effectus, & ab ea moraliter informata, est quædam animæ difformitas & turpitudine, propter quam Deo ingrata est & invisibilis.

Dices. Deus non potest esse causa maculæ animæ, Atqui tamen est causa privationis gratiæ sanctificantis: sicut enim solus Deus producit gratiam sanctificantem, ita solus illam corrumpit, subtrahendo concursum illius conservativum. Ergo falsum est, quòd privatio gratiæ sanctificantis sit animæ macula. *Resp.* Deus nec est nec potest esse causa maculæ morali animæ, quia macula morali animæ consistit in peccato, cuius Deus nec est nec potest esse causa. At potest causare maculam physicam animæ; potest enim in vindictam peccati commissi subtrahere concursum conservativum gratiæ sanctificantis, ex qua subtractione consequitur gratiæ sanctificantis carentia

rentia in subjecto, cui gratia sanctificans debetur ratione status elevationis, & quod illam sua culpa demeretur. Unde Deus in vindictam peccati commissi potest causare in anima eo modo, quo causari potest, gratia sanctificantis privationem, qua anima foedatur & deturpatur. Sicut iudex in vindictam criminis per ministrum iustitiae potest inungere notam fronti rei, qua reus foedatur & deturpatur.

Dices. Si privatio gratiae est macula animae, qui privabitur majori gratia, majorem habebit maculam. Atqui hoc est falsum; alioquin qui justior est, propter peccatum non gravius, aut etiam minus grave, contrahet majorem maculam; quia propter peccatum non gravius, aut etiam minus grave, privabitur majori gratia. Ergo, &c. *Resp. neg. seq. major.* In tantum enim moraliter peccans maculatur per gratiae privationem, in quantum privatur ornatu, nitore & pulchritudine debita, & consequenter in quantum privatur gratia debita. At qui propter peccatum privatur majori gratia, privatur quidem gratia debita, unde maculatur per gratiae privationem; sed non privatur majori gratia debita, unde non magis maculatur per privationem majoris gratiae. Itaque qui justior est, & per peccatum non gravius, aut etiam minus grave, amittit majorem gratiam, non majorem contrahit maculam physicam, quam qui minus justus est, & ita per peccatum mortale minorem gratiam amittit, sed uterque aequalem maculam physicam contrahit, quia uterque privatur gratia debita, & neuter privatur majori gratia debita. Ratio est, quia nemo ratione status elevationis in quo est, tenetur habere talem vel tantam gratiam, sed sufficit, si habeat gratiam.

COROLLARIUM.

Peccatum habituale est complexum ex actu peccati, physice quidem praeterito, sed moraliter permanente, tanquam parte formali, & privatione gratiae sanctificantis, tanquam parte materiali.

Prob. Nam peccatum habituale est illud totum, quo maculatur homo habitualiter, postquam moraliter peccavit. Atqui, ut probatum est art. 1. homo maculatur habitualiter per actum peccati moraliter permanentem, donec condonetur, & effectum ejus, nempe privationem gratiae sanctificantis. Ergo, &c.

Confirm. Peccatum habituale consistit in eo, propter quod homo, postquam peccavit mortaliter, habitualiter invisus est & odiosus Deo, atque poenae aeternae obnoxius: talem enim hominem nomine peccatoris intelligimus. Atqui homo, postquam peccavit mortaliter, donec Deo reconcilietur per justificationis beneficium, habitualiter illi invisus & odiosus est, atque obnoxius poenae aeternae propter gravem culpam, moraliter praesentem, & privationem gratiae sanctificantis, gravi culpa inductam: Deus enim post peccatum mortale commissum odit animam, quia turpis & foeda est. Turpis autem & foeda est propter gravem culpam, moraliter praesentem, & voluntariam ornatus, nitore ac pulchritudinis debita carentiam. Ergo, &c.

Porro, ut in assertionem dictum est, in complexo illo, quod habituale peccatum constituit, actus peccati, moraliter permanentis, est pars quasi formalis; privatio vero gratiae sanctificantis, pars quasi materialis. Ratio est, quia illud in peccato habituali se habet per modum partis formalis, quod est praecipuum in eo, & est per se ac ratione sui culpabile; illud vero se habet per modum partis materialis, quod est in eo minus praecipuum, & non est per se ac ratione sui culpabile, sed tantum ratione alterius. Atqui actus peccati, moraliter permanentis, est id quod praecipuum est in peccato habituali, & est per se ac ratione sui culpabile; est enim per se ac ratione sui culpa: privatio vero gratiae sanctificantis est id quod est minus praecipuum, nec est per se ac ratione sui culpabile, sed tantum ratione alterius; non enim est culpa, sed effectus culpae; nec culpabilis est, nisi quia

est effectus culpae; unde nec à Deo imputatur homini, nisi quia sua culpa illam incurrit. Ergo, &c. Bene igitur & cum fundamento in re actus peccati, moraliter permanentis, dicitur se habere per modum partis formalis & determinantis partem ad constituendum unum quoddam totum, quo homo efficitur habitualiter culpabilis coram Deo, & quod proinde habituale peccatum nominamus.

Obj. 1. Peccatum habituale debet esse aliquid adaequatè intrinsecum peccatori: denominatio enim peccatoris est adaequatè intrinseca. Atqui actus peccati, postquam physice praeteriit, non est amplius in peccatore. Ergo, &c. *Resp.* actus peccati, postquam physice praeteriit, non esse quidem amplius actu & physice in peccatore; sed, quod sufficit, in eo, quando non remittitur, virtualiter, aequivalenter & moraliter remanere in ordine ad reddendum illum obnoxium odio Dei & poenae aeternae. Actus igitur peccati, postquam physice praeteriit, moraliter in homine permanens cum privatione gratiae sanctificantis, constituit illum habitualiter injustum & peccatorem, donec Deo reconcilietur. Quid enim aliud est homo injustus & peccator, quam homo spoliatus gratia sanctificante, & obnoxius odio Dei, ac poenae aeternae?

Dices. Si peccatum habituale consistit etiam ex parte in peccato praeterito, peccatum habituale non potest tolli à Deo. Absurdum conf. Ergo, &c. *Prob. seq. maj.* Quia Deus facere non potest, ut commissum non fuerit peccatum, quod re vera commissum fuit. *Resp. neg. seq. maj. Ad prob. Resp.* Non posse quidem fieri, ut nunquam fuerit commissum peccatum, quod re vera fuit commissum; sed fieri posse, ut perinde se habeat in aestimatione morali, ac si nunquam fuisset commissum; quod sufficit ad tollendum habituale peccatum, quantum est ex parte ipsius formali. Dico igitur Deum condonando peccatum, & infundendo gratiam, tollere peccatum habituale: tollit enim & privationem gratiae, inductam per peccatum praeteritum, & ipsum peccatum praeteritum, quia eatenus condonat peccatum, quatenus cedit juri, quod habet ad odiendum peccatorem, & puniendum illum poena aeterna. Per hanc autem cessionem, peccatum quod jam erat physice praeteritum, sed adhuc moraliter permanebat in ordine ad justam Dei indignationem justamque animadversionem, in ordine ad utramque incipit perinde se habere in aestimatione prudenti, ac si non fuisset commissum, quia hac cessione facta, Deus jam non magis potest justè odisse hominem, eumque justè punire poena aeterna propter peccatum quod commisit, quam si nunquam illud commisisset. Tollitur ergo peccatum praeteritum, quia jam neque physice neque moraliter existit. Tollitur reatus culpae & poenae aeternae, quia jam homo, propter peccatum quod commisit, non magis potest justè culpari, & poena aeterna puniri, quam si peccatum non commisisset. Tollitur ergo habituale peccatum.

Obj. 2. Peccatum habituale nulla ex parte consistit in privatione gratiae sanctificantis. Ergo, &c. *Nego ant. Prob. ant.* Nam 1. privatio gratiae sanctificantis est effectus peccati habitualis. 2. Peccatum habituale est culpa. Sed privatio gratiae non est culpa. 3. Peccatum habituale non est à Deo. Sed privatio gratiae est à Deo: est enim poena à Deo infligta propter peccatum commissum. Ergo, &c.

Resp. ad 1. prob. Gratiae sanctificantis privationem esse effectum peccati habitualis, non adaequatè, sed inadaequatè sumpti, sumpti scilicet secundum partem formalem. Unam autem partem peccati habitualis, nempe materiale, esse effectum alterius, nempe formalis, nihil verat.

Resp. ad 2. Similiter peccatum habituale esse culpam, si sumatur inadaequatè, secundum partem formalem & praecipuam, secundum quam est actus vel quasi actus humanus, legi divinae repugnans; quantum sit etiam in bono aliquo sensu culpa secundum partem materiale & minus praecipuam, nomine culpae

culpa intelligendo id omne quod culpabile est, siue ratione sui, siue ratione alterius, cuius est effectus.

Resp. ad 3. Peccatum habituale non esse à Deo secundum partem formalem; quia secundum partem formalem, est actus vel quasi actus humanus malus, & legi divinae contrarius: at posse esse & esse quasi efficienter à Deo ex affectu iustae vindictae, secundum partem materialem, quae praecise poena est, non quia est culpa, in bono aliquo sensu, seu non quia culpabilis est hoc respectu est à solo homine, à quo demeritorie ponitur.

Quaes. Quid sit reatus culpae & poenae, & in quo consistat? *R.* Reatum culpae in peccato mortali esse dignitatem ad odium, & reatum poenae esse dignitatem ad aeternum supplicium. Utraque autem haec dignitas est effectus, non effectivus, sed formalis peccati habitus, & quidem adaequatè sumpti; nam homo, postquam peccavit mortaliter, odio Dei & supplicio aeterno dignus est formaliter & immediate, quoadiu scilicet Deo non reconciliatur, tum quia graviter peccavit, tum quia graviter peccando se ipse demeritorie spoliavit ornatu, nitore & pulchritudine debita. Unde peccatum habituale se ipso formaliter & immediate est dignitas ad odium & poenam aeternam, & secundum actum peccati physice praeteriti, moraliter permanentem, & secundum privationem gratiae sanctificantis, non quidem praecise sumptam, sed ut demeritorie causatam à peccatore per actum peccati: unde per illam non intenditur, sed solum expenditur reatus culpae & poenae.

ARTICULUS II.

Quid sit poena proprie dicta.

RESPONSIO

Poenā, proprie dictā, est malum seu incommodum aliquod, naturae vel voluntati contrarium, quod eo sine infligitur, ut culpa aliqua vindicetur. Ita S. Thomas hic qu. 46. art. 6. ad 2.

Prob. Auctoritate S. Thomae loc. cit. *Est autem, inquit, de ratione poenae, quod sit contraria voluntati, & quod sit afflictiva, & quod pro aliqua culpa inferatur.* Tres igitur conditiones ad poenam proprie dictam requiruntur. Prima est, quod poena debeat esse aliquod malum seu incommodum. Ratio est, quia poena proprie dicta est aliquid afflictivum. At quidquid afflictivum est, malum dicitur. Ergo, &c. Duplex autem malum distingui potest & debet; malum culpae, & malum poenae. Malum culpae est malum simpliciter, unde non potest esse à Deo. Malum poenae est tantum malum secundum quid, & relatè ad patientem; nam relatè ad punientem, bonum est, quia punire est actus virtutis, nempe iustitiae vindicativae. Unde malum poenae potest à Deo esse.

Secunda conditio est, quod poena debeat esse contraria naturae vel voluntati. Ratio est, quia poena, proprie dicta, malum est relatè ad patientem. At talis esse non potest, nisi sit contraria naturae vel voluntati patientis. Dico autem, naturae vel voluntati patientis: nam si quis sua sponte patiat poenam aliquam pro peccato à se commisso, tunc poena non est contraria voluntati: superest ergo ut sit contraria naturae, seu naturali inclinationi, si vera poena est. Si enim quod sponte suscipitur ad expiandum peccatum, non est aliquo modo naturae contrarium, non est malum & incommodum, quod tamen est de ratione poenae.

Porro, ut poena censeatur esse voluntati contraria, necesse non est ut ei voluntas actu repugnet, sed talem esse sufficit, ut voluntas ei repugnaret, si rectè estimaretur & perpenderetur. Hinc privatio gratiae sanctificantis est gravissima poena, etiam relatè ad peccatores illos, qui gratiam Dei contemnunt; quia si eam rectè perpenderent, iacturam illius impatientissimè ferrent.

Tertia conditio est, quod poena debeat esse malum seu incommodum, quod ad vindicandam culpam aliquam infligitur. Unde proprie dicta poena supplicium vocatur, juxta illud S. Augustini lib. 1. retract. cap. 9. *Omnis poena (proprie dicta) si iusta est, peccati poena est, & supplicium nominatur.*

Quaes. Utrum aliquis aliquando puniatur pro peccato alterius? *Nota.* Poena proprie triplex distingui potest, nempe poena simpliciter, seu poena, quae pure poena est; poena satisfactoria, quae peccatum commissum expiatur; & poena medicinalis, quae non solum ordinatur ad vindicandam culpam, sed etiam ad bonum aliquod patienti procurandum. Hoc posito,

Resp. 1. Posse aliquem sine sua culpa puniri pro peccato alterius. Patet in Christo, qui omnis culpae expers, pro peccatis nostris satisfecit, gravissimas poenas subeundo. Patet etiam in iustis, qui per poenas, quas voluntarie subeunt, pro animabus in purgatorio existentibus satisfaciunt. Porro quamvis Christus non solum luerit poenas peccatis nostris debitas, sed etiam ad luendas illas se ipse obligavit; dici tamen non potest fuisse reus poenae, quia ille solus reus poenae dicitur, qui obligatur ad subeundam poenam pro peccatis à se commissis. Quod facile intelligitur ex dictis Art. praecedenti.

Resp. 2. Posse aliquem pro peccato alterius puniri etiam poena medicinali in temporalibus. Nam, ut patet v. g. ex morte parvuli, qui Davidi ex adulterio natus erat, quandoque filii ob peccata parentum rapiuntur immatura morte. Eiusmodi autem mors poena est respectu parentum, quos Deus per illam ob peccata intendit punire; medicina verò praeservativa respectu parvulorum, quos Deus per immaturam mortem, incerto tentationum, & alius huius vitae periculis intendit subtrahere. Unde tunc non tam filii puniuntur, quam in filiis parentes; quia immatura mors, ex tali intentione procurata, respectu filiorum non poena, sed gratia dicenda est; quanquam praecise, ut mors, etiam respectu illorum sit poena, propter originale peccatum infecta.

Resp. 3. Neminem propter peccatum alterius puniri poena pure vindicativa, nisi etiam ipse reus sit culpae, cui poena illa iuste possit infligi. Patet ex Script. Nam dicitur Ezech. cap. 18. *Anima quae peccaverit, ipsa morietur, filius non portabit iniquitatem patris.* Et Hier. c. 31. *Unusquisque in iniquitate sua morietur.* Et Gal. c. 6. *Unusquisque onus suum portabit.* Cum ergo Deus dicit Exodi cap. 20. *Ego sum Dominus Deus tuus, fortis, zelotes, visitans iniquitatem patrum in filios, in tertiam & quartam generationem,* loquitur de filiis, qui peccata parentum suorum imitantur, ob quae tamen Deus eos certis poenis temporalibus non punivisset, nisi parentes eorum prius peccassent. Sic lib. 2. Reg. cap. 14. dicitur perisse multa millia de plebe propter peccatum Davidis, non quia propriis peccatis carebant, sed quia nisi peccatum Davidis ad eorum peccata accessisset, ob illa nondum fuissent punita.

Quaes. Utrum unum peccatum possit esse, & quandoque sit poena alterius? *R.* Affirmative. Hoc enim expresse docet Apostolus Rom. cap. 1. ubi de Gentilibus sapientibus sic loquitur: *Mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, & volucrum, & quadrupedum, & serpentium, Propter quod tradidit illos Deus in desideria cordis eorum, in immunditiam, &c.* In quae Apostoli verba haec habet S. Augustinus lib. 5. contra Julian. cap. 3. *Et hic utique vides causam, propter quam traditi sunt, sine ulla ambiguitate monstratam. Dixit quippe quid mali ante fecissent, & adjunxit: Propter quod tradidit illos Deus in desideria cordis eorum. Proinde praecedens est haec poena peccati, & tamen etiam ipsa peccatum, quod verbis consequentibus explicat.*

Porro unum peccatum poena est alterius peccati, non eo sensu quod propter peccatum praecedens Deus velit peccatorem in aliud incidere, ipsumque ad illud impellere vel incitare; sed eo sensu quod propter praecedens

cedens peccatum, quo deseritur, peccatorem deserat per subtractionem auxiliorum illorum specialium, quibus antea adjuvabat hominem, & sic deserendo permittat in alia & graviora peccata incidere. Homo enim auxilium illis destitutus, gravius tentatur, majoribus passionum æstibus concutitur, effrenem magis concupiscentiam experitur, ad spiritualia minus ac minus, ad sensibilia verò magis ac magis afficitur, sicque sensum in plura & graviora peccata labitur. Ita docet S. Augustinus loco citato, ubi sic ait: *Cum ergo dicitur homo tradi desiderijs suis, inde fit reus, quia desertus à Deo, cedit eis atque consentit, vincitur, capitur, trahitur, possidetur: à quo enim quis devictus est, huic & servus addictus est: & sic ei peccatum consequens præcedentis pœna peccati.*

ARTICULUS III.

Utrum peccata mortalia, non remissa, puniantur pœna æterna; vel, quod idem est, utrum pœna damnatorum sine æterna.

NOta. Unicuique peccato mortali duplex responder pœna: una damni, quæ consistit in carentia visionis beatificæ, seu in exclusione à regno Cælorum, juxta illud 1. Corinth. cap. 6. *Iniqui regnum Dei non possidebunt*; altera verò sensus, quæ consistit in dolore, quem infligit ignis infernalis, juxta illud Matth. cap. 25. *Discedite à me maledicti in ignem æternum*. Utriusque pœnæ hanc rationem reddit S. Thomas hic qu. 87. art. 4. in O. quia peccatum mortale est averſio à Deo, & conversio ad creaturam. Sub primo respectu meretur pœnam damni, quia æquum est, ut qui se sponte averſit à Deo, nunquam in ejus conspectum admittatur. Sub secundo respectu meretur pœnam sensus, quia æquum est, ut qui inordinatè convertit se ad creaturam cum gravi injuria creatoris, patiatur aliquid à creatura. Sed quaeritur utrum hanc utramque pœnam damnati in æternum passuri sint? Negavit Origenes, ut refert S. Augustinus in lib. de hæresibus, hæres. 43. & alij referunt apud Petavium lib. 3. de Angelis cap. 6. & ex ejus scriptis probat idem Author. Origenes igitur plus æquo Platonis doctrinæ addictus, docuit pœnas damnatorum non fore æternas; sed demones & homines reprobos, post varia tormentorum genera, tandem liberatum iri. Origenis errorem hunc amplexi sunt Sociniani. Sed contra illos sit

RESPONSIO.

Pœnæ damnatorum in æternum duraturæ sunt. Est de fide.

Prob. 1. Ex Scriptura tum veteri, tum nova. Nam dicitur Isaia cap. 33. *Quis poterit habitare de vobis cum igne devorante? quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis?* Et c. 66. *Vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur.* Matth. c. 3. *Palcas autem comburet igni inextinguibilis.* Et c. 25. *Discedite à me maledicti in ignem æternum..... Et ibunt hi in supplicium æternum, justi autem in vitam æternam.* 2. Thess. c. 1. *Qui non obediunt Evangelio Domini nostri Jesu Christi.... pœnas dabunt in interitu æternas.* Apocal. cap. 14. *Fumus tormentorum eorum ascendet in sæcula sæculorum.* Nec juvat advertatios, quòd dicunt æternitatem in Scripturis sæpè sumi tantum pro longissima aliqua duratione: nam sumitur etiam pro duratione finem nunquam habitura; & in hoc sensu sumi, cum de pœnæ damnatorum duratione agitur, non solum docet Tractatio, sed etiam ipsa Scriptura, ubi dicitur: *Vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur.* *Palcas autem comburet igni inextinguibili.* *Fumus tormentorum ascendet in sæcula sæculorum.*

Prob. 2. Ex CC. Nam 1. ut refert Nicephorus Callisti lib. 17. cap. 27. & 28. Origenes à quinta Synodo damnatus fuit, quòd diceret, omnium impiorum hominum, ipsorumque etiam demonum tormenta finem

habitura, atque impios & demones in priorem suum statum restitutum iri. Præterea Christum oportere pro demonibus crucifigi, & idipsum sapius per futura sæcula à spiritibus nequitie, qui sunt in coelestibus. 2. Cap. Firmiter Concilii Later. IV. legitur, reprobos pœnam perpetuam recepturos esse cum Diabolo. 3. Conc. Trident. sess. 6. can. 25. & sess. 14. can. 5. vocat æternas pœnas damnatorum. Concilia autem æternitatem pro longissima tantum duratione accipere, & ita vocem illam in significatione tantum impropria sumere, dici non potest sine perversitate.

Prob. 3. Ex unanimi Patrum consensu. Pro omnibus hic sint, Justinus apologia 2. mihi, pag. 29. *Injustos in perpetuo sensu una cum malis genijs in ignem mittit sempiternum.* Irenæus lib. 4. adversus hæreses cap. 47. *Pœna eorum, qui non credunt verbo Dei, & contemnunt ejus adventum, & convertuntur retrorsum, adimplata est, non solum temporalis, sed & æterna facta.* Tertullianus apologeticus cap. 45. *Nos qui sub Deo omnium speculatore dispungimur, quique æternam ab eo pœnam providemus, merito soli innocentia occurrimus.* Lactantius lib. 7. cap. 26. *Eodem tempore fiet secunda illa & publica omnium resurrectio, in qua excitabuntur injusti ad cruciatus sempiternos.* Chrysostomus hom. 9. in 1. ad Cor. *Non est hæc parva, quæ proponitur, questio... an finem habeat ignis gehennæ? Nam quòd non habeat, Christus pronuntiavit, dicens: Ignis eorum non extinguetur, & vermis eorum non desinet.* Augustinus lib. 21. de Civ. Dei cap. 9. *Quòd de sempiterno supplicio damnatorum per suum Prophetam Deus dixit, fiet omnino, fiet, vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur.* Leo Magnus ser. 4. de Collectis c. 3. *Quis istam sortem æternorum cruciatuum non paveſcat? quis mala nunquam finienda non timeat? Et Fulgentius lib. 2. de remiss. peccatorum cap. 13. *Permanebit cruciamentorum perennis sensus in mortuis, ubi miseris mori non conceditur in pœnis..... Per hoc semper cum corpore suo morietur anima, cum quo sine fine cogetur æterna communicare tormenta.**

Prob. 4. Ratione. Quia peccatum mortale, cum sit gravis offensa contra personam infinitæ simplicitatis excellentiæ, imperfectè licet & inadæquatè cognitam, habet malitiam superioris ordinis ad malitiam gravium offensarum contra creaturas majorum & majorum in infinitum. Ergo quantum est ex se, meretur pœnam superioris ordinis ad pœnam, debitam gravibus offensis contra creaturas majoribus & majoribus in infinitum. Atqui talis pœna non potest esse nisi pœna acerbissima & æterna. Ergo peccatum mortale quodlibet, quantum est ex se, meretur pœnam acerbissimam & æternam. Ergo Deus pro supremo suo in creaturas suas dominio potuit justè prohibere omnia peccata mortalia sub pœna acerbissima & æterna. Sub tali autem pœna re ipsa prohibere omnia peccata mortalia satis superque constat ex Scriptura & Traditione.

Obj. 1. Ex Scriptura Deus est summè clemens & misericors. Atqui talis non esset, si peccatum mortale æterna pœna puniret. Item ipsius misericordia superat ejus justitiam, juxta illud Psalm. 144. *Miserationes ejus super omnia opera ejus.* Atqui justitia ejus major est, quàm misericordia, si punit in æternum peccatores. Item Psalm. 102. dicitur: *Non in perpetuum irascetur, neque in æternum comminabitur.* Item de impijs ait Isaia cap. 24. *Congregabuntur.... in lacum, & claudentur ibi in carcere, & post multos dies visitabuntur.* Item Marci cap. 12. dicitur de Phariseis: *Accipient prolixius judicium.* Ergo pœnæ damnatorum non sunt æquales in duratione. Item Apocal. cap. 20. dicitur: *Beatus & sanctus, qui habet partem in resurrectione prima, in his secunda mors non habet potestatem.* Atqui hæc secunda mors non potest esse, nisi impiorum annihilatio. Ergo tandem aliquando annihilabuntur, ac proinde non cruciabuntur in æternum.

R. ad 1. Deum esse misericordem & justum, ita tamen,

tamen, ut misericordiam præcipue exerceat in hac vita, dando locum & tempus penitentiae peccatoribus, peccatores excitando ad penitentiam, peccatoribus penitentiam agentibus condonando peccata, peccatoribus iustificatis graves penas pro peccatis condonatis sive in hac sive in altera vita luendas remittendo propter opera leviter poenalia, &c. iustitiam vero in altera, sanctos remunerando, & impios puniendo in æternum. Misericordia autem Dei dicitur superare iustitiam duobus modis. 1. Quia licet potuerit iuste propter peccatum originale omnes homines, nullo excepto, excludere a regno cælorum, voluit tamen omnes proprio sanguine redimere, omnibusque cælum aperire, & ad illud intrandum auxilia idonea subministrare; imò quam plurimis ex illis non solum iustificationis gratiam, sed etiam finalem in iustitia perseverantiam donare; in quibus omnibus relucet summa misericordia & clementia. 2. Quia, ut docent communiter Theologi, in inferno poena damnatorum minus acerba est, quam in rigore deberet esse. Ex his patet Resp. ad 2.

Resp. ad 3. Hanc vocem, *visitare*, sæpe in Scripturis sumi in malam partem, nempe pro punire & percutere, ut patet ex eodem Propheta cap. 26. ubi ait: *Visitasti & contrivisti eos*. Eodem autem sensu accipitur cap. 24. cum dicitur: *Post multos dies visitabuntur*. Et perinde est ac si diceretur: In æternum punientur. Resp. ad 4. Hoc loco dici Phariseos accepturos esse iudicium prolixius, non quantum ad durationem, cum poenae impiorum in inferno sint æquales in duratione; sed quantum ad acerbitatem. Resp. ad 5. Per hanc secundam mortem intelligi supplicium æternum damnatorum. Pro quo: *Nata*, in Scripturis identidem nomen mortis pro tormentis & cruciatibus usurpari.

Obj. 2. Poena damni & sensus æternum duratura, est poena simpliciter infinita in æstimatione morali. Atqui peccatum mortale non meretur poenam simpliciter infinitam. Ergo, &c. Minor constat ex dictis aliis, ubi de gravitate peccati mortalis. *Prob. maj.* Nam poena acerbissima, qualis est poena sensus & damni, licet in se finita, maior est secundum æstimationem moralem in ratione poenae, quam poena infinite simpliciter acerba, sed tandem post tempus aliquod desitura. Unde nemo est compos rationis, qui hanc potius quam illam pati non præoptaret. Ergo, &c. R. neg. maj. Ad prob. R. conced. ant. sed neg. conseq. Itaque neque poena ulla in se finita, quamvis acerbissima & nunquam desitura, neque poena infinite simpliciter acerba, sed aliquando desitura, est poena simpliciter infinita in ratione poenae, quia potest cogitari aliquid in ratione poenae majus, nempe poena simpliciter infinita non solum in acerbitate, sed etiam in duratione: qualem poenam mereri non potest gravis offensa etiam contra personam infinitæ simpliciter dignitatis, imperfectè tantum ac inadæquatè cognitam, & eò imperfectius atque inadæquatius cognitam, quod maior est & excellentior ejus dignitas. Unde Deus talem poenam nec infligit, nec iuste posset Deus infligere peccatoribus.

Obj. 3. S. Iustinum martyrem in dialogo cum Tryphone; ubi satis insinuat animas impiorum aliquando annihilandas: *Quæ digna sunt*, inquit, ut coram Deo appareant, non moriuntur amplius; illa autem (nempe impiorum animæ) excruciantur, quoad eas & esse & excruciarì vult Deus. Idem facit S. Irenæus lib. 2. adversus hæres. cap. 64. Omnia, inquit, quæ facta sunt, initium quidem facturae suæ habent, perseverant autem quoadque ea Deus & esse & perseverare voluerit. Et paulò inferius: Qui servaverit datum vitæ, & gratias egerit ei qui præstitit, accipiet & in seculum seculi longitudinem dierum. Qui autem ingratus extiterit factori & non cognoverit eum qui præstat, ipse se privavit in seculo seculi perseverantia. Resp. 1. Utrumque illum Patrem expressè agnoscere locis supra laudatis æternitatem poenarum in damnatis, quæ æternitas sine

animarum immortalitate esse non potest. Resp. 2. S. Iustinum loco allegato voluisse tantum asserere immortalitatem animarum sanctarum, impiarum verò immortalitatem neque negare, neque affirmare; quia quid de illa sentiret, expressè declarare tunc necesse non erat. Resp. 3. S. Irenæum loco citato nihil aliud velle, quam malos & erga Deum ingratos privare se bona æternitate, seu, ut loquimur communiter, vitæ æternæ, & mortem secundam, quæ in tormentis & cruciatibus inferni consistit, meritis ob scelera sua incurrere.

Obj. 4. S. Gregorius Nyssenus pluribus locis negat poenarum æternitatem, ut lib. de anima & resurrectione, paulò ante medium: *Vitiositate*, inquit, longis seculorum anfractibus & circuitibus aliquando abolita atque extincta, nihil præter bonum relinquitur. Sed etiam demones concorditer & consentienter dominationem Christi confitebuntur. Et oratione catechetica cap. 26. Cum per longum, inquit, temporis ambitum ablatum fuerit malum, quod nunc est eis immixtum & coalitum, & eorum, qui nunc jacent in malis, in antiquum statum facta fuerit restitutio, una voce agentur gratie ab universa creatura, & ab iis, qui castigati fuerint in purgatione, & ab iis, qui ne omnino quidem opus habuerunt, ut purgarentur. His autem locis & aliis similibus clarè videtur docere demones & impios homines, post longissimum aliquod à resurrectione corporum tempus, tormentis expurgatos, tandem salvatum iri. Ergo, &c. Resp. vel cum Petavio nostro dicendum esse, quòd Gregorius Nyssenus hac in parte fuerit implicatus erroribus Origenis, vel hac in parte Gregorii Nysseni opera ab Origenistis fuisse corrupta, ut contendit S. Germanus Patriarcha Constantinopolitanus, relatus & laudatus à Photio in Biblioth. Quam secundam responsum libenter amplectimur, putamusque S. Germani & Photii hominum Græcorum suffragium prævalere debere suffragio Petavii, & aliorum aliorum recentiorum, Latinorum hominum, qui verba à nobis relata ipsi Gregorio attribuant propter stilum, & dicendi characterem: quasi verò hæretici non potuerint ad amissum imitari stilum & dicendi characterem Scriptoris Catholici, aut de stilo & dicendi characterè sanius Latini quam Græci judicare potuerint.

Obj. 5. S. Hieronymus in primo dialogo contra Pelagian. sub persona Attici sic loquitur: *Illud verò, quod in sequenti ponis capitulo, in die iudicii iniquis & peccatoribus non parcendum, sed æternis eos ignibus exurendos, ferre quis potest, & interdicere te misericordiam Dei, & ante diem iudicii de sententia iudicis judicare? Ut si voluerit iniquis & peccatoribus parcere, te prescribente, non possit! Dicis enim; Scriptum est in centesimo tertio Psalmo: Deficiant peccatores à terra, & iniqui, ita ut non sint. Et in Esaia: Comburentur iniqui & peccatores simul, & qui relinquunt Deum consummabuntur. Et non intelligis comminationem Dei interdum sonare clementiam. Non enim dicit æternis ignibus exurendos, sed à terra deficere, & iniquos esse cessare: aliud enim est ipsos à peccato & iniquitate desistere, & aliud ipsos perire in perpetuum, & æternis ignibus concremari. Denique Esaia de quo ponis testimonium (Comburentur peccatores & iniqui simul,) non addidit: In æternum (& qui relinquunt Deum consummabuntur,) propriè hoc de hæreticis loquitur, qui rectum fidei tramitem relinquentes, consummabuntur, si noluerint ad Dominum reverti, quem dereliquerunt ... Deinde ejus es temeritatis iniquos & peccatores impiis jungere, qui à nobis sic deserviunt: Omnis impius iniquus est & peccator; nec recipiatur, ut possimus dicere: Omnis peccator & iniquus etiam impius est. Impietas enim propriè ad eos pertinet, qui noveritiam Dei non habent, vel cognitam transgressionem mutarunt. Peccatum autem & iniquitas pro qualitate vitiorum post peccati & iniquitatis vulnera recipit sanitatem. Unde scriptum est, Multa flagella peccatoris, & non, Interitus sempiternus, & Per omnia flagella*

flagella & cruciatus emendatur Israel... Sine lege impius est qui in aeternum peribit, in lege peccator credens in Deum, qui per legem iudicabitur, & non peribit. Si peccatores & iniqui aeternis ignibus exurentur, non times sententiam tuam, qui iniquum & peccatorem te esse dicis? & argumentaris hominem non esse sine peccato, sed esse posse. Ergo solus ille salvetur, qui nunquam fuit, nec est, sed futurus est, aut forsitan nec futurus, & pereant omnes, quos retro fuisse legimus... Si iustus es, & humilitate simulas peccatorem, mirabimur atque gaudebimus habere te solum & possidere cum sociis, quod nec Patriarcharum, nec Apostolorum quispiam habuit. Si autem Origenes omnes rationabiles creaturas dicit non esse perdendas, & diabolo tribuit poenitentiam, quid ad nos, qui & diabolum & satellites ejus, omnesque impios & praevaricatores dicimus perire perpetuo, & Christianos, si in peccato praeventi fuerint, salvandos esse post penas? Quibus verbis videtur S. Hieronymus docuisse solos infideles cum diabolo & angelis ejus, aeternis ignibus exurendos in inferno; Christianos vero omnes, etiam eos, qui post gravia peccata commissa, & ante actam poenitentiam morte praeventi fuerint, post poenam ignis, diu pro qualitate & numero criminum toleratam, tandem à cruciatibus liberandos & salvandos esse.

R. Duplex est sententia. Prima est Petavii, & aliorum recentiorum, & concedit S. Hieronymum hac in re humanitatis lapsus esse. Probari potest hac sententia; quia 1. S. Hieronymus videtur Pelagium reprehendere, quod generaliter dicat peccatores & iniquos aeternis ignibus exurendos, & hoc dicendo asserat aeternis ignibus exurendos non solum haereticos & alios infideles, sed etiam credentes & fideles mortalis culpa reos, proindeque videtur sentire solos haereticos & alios infideles exurendos aeternis ignibus.

2. Videtur textus Scripturae, quibus peccatores dicuntur aeterno supplicio plectendi, restringere ad solos impios, hoc nomine intelligendo eos tantum, qui nunquam crediderunt, vel à fide defecerunt.

3. Indefinitè dicit Christianos, qui in peccato praeventi fuerint, salvandos esse post penas, & in eo tantum videtur reprehendere Origenem, quod docuerit omnes omnino creaturas rationabiles aliquando salvandas, proindeque diabolum cum angelis ejus, & impiis seu infidelibus, non perire perpetuo.

4. Sic videtur argumentari contra Pelagium, & hanc universalem ejus propositionem, Nullis peccatoribus & iniquis parcat Deus, sed omnes exurentur aeternis ignibus, sic impugnare: Soli impii aeternis ignibus exurentur. Atqui non omnes peccatores & iniqui sunt impii: nam omnis quidem impius est peccator & iniquus, at non omnis peccator & iniquus, est impius; cum impietas sit eorum tantum, qui aut nunquam credunt, aut in fide non perseverant. Ergo non omnes peccatores & iniqui aeternis ignibus exurentur. Ergo, quod idem est, aliqui peccatores & iniqui non exurentur aeternis ignibus, id nimirum, qui fidem habent Christi, & in fide Christi usque in finem perseverant. Ergo Christiani, etiam peccatores & iniqui, non exurentur aeternis ignibus, sed post penas laecleribus suis proportionatas salvabuntur. Hoc igitur discrimen interesse videtur, juxta S. Hieronymum, inter infidelem & fidelem peccatorem, quod hunc Deus cædet magistri & parentis affectu; in illum tanquam contra inimicum crudeli animo defecit: ille in Scriptura dicitur non resurrecturus in judicio, quia propter infidelitatem jam praedudatus est in aeternam perditionem; hic non resurrecturus in concilio justorum, quia gloriam perdet resurrectionis, seu quia non resurget cum gloria, sicut iusti resurgent, sed non peribit perpetuo: Aliud est, inquit S. Hieronymus ibidem, cedere magistri & parentis affectu, aliud contra adversarios crudeli animo defecit; quam ob causam & in primo psalmo canitur: Quoniam non resurgent impii in judicio, jam enim in perditionem sunt praedudati; neque peccatores in Concilio justorum: aliud enim est gloriam perdere resurgendi, aliud perire perpetuo, &c.

Simonne Theol. Tom. I.

5. In comment. ad ultimum Isaia versiculum refert sententiam eorum, qui volunt supplicia aliquando finiri, & licet post multa tempora, tamen terminum habere tormenta; & textus Scripturae, quibus hanc suam sententiam probant, neque illam ipse damnat, sed potius videtur illi subscribere, cum aliqua tamen restrictione, subjiciendo: Sicut diaboli & omnium peccatorum atque impiorum, qui dixerunt in corde suo, Non est Deus, credimus aeterna tormenta: sic peccatorum atque impiorum, & tamen Christianorum, quorum opera in igne probanda sunt, moderatam arbitramur & mixtam clementiae sententiam iudicis. Quae postrema verba videtur intelligi non posse, nisi de poenis aliquando finiendis.

6. Denique ad Hieronymum videtur alludere Augustinus, cum ait in Enchiridio cap. 67. Creduntur à quibusdam etiam ii, qui nomen Christi non relinquunt, & ejus lavacro in Ecclesia baptizantur, nec ab ea ullo schismate vel heresi praeciduntur, in quantislibet sceleribus vivant, quae nec diluant poenitendo, nec elemosynis redimant, sed in eis usque ad hujus vitae ultimum diem pertinacissime perseverant, salvi futuri per ignem, licet pro magnitudine facinorum flagitiorumque, diuturno, non tamen aeterno igne puniri: sed qui hoc credunt, & tamen Catholici sunt, humana quadam benevolentia mihi falli videntur: nam Scriptura divina aliud consulta respondet.... Ex his autem postremis verbis liquet tempore sancti Hieronymi & Augustini, quod omnes omnino, qui in statu peccati mortalis decedunt, siue fideles sint, siue non, igne aeterno exurendi sint in inferno, non fuisse rem ita certam & exploratam in Ecclesia, ut contrarium defendi non posset sine nota haereticis, & caruerit omni omnino verisimilitudine.

Secunda sententia benignior ab errore vindicat S. Hieronymum, asseritque eum non aliud sensisse, scribendo contra Pelagium, quam quod sentiunt nunc Catholici omnes. Quam sententiam alteri facile an-reponimus. Nam rectè dici potest S. Hieronymus illud Pelagii: In die iudicii iniqui & peccatoribus non esse parcendum, sed aeternis eos ignibus exurendos, reprehendere eodem sensu, quo reprehenderant Pelagii delatores apud Episcopos Palaestinae. Reprehenderant autem, ut testatur S. Augustinus in libro de gestis Pelagii cap. 3. quia videbatur hoc ita à Pelagio dictum esse, tanquam omnes peccatores aeterno essent supplicio puniendi, non eis exceptis, qui fundamentum habent Christum (cujus scilicet non solum fidem, verum etiam charitatem habent) quamvis superadificent ligna, fenum, stipulam, de quibus dicit Apostolus: Si cuius opus exustum fuerit, detrimentum patietur: ipse autem salvus erit, sic tamen quasi per ignem. Illa autem Pelagii propositio non fuit damnata in Palaestina Synodo, quia de ea interrogatus respondit, hoc secundum evangelium se dixisse, ubi dicitur de peccatoribus, Illi ibunt in supplicium aeternum, iusti autem in vitam aeternam, & nullo modo potuit Christianis iudicibus evangelica & dominica displicere sententia, nescientibus quid in verbis de libro Pelagii prolatis moverit fratres, qui disputationes ejus vel discipulorum ejus audire consueverunt. Quando his absentibus, qui libellum contra Pelagium sancto Episcopo Eulogio dederunt, nullus urgebat ut peccatores per ignem salvandos, à peccatoribus aeterno supplicio puniendis, aliqua exceptione distingueret. Ex his

Colligo. Hieronymum, sicut & Pelagii delatores, credidisse, vel saltem non leviter suspicatos esse, Pelagium in ea fuisse sententia, quod omnia omnino peccata inducerent reatum damnationis aeternae, & ita omnes omnino, cuiuscumque peccati reos, aeterno supplicio puniendos; & iustos, qui in vitam aeternam ituri sunt, eos tantum esse, qui expertes essent omnis omnino peccati. Pelagium igitur loco citato exagitat Hieronymum, quod iniqui & peccatoribus non parcendum, sed aeternis eos ignibus exurendos, posuisset generaliter, nec peccatores per ignem salvandos, à peccatoribus aeterno supplicio puniendis aliqua exceptione distingueret; & ita quod velle videretur, omnes om-

Et enim

ninò peccatores, hoc est, omnes omninò cuiuscumque peccati reos, aeterno supplicio puniendos, & consequenter non exceptis iis, quos Apostolus excipit, qui nimirum fundamentum habent Christum, quamvis superedificent ligna, sœnum, stipulam, de quibus dicit Apostolus: Si cuius opus exustum fuerit, detrimentum patietur: ipse autem saluus erit, sic tamen quasi per ignem.

Hieronymus igitur indefinitam Pelagii propositionem fallam esse contendit, non quia voluit solos impios seu infideles aeternis ignibus exurendos, sed quia quod longè aliud est, voluit non omnes peccatores & iniquos aeternis exurendos ignibus: per peccatores & iniquos intelligendo non eos tantum, qui gravium culparum rei sunt, sed eos omnes, qui peccaverunt, sive graviter sive leviter tantum peccaverint, & cum reatu culparum aliquarum, sive gravium sive levium ex hac vita decedunt. Quod autem, qui ex vita decedunt cum levium tantum culparum reatu, aeternis non sint ignibus exurendi, sed solum temporaneo sint igne purgandi, & postea salvandi, docet Apostolus, cum ait eos qui fidei & charitati Christi superedificant ligna, sœnum, stipulam, detrimentum quidem aliquod passuros, sed tamen per ignem salvos fore.

Hanc fuisse mentem S. Hieronymi declaratur amplius, 1. ex loco in objectione allegato, ubi sic loquitur: Si peccatores & iniqui aeternis ignibus exuruntur, non times sententiam tuam, qui iniquum & peccatorem te esse dicis? & argumentaris hominem non esse sine peccato, sed esse posse. Ergo solus ille salvetur, qui nondum fuit, nec est, sed futurus est, aut forsitan nec futurus, & pereant omnes, quos retrò fuisse legimus... Si iustus es, & humilitate simulas peccatorem, mirabimur atque gaudebimus habere te solum, & possidere cum sociis, quod nec Patriarcharum nec Apostolorum quispiam habuit. Quibus verbis S. Doctor contra Pelagium æquivalenter argumentatur in hunc modum: Si generaliter verum est quod dicis, iniquos & peccatores aeternis ignibus exurendos; omnes omninò homines, qui hæcenus existerunt, etiam ipsi Patriarchæ & Apostoli, in æternum perire necesse est; nam nullus hominum hæcenus caruit omni peccato, etiam personali: imò nullus futurus est, qui salvetur, quia nullus futurus est, qui non sit aliquando peccator: atque ita si generaliter verum est quod dicis, iniquos & peccatores aeternis exurendos ignibus, nullus planè hominum ex iis, qui aut fuerunt, aut nondum sunt, sed erunt, salutem consecutus vel consecuturus est. At hoc quis ferre potest? Ex hac autem S. Doctoris argumentatione manifestum videtur, ab eo reprehendi Pelagium, non quod præter impios & infideles, alios etiam, nempe Christianos peccatores aeternis ignibus addiceret propter gravia peccata; sed quia tam indefinitè loquendo, videbatur aeternis ignibus addicere omnes omninò, qui aliquando peccassent, ac proinde etiam eos, qui cum culparum, quantumlibet ex se venialium reatu decessissent: quod erat intolerabile.

Declaratur 2. ex commentario ad c. 3. Jonæ Prophetæ, ubi expressis verbis refellit errorem Origenis, & dicit peccatores, seu gravium criminum reos, sive infideles fuerint, sive fideles, cum diabolo & angelis ejus in æternum ignem mittendos, eorumque vermem non esse moriturum, nec eorum ignem esse extinguendum: Hoc, inquit, quia Scriptura sancta non dicit, & evertit penitus timorem Dei, dum facile homines labuntur in vitia, putantes etiam diabolum, qui auctor malorum est, & omnium peccatorum fons, acta penitentia posse salvari, de nostris mentibus abiciamus; & sciamus peccatores in Evangelio mitti in ignem æternum, qui preparatus sit diabolo & angelis ejus, & de his dici: Vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur. Et paulò inferius in futuram illam post multa sæcula rerum omnium restitutionem per conversionem, ac purgationem demonum aliorumque damnatorum, quam commentus erat Origenes, invehitur his verbis: Si omnes rationabiles creature æquales sunt, &

vel ex virtutibus, vel ex vitiis, sponte propria aut sursum eriguntur, aut in ima merguntur, & longo post circuitu, atque infinitis sæculis omnium rerum restitutio fiet, & una dignitas militantium; quæ distantia erit inter virginem & prostibulum? quæ differentia erit inter Matrem Domini, & (quod dictum quoque scelus est) victimas libidinum publicarum? Finge quodlibet, annos & tempora duplica, & infinitas ætates congere cruciatibus: si finis omnium similis est, præteritum omne pro nihilo est, quia non querimus quid aliquando fuerimus, sed quid semper futuri sumus.

Si tormenta demonum, inquit S. Doctor, & aliorum damnatorum, quantumvis supponantur duratura infinitis propè sæculis, tandem aliquando finem habitura sunt, & illis finitis, rationabiles creaturæ omnes in æternum futuræ sunt beatæ, quæ distantia erit inter virginem & prostibulum? quæ differentia erit inter Matrem Domini, & victimas libidinum publicarum? Præterita enim damnatorum supplicia pro nihilo erunt; parum enim curamus quid aliquando fuerimus, sed consideratione dignum est illud tantum, quod futuri in æternum sumus. Sensit igitur S. Doctor prostibula, & victimas libidinum publicarum, aliosque gravium ejusmodi peccatorum reos aeterno supplicio punitum iri. At etiam inter Christianos sunt prostibula, victimæ libidinum publicarum, aliosque gravium hujusmodi peccatorum rei. Ergo S. Doctor tenet, etiam Christianos, cum gravium culparum reatu decedentes, aeternis ignibus exurendos. Itaque nego primæ sententiæ interpretationem.

Ad ea autem quæ pro illa afferuntur momenta, Resp. 1. S. Doctorem solum velle, loca à Pelagio allegata, aut perperam citari ad probandum ignem æternum, aut generaliter intelligenda non esse, nisi de impiis, quo nomine intelligendi sunt ii tantum, qui aut fidem Christi non habent, aut ab ea deficiunt.

2. S. Doctorem, cum ait: Christianos, si in peccato præventi fuerint, salvandos esse pœnas, non loqui de omnibus omninò Christianis, sive de Christianis etiam gravium culparum reis; sed de iis tantum, qui cum levibus culpis moriuntur; loquitur enim de Christianis non prævaricatoribus; cum Christianos, de quibus loquitur, contradistinguat à prævaricatoribus, & prævaricatores, seu gravium peccatorum reos, expressè dicat perire perpetuò.

3. Argumentum num. 4. propositum imponit S. Doctori, ut patet ex dictis in 1. declar.

4. Illud, quod dicit S. Doctor: Aliud est gloriam perdere resurgendi, aliud perire perpetuò, & quod difficultatem habet, explicari posse. Nam sic loquitur S. Doctor loco in obj. allegato: Scriptum est, Multa flagella peccatoris, & non, Interitus sempiternus, & Per omnia flagella atque cruciatus emendatur Israel. Quem enim diligit Dominus, corripit; flagellat autem omnem filium, quem recipit. Aliud est cadere magistri & parentis affectu, aliud contra adversarios crudeli animo deservire; quam ob causam & in primo psalmo canitur: Quoniam non resurgunt impii in iudicio; jam enim in perditionem sunt præjudicati; neque peccatores in concilio iustorum: aliud enim est gloriam perdere resurgendi, aliud perire perpetuò. En manifestè de iis, quos ait S. Doctor non resurgere in concilio iustorum, & ita gloriam perdere resurrectionis, dicit: Quem diligit Dominus, corripit; flagellat autem omnem filium, quem recipit. Aliud est cadere magistri & parentis affectu, &c. Ergo cum dicit peccatores non resurgere in concilio iustorum, &c. non loquitur de gravibus peccatoribus, quos potius intelligit nomine impiorum & adversariorum Dei; sed de hominibus reis multorum venialium, quos dicit non resurgere cum eadem gloria, quacum resurgunt homines eximie sancti, quos nomine iustorum intelligit.

5. Illud, quod dicit Augustinus in Enchir. c. 67. non pertinet ad Hieronymum, sed ad eos, de quibus Hiero-

Hieronymus ipse loquitur in comment. ad ultimum Isaia versiculum, cum ait: *Qui volunt supplicia aliquando finire, & licet post multa tempora tamen terminum habere tormenta, his utuntur testimoniis . . . , quæ omnia replicant, asseruere cupientes post cruciatum atque tormenta futura refrigeria.* Quam sententiam manifestè refert, non ut suam, sed ut alienam: neque eam approbare dici potest, quia subjicit: *Sicut diaboli & omnium peccatorum atque impiorum, qui dixerunt in corde suo: Non est Deus, credimus æterna tormenta: sic peccatorum atque impiorum, & tamen Christianorum, quorum opera in igne probanda sunt, moderatam arbitramur, & mixtam clementiam sententiam iudicis.* Nihil enim aliud velle videtur, quam Christianos impios in inferno infra condignum puniendos, quia in Christi fide & confessione usque in finem perseveraverunt. Quod confirmatur ex commentario ad cap. 3. Jonæ Prophetæ, ubi verbis suprà relatis probat æternas fore damnatorum penas.

Dices. S. Hieronymus reprehendit Pelagium, quod fideles peccatores cum infidelibus confunderet. *Resp.* Reprehendisse quidem, non quia ipse putabat solos infideles æternis ignibus exurendos, sed quia non omnes fideles peccatores æternis exurendos ignibus sentiebat, quod longè aliud est; non quod vellet mortalia peccata fidelibus ad æternam damnationem non imputari, sed quod vellet multos è fidelibus ex hac vita decedere cum levibus tantum peccatis, & quorum proinde opera in igne quidem probanda sint, at non æterno supplicio plectenda. Pro quo

Nota. Nomine peccatoris & iniqui non intelligebant Hieronymus & alii Scriptores Ecclesiastici tunc temporis, quod nos in scholis & extra scholas intelligimus. Peccatorem enim & iniquum dicimus eum omnem & solum, qui graviter Deum offendit, & propter gravem Dei offensam gratia sanctificante privatus est, & odium Dei ac reatum æternæ damnationis incurrit: illi verò peccatorem & iniquum dicebant eum omnem, qui Deum offenderat, & propter Dei offensam aliqua Dei indignatione & pœnâ dignus erat. Unde peccatores & iniquos in duplici constituebant classe, eorum scilicet qui propter graves offensas gravem Dei indignationem & reatum pœnæ æternæ incurrerant; & eorum, qui propter offensas leves incurrerant levem Dei indignationem, & reatum pœnæ temporalis. In prima ponebant infideles omnes, & quidem merito; cum nullus sit infidelis, qui gravis offensæ reus non sit: in secunda verò multos fideles, eos scilicet, qui aut Deum nunquam graviter offenderunt, aut si graviter offenderunt, post offensam gravem Deo reconciliati, nonnisi venialium culparum rei esse possunt.

Ex his facillè apparet, quo sensu reprehendebant hanc Pelagii propositionem, *iniquos & peccatores æternis ignibus exurendos.* Tancum enim volebant, non omnes peccatores simul cum impiis in æternum ignem damnandos esse, seu non omnes fideles peccatores, simul cum infidelibus in æternum ignem damnandos esse, quia non omnia peccata inducunt reatum damnationis æternæ, & aliqui, imò multi fideles, eatenus moriuntur peccatores & iniqui, quatenus moriuntur cum reatu levium tantum culparum; cum è contra omnes ii, qui in infidelitate moriuntur, in æternum ignem damnandi sint, quia moriuntur omnes in statu peccati mortalis, ac proinde cum reatu damnationis æternæ.

Pelagius è contra omnes peccatores simul cum impiis, hoc est, fideles omnes, cujuscumque peccati reos, cum infidelibus in æternum ignem esse damnandos, si nimirum, quod semper supplendum est, non obtemperant à Deo venia, moriuntur, assererat; quia vel putabat nulla esse levia peccata, vel peccatis etiam levibus ignem æternum præparatum esse. Patet ex ipsis Pelagii verbis, à Mercatore relatis cap. 4. Commonitorii, & quæ hæc sunt: *Odiosè, maledicere & invidere, mentiri, detrabere &*

detrabentibus credere, leve aut nullum putatur esse peccatum: Sed hi, qui hoc putant, obliiti sunt quoniam & levius præcepti obnoxios gehennæ legimus esse mancipandos: dixisse enim Dominum manifestum est: Quicumque dixerit fratri suo, Fatue, vel Raca, reus erit gehennæ. In re igitur, cum inter Pelagium & Hieronymum, aliosque Catholicos Doctores ageretur de hac propositione, *iniquis & peccatoribus non parcendum, sed æternis eos ignibus exurendos;* in re, inquam, agebatur utrùm omnia peccata essent mortalia, vel an levibus etiam transgressionibus æternum supplicium retribuendum esset. Alterutrum è duobus asserbat Pelagius, unde consequenter asserbat nullis peccatoribus parcendum, sed omnes æternis ignibus exurendos. Utrumque negabat Hieronymus, unde consequenter negabat, nullis peccatoribus & iniquis parcendum, omnesque æternis exurendos ignibus, & contendebat parcendum multis peccatoribus, qui Christiani fuerunt, eosque igne tantum temporaneo purgandos propter levia peccata, quæ in hac vita non expiarunt. Iniquiores igitur videntur esse erga S. Hieronymum recentiores nonnulli, dum illum Semi-Origenistam faciunt, quamquam ejus verba aliquid habeant obscuritatis, & in sinistram sentiam cum aliquali verisimilitudine detorqueri queant.

Porro perperam nobis adhuc objiceretur S. Doctorem errorem Origenis in comment. ad cap. 1. Ephes. expressis verbis amplecti: nam ipse in apologia 1. contra Ruffin. respondet se ibi, non suam, sed alterius explanationem attulisse, & hoc se facere potuisse, fidei suæ non amittendo veritatem. Unde pro S. Doctore contra ejus adversarios colligimus, eum maxime abhoruisse à sententia eorum, qui tenebant, non modò diabolum, sed etiam omnes alios damnatos, post aliquot cruciatuum sæcula liberandos, & æternam felicitatem consecuturos.

Obj. Ecclesia pro damnatis orat in Missa pro defunctis, in qua dicitur: *Libera, Domine, animas omnium fidelium defunctorum de pœnis inferni, & de profunda lacu; libera eas de ore leonis, ne absorbeat eas tartarus.* *Resp.* Hac oratione Ecclesiam nihil aliud petere, quam ut animæ fidelium in gratia defunctorum à pœnis purgatorii liberentur. Hæc autem oratio ex precibus, quæ olim in commendatione animæ, in extremo agone positæ, fundebantur, in Missam pro defunctis translata est, hac voce *defunctorum* superaddita.

Dices. S. Augustin. in Enchir. c. 110. docet fideliū preces & alia pietatis opera prodesse damnatis. *Resp.* dist. Docet prodesse damnatis, ut omnino liberentur à pœnis, N. Ut aliquid refrigerii & levamenti in pœnis accipiant, C. Cum ergo, inquit, *sacrificia sive altaris sive quarumcumque elemosinarum pro baptizatis defunctis omnibus offeruntur, pro valde bonis gratiarum actiones sunt, pro non valde malis propitiatio- nes sunt; pro valde malis, etsi nulla sunt adjumenta mortuorum, qualescumque vivorum consolationes sunt. Quibus autem profunt, aut ad hoc profunt, ut sit plena remissio, aut certe tolerabilior fiat ipsa damnatio.*

Porro hic etiam contra penarum æternitatem solent objici S. Gregor. Nazianz. in orat. 39. in *sancta lumina.* Sed ibi loquitur de igne Purgatorii, quem vocat postremum baptismum. S. Basilii in comment. ad cap. 4. Isaia. Sed ibi videtur loqui metaphoricè, cum ait: *Qui post acceptam Dei notitiam, consilio ac studio se ipsos reddunt obnoxios sanguini, utique tales opus est purgari per ignem; nec aliud velle, quam tales gravius peccare, proindeque gravius puniendos.* Præterea, homil. in Psalm. 33. dicit reprobos passuros esse *probrum & verecundiam sempiternam.* Et S. Ambrosius in exposit. in Psalm. 118. ferm. 20. n. 22. Sed ibi obscurus est; & alibi, nempe lib. de lapsu virginis consecrata cap. 8. apertè asserit penarum æternitatem. *Ego tamen, inquit, qui scio graviora facinorosis servari tormenta, & sine fine impias animas cruciatus manere, non temporales utique, sed æternos, aliis te volo cruciatibus affici, pro futuris utique, non animam perdituris.*

DISPUTATIO V.

De peccato originali.

ARTICULUS I.

An sit peccatum originale.

Nota 1. Peccatum originale est peccatum ab Adamo ut morali totius humani generis capite commissum, & per generationem transfusum in omnes ejus posteros, qui via naturali ab eo descendunt, excepta tamen B. Virgine, per speciale privilegium ab hac transfusione preservata, ut infra probabitur. Originale igitur & personale peccatum in hoc differunt, quod personale propria voluntate committatur; originale vero voluntate physice aliena, quamvis propria moraliter commissum fuerit. Originale autem dicitur, quia posteros Adams, secluso speciali privilegio, ab origine, hoc est, a primo animationis instanti maculat, & peccatores efficit, hoc est, odibiles Deo, & obnoxios æternæ damnationi, tanquam reos culpæ mortalis, quam, peccante primo parente, secundum moralem æstimationem commiserunt.

Nota 2. Pelagius, ut constat ex S. Augustino lib. de peccato originali, ex lib. 1. de peccat. mer. & remissi. & ex lib. de hæres. hæres. 88. originalis peccati existentiam negavit, & docuit, 1. Adamum peccato suo sibi soli nocuisse, non posteris. 2. Quod omnes, qui ex Adamo trahunt originem, moriantur, esse naturalem hominis conditionem, & ipsum Adamum, etiam si non peccasset, fuisse moriturum. 3. Homines nunc nasci, qualis conditus fuit Adamus, hoc est, ut ipse vult, sine virtute & vitio. 4. Tamen necessarium esse parvulis baptismum, non quidem ut peccatum aliquod eis remittatur, sed ut consequantur regnum Cælorum. Hos errores voce tenus damnavit in Synodo Palestina; postea enim à suis interrogatus, quare anathematizasset eos, qui dicerent, peccatum Adams posteris non nocuisse, & parvulos tales nasci, qualis Adamus fuisset ante peccatum, respondit se eos anathematizasse, quia Adams peccatum nocuit ejus posteris, non quidem propagatione, sed imitatione seu exemplo, quatenus omnes, qui postea peccaverunt, peccando illum imitati sunt, & quia parvuli nascuntur absque libero arbitrio, & legis seu præcepti incapaces sunt: cum è contra Adamus à primo instanti conditionis suæ, & arbitrii libertatem habuerit, & præcepti capax fuerit.

Nota 3. Postea Pelagiani, ut refert S. Augustinus lib. 4. contra duas epist. Pelagian. cap. 2. & 4. Catholicorum argumentis oppressi, ceperunt agnoscere Adamum non fuisse moriturum, si non peccasset, & post peccatum mortalem effectum, genuisse mortales filios. Unde confiteri ceperunt mortem corporis trahi ex Adamo per generationem, semper tamen negando mortem animæ seu peccatum ex eo trahi.

Nota 4. Cum Pelagio originale peccatum negarunt postea Albigenes, teste S. Antonino in Summa Theologica; Anabaptistæ, Sociniani, & Zuinglius. Eundem errorem Abailardo attribuit S. Bernardus in epist. 188. neque suspicionis omnis expertus est Erasmus, qui in annotat. ad c. 5. Rom. scripsit homines in Adamo peccasse imitatione; nec postea, cum Pelagianismi accusaretur, videtur se sufficienter purgasse. Porro Anabaptistæ planè sentiunt & loquuntur cum Pelagio, negantes peccatum, mortem & alia mala trahi: Zuinglius verò quandantenus ab eo discrepat: nam docet 1. ex Adams peccato ad ejus posteros derivari propensionem ad malum. 2. Propensionem hanc esse peccatum metonymicè, quatenus est effectus & causa peccati. 3. Peccatum originale in hac propensione consistere, proindeque peccatum originale non esse nisi improprie peccatum.

Nota 5. Pelagius erroris sui magistrum habuit Rufinum quendam natione Syrum, teste Mercatore in

Commonitorio, qui sub Anastasio Pontifice Romano venit, & Pelagium, ibi degentem, impietate sua imbuir, & per eum, cum per se non auderet, propagavit. Rufinus, eodem teste, in Cilicia præverat Theodorus Mopsuestenus, è cujus schola prodierunt multi novitatum studiosi.

RESPONSIO.

Datur peccatum verè & proprie dictum, ab Adamo per generationem transfusum in ejus posteros; quo peccato constituuntur in se verè & proprie peccatores, Deo odibiles, indigni gratia sanctificante, & digni æternæ damnatione. Est de fide.

Prob. 1. Ex Apostolo Rom. cap. 5. ubi sic loquitur: *Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit*, per unum scilicet illum hominem, in quo omnes peccaverunt. Quibus verbis clarè docet Apostolus, 1. ex Adamo in omnes homines, qui ex illo naturaliter descendunt, peccatum per generationem derivari. 2. Omnes homines propter peccatum illud, quo verè & proprie peccatores constituuntur, morti obnoxios esse, aliisque hujus vitæ miseriis. 3. Et ita rem se habere, quia in Adamo peccante peccaverunt omnes.

Dnes. Peccatum in mundum intrasse per Adamum, quia cum peccavit Adamus, tunc peccatum cepit esse in mundo. Vel peccatum intrasse in mundum, non propagatione, sed imitatione. Vel Apostolum sumere peccatum improprie & metonymicè. Denique illud, in quo peccaverunt, non ad primum hominem, sed ad mortem referendum esse. **R. ad 1.** Hoc dici non posse, quia ante Adamum peccavit Eva, & ante Evam diabolus. Unde peccatum fuit in mundo, antequam peccaret Adamus. **Ad 2.** hoc esse falsum, Nam alioquin Apostolus dixisset: *Per duos homines*, non verò *per unum hominem*. Homines enim peccando, non solum Adamum, sed etiam Evam imitantur. **Ad 3.** Apostolum loqui de peccato, quod est causa mortis. At solum peccatum proprie dictum mortis causa est, juxta illud ejusdem Apostoli: *Stipendium peccati mors*. **Ad 4.** Homines non peccare, quia moriuntur; sed è contra mori, quia, Adamo peccante, peccaverunt.

Prob. 2. Autoritate summorum Pontificum, & Conciliorum. Nam Pelagii errorem damnarunt, 1. Innocentius I. in epist. ad Conc. Milevitanum. Zozimus in epist. ad Episcopos totius Orbis, cujus verba ad rem pertinentia recitat Augustinus epistol. 157. ad Opratum. Celestinus I. in epist. 1. ad Gallos cap. 12. Leo I. in epistol. 86. ad Nicetam Aquilejensem. Et Gregorius Magnus in lib. 7. epist. 53. ad Secundinum. 2. Synodus Palestina, à qua Pelagius compulsus est errorem suum damnare. Quod tamen nonnisi voce tenus præstitit. Synodus Carthagin. Episcoporum 68. celebrata anno 416. præside Aurelio Carthagin. Episcopo. Synodus Milevitana 61. Episcoporum, eodem ferme tempore. Synodus Constantinopolitana sub Attico, ex Mercatore c. 1. Common. Synodus Anthiochena sub Theodoro Antiochena Ecclesiæ Episcopo, ex eod. Mercat. cap. 3. Synodus Carthagin. plenaria sub Aurelio, anno 418. cujus sunt canones olim Milevitano Concilio attributi. Synodus Ephesina, ut patet ex ejus epist. ad Celestinum I. Synodus Arausica 2. can. 2. Synodus Moguntina can. 5. Synodus Florentina in litteris unionis. Et Synodus Tridentina sess. 5. can. 2. ubi sic loquitur: *Si quis Ade prævaricationem sibi soli, & non ejus propagini asserit nocuisse, & acceptam à Deo sanctitatem & justitiam, quam perdidit, sibi soli, & non nobis etiam eam perdidisse; aut inquinatum illum per inobedientie peccatum, mortem & penas corporis tantum in omne genus humanum transfudisse, non autem & peccatum, quod est mors animæ: anathema sit; cum contradicat Apostolo dicenti: Per unum hominem, &c.* Quibus verbis ad verbum refert can. 2. Synodi Arausicanæ 2.

Pontificibus & Conciliis hic adjungi possunt Patres, qui ante exortam Pelagianam hæresim magno & unani-

unanimi consensu peccati originalis existentiam asseruerunt. Eorum testimonia legi possunt apud Bellarminum, & alios Doctores Catholicos. Scriptores Ecclesiasticos supra viginti, qui Pelagii errorem pradamnarunt, citat Bellarminus lib. 4. de amissione gratiae & statu peccati cap. 5.

Prob. 3. triplici ratione. Prima petitur à necessitate baptismi, in hunc modum. Non solum adulti, sed etiam parvuli indigent baptismi, ut pater 1. ex Scriptur. Nam Joan. c. 3. Christus dicit: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei.* 2. Ex perpetuo sensu & perpetua praxi Ecclesiae, quae semper voluit, infantes continuo baptizari, si de vita periclitentur: unde fideles in Ecclesia semper maximè solliciti fuere, ne quis sine adultus, sive parvulus, sine baptismi decederet. 3. Ex sensu Patrum, & definitionibus Conciliorum. Quid plura? Hujus propositionis veritatem ne ipsi quidem Pelagiani negare unquam ausi sunt. Ergo non solum adulti, sed etiam parvuli indigent effectu, propter quem baptismus à Christo institutus fuit: nam per se manifestum est illos non indigere baptismi, si non indigent effectu baptismi. Atqui effectus baptismi est remissio peccati, ut patet ex ipsa baptismi forma: *Ego te baptizo, &c.* Hoc est. Ego te lavo, &c. ego te mudo, &c. Unde Apostolus de baptismi loquens ait Ephel. c. 5. *Mundans lavacro aque in verbo vite.* Et ad Titum c. 3. *Per lavacrum regenerationis & renovationis.* Hæc autem lotio seu mundatio, quæ est effectus baptismi, cum non sit foridum & macularum corporis, sed animæ lotio seu mundatio, non potest non esse peccati remissio: nam maculae & sordes animæ non sunt nisi peccata, à quibus mundatur, quando illorum veniam consequitur. Ergo non solum adulti, sed etiam parvuli indigent peccati remissione, & consequenter aliquod peccatum habent parvuli. Non autem habent nec habere possunt personale. Superest igitur, ut originale habeant.

Respondent Pelagiani parvulos baptizandos esse, non ut remittatur illis peccatum aliquod, & vitam æternam consequi possint, cum illis utpote innocentibus debeat, & re ipsa retribuenda sit, etiam si moriantur sine baptismi; sed ut regnum Cælorum ingrediantur, quia solis baptizatis hujus regni ingressus patebit, juxta verbum Christi: *Nisi quis renatus fuerit, &c.* Hoc Pelagianorum effugium refert S. Augustinus serm. 14. de verbis Apostoli. *Cum dicunt, inquit, non esse baptizandos (parvulos) salutis & vite æternæ percipiendæ causâ, sed tantummodo regni cælorum, & regni Dei; baptizandos quidem fatentur, sed non propter vitam æternam, sed propter regnum Cælorum. Quid de vita æternâ? Habebunt, inquit; quare habebunt? quia nullum peccatum habent, & ad damnationem pertinere non possunt.* Hanc autem hæreticorum evasionem refutat S. Doctor, prosequendo sic: *Ergo est æterna vita extra regnum Cælorum? Primus hic error averfandus ab auribus, extirpandus à mentibus. Hoc novum in Ecclesia prius inauditum est, esse vitam æternam præter regnum Cælorum, esse salutem æternam præter regnum Dei.* Ex quibus verbis sic argumentor. Non est alia salus, vel vita æterna præter regnum Cælorum, præter regnum Dei. Contrarium enim nunquam in Ecclesia auditum fuit, antequam oriretur Pelagiana pravitas, & consequenter novitas est, averfanda ab auribus, & extirpanda à mentibus. Atqui, ut hæretici fatentur, parvuli baptizantur propter regnum cælorum, propter regnum Dei, in quod scilicet introire non possunt sine baptismi. Ergo baptizantur propter salutem seu vitam æternam, quam proinde non possunt consequi, nisi baptizentur. Ergo si moriantur sine baptismi, excluduntur à salute & vita æternâ, atque ita, nisi baptizentur, damnationi æternæ sunt obnoxii. Ergo habent peccatum aliquod, propter quod, nisi baptizentur, obnoxii sunt æternæ damnationi: nam qui nullum habet peccatum, ad damnationem pertinere non potest. Ergo habent peccatum originale: personale enim habere non possunt. Ergo baptizantur, ut per baptis-

Simonnei Theol. Tom. I.

mum mundentur à peccato, quod non propria, sed primi parentis voluntate commiserunt, & quo originaliter inficiuntur, ut mundati salutem & vitam æternam consequi possint; alioquin ab ea excludendi, & æternæ damnationi addicendi, si absque baptismo decederent.

Confirmatur doctrina hæcenus tradita. Qui negat parvulos, recens natos, aut baptizandos esse, aut habere peccatum aliquod, propter quod baptismi indigent, & quod eis per baptismum dimittitur, contradicit Apostolo dicenti: *Per unum hominem peccatum intravit in mundum, &c.* Et constanti ac perpetuo universæ Ecclesiae sensui. Ergo omni Catholico circa parvulos recens natos, duo confitenda sunt, nempe & baptismum eis esse necessarium, & necessarium esse, quia habent peccatum aliquod, à quo, nisi per baptismum mundentur, in æternum perituri sunt. Peccatum autem illud aliud esse non potest, quam originale peccatum, ad cujus remissionem Christus baptismum instituit, & per quod omnes nascimur peccatores, & rei damnationis æternæ, quam ne incurant parvuli, etiam ante adultam ætatem morientes, baptizantur, ut baptizati, & per baptismum abluti, consequantur salutem & vitam æternam. Male igitur negabant Pelagiani parvulos nasci peccatores, & baptismi indigere ad peccati remissionem & salutem, ac vitam æternam consequendam. Hoc argumentum suggerit Synodus Carthagen. plenaria can. 2. ubi sic ait: *Item placuit, ut quicumque parvulos, recentes ab uteris matrum, baptizandos negat, aut dicit in remissionem quidem peccatorum eos baptizari, sed nihil ex Adam trahere originalis peccati; quod regenerationis lavacro expietur: unde sit consequens, ut in eis forma baptismatis in remissionem peccatorum, non vera, sed falsa intelligatur, anathema sit.* Quoniam non aliter intelligendum, quod ait Apostolus, *Per unum hominem...* nisi quemadmodum Ecclesia Catholica ubique diffusa semper intellexit. Hunc porro canonem ad verbum repetit Synodus Trident. sess. 5. can. 4.

Secunda ratio petitur ex caeremoniis, quæ etiam in baptismi parvulorum recens natorum adhibentur. Exorcismus & exsufflatio, quibus immundus spiritus à parvulis baptizandis abigitur, sunt caeremoniæ antiquissimæ, & in Ecclesia universa semper usurpatæ; ita ut eas nec negare nec reprehendere ausi fuerint Pelagiani, ut testatur S. Augustinus lib. 6. contra Julianum cap. 2. *Id tu, inquit, commemorare timuisti, tanquam ipse ab Orbe toto exsufflandus esses, si huic exsufflationi, qua Princeps mundi à parvulis ejicitur foras, contradicere voluisses.* Ergo semper Ecclesia universa sensit parvulos ante baptismum esse sub potestate demonis. Ergo & semper sensit illos habere peccatum aliquod ante baptismum, propter quod essent sub potestate demonis: non enim servi demonis efficiuntur, nisi per peccatum. Atqui peccatum illud, quod universa semper Ecclesia agnovit in parvulis nondum baptizatis, non potest esse nisi peccatum originale, hoc est, peccatum ex origine contractum. Ergo juxta perpetuum & constantem universæ Ecclesiae sensum, parvuli nascuntur cum peccato originali; & ita peccatum originale negari non potest, nisi contra perpetuum & constantem sensum Ecclesiae universæ.

Porro quod exorcismus & exsufflatio ante baptismum parvulorum adhibeantur ad expellendum demonem, docet Celestinus in 1. epist. ad Gallos c. 12. *Illud, inquit, quod circa baptizandos in universo Mundo sancta Ecclesia uniformiter agit, non otiose contemplatur intuitus, cum sive parvuli sive juvenes ad regenerationis veniunt sacramentum, non prius fontem vite adeunt, quam exorcismis & exsufflationibus Clericorum spiritus ab eis immundus abigatur: ut tunc verè appareat, quomodo princeps mundi hujus mittatur foras, & quomodo prius alligetur fortis, & deinceps vasa ejus diripiantur in possessionem transfata victoris, qui captivam ducit captivitatem, & dat dona hominibus.*

Prob. Etiam hac ratione, qua utitur S. Augustinus

Ec 3

lib. 2.

lib. 2. operis imperfecti. Antequam parvulus baptizetur, vel exorcizatur & exsufflatur demon, ut abigatur a parvulo; vel exorcizatur & exsufflatur ipsa Dei creatura, quæ est Dei imago. Secundum dici non potest sine magna injuria Creatoris. Ergo primum dici debet. Propter hoc & infantes, inquit S. Doctor n. 181, cum baptizantur, eruantur de potestate tenebrarum; alioquin cum magna injuria Dei, sicut jam diximus, & sæpe dicendum est, exorcizatur & exsufflatur imago Dei, si non ibi ille exorcizatur & exsufflatur princeps mundi, qui mittitur foras, ut sit illis habitatio Spiritus sancti.

Tertia ratio petitur à redemptione Christi. Christus salvator & redemptor est etiam parvulorum recens natorum, eoique re ipsa salvat & redimit per baptismum, quo parvulis recens natis applicat meritum passionis & mortis suæ. Ergo etiam parvuli recens nati indigent salvatore & redemptore: Christus enim non est salvator & redemptor, nisi eorum qui salvatore & redemptore indigent. Ergo parvuli recens nati habent originale agnitionem peccati, & nascuntur venundati sub peccato: alioqui neque salvatore neque redemptore indigent. Sic argumentatur S. August. lib. 1. de peccat. mer. & remis. cap. 23. Quis audeat dicere, inquit, non esse Christum infantium salvatorem, nec redemptorem? Unde autem salvos facit, si nulla in eis est originalis agnitione peccati? Unde redimit, si non sunt per originem primi hominis venundati sub peccato?

Confr. Christus non solum pro adultis, sed etiam pro parvulis mortuus est. Nam ut dicit Apostolus 2. Cor. c. 5. Pro omnibus mortuus est Christus. Et 1. ad Timoth. c. 2. Dedit redemptionem semetipsum pro omnibus. Præterea, ipsimet Pelagiani confitebantur Christum mortuum esse etiam pro parvulis, quamquam inde malè colligebant Christum non pro solis peccatoribus, sed etiam pro iis, qui nunquam peccarunt, mortuum esse. Unde contra illos sic subsumo. Atqui Christus pro solis peccatoribus mortuus est. Nam 1. Scriptura expresse dicit Christum mortuum esse pro impiis & injustis, ut Rom. cap. 5. Christus ... secundum tempus pro impiis mortuus est. Et 1. Petri cap. 3. Christus semel pro peccatis nostris mortuus est, justus pro injustis. Nec alibi dicit, vel leviter insinuat, pro non peccatoribus mortuum esse. 2. Apostolus 2. Cor. cap. 5. probat omnes mortuos esse ex eo, quod Christus pro omnibus mortuus est. Si unus, inquit, pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt. In qua illatione manifestè supponit Christum mortuum non esse, nisi pro mortuis; proindeque non esse mortuum, nisi pro peccatoribus; loquitur enim de morte, non corporis, sed animæ, ut patet ex verbis subsequenter: Et pro omnibus mortuus est Christus, ut & qui vivunt, jam non sibi vivant, sed ei qui pro ipsis mortuus est, & resurrexit. Mors autem animæ peccatum est. Ergo parvuli sunt peccatores. Non sunt autem, nec possunt esse peccatores propter peccatum personale. Superest igitur ut peccatores sint propter originale peccatum, propter quod nascuntur privati originali justitia, odibiles Deo, & rei damnationis æternæ.

Sic argumentatur S. Augustin. lib. 6. cont. Julian. c. 4. Nunquam, inquit, legis in divinis autoritatibus mortuum scilicet esse Christum, etiam pro eis qui nullum habuerunt omnino peccatum... Unus, inquit Apostolus, pro omnibus mortuus est, ostendens fieri non potuisse, ut moreretur nisi pro mortuis: ex hoc enim probavit omnes mortuos esse, quia pro omnibus mortuus est unus... Quia ergo non in corpore, restat ut in peccato esse mortuos omnes, si pro omnibus Christus mortuus, nemo neget, nemo dubitet, qui se non negat aut dubitat esse Christianum. Quapropter si nullum trahunt peccatum parvuli, non sunt mortui; si non sunt mortui, non est mortuus pro eis, qui non est mortuus nisi pro mortuis. Tu autem jam in primo tuo libro contra nos clamans, dixisti Christum etiam pro parvulis mortuum; nullo modo igitur negare permittis eos trahere originale peccatum. Qui-

bus verbis duo hæc argumenta peremptoria continentur. 1. Christus non est mortuus, nisi pro mortuis in peccato. Atqui tamen pro omnibus mortuus est. Ergo omnes, ac proinde & ipsi parvuli, in peccato mortui sunt. 2. Christus non est mortuus, nisi pro mortuis in peccato. Atqui ipsimet Pelagiani confitentur Christum mortuum esse, etiam pro parvulis. Ergo parvulos in peccato mortuos esse diffiteri non possunt.

Solvuntur objectiones petite ab autoritate Scripturæ.

Obj. 1. Ezechielis c. 18. dicitur: *Filius non portabit iniquitatem patris*. Sed si daretur peccatum originale, filius portaret iniquitatem patris. 2. Rom. c. 5. dicitur: *Per inobedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi*. Ergo homines non propagatione, sed imitatione peccatores constituti sunt per Adami inobedientiam; alioquin Apostolus non diceret, *multi*, sed, *omnes*. 3. Dicitur 2. Cor. c. 5. *Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis, prout gessit, sive bonum, sive malum*. Ergo nemo punietur, nisi propter peccata personalia, & consequenter peccatum originale nullum est. 4. Rom. c. 4. legitur: *Lex itam operatur: ubi enim non est lex, nec prævaricatio*. Atqui parvuli sunt incapaces legis. Ergo & prævaricationis, proindeque ante usum rationis nullum peccatum habere possunt. 5. Legitur adhuc Rom. c. 5. *Regnavit mors ab Adam usque ad Moysen, etiam in eos qui non peccaverunt in similitudinem prævaricationis Adæ*. Ergo sola mors, non verò peccatum, ab Adamo trahitur.

R. ad 1. Homines non baptizatos, non alienam, sed propriam portare iniquitatem: peccatum enim originale, quamvis ab Adamo sit, non est tamen Adami peccatum, sed nostrum, & unicuique proprium atque intrinsecum. Et verò quantum ad materiale, etiam physicè; quantum ad formale, moraliter & æquivalenter multiplex est, & totuplex, quot sunt qui per viam naturalem ab Adamo descendunt, ut patebit ex infra dicendis.

Resp. ad 2. Apostolum eodem illo capite dicere, & omnes & multos, quia & omnes peccatores constituti sunt per inobedientiam Adami, & illi omnes re vera multi sunt: sicut alibi Scriptura dicit, in semine Abraham benedicendas omnes gentes, & Abraham multarum gentium patrem positum esse; quia & omnes gentes re ipsa benedicendæ erant in semine Abraham, & omnes illæ gentes, in semine Abraham benedicendæ, multæ sunt. Nam, quod notandum est, aliqua sunt omnia, quæ non sunt multa, & vicissim, aliqua sunt multa, quæ non sunt omnia. Sic omnia dicimus Evangelia, & tamen non sunt multa, cum quaternario numero contineantur. Item dicimus multos in Christum credere, & tamen non omnes credunt. Hic verò, quantum attinet ad peccatum originale, & omnes multi sunt, & multi omnes sunt. Mirum igitur videri non debet, quod Scriptura modò omnes, modò multos dicat peccatum illud contrahere; utrumque enim æquè dici potest: neque cum dicit omnes, negare multos, aut cum dicit multos, negare omnes, censeri potest. Sic responderet S. Augustinus lib. 6. contra Julian. c. 24. Est autem, inquit, sanus intellectus, ideo sic locutam Scripturam, quia possunt esse aliqua omnia, quæ non sunt multa: sicut omnia dicimus Evangelia, & tamen brevi numero, idest, quaternario continentur; & rursus possunt aliqua esse multa, non tamen omnia: sicut multos dicimus credere in Christum, nec tamen omnes credunt. Non enim omnium est fides, ait Apostolus. Quod autem dictum est: *In semine tuo benedicentur omnes gentes, & Patrem multarum gentium posui te, easdem omnes, multas, & easdem multas, omnes esse monstratum est*. Ita etiam, cum dictum est, *per unum in omnes transisse peccatum, & postea, per unius inobedientiam peccatores constitutos multos, ipsi sunt multi, qui & omnes*.

Resp.

Resp. ad 3. Apostolum ibi loqui de adultis baptizatis, ad quos sermonem suum toto illo capite dirigit. Ideo contendimus, inquit, *sive absentes, sive praesentes placere illi.* Omnes enim nos manifestari oportet, &c. *Scientes ergo timorem Dei, hominibus suademus, &c.* Respondet S. Augustinus, lib. 6. contra Julian. cap. 10. parvulos ante tribunal Christi vel manifestatum iri, vel non. Si secundum, eò quòd Apostolus de adultis tantum loquatur, hanc Apostoli sententiam ad parvulos non pertinere, & sic ex illa non probari peccatum originale non esse in parvulis. Si primum, parvulos non baptizatos reportaturos esse damnationem propter peccatum, quod per alium commiserunt: sicut parvuli baptizati vitam aeternam & celestem gloriam reportaturi sunt propter meritum fidei, quam per alios, nempe paternos, exercuerunt. Sicut itaque parvulis regeneratis prodest, quòd, dum baptizarentur, per alios crediderint, & idcirco inter fideles & iustos à Christo recensentur; ita parvulis non regeneratis obesse, quòd per alium fidem & iustitiam amiserint, & idcirco inter infideles & iniustos à Christo numerari, mirum videri non debet. Per illud autem Apostoli, *propria corporis*, debet intelligi illud omne, sive meritum sive demeritum sit, quod unusquisque jam in se vivens habet, sive per se, seu propria voluntate, sive per alium, seu voluntate aliena habeat: *Propria corporis sui dixit, quod ad unumquemque in se ipso jam viventem pertinet*, inquit S. Doctor.

Resp. ad 4. Parvulos non esse quidem capaces legis, quam voluntate propria pravaricari possint, & ita non esse capaces pravaricationis, propria voluntate commissae. At capaces sunt legis, quam pravaricari potuerint, & pravaricati sint voluntate primi parentis; proindeque capaces, & re ipsa rei sunt pravaricationis, voluntate primi parentis commissae, qua pravaricatione habitualiter maculantur, & peccatores ac iniusti constituuntur à primo instanti animationis. Unde dicuntur habere, & re ipsa habent peccatum originale.

Resp. ad 5. Neg. conseq. & dico Apostolum hoc loco nihil aliud velle, quam peccatum fuisse in mundo, & ita homines fuisse peccatores etiam ante legem Mosaicam; quamvis ante legem Mosaicam peccatum, ut est offensa Dei, non tam perfecte cognosceretur, quam cognitum est, postquam lex illa fuit lata. Hoc autem probat ex morte, quae est poena peccati, & quam dicit regnasse ab Adamo usque ad Moysen. Unde perinde est ac si Apostolus diceret: Mors regnavit non solum post legem Mosaicam, sed etiam ante. Ergo peccatum fuit in Mundo, non solum post legem Mosaicam, sed etiam ante: licet ante non haberent homines tam plenam & perfectam cognitionem legis divinae, & ita non possent peccare in similitudinem pravaricationis Adae, hoc est, non possent peccare cum plena & perfecta cognitione peccati, qualem habuit Adamus, cum legem divinam pravaricatus est. Ergo omnes homines sunt peccatores; quamquam à tempore legis Mosaicae gravius peccent, quam peccarint ante legem Mosaicam; & ita peccantes à tempore legis Mosaicae, gravius poenis digni sint, quam qui ante legem Mosaicam peccarunt, & tamen peccando gravem poenam meruerunt, ut patet ex morte, quae illo etiam tempore regnavit in poenam peccatorum quae tunc admittebantur. Nam, *stipendia peccati, mors.*

Solvuntur objectiones petite ex ratione.

Obj. 1. Peccatum definitur factum, vel dictum, vel concupitum contra legem Dei. Atqui infantes nec facere, nec dicere, nec concupiscere possunt contra legem Dei. Ergo peccatum habere non possunt. R. Infantes non posse quidem voluntate propria facere, vel dicere, vel concupiscere contra legem Dei, & ita illos habere non posse peccatum personale, quia peccatum personale propria voluntate committitur. At potuerunt, etiam antequam essent, facere, vel dicere, vel concupiscere contra legem Dei

Simonne Theol. Tom. I.

voluntate alterius, quae moraliter seu secundum moralem aestimationem esset eorum voluntas: ita ut secundum aestimationem moralem, illi censerentur facere circa legem Dei quod alter faceret, ac proinde legem Dei adimplere vel transgredi, prout alter adimpleret vel transgrediretur. Possunt ergo habere peccatum voluntate alterius commissum, & ab eo maculari ubi primum incipiunt esse, seu à primo instanti conceptionis. Quod est posse habere peccatum originale.

Dices. Ubi nullus est usus libertatis, ibi nullum potest esse peccatum, quia ibi nulla potest esse culpabilis transgressio. Atqui infantes nullum habent usum libertatis. Ergo, &c. R. Ibi nullum esse peccatum, voluntate propria commissum, & personale, ubi nullus est usus libertatis. At potest ibi esse peccatum, commissum voluntate alterius, si voluntas alterius fuit propria secundum moralem aestimationem. Voluntas autem alterius, nempe Adami, potius esse, & fuit propria infantum secundum moralem aestimationem in ordine ad transgressionem, sicut & ad observationem praecepti de non comedendo certo fructu. Ergo potest esse in infantibus peccatum, voluntate Adami commissum, & re ipsa tale peccatum est in infantibus; cum re ipsa Adamus praeceptum illud, ipsi & in ejus persona toti ejus posteritati impositum, transgressus fuerit. Infantes igitur nullum habent, aut habere possunt peccatum personale, quia nullum habent aut habere possunt usum physicum libertatis. At habere possunt & habent peccatum originale, quia antequam essent, habere potuerunt, & habuerunt usum libertatis moralem in voluntate primi parentis, eò quòd voluntas primi parentis potuit esse moraliter voluntas eorum omnium, qui ab eo seminaliter descensuri erant, ut re ipsa fuit relatè, non quidem ad quilibet, sed ad praeceptum de non comedendo certo fructu. Unde factum est, ut Adamo praeceptum illud transgrediente, omnes qui ab eo seminaliter erant descensuri, secundum moralem aestimationem censerentur Deum graviter offendere, essentque re ipsa propter gravem illam offensam, secluso speciali Dei beneficio, futuri à primo instanti conceptionis odibiles Deo, & rei damnationis aeternae.

Obj. 2. Peccatum illud, quod originale dicitur, remissum fuit Adamo, antequam filios generaret. Ergo non potuit illud transfundere in posteros. R. Peccatum illud fuisse remissum Adamo, quia fuit peccatum ipsius, non quia erat peccatum posterorum ejus. Pro quo *Nota.* Peccatum illud, quod commisit Adamus ut caput morale generis humani, ita fuit unicum physicè, ut fuerit moraliter & aequivalenter multiplex, & totuplex, quot erant homines ab Adamo per viam naturalem descensuri. Unde condonari potuit, ut erat peccatum Adami, absque eo quòd condonaretur, ut erat peccatum posterorum ejus; & similiter nunc condonari potest, prout est peccatum unius hominis, absque eo quòd condonetur, prout est peccatum alterius. Adamus igitur, quamvis justificatus, potuit, & nunc parentes, quantumvis fideles, iusti & sancti, possunt generare & generant filios peccatores, seu filios odio Dei & aeternae damnationi obnoxios, propter peccatum illud commune omnibus hominibus, quod humanum genus in Adamo, tanquam in capite suo morali commisit, & quod, quia moraliter ac aequivalenter multiplex est, & totuplex, quot sunt humani generis supposita, quando uni dimittitur, non idcirco alteri dimittitur, proindeque quando dimittitur parentibus, non idcirco dimittitur filiis, qui ex eis nascituri sunt, & ita ad parentum fidelium & iustorum filios perinde pertinet, eosque perinde maculat, ac si nascerentur ex parentibus infidelibus, & quibus nondum esset dimissum.

Obj. 3. Si daretur peccatum, quod generatione traheretur, esset vitium naturale. Absurdum conf. Nam si peccatum aliquod esset vitium naturale, peccatum aliquod attribuendum esset Deo, tanquam authori; cum Deus sit author omnium naturalium. Ergo, &c. *Resp.* Peccatum illud, quod dicimus trahi per

Ec 4

genera-

generationem, esse vitium naturale, hoc sensu quod omni homini seminaliter ab Adamo descendenti, insit à primo instanti conceptionis, & quod cum eo nascantur omnes Adami posterii, seculo, quod semper subintelligendum est, speciali beneficio Dei, ab huius peccati macula misericorditer præservantis. Omnes autem Adami posterii cum hoc peccato nascuntur, non quia est pars naturæ, aut fuit à naturæ velut proprietas; sed quia, Adamus peccavit, & eo peccante, omnes ejus posterii, secundum moralem æstimationem, peccarunt eodem illo actu, quo peccavit; unde consequens est, ut peccato illo, ubi primum possunt, ac proinde à primo instanti animationis, inficiantur, & eo infecti nascantur. Peccatum igitur, quod per generationem trahitur, non Deo, sed Adamo, tanquam auctori, tribuendum est.

Obj. 4. Si peccatum aliquod per generationem traheretur, conjugium esset malum, & usus ejus illicitus. Absurdum conf. Ergo, &c. *Prob. seq. maj.* Quia tunc conjugium esset causa peccati. *Res. neg. seq. maj.* & *prob. ejus.* Nam causa peccati, quod per generationem trahitur, non est alia, quam voluntas Adami, quæ voluntas secundum moralem æstimationem communis omnium hominum ab Adamo seminaliter descendit: nam quia, quæ talis, peccavit, homines qui per viam naturalem descendunt ab eo, concipiuntur & nascuntur in peccato.

Dices. Ex usu conjugii sequitur peccatum originale. Ergo peccatum originale est effectus illius. *R. dist. ant.* Peccatum originale sequitur per se ex usu conjugii. *Neg. ant.* Nam in statu innocentie fuisset usus conjugii, & tamen non fuisset peccatum originale. Sequitur per accidens, *C. ant.* Nam respectu conjugii & usus illius, per accidens est, quod qui ex eo generantur, & ita per viam naturalem descendunt ab Adamo, in illo peccante peccarint, & quia in illo peccante peccarunt, concipiuntur & nascuntur peccatores; sive, quod idem est, respectu conjugii & usus illius, per accidens est, quod peccatum ab Adamo, ut morali generis humani capite, commissum, fuerit moraliter peccatum eorum omnium, qui per usum conjugii generandi erant, & hoc pacto per viam naturalem ab Adamo descendunt, atque ita peccato illius à primo conceptionis instanti inficiendi, & infecti nascuntur.

Peccatum igitur originale attribuendum est Adamo, tanquam cause; conjugio verò & usui illius, solum tanquam ponenti per accidens conditionem aliquam, sine qua, qui concipiuntur & nascuntur in peccato, non sic conciperentur & nascerentur; quia Adamus relatè ad præceptum de non comedendo fructu arboris scientiæ boni & mali, illos tantum representavit, & ita pro illis tantum peccavit, qui ab eo per viam naturalem descendunt, & consequenter per usum conjugii generandi erant. Quod non reddit conjugium malum, nec ejus usum illicitum: hoc enim non privat homines jure naturali quod habent matrimonium contrahendi. Imò verò decretum, quo Deus voluit Adamum eos omnes qui ab eo descendunt erant per usum conjugii, representare relatè ad præceptum de non comedendo fructu, ita ut illi censerentur hoc præceptum servare vel transgredi, prout Adamus servaret vel transgrediretur, manifestè supponebat conjugium fore bonum, & usum ejus licitum, etiam ex hypothesi quod Adamus præceptum transgressurus esset, & transgrediendo admissurus peccatum, quod infecturum esset totum genus humanum.

Obj. 5. Non est potior ratio, cur trahamus peccatum ab Adamo, quam ab Eva. Non trahimus ab Eva. Ergo nec ab Adamo. *Resp. neg. maj.* Igitur peccatum originale trahimus à solo Adamo, non ab Eva, quia solus Adamus, non Eva, fuit caput morale generis humani, & solus humani generis personam sustinuit. Hinc sola Eva peccante, non fuisset, & solo Adamo peccante, fuisset peccatum originale. Hinc nullum fuisset peccatum originale, privatis parentibus

peccantibus, si Adamus non peccasset, comedendo fructum vetitum. Eccl. tamen cap. 25. dicitur: *A muliere initium factum est peccati, & per illam omnes morimur*; quia Eva ad peccandum induxit Adamum, in quo peccante omnes peccavimus, & peccando facti sumus rei mortis. Dixi autem, comedendo fructum vetitum: quia solum illud primum peccatum, quo Adamus transgressus est præceptum de non comedendo fructu, fuit, aut potuit esse peccatum posterorum ejus, quia solum illud præceptum impositum fuit, in persona Adami, iis qui ab Adamo seminaliter erant descendendi; & ita voluntas Adami non fuit secundum moralem æstimationem voluntas eorum qui ab eo seminaliter erant descendendi, nisi in ordine ad transgressionem, sicut & ad observationem præcepti de non comedendo fructu. Igitur præter huius præcepti transgressionem nulla alia transgressio Adami fuit aut potuit esse secundum moralem æstimationem posterorum ejus transgressio.

Solvuntur objectiones petite ab autoritate Patrum.

Obj. 1. Clementem Alexandrinum, qui lib. 3. Stromatum sub finem sic loquitur: *Dicant ergo nobis, ubi fornicatus est infans natus, vel quomodo sub Ade cecidit execrationem, qui nihil operatus est?* Responder Bellarminus, 1. non constare, cujus hæc sint verba, ipsius Clementis, an hæreticorum, quibuscum Clemens disputat in hoc Stromate. 2. Probabile esse, verbis illis contineri objectionem Julii Cassiani, & aliorum hæreticorum, qui generationem malam esse docebant, & idcirco damnabant nuptias. Illi enim ex hoc S. Job testimonio: *Nemo mundus a sorde, nec si sit infans unius diei*, sic argumentabantur. Infantes nascuntur immundi & peccatores. Non propter malam aliquam actionem, quam ipsi fecerint. Ergo propter malam generationem. Ergo generatio mala est, & nuptiæ illicitæ. Nam sic continuò subjicit Clemens: *Restat ergo eis, ut videtur, consequenter ut dicant malam esse generationem, non solum eam, quæ est corporis, sed etiam eam, quæ est animæ.*

Displicet hæc Bellarmini responsio recentioribus nonnullis, qui verba in objectionem citata volunt esse ipsius Clementis, non hæreticorum illorum, qui docebant illicitas esse nuptias, & generationem malam; adduntque verbis illis Clementem nihil aliud velle, quam infantes non cadere sub execrationem Adæ vi generationis per se & ex natura sua malæ, sed aliam ob causam, nempe quia peccatum Adæ fuit secundum moralem æstimationem peccatum illorum. At hæc responsio non videtur priore melior. Nam hæretici, contra quos disputat Clemens, ut probarent nuptias esse illicitas & generationem malam, ex variis Scripturæ textibus efficiebant infantes nasci immundos & peccatores, proindeque malam esse generationem, cum ex ea homines immundi & peccatores procreentur; quare si Clementis sunt hæc verba omnia: *Dicant ergo nobis, ubi fornicatus est infans natus, vel quomodo sub Ade cecidit execrationem, qui nihil est operatus?* Restat ergo eis, ut videtur, consequenter ut dicant malam esse generationem, non solum eam quæ est corporis, sed etiam eam quæ est animæ, propter quam etiam corpus; vix exculari posse videtur: videtur enim sic ad refellendos adversarios ratiocinari. Si infans peccator nascitur, vel quia propria aliqua actione peccavit, vel quia sub Adæ execrationem cecidit. Neutrum potest dici. Non primum: nam ubi fornicatus est infans, aut quid aliud simile fecit? Non etiam secundum: nihil enim operatus est, quo mereretur sub illam execrationem cadere. Neque respondere possunt infantem sub illam execrationem cadere propter generationem corporis: nam si cadit propter generationem corporis, cadit etiam & maxime propter generationem animæ, ad quam ordinatur generatio corporis; proindeque non solum generatio corporis mala est, sed etiam generatio animæ. Quod secundum repugnat.

repugnat adversariorum principiis: volunt enim animam esse à bono Deo, & consequenter generationem illius esse bonam. Itaque si verba in objectione allegata, sunt Clementis, vix ac ne vix quidem cum aliquali verisimilitudine dici posse videtur, hoc loco non impugnasse existentiam peccati originalis, quæ velut principio utebantur hæretici contra quos scribit, ad probandum nuptias esse malas, & malam esse generationem corporis, quod dicebant malum esse, & à malo principio proficisci.

Hoc autem confirmari potest ex eo, quod ibidem Clemens elevet Scripturæ textus, quibus peccatum originale probatur, & velle videatur, infantes nasci immundos immunditia tantum habitualis concupiscentiæ, non immunditia peccati propriè dicti. Itaque difficilis est hic locus Clementis, qui tamen aliunde probari potest, agnovisse peccatum originale. Nam lib. 1. Pedagogi cap. 6. sic ait: *Statim itaque regenerati recipimus perfectionem. . . . Multis autem modis vocatur hoc opus, gratia, illuminatio, profectum & lavacrum. Lavacrum quidem, per quod peccata abstergimus, &c.* Agnovit igitur baptismum esse sacramentum, quo, qui baptizantur, regenerantur, hoc est, secundam generationem accipiunt, spirituales scilicet, quæ sic per transitum à statu peccati & injustitiæ, ad statum gratiæ & justitiæ: unde consequenter dicit baptismum esse lavacrum, in quo, qui baptizantur, mundantur à peccatis. Agnovit igitur baptismum à Christo fuisse institutum ad remissionem peccati, ac proinde parvulus, pro quibus etiam, & non tantum pro adultis, institutum fuisse non ignoravit, peccatum habere. Præterea, lib. 4. Strom. sub finem sic loquitur: *Tales (hoc est, omnis peccati expertes) nos esse vult, quales etiam genuit ex matrice aque (cum adhuc essemus parvuli, & generatio enim excipiens generationem, vult immortales reddere per profectum; hoc est, generatio spiritualis per baptismum continuò subsequens generationem carnalem, vulg., &c.* Unde apparet eum loqui de baptismo, quod datur infantibus, & quo dicit eos regenerari & mundari ab omni labe peccati. Agnovit igitur infantes peccatum aliquod habere.

Obj. 2. Origenem in lib. 5. comment. in Epist. ad Rom. ubi dicit, 1. Mundum, in quem Apostolus ait peccatum intrasse, esse terrenos & carnales homines, 2. Mortem, quæ in omnes homines pertransiit, non esse mortem corporis, sed mortem peccati, quæ non per propagationem, sed per imitationem in omnibus hominibus grassata est. 3. Non omnes homines, sed solum multos unius delicto peccatores effectos esse, 4. Christum ad vitam plures reduxisse, quàm Adamus ad mortem. 5. Adamum esse formam futuri, quia homines inobedientiæ Adam formam sequentes, effecti sunt peccatores. R. ad 1. & 2. Origenem non litteraliter, sed allegoricè, quod ipsi familiare est, Apostolum locis illis interpretari. R. ad 3. Apud Origenem aliud esse, peccasse, & aliud peccatorem esse: nam lib. citato p. 348. sic loquitur: *Peccatores quomodo multi & non omnes videantur, cum idem Apostolus dicat, quod omnes peccaverunt? Debemus ostendere aliud esse, peccasse, aliud, peccatorem esse. . . . omnes enim potest fieri ut peccaverint, etiam si sancti fuerint, quia nemo mundus à sorde, ne si unius diei fuerit vita ejus. . . . peccatores autem facti non omnes, sed multi.* Ubi per peccatorem Origenes videtur velle intelligi, non eum omnem, qui aliquando peccavit, sed eum solum, qui peccavit voluntate propria. Itaque secundum Origenem, omnes quidem peccaverunt in Adamo pro omnibus peccante, & tamen non omnes peccatores effecti sunt, quia non omnes propria voluntate prævaricati sunt, nec prævaricationi Adæ, quæ fuit communis omnium prævaricatio, proprias prævaricationes addiderunt, ut patet in infantibus ante rationis usum mortuis, & in adultis, qui nunquam tota vita, Deo illos specialiter præservante, in mortalem culpam lapsi sunt.

R. ad 4. Origenem hoc dicere hoc sensu, quod Ada-

mus peccato suo inficiat eos tantum, qui ab illo per viam naturalem descendunt: Christus verò non solum justificet eos, quos Adamus peccato suo inficit, sed etiam ipsum Adamum, postquam lapsus est & peccator effectus, justificavit. Sic ergo, inquit pag. 346. *plures Christus reducit ad vitam, quàm Adam ducit ad mortem, quia etiam ipsum Adam, qui ceteris causa extitit mortis, Christus revocavit ad vitam.*

R. ad 5. Origenem, cum dicit homines formam inobedientiæ Adam sequentes, seu, quod idem est, homines propria voluntate peccantes in similitudinem prævaricationis Adæ, effici peccatores, non negare quod in eodem Adamo ipsius Adami voluntate peccarint. Imò utrumque expressè asserit, ut patet ex Respons. ad 3. & ex pag. 345. ubi hæc habet: *Aut magis simpliciter accipiendum videtur, & similitudo prævaricationis Adæ absque aliqua discussione recipiendæ; ut hoc sermone omnes, qui ex Adam prævaricatore nati sunt, judicari videantur, & habere in semetipsis similitudinem prævaricationis ejus, non solum ex semine, sed ex institutione suscepta.* Quibus verbis clare agnoscit duplicem similitudinem prævaricationis Adæ, unam scilicet, quæ contrahitur ex semine, seu per naturalem generationem, & quæ proinde reperitur in omnibus & singulis, qui naturaliter generantur, & est originale peccatum; alteram verò, quæ ex institutione suscepta, hoc est, ex propria electione & actione contrahitur, quæque proinde non reperitur, nisi in adultis, qui libertate propria abutuntur, & abutendo imitantur prævaricationem Adam, qui magna illa, qua fruebatur, abutens libertate, se ipsum simul & posteros suos gravis prævaricationis reos constituit.

Obj. 3. Tertullianum, qui loquitur sic lib. de bapt. c. 18. *Veniant ergo dum adolescent, veniant dum discunt, dum quo veniant docentur, sicut Christiani cum Christum nosse potuerint, quid festinat innocens ætas ad remissionem peccatorum?* Et lib. de anima c. 39. *Sic & omnibus genii deputantur, quod demonum nomen est. Adde nulla ferme natiuitas munda est, utique ethnicorum.* Hinc enim & Apostolus ex sanctificato alterutro sexu sanctos procreari ait, tam ex seminis prerogativa, quàm ex institutionis disciplina. Quibus verbis videtur saltem probare de filiis fidelium, quod procreentur sine peccato originali.

R. ad 1. Tertullianum ibi nihil aliud velle, quàm expedire, ut baptismus parvulorum citra mortis periculum ulque ad ætatem adultam differatur, ut illum majori cum fructu recipere possint. Hanc autem parvulorum ætatem innocentem vocat, non quia nullum planè peccatum habet, sed quia non habet peccata actualia seu personalia. Idem respondet pro S. Chrysostomo S. Augustinus lib. 1. contra Julianum c. 6. *Peccata dixit parvulos non habere, sed propria. Unde illos innocentes merito nuncupamus, secundum id quod ait Apostolus, nondum natos nihil egisse boni, sive mali.*

R. ad 2. 1. Tertullianum ibi nativitatem ethnicorum immundam dicere, non propter peccatum aliquod, quod ipsi contraxerint, & quod non contraxerint filii parentum fidelium, sed propter superstitiones in illa usitatas. Cui enim hominum, inquit, non adhibebit spiritus nequam, ab ipsa etiam janua natiuitatis animas aucupabundus, vel qua invitatus tota illa puerperii superstitione? Ita omnes idololatria obsterice nascuntur: dum ipsi adhuc uteri infans apud idola confectis redimiti, genimina sua demoniorum candidata profitentur: dum in partu Lucina & Diana ejulatur: dum per totam hebdomadam Junoni mensa proponitur? 2. Et ita nativitatem parvulorum apud Christianos sanctam esse, quia caret ejusmodi superstitionibus, non quia Christianorum parvuli nascuntur sine peccato originali: imò quod hoc peccato infecti nascuntur, sicut & ethnicorum filii, ibidem aperte docet, dictum Apostoli sic exponens: *Quasi designatos tamen sanctificari, ac per hoc etiam saluti, intelligi volens fidelium filios, ut hujus spei pignore matrimonii, quæ retinenda censuerat, patrocinaretur: alioquin memine-*

minerat Dominica definitionis: Nisi quis nascatur ex aqua & spiritu, non introibit in regnum Dei, id est, non erit sanctus. Qua Dominica definitione significatur necessitas baptismi pro parvulis omnibus, etiam Christianorum, & consequenter parvulorum omnium nativitas in statu peccati.

Itaque juxta mentem Tertulliani, nativitas parvulorum omnium Sanctorum, tam apud fideles quam apud infideles, immunda est, quatenus parvuli omnes, tam apud fideles quam apud infideles, nascuntur peccatore & injusti: unde indigent omnes baptismo, ut ex injustis & peccatoribus fiant justis & sancti, & ita possint introire in regnum Dei. Attamen nativitas parvulorum apud Christianos munda & sancta recte dici potest; cum ex omni parte immunda sit apud ethnicos; quatenus apud Christianos per caeremonias sacras parvuli deputantur ad cultum Dei, ad sanctitatem & ad salutem aeternam; apud ethnicos vero per execrandas superstitiones deputantur ad cultum daemonum, quibus mancipantur, ad immunditiam omnem, & aeternam damnationem. Hanc esse genitricem Tertulliani mentem, amplius pater ex verbis, quae continuò subjicit cap. 40. *Ita omnis anima eo usque in Adam censetur, donec in Christo recenseatur, tandiu immunda, quandiu recenseatur; peccatrix autem, quia immunda recipiens ignominiam ex carnis societate.* Igitur ex Tertulliano omnes omnino parvuli ante baptismum immundi sunt & peccatores propter Adami peccatum.

Obj. 4. S. Chrysostomum pluribus locis, in quibus videtur negare peccatum originale. Nam sic loquitur hom. 17. in 1. ad Cor. Quid igitur faciam, inquit, propter illum (videlicet Adamum) peccato? minime propter illum. Neque enim tu sine peccato permansisti: quod si non idem peccatum, tamen aliud commissisti. Et homil. 39. in eand. Epist. Quid igitur, dic mihi, num omnes in Adam morte peccati mortui sunt? Quomodo ergo Noe vir justus saeculo suo fuit? quomodo Abraham? quomodo Job? Et hom. 24. in Epist. ad Ephes. Corruptibile nobis corpus, sed incorruptibilis anima. Ne igitur & ipsam corrumpamus. Hoc primum primi hominis peccatum fecit, quod autem post lavacrum sit, etiam animam corrumpere potest. Et hom. ad Neophitos: Vides quot sunt baptismatis largitates? Sed multis quidem videtur baptismi gratiam in peccatorum tantum remissione consistere. Nos autem baptismi honores jam computavimus decem. Hac de causa & infantulos baptizamus, quamvis non sint inquinati peccato; nempe ut eis addatur sanctitas, justitia, adoptio, hereditas & fraternitas Christi. Et homil. 10. in Epist. ad Rom. Videtur questionem non parvam habere, quod dictum est (videlicet multos ob unius inobedientiam peccatores extitisse) illo enim peccante ac mortali infecto, & qui ex eo orti sunt, eos tales esse, nihil absurdum est. At ex illius inobedientia alterum peccatorem extitisse, id quam, obsecro, congruentiam & consequentiam habet? ... Quid igitur hoc loco verbum hoc (peccatores) significat? Mihi videtur tantumdem significare, quantum illud (supplicio obnoxii ac mortis rei) quod Adam mortuo, omnes sunt mortales effecti.

R. cum S. Augustino lib. 1. contra Julianum cap. 6. negando, quod S. Chrysostomus peccatum originale aut impugnarit, aut non confessus fuerit. Et verò homil. ad Neophitos sic ait: *Venit semel Christus, invenit nostrum chyrographum paternum, quod scripsit Adam. At, obsecro, quid intelligit Chrysostomus per chyrographum illud paternum, quod scripsit Adam, & quod nostrum est, nisi peccatum ab Adam, ut morali nostro capite, commissum, quod sic fuit Adami proprium, ut etiam nostrum sit, & ita propter illud nascamur obnoxii odio Dei, & mortis? Et homil. 10. in Epist. ad Rom. Quod Christo crux & sepulcrum, hoc nobis baptisma fuit, quamvis non nascamur in rebus. Ille enim carni & mortuus & sepultus est, nos autem peccato utrumque. Quibus verbis Chrysostomus, ut Augustinus observat, clare docet eos omnes, qui baptizantur in Christo, per baptis-*

mum mori & sepeliri peccato, sicut ipse Christus carni mortuus & sepultus est. Parvulos autem in Christo baptizari agnovit Chrysostomus. Parvulos igitur agnovit mori & sepeliri peccato per baptismum, proindeque eos ante baptismum habere peccatum. Et ead. homil. Liqueat quod non ipsum peccatum, quod à legis transgressione ortum est, sed illud quod ab Adam inobedientia, ipsum illud, inquam, peccatum erat, quod omnia perdebat. Ecce disertè distinguit duplex peccatum; unum, quod in nobis oritur ex propria legis transgressione, & est peccatum actuale seu personale; alterum, quod in nobis oritur ex inobedientia Adami, & est peccatum originale, propter quod ait Chrysostomus mortem regnasse, etiam antequam lex daretur. Et hom. 4. in 1. ad Cor. Deus in regenerationis lavacro mentem gratia tangit, radicale peccatum evellit. Deus igitur, juxta Chrysostomum, in baptismo non solum infundit gratiam, sed etiam evellit radicale peccatum. At peccatum hoc radicale aliud esse non potest, quam peccatum quod ab Adam, velut à radice nostra, trahimus, quo maculamur ab instanti conceptionis, & quod tam in parvulis quam in adultis per baptismum absumitur. Nam, ut ibidem ait S. Doctor, Spiritus sanctus in baptismo, velut in fornace, recoquit ipsam (mentem,) & peccatum consumendo, quodlibet auro purius splendorem reddit. His praesuppositis,

R. ad 1. Chrysostomum ibi alloqui homines baptizatos, & proinde eos, qui immeritò causam damnationis suae rejiciebant in Adamum; cum per baptismum condonatum eis jam esset peccatum originale, & ita jam damnati non possent, nisi propter peccata, propria voluntate commissa. Immeritò igitur querebantur de Adamo, non quia nullum ab eo traxerant peccatum, quod posset esse causa damnationis; sed quia peccato quod ab eo traxerant, illis per baptismum jam condonato, non nisi propriae voluntatis vitio damnari poterant, & ipsi, si vellet, & à peccato, ut poterant, abstinere, damnationem vitarent.

R. ad 2. Chrysostomum loqui de morte peccati, non qualibet, sed irreparabili; nec negat simpliciter omnes in Adam mortuos esse morte peccati, sed solum negat omnes in Adam morte peccati irreparabiliter mortuos esse; & sic ratiocinatur. Quando Apostolus dicit omnes in Adam mortuos esse; cum loquatur de morte irreparabili seu inevitabili, intelligendus est de morte corporis, non de morte peccati, seu de morte animae per peccatum: nam si omnes in Adam irreparabiliter & inevitabiliter mortui sunt morte peccati, neque Noe, neque Abraham, neque Job, neque alii quam plurimi unquam justis fuerunt. Quod tamen falsum est.

R. ad 3. Chrysostomum sermonem habere de baptizatis, & hunc verborum illius sensum esse: In nobis baptizatis corpus est corruptibile, hoc est, necessarium corrumpendum propter moriendi necessitatem, quam primum primi hominis peccatum fecit, & quam baptismus non tollit. At in nobis baptizatis anima corruptibilis non est, hoc est, non necessario corrupta vel corrumpenda morte peccati; sed potest manere incorrupta, si velimus baptismalem gratiam diligenter conservare, & ab omni culpa gravi abstinere: sicut etiam possumus illam corrumpere, baptismi gratiam amittendo, & graviter peccando: neque enim baptismus impeccabiles nos efficit.

R. ad 4. 1. in Graeco non legi, infantes non habentes peccatum, quod fortasse trahi posset ad peccatum originale; sed legi, infantes non habentes peccata; quod proculdubio intelligi debet de peccatis actualibus & personalibus. 2. Chrysostomum hic aperte agnoscere parvulos ante baptismum esse in statu peccati, injustitiae & damnationis: cum non detur medium inter hunc statum, & statum sanctitatis, justitiae, adoptionis, &c. In quo tamen parvuli non constituuntur, nisi per baptismum. Hic igitur aperte agnoscit in parvulis peccatum originale. Disputat autem S. Doctor contra quosdam, qui negabant adultis infundi gra-

gra-

gratiam in baptismo, sed solum per condonationem extrinsecam remitti peccata actualia; quos refellit exemplo parvulorum, qui baptizantur, non ut eis remittantur peccata actualia, quibus carent, sed ut præter originalis peccati remissionem, accipiant sanctitatem, iustitiam, adoptionem, ius ad æternam hereditatem & Christi fraternitatem: nam his omnibus privantur ante baptismum, & post baptismum habent omnia: non autem habent, nec habere possunt proprio aliquo suo merito: unde superest ut habeant vi solius baptismi suscepti.

R. ad 5. quod maiorem videtur habere difficultatem, Chrysostomum nihil aliud velle, quam per unius actuale & personale inobedientiam, non posse constitui alterum actum & personaliter inobedientem, nec negat, sed potius expressè asserit, per unius personalem inobedientiam posse alterum contrahere meritum supplicii & mortis; quod est, propter unius personalem inobedientiam perinde se habere in æstimatione morali posse alterum in ordine ad iustum supplicium iustamque mortem, ac si ipse personaliter inobediens fuisset, ac proinde propter unius personalem inobedientiam, ut nos loquimur, posse alterum constitui habitualiter inobedientem & peccatorem: habitualiter enim inobedientem & peccatorem dicimus eum, qui five propter propriam five propter alterius inobedientiam dignus est odio Dei & pœna æterna. Unde dicimus posteros Adami concipi & nasci habitualiter inobedientes & peccatores, quia propter personalem inobedientiam Adami concipiuntur & nascuntur digni odio Dei & pœna æterna. Quod non negat hoc loco Chrysostomus, sed solum negat, & cum eo negamus, propter personalem & actualem Adami inobedientiam posteros ejus concipi actualiter & personaliter inobedientes & peccatores.

Porro eodem sensu Augustinus ipse lib. 16. de Civit. c. 27. asserit peccatum originale non esse nisi improprie peccatum. *Si parvuli*, inquit, *quod vera fides habet, nascuntur non proprie, sed originaliter peccatores, &c.* Nam per peccatum proprie dictum manifestè intelligit peccatum actuale & personale, & per inobedientiam retractabile, quod propria voluntate committitur, quale profecto nec habent nec habere possunt infantes. Unde peccatum originale, quocum nascuntur infantes, nec est nec potest esse huiusmodi peccatum, & ita nec est nec potest esse peccatum proprie hoc sensu. Nascuntur igitur infantes, juxta S. Augustinum, non proprie, sed originaliter peccatores, quia nascuntur digni odio Dei & damnatione, non propter peccatum aliquod propria voluntate commissum, sed propter peccatum commissum à primo parente: nascuntur enim sine actuali & personali peccato, at non sine habituali; quia nascuntur infecti peccato primi parentis, & propter illud odio Dei & damnatione digni; vel, si vis, magis ad modum loquendi S. Doctoris, infantes nascuntur non proprie, sed originaliter peccatores, quia nascuntur, non cum actuali & personali culpa, sed cum habituali concupiscentia, ad grave vituperium & damnationem illis imputabili, non per se & ex natura sua, sed propter personalem Adami inobedientiam, cujus est effectus, & que illis tandiu moraliter inhaeret, quandiu per baptismum illis non dimittitur.

Obj. 5. Theodoretum. Nam 1. in libris hæreticarum fabularum non meminit eorum, qui negant peccatum originale. 2. Textus Scripturæ, quibus originale peccatum probatur, exponit, ut solebant Pelagiani. *Resp.* Quacumque tandem de causa peccati originalis impugnatores silentio prætermiserit Theodoretus, & quantumvis interdum Scripturæ textus, ut Pelagiani solebant, exposuerit, facile tamen ostenditur illum non aliter, quam alii Scriptores catholici senserint, de peccato originali sensisse. Nam 1. in Epitome divinorum decretorum c. 11. sic loquitur: *Divina misericordia, cum omnes homines essent sub maledicto, & peccati laqueis essent implicati, per unius iustitiam dedit omnibus salutem.* Ecce aperte docet omnes homines propter peccatum Adami fuisset

se sub maledicto, & peccati laqueis irretitos. Loquitur autem de omnibus sine exceptione hominibus, ac proinde & de infantibus, qui non possunt irretiri laqueis peccati personalis, & ita censendus est loqui de peccato originali, cum ait omnes homines propter Adami peccatum fuisse sub maledicto, & peccati laqueis implicatos. Et rursus ibidem: *Cum ostendisset, unius iustitiam fuisse communis peccati salutare medicamentum, ostendit per ipsum quoque fuisse peractam mortis dissolutionem.* At obsecro, quodnam est peccatum illud commune, cujus iustitia Christi fuit salutare medicamentum, nisi peccatum, quocum nascuntur omnes homines, & quod à primo parente traxerunt?

2. Hæc habet in expositione cap. 5. Epist. ad Rom. *Dicit itaque divinus Apostolus, quod cum Adam peccavisset, & mortalis propter peccatum factus esset, utrumque ad genus pervenit, id est, peccatum & mors. Ad omnes enim mors pervasit, quatenus omnes peccaverunt: non enim propter primi hominis peccatum, sed propter suum unusquisque mortis decretum suscipit.* Quid clarius & expressius dici potest pro peccato originali? Juxta Theodoretum, Adamo peccante, & propter peccatum debitum mortis incurrente, utrumque, nempe peccatum & mortis debitum, pervasit ad genus humanum. Necessitas moriendi pervasit ad omnes, quia omnes peccaverunt, hoc est, quia omnes nascuntur infecti peccato sibi proprio & intrinseco: unusquisque enim decretum mortis suscipit, non propter peccatum primi hominis, sed propter peccatum ex primi hominis peccato derivatum in omnes ejus posteros, quorum unicuique inexistit, & in unoquoque permanet, donec per baptismum deleatur; vel, si vis, non propter primi hominis peccatum, quia fuit proprium ejus peccatum, sed quia fuit commune generis humani peccatum, quod ita toti generi commune est, ut proprium fiat & suum unicuique, hoc ipso quod via naturali generatur.

Hanc autem esse Theodoretum mentem, patet ex eo quod manifestum sit eum non loqui de peccato actuali, tum quia non omnes qui mortis decretum suscipiunt, peccant, aut etiam peccare possunt peccato actuali & personali, ut patet in infantibus, ante adultam ætatem morientibus; tum quia Theodoretus expressè docet peccata actualia non præcedere, sed subsequi decretum mortis: docet enim hoc loco, Adamum peccando mortalem effectum esse, mortalem effectum generasse homines mortalem habentes naturam, proindeque indigentem multis, in quorum usu debita moderationis limites excedere pronum nobis est, & excedendo peccamus actu & personaliter: unde juxta Theodoretum, naturæ nostræ mortalitas causa est vel occasio peccatorum nostrorum actualium & personalium. *Is, inquit, deceptus mandatum transgressus est... cum mortis decreto factus fuisset obnoxius, ita Cain, & Set, & alios genuit. Hi verò omnes, utpote ex eo geniti, habebant mortalem naturam. Eiusmodi autem natura multis indiget, & cibo, & potu, & indumentis, & habitatione, & diversis artibus. Eorum autem usus sæpè ad mediocritatis exuperationem incitat. Mediocritatis autem exuperatio peccatum generat.*

ARTICULUS II.

Utrum posteri Adami verè & proprie peccaverint in ipso Adamo peccante contra preceptum de non comedendo fructu.

RESPENSIO I.

Posteri Adami verè & proprie peccaverunt in ipso Adamo peccante contra, &c.

Prob. 1. autoritate Apostoli, qui videtur hoc manifestè docere Rom. c. 5. cum ait: *In quo omnes peccaverunt.* Nam verba Scripturæ accipienda sunt in sensu proprio & obvio, nisi gravis aliqua ratio, vel

alia

alia Scriptura clatior cogat ad aliter sumendum. At hic neque gravis aliqua ratio, neque alia Scriptura cogit ad sumendum in sensu improprio verbum hoc peccare. Idem etiam docet eadem claritate in ead. epist. c. 3. cum dicit: *Omnes peccaverunt, & egent gloria Dei*. Quibus verbis disertè asserit omnes, etiam infantes, indigere Christo redemptore, quia omnes, etiam infantes, peccaverunt. At infantes non peccaverunt, nec peccare potuerunt voluntate propria: superest ergo, ut peccaverint voluntate alterius, nempe voluntate Adami.

Prob. 2. autoritate Patrum, ut Basilii de laudibus jejuni: *Quia non jejunavimus* (in Adamo scilicet,) *ideo exulamus à paradiso*. Augustini lib. 3. de peccat. mer. & remiss. c. 7. *In Adam omnes tunc peccaverunt, quando in ejus natura illa insita, in qua eos gignere poterat, adhuc omnes ille unus fuerunt*. Et Bernardi serm. 1. de Dominica 1. post octavam Epiph. *Aliena lavit aqua, quos culpa inquinaverat aliena. Nec tamen sic alienam dixerim, ut negem nostram; alioquin nec inquinaret. Sed aliena est, quia in Adam omnes nescientes peccavimus: nostra, quia est in alio, nos tamen peccavimus, & nobis iusto Dei iudicio imputabatur, licet occulto*.

Prob. 3. ratione. Quia, ut explicabitur, voluntas & libertas Adami in ordine ad transgressionem, sicut & ad observationem præcepti de non comedendo fructu arboris scientiæ boni & mali, fuit, secundum moralem æstimationem, voluntas & libertas posterorum ejus. Ergo Adamus non potuit observare vel transgredi præceptum illud, quin posterii ejus observarent vel transgredirentur, secundum moralem æstimationem. Ergo Adamo præceptum illud transgrediente, posterii ejus illud idem præceptum, secundum moralem æstimationem, transgressi sunt, & consequenter peccatum Adami fuit peccatum posterorum ejus, secundum moralem æstimationem. Quo supposito, facile intelligitur quomodo posterii Adami nascentur infecti peccato illius, & propter peccatum illius habitualiter peccatores, hoc est privati pulcritudine debita, nempe gratia sanctificante, adeoque odibiles Deo, & digni æterna damnatione: Quod aliter vix ac ne vix quidem potest intelligi.

Dices. Quando peccavit Adamus, nondum erant ejus posterii, & ita peccatum ejus non potuit illis esse voluntarium. *R. 1.* ex eo quod posterii Adami nondum fuerint quando peccavit, sequi tantum, quod non potuerint tunc peccare voluntate propria, & quod peccatum Adami non potuerit illis voluntarium esse voluntate propria. At tunc potuerunt peccare, ut re ipsa peccarent voluntate Adami, & peccatum Adami potuit illis esse & re ipsa fuit illis voluntarium voluntate ipsius Adami, quia voluntas Adami potuit esse, & re ipsa fuit, secundum moralem æstimationem, voluntas illorum. Unde *R. 2.* dist. Quando Adamus peccavit, posterii ejus nondum erant in se, *C.* Nondum erant æquivalenter & secundum moralem æstimationem in ipso Adamo in ordine ad præceptum de non comedendo fructum, *N.* Tunc igitur unus quidem erat in se, sed unus ille omnes erat æquivalenter & secundum moralem æstimationem in ordine ad præceptum de non comedendo fructu. Unde necessarium erat, ut quidquid ille unus circa præceptum illud faceret, omnes æquivalenter & secundum moralem æstimationem facerent.

RESPONSIO II.

Ex posteris Adami illi omnes & soli peccaverunt in Adamo peccante contra præceptum de non comedendo fructu, qui ab eo per viam generationis naturalis descensuri erant.

Et 1. quidem quod ex posteris Adami illi soli peccaverint, &c. patet in Christo, qui sine blasphemia & impietate dici non potest peccasse in Adamo, & quem certissimum est nullum unquam habuisse peccatum, sive propria, sive aliena voluntate contrarium; *Talis enim debebat*, sicut ait Apostolus Hebr.

c. 7. ut nobis esset pontifex sanctus, innocens, impollutus, segregatus à peccatoribus.

2. Quod ex posteris Adami illi omnes peccaverint, &c. *prob.* Quia nequidem B. Virgo potest excipi. Nam 1. verba Scripturæ, *In quo omnes peccaverunt*, & *Omnes peccaverunt, & egent gloria Dei*, quibus significatur in Adamo peccasse posteros ejus, generalia sunt, & nulla sufficiens est ratio illa restringendi, & ab illis B. Virginem excipiendi. 2. Cum Apostolus ait, *Omnes peccaverunt, & egent gloria Dei*, utraque pars propositionis sumi debet cum eadem universalitate, ut per se clarum est. Sed Beata Virgo cum reliquis omnibus eget gloria Dei. Ergo Beata Virgo cum reliquis omnibus peccavit. Ergo cum reliquis omnibus peccavit voluntate Adami, vel dicendum est, quod absit, eam voluntate propria peccasse. Similiter cum Apostolus ait 2. Cor. c. 5. *Si unus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt*; utraque pars distributionis, ut per se patet, æquè universalis est, Sed Christus mortuus est pro omnibus, nullo excepto, ut fide constat. Ergo omnes, nullo excepto, mortui sunt, & consequenter B. Virgo mortua est saltem in Adamo, quando scilicet, ipso peccante, peccavit; quia voluntas Adami eras moraliter voluntas B. Virginis, sicut & reliquorum omnium, qui ab eo per viam naturalem descensuri erant. Denique cum Apostolus dicit 1. Corin. c. 15. *Sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes vivificabuntur*; aperte significat ad eundem Adami posteros pertinere peccatum ejus, ad quos pertinet vivificatio seu justificatio Christi. Sed B. Virgo fuit vivificata & justificata per Christum. Ergo mortua est per Adamum, quando scilicet Adamus non solum sibi, sed etiam posteris suis peccavit.

Confirm. 1. Nemo mortem patitur, nisi vel quia eam meritis est propter aliquod suum peccatum, ut pro aliorum peccatis satisfaciatur, ut docet S. Augustinus lib. 4. contra duas epist. Pelag. c. 4. *Puniri*, inquit, *trahenda mortem sine meritis mortis ... de uno solo mediatore ... Catholica fides novit*. Atqui B. Virgo mortua est, nec mortua est ad satisfaciendum pro peccatis hominum: alioquin homines per B. Virginem redempti sunt, quod hæreticum est. Ergo B. Virgo mortua est, quia mortem merita est per aliquod suum peccatum: nemo enim nisi per peccatum, mortis meritum habere potest. Ergo B. Virgo peccatum habuit, vel propria, vel alterius, nempe Adami, voluntate commissum. Non primum, Ergo secundum.

Confirm. 2. B. Virgo fuit redempta per Christum redemptione propriè dicta: nemo enim dixerit Christum non fuisse nisi improprie redemptorem B. Virginis. Atqui redemptio propriè dicta, est remissio peccati, & satisfactio pro persona redempta: redemit enim nos propriè Christus, per mortem suam merendo nobis peccatorum remissionem, & pro nobis satisfaciendo; neque genus humanum per Christum fuisset propriè redemptum, si propter ejus merita Deus Adamum & posteros ejus à lapsu præservasset, sicut præservavit Angelos bonos. Ergo B. Virgini propter merita Christi remissum fuit peccatum aliquod: non nisi peccatum ab ea in Adamo commissum. Ergo, &c.

Dices. Hæc doctrina multum derogat sanctitati & puritati B. Virginis. *R.* hanc doctrinam nihil sanctitatis & puritatis B. Virgini detrahare, quod ei prudenter secundum Scripturas & sensum Patrum tribui possit. Præterea, dicimus B. Virginem in Adamo peccasse, ut simul contendamus eam hoc peccato nunquam fuisse infectam, & propter illud gratia sanctificante privatam, Deo odiosam, & æternæ damnationi obnoxiam; cum, ut infra ostendetur, propter merita Christi, hujus peccati, quod non propria, sed Adami voluntate commiserat, remissionem à primo instanti animationis obtinuerit cum infusione gratiæ sanctificantis: ita ut etiam pro primo illo instanti reali, quo cepit esse, fuerit omnis exers macula, munda, sancta, Deo grata, ejus

ejus amica & filia adoptiva, atque regni cœlestis hæres, & cohares Christi filii sui.

Dices. Major gloria esset B. Virginis, majusque privilegium, præservatam fuisse, ne in Adamo peccaret. R. majorem hanc gloriam non esse tribuendam B. Virgini sine sufficienti fundamento, quale nullum est, Imò tribui non potest secundum Scripturas & sensum Patrum. Præterea, major procul dubio fuisset gloria B. Virginis, non nasci ex Adamo, aliisque parentibus peccato maculatis, quorum etiam aliqui fuerunt reprobi, & tamen ex eis nasci B. Virginem voluit Deus. Itaque hujusmodi argumenta nihil probant. Addo, graves aliquos Doctores, ut Bellarminum, Valquem, &c. oppositam sententiam, quæ docet B. Virginem in Adamo non peccasse, notare ut periculosam, & fidei minis consentaneam.

ARTICULUS III.

Quomodo fieri potuerit & factum sit, ut posterius Adami in ipso contra præceptum de non comedendo fructu peccante peccaverint.

RESPONSIO I.

Deus potuit in voluntate Adami includere voluntates posterorum ejus in ordine ad observationem & transgressionem præcepti de non comedendo fructu.

Prob. Nam v. g. Respublicæ & Principes possunt includere voluntates subditorum suorum in voluntate unius in ordine ad aliquos actus & effectus morales, qui non excedunt eorum jurisdictionem: ut patet in pupillis, quorum voluntas in voluntate tutorum jure civili posita est in ordine ad certos effectus. Ergo à fortiori Deus, qui habet supremum in creaturas suas dominium, potuit in voluntate Adami includere voluntates posterorum ejus in ordine ad quoscunque effectus, & consequenter in ordine ad observationem & transgressionem præcepti de non comedendo fructu: ita ut si observaret præceptum, censeretur observare; si verò transgrediretur, transgredi censeretur.

RESPONSIO II.

Deus re ipsa in ordine ad observationem & transgressionem præcepti de non comedendo fructu inclusit in voluntate Adami voluntates posterorum ejus, qui ab eo per viam generationis naturalis descensuri erant.

Prob. Nam 1. Deus potuit hoc facere, ut probatum est. 2. Ad negandum quòd fecerit, asserti non potest ratio, quæ sit alicujus momenti. 3. Ad affirmandum quòd fecerit, gravem habemus rationem, Nam hoc pacto faciliè intelligitur & explicatur, quomodo in Adamo contra præceptum de non comedendo fructu peccante posteri ejus peccaverint. Supposito enim quòd Deus re ipsa, &c. 1. voluntas & libertas Adami, relatè ad præceptum de non comedendo fructu, fuit secundum æstimationem moralem voluntas & libertas hominum, qui ab eo naturaliter descensuri erant. 2. Et ita Adamus non potuit transgredi præceptum de non comedendo fructu, quin simul præceptum illud, secundum moralem æstimationem, transgredirentur homines ab eo naturaliter descensuri. 3. Et ita peccatum, quo Adamus præceptum de non comedendo fructu transgressus est, fuit secundum moralem æstimationem peccatum hominum, qui ab eo naturaliter erant descensuri. 4. Et ita omnes illi & soli in Adamo seu per Adamum peccaverunt, qui erant ab eo naturaliter descensuri. 5. Quærenti quare infans concipiatur & nascatur privatus gratia, odibilis Deo, & reus damnationis, respondeo, quia concipitur & nascitur infectus peccato primi parentis. Quærenti quare concipiatur & nascatur infectus peccato primi parentis, respondeo, quia ubi primum incipit esse, perinde se habet in ordine ad contrahendam maculam hujus peccati, ac si illud voluntate propria commisisset. Quærenti quare sic se habeat, respondeo, quia voluntas & libertas primi

parentis, relatè ad tale præceptum, fuit æquivalenter & secundum moralem æstimationem voluntas & libertas infantis: unde primo parente tale præceptum transgrediente, infans æquivalenter & secundum moralem æstimationem illud transgressus est, atque ita primi parentis transgressio fuit æquivalenter & secundum moralem æstimationem transgressio infantis.

Obj. Non potest dici quomodo Deus in voluntate Adami voluntates posterorum ejus incluserit. R. hoc ipso inclusisse, quòd absolute & efficaciter voluit, ut Adamus posteros relatè ad tale præceptum apud se repræsentaret, ut sive observaret, sive transgrediretur, censeretur nomine omnium & pro omnibus observare, vel transgredi; vel, quod idem est, ut sive observaret sive transgrediretur, in eo & per eum observare vel transgredi censeretur ejus posteri.

Dices. Vel hoc Deus voluit independenter ab Adamo, vel non. Item Deum hoc velle, vel innouit Adamo, antequam peccaret, vel non innouit. R. nobis probabilius videri, quòd Deus hoc voluerit independenter ab Adamo, quia hic modus volendi possibilis est, & magis decebat supremam Dei majestatem, ejusque supremum in creaturas dominium; nec occurrit ratio alicujus momenti, quæ suadeat Deum ad hoc volendum expectasse consensum Adami. Videretur autem nobis hanc Dei voluntatem Adamo, antequam peccaret, innouisse, ut inde cautior evaderet, & intimatam fuisse verbis illis Genes. c. 2. *In quocunque die comederis ex eo, morte morieris.* Quibus, juxta communem Interpretum sententiam, Deus Adamo & posteris ejus, qui ab eo seminaliter descensuri erant, mortem tum corporalem tum spiritalem comminatus est.

Dices. Si Deus sic inclusit in voluntate Adami voluntates posterorum ejus, peccatum Adami Deo potius quàm posteris ejus tribuendum est. R. neg. Deus enim in voluntate Adami non inclusit voluntates posterorum ejus ea intentione, ut in eo peccante peccarent; sed ex sincero affectu, ut in Adamo præceptum observante censerent ipsi observare, & sic observando mererentur justitiam originalem; vel, quod eodem redit, ut Adamus non solum pro se, sed etiam pro posteris præceptum observans illis justitiam originalem mereretur.

Dices. Si Deus sic inclusit in voluntate Adami voluntates posterorum ejus, iniit pactum aliquod cum Adamo, & ejus posteritate in ipso. Sed tale pactum est merum commentum. R. Deum cum Adamo, & ejus posteritate in ipso, iniisse pactum, non formale, positum in consensione duorum vel plurium, sed virtuale, positum in decreto efficaci, quo voluit absolute & efficaciter, non expectato Adami consensu, ut Adamus esset caput morale posterorum suorum, eoque repræsentaret in observatione vel transgressionem præcepti de non comedendo fructu; ea lege, ut ipso præceptum observante, infunderetur illis originalis justitia propter observationem præcepti, quæ esset illorum æquivalenter, & secundum æstimationem moralem; illo verò transgrediente præceptum, nascerentur sine originali justitia, utpotè ea indigni propter transgressionem parentis, quæ illorum æquivalenter & moraliter esset transgressio, qua proinde à primo instanti conceptionis macularentur, nisi ab hac macula per speciale beneficium præservarentur. Hoc autem pactum malè dicitur esse merum commentum: cum illud inter alios agnoverit Sanctus Augustinus lib. 16. de Civitat. cap. 27. ubi hæc verba Genes. cap. 17. *Pactum meum irritum fecit*; sic habet: *Omnes in illo uno testamentum Dei dissipaverunt, in quo omnes peccaverunt.* Quibus verbis S. Doctor totam doctrinam à nobis hoc Art. traditam compendiosè exprimit.

Dices. Tale pactum esset injustum. R. neg. Cum enim Deus supremum habeat in dominium in creaturas suas, potuit absque ullius injuria omnium nostrum voluntates ponere in voluntate unius in ordine ad actum, à quo pendere volebat justitia originalis transfusionem, præsertim cum posuerit in volun-

luntate unius, quem tot donis scientiæ, virtutum & iustitiæ originalis præmunivit, cum rem facilem præcepit, quem ad implendum præceptum abundantius auxilio adjuvit, propositum etiam tanto in obedientia mercedem, & privato ipsius & totius posteritatis commodo.

Obj. 2. Posterius Adami in eo peccaverunt, quia in eo virtualiter continebantur, tanquam in capite physico humani generis, quatenus omnes ab eo per generationem naturalem descendunt erant. *R.* hoc dici non posse: alioqui peccassent non solum peccato, quo transgressus est præceptum de non comedendo fructu, sed etiam omnibus aliis peccatis ejus, etiam venialibus; quia tunc non esset potior ratio pro uno Adami peccato, quam pro aliis. Dicendum igitur in Adamo peccante posteros ejus peccasse, quia in eo continebantur ut capite morali, & persona illos representante vi divini constitutionis, quoad transgressionem sicut & observationem præcepti de non comedendo fructu. Quo supposito, intelligitur quare posterius Adami uno illius peccato peccaverint, & non aliis.

ARTICULUS IV.

Quinam contrahant peccatum originale.

RESPONSIO I.

Illi soli contrahunt peccatum originale, qui ab Adamo per generationem naturalem descendunt.

Prob. ex Conc. Trid. sess. 6. c. 3. ubi dicitur: *Homines, nisi ex semine Ade propagati nascerentur, non nascerentur iniusti.* Ratio à priori est, quia illi tantum contrahunt peccatum originale, qui peccaverunt in Adamo. Nam contrahere peccatum originale, nihil aliud est, quam ab origine habitualiter maculari peccato primi parentis. Illi autem soli hoc modo maculantur, aut etiam maculari possunt peccato primi parentis, ad quos peccatum illud pertinet; & peccatum illud ad eos tantum pertinet, qui peccaverunt in primo parente; proindeque illi tantum contrahunt aut etiam contrahere possunt peccatum originale, qui in Adamo peccaverunt. Atqui illi tantum peccaverunt in Adamo, qui ab eo per generationem naturalem descendunt; cum illorum tantum, & non aliorum, voluntates inclusæ fuerint in voluntate Adami. Ergo, &c. Hinc Christus, qui non per viam generationis naturalis, sed mirabili Spiritus sancti opera conceptus est, nec contraxit nec contrahere potuit peccatum originale.

RESPONSIO II.

Omnes illi contrahunt peccatum originale, qui per generationem naturalem descendunt ab Adamo, nisi speciali beneficio ab illo communi malo eximantur.

Est contra Calvinistas, docentes natos ex parentibus fidelibus, à reatu peccati originalis immunes esse per non imputationem. Quamvis enim agnoscant in filiis parentum fidelium esse habituales concupiscentiam, in qua totam originalis peccati rationem constituunt; volunt tamen esse in illis sine reatu pœnæ, & exclusione à regno cœlorum, præcisè propter parentum sanctitatem, & nullo alio adhibito remedio. Contra hunc perniciosissimum errorem,

Prob. Resp. 1. Ex Script. Nam David natus erat ex parentibus fidelibus, & tamen Psal. 50. fatetur se conceptum fuisse cum reatu peccati originalis. *Ecco, inquit, in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea.* Cum autem dicit, *in iniquitatibus*, numerum pluralem ponit pro singulari, quod Hebræis familiare est. Idem testatur Apostolus Ephes. 2. ubi de se & aliis fidelium parentum filiis affirmat, quod tam nati essent obnoxii odio Dei, & consequenter quod tam nati essent cum peccati originalis reatu, quam parentum infidelium filii. *Eramus, inquit, natura filii iræ.*

Prob. 2. Ex sensu Ecclesiæ, quæ semper judicavit baptismum ad salutem necessarium esse omnibus om-

nino parvulis, etiam parentum fidelium, & de illis semper intellexit illud Christi Joan. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei.* Neque aliam ob causam fidelium parvulis, de vita periclitantibus, summa sollicitudine baptismum semper procuravit. Accedit auctoritas antiquorum Pontificum, Conciliorum & Patrum, qui, cum contra Pelagianos dicunt, eos qui naturaliter descendunt ab Adamo, nasci cum reatu peccati originalis, & baptismum indigere ad consequendam salutem & regnum cœlorum, nunquam excipiunt parvulos, ex parentibus fidelibus natos: imò Calvinianum errorem pluribus locis expressè refellit S. Augustinus. Unum pro omnibus proferamus. Sic itaque loquitur lib. 2. de peccat. mer. & remiss. c. 25. *Explicent etiam quomodo iustum sit, ut sancti ex fidelibus, & immundi ex infidelibus nati, pariter tamen, si baptizati non fuerint, regnum Dei non permittantur intrare. Quid ergo illis ista sanctitas prodest?*

Itaque juxta S. Doctorem, parentum etiam fidelium filii nascuntur, non sancti & iusti, sed peccatores & iniusti, proindeque obnoxii odio Dei & æternæ damnationi; cum non minus quam filii parentum infidelium, baptismum indigeant, ut intrare possint in regnum Dei, & consequenter ab æterna damnatione eximi; cum inter regnum Dei seu salutem æternam, & æternam damnationem, non sit medium. Merito igitur Synodus Tridentina sess. 5. can. 4. dicit: *Si quis parvulos recentes ab utrisque matrum baptizando negat, etiamsi fuerint à baptizatis parentibus orti; aut dicit in remissionem quidem peccatorum eos baptizari, sed nihil ex Adam trahere originalis peccati, quod regenerationis lavacro necesse sit expiari ad vitam æternam consequendam... anathema sit.* Quo anathemate configitur Calvinus, qui lib. 4. inst. cap. 16. docet fidelium parvulos ante baptismum susceptum, jam pertinere ad promissam credentibus hereditatem, nec baptismum indigere, nisi ut fiant membra Ecclesiæ.

Prob. 3. ratione. Quia, seclusa speciali præservatione, omnes illi contrahunt peccatum originale, & nascuntur cum reatu peccati originalis, qui peccaverunt in Adamo. Atqui omnes omnino, nullo excepto, qui naturaliter descendunt ab Adamo, in Adamo peccaverunt. Ergo, seclusa speciali præservatione, omnes omnino, nullo excepto, qui descendunt naturaliter ab Adamo, contrahunt peccatum originale, & nascuntur cum reatu peccati originalis. Minor constat ex dictis superius. Major verò facili probatur. Nam peccatum Adami fuit, secundum moralem æstimationem, peccatum actuale illorum omnium, qui in Adamo peccaverunt; proindeque naturali necessitate illos omnes, qui in Adamo peccaverunt, habitualiter maculat, ubi primum sunt, & consequenter à primo instanti conceptionis perfectæ. Ergo illi omnes, qui in Adamo peccaverunt, hoc ipso præcisè quod in Adamo peccaverunt, naturali necessitate, ubi primum sunt, seu in primo instanti sui esse, sunt odio & pœna digni propter peccatum Adami: habitualiter enim hoc peccato maculari, aliud nec est nec esse potest, quam esse propter illud odio & pœna dignum. Ergo, seclusa speciali præservatione, illi omnes, qui in Adamo peccaverunt, hoc ipso præcisè quod in Adamo peccaverunt, naturali necessitate contrahunt peccatum originale & ejus reatum: cum contrahere peccatum originale & ejus reatum, nihil sit aliud, quam esse odio & pœna dignum propter peccatum ab Adamo ut morali generis humani capite commissum. Porro dixi semper, seclusa speciali præservatione, propter B. Virginem, quam speciali Dei beneficio à peccati originalis macula præservatam fuisse, infra ostendemus.

Obj. illud Apostoli 1. Cor. cap. 7. *Sanctificatus est vir infidelis per mulierem fidelem, & sanctificata est mulier infidelis per virum fidelem: alioquin filii vestri immundi essent: nunc autem sancti sunt.* *R.* Apostolum hoc loco hortari conjuges fideles, ne deserant conjuges infideles, si modò velint pacificè cohabitare; & rationem hanc reddit, quia matrimonium non

fit

fit illegitimum per conversionem unius conjugis, sed potius propter ejus fidem morali quadam sanctitate consecratur. Unde filii talium parentum non sunt immundi, hoc est, illegitimi, sed sancti, hoc est, legitimi. Non est igitur ad rem hic locus Apostoli.

Obj. Nemo potest transmittre id quod non habet. Sed parentes baptizati non habent amplius peccatum originale. Ergo non possunt illud transmittre ad filios. *R. dist. maj.* Nemo potest transmittre per modum causae id quod non habet, *C. maj.* Nemo potest transmittre per modum conditionis, qua posita, fit transmissio, & qua non posita, transmissio non fiet, *N. maj.* Parentes autem, etiam non regenerati, & consequenter adhuc infecti peccato originali, non transmittunt peccatum originale in filios, illud causando in filius, sed solum ponendo conditionem, quam non quidem ex natura rei, sed merè per accidens, sequitur peccati originalis transmissio. Hac autem conditio est generatio naturalis; illi enim tantum & omnes, seclusa speciali preservatione, contrahunt peccatum originale, qui per naturalem generationem descendunt ab Adamo; quia illi soli & omnes in Adamo peccaverunt, qui ab eo descendunt per naturalem generationem; eo quod illi soli & omnes inclusi fuerunt in Adamo, velut capite morali, & ita pro illis solis & omnibus peccavit Adamus. Hinc cum parentes baptizati naturaliter generent, sicut generant parentes non baptizati, tam & eodem modo transmittunt in filios peccatum originale. Sed ad plenioris praesentis difficultatis resolutionem, sit

ARTICULUS V.

Utrum libido, quacum parentes generant, sit causa transfusionis peccati originalis.

Nota, Janſenius lib. i. de statu naturae lapsae c. 6. & multis sequentibus, negat peccatum originale propagari per generationem naturalem, docetque unam causam, eamque physicam & necessariam transfusionis peccati originalis esse libidinem seu parentum concupiscentiam in usu conjugii: merum autem commentum esse pactum illud, sive virtuale, sive formale, quod à multis Theologis dicitur initium fuisse à Deo cum Adamo, ut capite morali totius posteritatis suae, atque in Ecclesia Dei incognitum fuisse ante scholasticorum tempora. Hanc autem doctrinam Janſenius mutuatus est à Luthero in Psal. 51. & à Calvino lib. i. instit. c. 1. Sed contra illos sit

RESPONSIO.

Libido quacum parentes generant, non est causa physica & necessaria peccati originalis in parvulis.

Prob. Ex Apostolo Rom. c. 5. verbis jam aliàs relatis; *Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt.* Hoc est, omnes homines nascuntur cum reatu mortis, quia omnes nascuntur peccatores & injusti. Omnes autem nascuntur peccatores & injusti, quia omnes secundum moralem aſtimationem peccaverunt in uno homine, nempe in primo Adam, quando scilicet comedit fructum veritum. Mortis igitur, cui obnoxium factum est genus humanum, causa est originale peccatum; originalis verò peccati causa fuit unus ille homo, qui fuit primus Adam. Igitur, secundum Apostolum, causa transfusionis peccati originalis in omnes Adami posteros non est libido, quacum concipiuntur, sed Adamus ipse, quà scilicet relatè ad præceptum de non comedendo fructu fuit morale caput eorum omnium, qui ab eo per naturalem generationem descenduri erant. Manifestè igitur contradicit Apostolo Janſenius, cum causam peccati originalis in parvulis constituit in libidine, quacum generantur.

Confirm. 1. Si duo conjuges speciali Dei beneficio generarent sine ardore libidinis, nihilominus transfunderent in prolem peccatum originale; & è contra si

duo conjuges de novo crearentur, quamvis cum ardore libidinis generarent, proles tamen peccatum originale non contraheret, ut patet ex his Tridentini verbis sess. 6. cap. 3. *Nisi ex semine Ade propagati nascerentur, non nascerentur injusti: cum ea propagatione per ipsum, dum concipiuntur, propriam injustitiam contrahant.* Unde sic argumentor breviter. Illud nec est nec potest esse causa physica & necessaria peccati originalis, quo posito, potest non esse, & quo sublato, potest esse peccatum originale. Atqui posito ardore libidinis in generatione, potest non esse; & sublato, potest esse peccatum originale. Nam in primo casu adhuc esset, & in secundo non esset. Ergo, &c.

Confirm. 2. Quia peccatum originale, saltem quantum ad formale, ut infra ostendetur, nihil aliud est aut esse potest, quam peccatum actuale Adami, quàm fuit æquivalenter & æstimatorie peccatum actuale eorum omnium, qui via ordinaria generantur, & idè iis omnibus, qui via ordinaria generantur, moraliter inhaerens, eosque ita maculans & inficiens, Ergo peccatum originale est quoddam peccatum habituale relictum in posteris Adami ex peccato ejus actuali, quàm fuit posterorum ejus etiam actuale peccatum æquivalenter & æstimatorie. Ergo cum una & eadem sit causa actualis & habitualis peccati, una & eadem causa est peccati originalis & peccati actualis Adami, quàm nimirum fuit etiam æquivalenter & æstimatorie peccatum actuale posterorum ejus. Atqui causa peccati actualis Adami, quàm fuit etiam æquivalenter & æstimatorie actuale peccatum posterorum ejus, est ipsa Adami voluntas, quàm fuit æquivalenter & æstimatorie posterorum ejus voluntas. Ergo causa peccati originalis non est alia, quàm voluntas Adami, quàm fuit æquivalenter & æstimatorie voluntas posterorum ejus. Perperam igitur ad libidinem recurrit Janſenius.

Obj. S. Augustinus passim docet, non generationem, sed libidinem traducere peccatum originale. *R.* cum Bellarmino lib. 4. de statu peccati c. 12. S. Doctor non ita loquitur, quòd velit libidinem esse causam physicam & necessariam translationis peccati originalis, sed ut significet peccatum originale traduci non præcisè per generationem naturalem; nam in statu innocentiae fuisset generatio naturalis, nec tamen fuisset tunc peccatum originale; sed per generationem naturalem ex natura corrupta, cujus certissimum indicium est ardor libidinis, sine quo etiam sanctissimi conjuges non solent generare.

Porrò S. Augustinus nunquam potuit sibi planè satisfacere circa translationem peccati originalis, ut patet ex lib. 5. contra Julianum c. 4. ubi circa questionem hanc mentem suam exponit: *Aut utrumque vitium ex homine trahitur, aut alterum in altero, tanquam in vase vitiatum corrumpitur: ubi occulta justitia divina legis includitur. Quid autem horum sit verum, libentius discō, quàm dico; ne audeam docere, quod nescio.* Quorum verborum hic sensus est; Aut utrumque, nempe corpus & anima, vitiatum trahitur secundum sententiam eorum, qui tenent non solum corpus, sed etiam animam ex Adamo per generationem traduci: aut alterum in altero, nempe anima in corpore tanquam in vase vitiatum corrumpitur. Primum autem nunc dici non potest; cum nunc omnino indubitatum sit animas à Deo creari. Secundum ergo dicendum est, neque ut dicatur recurrendum est ad libidinem, tanquam causam physicam & necessariam peccati originalis. Itaque anima in corpore vitiatum per habitalem rebellionem concupiscentiae, vitiatum, quatenus macula peccati originalis non inficitur, cum à Deo creatur, sed cum per unionem cum carne ex Adamo tracta efficitur pars hominis; tunc enim primum existit homo, qui Adami filius est, & hoc ipso quòd filius est Adami, peccati illius reus est, eoque proinde non solum secundum corpus, sed etiam & potissimum secundum animam maculatur. Igitur anima pro illo priori rationis, pro quo creatur à Deo, non corrumpitur, quia pro illo priori nondum est hic homo, ac proinde nondum est hic

hic filius Adæ: at corrumpitur pro illo posteriori rationis, pro quo infunditur corpori, eique coniungitur; quia pro illo posteriori jam est hic homo, hic filius Adæ, ad quem peccatum Adæ pertinet, & quem peccatum Adæ inficit & maculat, donec ei per baptismum aut alia via condonetur.

ARTICULUS VI.

Quid in Ecclesia hætenus constitutum fuerit circa immaculatam B. Virginis Conceptionem.

Resp. Sixtus IV. an. 1476. Constitutionem edidit, quæ incipit, *Cum præexcelsa*, ubi immaculatam B. Virginis Conceptionem devotè celebrantibus concedit eandem indulgentias, quas Urbanus IV. concesserat devotè celebrantibus festum Corporis Christi. Dignum, inquit, quin potius debitum reputamus universos Christi fideles, ut omnipotenti Deo... de ipsius immaculata Virginis mira conceptione gratias & laudes referant, & instituta propterea in Dei Ecclesia Missas & alia divina officia dicant, & illis intersint, indulgentiis & peccatorum remissionibus invitare, ut exinde fiant Virginis meritis & intercessione, divine gratia aptiores. Hac igitur consideratione ducti, ejusdem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, auctoritate apostolica, hac in perpetuum valitura Constitutione statuimus & ordinamus, quod omnes & singuli Christi fideles utriusque sexus, qui Missam & officium Conceptionis ejusdem Virginis gloriose, juxta piam, devotam & laudabilem ordinationem dilecti filii magistri Leonardi de Nogarolis Clerici Veronensis Notarii nostri, & quæ desuper a nobis emanavit, Missa & officii hujusmodi institutionem in die festivitatis Conceptionis ejusdem Virginis Mariæ, & per octavas ejus devotè celebraverint & dixerint, aut illis horis canonicis interfuerint; quoties id fecerint, eandem prorsus indulgentiam & peccatorum remissionem consequantur, quam juxta felicitis recordationis Urbani IV. in Concilio Viennensi approbata, ac Martini V. & aliorum Romanorum Pontificum Prædecessorum nostrorum Constitutiones, consequuntur illi, qui Missam & horas Canonicas in festo corporis & sanguinis Domini nostri Jesu Christi a primis Vesperis & per illius octavas juxta Romanam Ecclesiam constitutionem celebrant, dicunt, aut Missa officio, & horis hujusmodi intersunt.

Idem Sixtus IV. an. 1483. alteram edidit Constitutionem, quæ incipit, *Grave nimis*; ubi sic loquitur: *Sane cum sancta Romana Ecclesia de intemerata semperque Virginis Mariæ Conceptione publicè festum solemniter celebret, & speciale ac proprium super eo officium ordinaverit; nonnulli, ut accepimus, diversorum Ordinum Predicatores in suis sermonibus ad populum publicè per diversas civitates & terras affirmare hætenus non erubuerunt, & quotidie predicare non cessant, omnes illos, qui tenent aut asserunt eandem gloriosam & immaculatam Dei Genitricem absque originali peccati macula fuisse conceptam, mortaliter peccare, vel esse hereticos: ejusdem immaculate Conceptionis officium celebrantes, audientesque sermones illorum, qui eam sine hujusmodi macula conceptam esse affirmant, peccare graviter...* Nos igitur hujusmodi temerariis ausibus, ac perversis assertionibus ac scandalosis, quæ exinde in Dei Ecclesia exoriri possunt, quantum nobis ex alto conceditur, obviare volentes... hujusmodi assertiones Predicatorum eorundem, & aliorum quorumlibet, qui affirmare præsumerent, eos qui crederent aut tenerent eandem Dei Genitricem ab originali peccati macula in sua conceptione præservatam fuisse, propterea alicujus hæresis labe pollutos fore, vel mortaliter peccare, aut hujusmodi officium Conceptionis celebrantes, seu hujusmodi sermones audientes, alicujus peccati reatum incurrere, utpotè falsas & erroneas, & à veritate penitus alienas, editosque desuper libros predictos id continentes, quoad hoc auctoritate apostolica tenore presentium reprobamus & damnamus. Ac motu, scientia & auctoritate predictis statuimus & ordinamus, quod Predicatores verbi Dei & quicumque alii cujuscunque status, gradus, aut ordinis ac conditionis fuerint, de cetero ausu temerario præsumpserint in eorum sermonibus ad populum, seu alias quomodolibet affirmare hujusmodi sic per nos improbatas & damnatas assertiones veras esse, aut dictos libros pro veris legere, tenere vel habere, postquam de presentibus scientiam habuerint, excommunicationis sententiam eo ipso incurrant, à qua ab alio, quam à Romano Pontifice, nisi in mortis articulo, nequeant absolutionis beneficium obtinere. Item motu, scientia & auctoritate similibus, simili poenæ ac censura subjicientes eos, qui ausi fuerint asserere contrariam opinionem tenentes videlicet gloriosam Virginem Mariam cum originali peccato fuisse conceptam, hæresis crimen, vel peccatum incurrere mortale, cum nondum sit à Romana Ecclesia & apostolica Sede decisum.

In hac Constitutione, quam Sixtus manifestè edidit in favorem sententiæ defendentis immunem ab omni labe peccati Conceptionem, i. hanc sententiam commendat ex praxi Ecclesiæ Romanæ, in qua de immaculata Virginis Conceptione festum publicè & solemniter celebratur, & speciale ac proprium de eadem Conceptione officium recitatur.

2. Assertiones illas, nempe quòd hæreseos labe polluantur, vel peccent mortaliter, qui credunt, aut tenent B. Virginem ab originali peccati macula in sua conceptione præservatam fuisse; item quòd alicujus peccati reatum incurrant, qui celebrant officium Conceptionis, vel defendentium immaculatam B. Virginis Conceptionem sermones audiunt, ut falsas & erroneas & à veritate penitus alienas, unà cum libris in quibus continentur, damnat & reprobat.

3. Sub poenâ excommunicationis ipso facto incurrendæ, & summo Pontifici reservatæ, prohibet omnibus, cujuscunque status, gradus aut ordinis ac conditionis fuerint, ne in posterum in publicis ad populum concionibus, aut aliis quomodolibet affirmet veras esse predictas assertiones, & libros illas continentes, ut veros legant, teneant vel habeant.

4. Sub eadem poenâ & censura prohibet iis, qui immaculatam B. Virginis Conceptionem defendunt, ne asserant contrariam opinionem tenentes, hæreticos esse, vel peccare mortaliter. Hujus autem secundæ prohibitionis, quod observandum est, motivum est, quòd nondum ab Ecclesia Romana & Sede Apostolica decisum sit B. Virginem sine peccati originalis labe conceptam fuisse, quod sanè nihil addit probabilitatis sententiæ neganti immaculatam B. Virginis Conceptionem, sed solum eam suæ probabilitati relinquit: motivum verò prioris prohibitionis est, quòd festum de immaculata B. Virginis Conceptione publicè & solemniter celebretur, & officium de eadem Conceptione speciale & proprium ordinatum sit ac recitetur in sancta Romana Ecclesia, quod sanè magnum momentum est pro sententiâ immaculatam B. Virginis Conceptionem defendente.

5. Denique, cum Sixtus hac sua Constitutione solum prohiberet, ne una pars alteram hæreseos vel peccati mortalis accusaret, poterat adhuc, ommissis ejusmodi censuris, utraque sententia non tantum privatum, sed etiam publicè defendi, sive in concionibus ad populum, sive in scholis.

Concilium Tridentinum sess. 5. in fine decreti de peccato originali, editas à Sixto IV. in favorem sententiæ immaculatam Virginis Conceptionem defendentis, Constitutiones innovavit, & observari jussit his verbis: *Declarat hac ipsa sancta Synodus non esse sue intentionis comprehendere in hoc decreto, ubi de peccato originali agitur, beatam & immaculatam Virginem Mariam Dei Genitricem; sed observandas esse Constitutiones felicitis recordationis Sixti Pape IV. sub poenis in eis Constitutionibus contentis, quas innovat.* Porro hæc additio Concilii, quæ non legitur in multis editionibus factis ante annum 1564. quo finis Concilio feliciter imposuitur est, legitur in editione hoc anno facta, & in aliis omnibus, quæ postmodum factæ sunt ubique terrarum, nullis reclamantibus

Epil.

Episcopis, quorum tamen multi Concilio interfuerant, & tacentibus Dominicanis, qui proculdubio huic additioni, si non fuisset ab ipso Concilio appositae, contradixissent.

Hic silentio non praevertam quod legitur in actis originalibus Concilii, quae afferuntur in Castro S. Angeli, in quadam Synodi sessione à Patribus conclusum esse, ut ederetur decretum de immaculata B. Virginis Conceptione, quod tamen non fuit vulgatum propter instantissimas preces paucorum Episcoporum & Doctorum Dominicanorum, qui Patres Concilii rogarunt, ne hac vice decretum illud vulgaretur. Itaque Synodus à definitione abstinuit, & additione hic relata, ne suo de peccato originali decreto, immaculatæ Conceptioni B. Virginis præjudicasse videretur, usa est, & pro hac vice contenta fuit.

Pius V. anno 1570. edidit Constitutionem, quae incipit, *Super speculam*; in qua §. 1. liberam cuique facultatem relinquit opinandi huius controversiae (de Conceptione scilicet B. Virginis) quamlibet partem, prout vel magis pium, vel magis probabile esse iudicaverit; & secundum Sixti IV. statutum, à Tridentina Synodo innovatum, confirmat & approbat, habens illud pro plenè & sufficienter expresso, & inserto præsentis suae Constitutioni. Quo modo loquendi propensionem suam in sententiam defendentem B. Virginis Conceptionem immaculatam, clarè significat.

§. 2. Sub multis & gravibus poenis mandat, quatenus nemo ejusque ordinis, gradus, conditionis, vel dignitatis existat, in popularibus concionibus, vel ubicumque promiscua virorum & mulierum multitudo convenire solet, de huius controversia alterutra parte disputare, rationibus, vel Doctorum autoritate asserendo propriam sententiam, & contrariam refellendo, aut impugnando, vel de hac ipsa questione, cujusvis pietatis, aut necessitatis prae-textu, vulgari sermone scribere, vel dicere praesumant. Quibus verbis facultatem, quam Sixti Constitutio relinquebat utrique parti, sententiam suam ubique proponendi & propugnandi etiam vulgari sermone, tam scripto quam viva voce, abstinendo tamen ab oppositæ sententiae censura gravi, restringit, non tamen tollit omnino. Nam §. 3. vult licitum esse, quandiu per Apostolicam Sedem altera pars definita non fuerit, oppositæque sententia condemnata, viris doctis, in publicis academiæ disputationibus, seu generalium, aut provincialium Capitulorum, vel ubi alias intersunt, qui rem capere possunt, nec scandali ulla subest occasio, de illa questione disserere, & argumentis utramlibet partem vel asserere, vel impugnare, dum tamen neutra veluti erronea predicetur, serventurque illa omnia, quae à dicto Sixto statuta sunt, &c. Post hanc igitur Pii V. Constitutionem licuit adhuc immaculatam B. Virginis Conceptionem impugnare, vel defendere pro arbitrio in publicis scholarum disputationibus, aliisque publicis collationibus coram idoneis auditoribus, modò abesse omne periculum scandali, & alia sententia non notaretur tanquam erronea, servarenturque omnia, quae à Sixto IV. fuerant praescripta in favorem alterius sententiae.

Paulus V. an. 1616. Constitutionem edidit, quae incipit, *Regis pacifici*, & in qua §. 6. supradictas Sixti IV. & Pii V. Constitutiones innovat, & inviolabiliter observari precipit sub illdem poenis, aliis etiam de novo §. 7. adjectis. Anno verò sequenti novum edidit decretum, quod incipit, *Sanctissimus*, & in quo, quia ex occasione assertionis affirmativae in publicis concionibus, lectionibus & actibus publicis, quod eadem beatissima Virgo fuerit cum peccato originali concepta, oriuntur in populo christiano, cum magna Dei offensae, scandala, jurgia & dissensiones, decernit & precipit §. 2. omnibus & singulis cujusvis ordinis & instituti regularibus, & aliis quibuscumque, tam ecclesiasticis & secularibus personis, cujusvis conditionis, status, gradus, ordinis, aut dignitatis, tam ecclesiastica quam secularis, etiam si specialis, specifica & individua earum esset necessario mentio faciendae, aut in posterum, donec articulus huiusmodi à sancta Sede Apostolica fuerit definitus, vel per Sanctitatem Simonnet Theol. Tom. I.

tem suam, & Sedem Apostolicam fuerit aliter ordinatum, non audeant in publicis concionibus, lectionibus, conclusionibus, & aliis quibuscumque actibus publicis asserere, quod eadem beatissima Virgo fuerit concepta cum peccato originali.

§. 3. Contrafacientes eadem Sanctitas sua voluit & declaravit subjacere debere, & subiectis censuris & poenis contentis in supradictis Constitutionibus suorum Praedecessorum, & sua, ipso facto incurrendis. §. 4. Per huiusmodi tamen provisionem Sanctitas sua non intendit reprobare alteram opinionem, nec ei ullum prorsus præjudicium inferre, eam relinquens in eisdem statu & terminis, in quibus de presenti reperitur, propter quam quoad supra disposita. §. 5. Ulterius sub eisdem censuris & poenis mandans, quod negativam opinionem, videlicet, quod non fuerit concepta cum peccato originali, in praedictis publicis actibus asserentes, aliam opinionem non impugnent, nec de ea aliquo modo agant, seu tractent.

Itaque hoc Pauli V. decreto omnibus omnino fidelibus sublata est facultas immaculatam B. Virginis Conceptionem impugnandi publicè; poterat tamen adhuc impugnari in privatis colloquiis, servatis servandis, & per summorum Pontificum Constitutiones in favorem sententiae propugnantis illam praescriptis. Sententia verò immaculatam B. Virginis Conceptionem asserens, potuit nihilominus non solum privatim, sed etiam publicè proponi & defendi, modò oppositæ nulla fieret mentio, quæ cautio prudenter à Pontifice adhibita est, ne scilicet nimium exasperarentur Dominicanorum animi.

Gregorius XV. anno 1622. die 24. Maji, decretum edidit, quod incipit, *Sanctissimus*; in quo §. 2. ad evitanda scandala, dissensiones atque discordias in populo christiano, quae oriri possunt, & ut accepit, in aliquibus Religionibus jam oria sunt ex sermonibus privatis occasione assertionis affirmativae (hoc est, sententiae affirmantis B. Virginem conceptam fuisse in peccato originali) extendit, & ampliavit (decreto Pauli V.) etiam ad privata colloquia & scripta, mandans & precipiens omnibus & singulis (in decreto Pauli V. enunciatis) ne de cetero, donec articulus huiusmodi à Sede Apostolica definitus, vel per Sanctitatem suam & Sedem Apostolicam fuerit aliter ordinatum, neque etiam in sermonibus & scriptis privatis audeant asserere, quod eadem beatissima Virgo fuerit concepta cum peccato originali, nec de hac opinione affirmativa aliquo modo agere, seu tractare, exceptis tamen quibus à sancta Sede Apostolica fuerit super hoc specialiter indultum. Per hoc tamen Sanctitas sua non intendit reprobare hanc opinionem, nec ei nullum prorsus præjudicium inferre, eam relinquens in eisdem statu & terminis, in quibus reperitur, praeter quam quoad in supradicto fel. record. Pauli V. & hoc suo decreto disposita.

§. 3. Insuper eadem Sanctitas sua, cum sancta Romana Ecclesia de beatissima Virginis Conceptione festum solemniter & officium celebret, omnibus & singulis personis, tam secularibus quam cujusvis ordinis & instituti regularibus, mandat ac precipit, ut in sacrosancto Missae sacrificio, ac divino officio celebrandis, tam publicè quam privatim, non alio quam Conceptionis nomine uti debeant. Contravenientes autem Sanctitas sua voluit & declaravit subjacere debere, & subiectis censuris & poenis contentis in supradictis Constitutionibus (Sixti IV. Alexandri VI. Pii V. ac Pauli V.) ac praefato decreto (Pauli V.) ipso facto incurrendis; & ita decrevit & mandavit ubique inviolabiliter observari.

Ex his autem habemus, i. iis, qui B. Virginis Conceptionis immaculatæ adversantur, altum tandem silentium impositum fuisse, illisque sub gravissimis poenis interdictum esse, ne in posterum eam impugnent etiam in privatis colloquiis & scriptis, & de sua sententia, eam scilicet defendendo, aliquo modo agant seu tractent etiam privatim, exceptis tamen PP. Dominicanis; nam idem Pontifex, decreto, quod incipit, *Eximii*, edito eodem an. 1622. die 28. Julii, omnibus, & singulis Ordinis Praedicatorum

Fi

Fra-

Fratribus, ut de cetero in quibuscumque privatis eorum colloquiis, seu conferentiis, inter se duntaxat, & non inter alios, aut cum aliis, de materia ejusdem Conceptionis B. Mariæ Virginis differere & tractare, absque ullo pœnarum in dictis decretis contentarum incurfu, libere & licite possint & valeant, apostolica auctoritate, tenore præsentium, licentiam concedit & impartitur.

Habemus 2. sub iisdem pœnis omnibus omnino personis Ecclesiasticis, tam sæcularibus quàm regularibus, cujuscumque ordinis & instituti, ac proinde & ipsis Ordinis Prædicatorum Fratribus, præceptum esse, ut in sacrificio Missæ ac divino officio, siue publice, siue etiam privatim celebrandis in die festo Conceptionis B. Virginis, nomine Conceptionis, & non alio, nempe Sanctificationis, utantur; quia scilicet Summus Pontifex vult ut omnes sese conforment intentioni sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quæ festum & officium de Conceptione B. Virginis solemniter celebrat, & celebranda intendit colere B. Virginis sanctificationem in utero materno, non pro aliquo instanti indeterminatè, sed pro instanti conceptionis perfectæ, seu animationis, hoc est, infusionis animæ in corpus organizatum, quo instanti cœpit esse ipsa B. Virgo.

Nota pro sequenti articulo. Alexander VII. anno 1662. decretum edidit, cujus hic titulus est: S. D. N. Alexandri VII. Innovatio Constitutionum & decretorum in favorem sententiæ asserentis animam B. Mariæ Virginis in sui creatione, & in corpus infusione à peccato originali præservatam fuisse editorum. In hoc autem decreto sic loquitur: Sane vetus fidelium erga B. V. Mariam pietas, sententiam ejus animam in primo instanti creationis atque infusionis in corpus fuisse speciali Dei gratia, intuitu meritorum Christi à macula peccati originalis præservatam, atque in hoc sensu ejus Conceptionis festivitatem solemniter ritu colentium & celebrantium, crevitque horum numerus, atque hujusmodi cultus post editas à Sixto IV. in ejus commendationem apostolicas Constitutiones, quas sacrum Concilium Trid. innovavit, atque observari mandavit. Aucta rursus & propagata fuit pietas hæc & cultus erga Deiparam, post erecta hoc nomine, approbantibus Romanis Pontificibus, religiosum ordinem & Confraternitates, ac concessas ab iisdem indulgentias, ita ut accedentibus quoque Academicis ad hanc sententiam, jam ferè omnes Catholici eam amplectantur. Quia ex occasione contrariæ assertionis oriebantur scandala, Paulus V. vetuit opinionem præfatæ sententiæ contrariam publicè doceri aut publicari. Quam prohibitionem Gregorius XV. ad privata etiam colloquia extendit, mandans insuper in favorem ejusdem sententiæ, ut in Missæ sacrificio, ac divino officio, non alio quàm conceptionis nomine uti quicumque debeant.

Nihilominus prout F. Episcopi ferè omnes Hispaniarum ad nos litteris exposuerunt, pergunt aliqui contrariæ illius opinionis assertores contra præfatas prohibitiones, tum privatim, tum publicè præfatam sententiam aut impugnare, aut vellicare, & favorem à Romanis Pontificibus cultui & festo secundum illam præstitum, ita interpretari, ut frustrentur; imò Ecclesiam Romanam huic sententiæ, & cultui juxta illam B. Virginis exhibitio, favere negant, pios Christi fideles è sua pacifica quasi possessione deturbare conando; unde offensiones & scandala, quibus obviare voluerunt Paulus V. & Gregorius XV. perdurant adhuc, & ex occasione eorundem adversantium majora bis incommoda in posterum prædicent & meritò timentur.

Quapropter super his tam præfati Episcopi, quàm Philippus Rex Catholicus nobis pro remedio supplicari fecerunt. Nos considerantes quod sancta Romana Ecclesia de Mariæ Virginis conceptione festum celebrat, & speciale super hoc officium olim ordinavit, juxta piam, devotam & laudabilem institutionem, quæ à Sixto IV. emanavit; volentesque laudabili huic pietati, & festo ac cultui secundum illam exhibitio in Ecclesia Romana post ipsius cultus institutionem nunquam immutato, Romanorum Pontificum Prædecessorum nostrorum exempla facere, nec non tueri devotionem hanc colendi B. Virgi-

nem, preveniente scilicet Spiritus sancti gratia, à peccato originali præservatam; decreta à Sixto IV. & Gregorio XV. edita in favorem sententiæ asserentis animam B. V. Mariæ in sui creatione & in corpus infusione Spiritus sancti gratia donatam, & peccato originali præservatam fuisse, nec non in favorem festi & cultus Conceptionis ejusdem Virginis secundum piam sententiam exhibiti, innovamus, & sub censuris & pœnis in iisdem Constitutionibus contentis observari mandamus.

Insuper omnes & singulos, qui præfatas Constitutiones ita pergent interpretari, ut favorem per illas dicte sententiæ, & festo seu cultui secundum illam exhibitio frustrentur, vel qui hanc sententiam, festum seu cultum in disputationem revocare, aut contra ea quoquo modo, directè vel indirectè, aut sub quovis prætextu ejus definitibilitatis examinanda, siue sacram Scripturam, aut SS. PP. siue D. glossandi vel interpretandi, scripto seu voce, loqui, concionari, tractare, disputare, contra ea quidquam determinando aut asserendo, vel argumenta contra ea asserendo, & insoluta relinquendo, aut alio quovis excogitabili modo disserendo ausi fuerint; præter pœnas & censuras in Constitutionibus Sixti IV. contentas, quibus illos subiacere volumus, & per præfatos subijcimus, etiam concionandi, publicè docendi & interpretandi facultate, ac voce activa & passiva in quibuscumque electionibus eo ipso absque alia declaratione privatos esse volumus, nec non ad concionandum, publicè docendum & interpretandum perpetue inhabilitatis pœnas ipso facto incurere, à quibus pœnis non nisi à nobis ipsis, vel à successoribus nostris Romanis Pontificibus absolvi, aut super iis dispensari possint; nec non eosdem aliis pœnis nostro & Pontificum successorum nostrorum arbitrio insignendis pariter subiacere volumus, prout subiiciamus per præfatos.

Innovantes Pauli V. & Gregorii XV. Constitutiones, ac libros, in quibus præfata sententia, festum seu cultus secundum illam in dubium revocatur, aut contra ea quomodocumque aliquid scribitur aut legitur, seu locutiones, conciones, tractatus & disputationes contra eadem continentur, post Pauli V. supra laudatum decretum edita, aut in posterum quomodolibet edenda prohibemus sub pœnis & censuris in Indice librorum prohibitorum contentis, & ipso facto absque alia declaratione pro expressè prohibitis haberi volumus & mandamus. Vetus autem, Sixti IV. Constitutionibus inhaerentes, quempiam asserere, quod præter hoc contrariam opinionem tenentes, hæresis crimen, aut mortale peccatum incurrant, cum ab Ecclesia & ab Apostolica Sede nondum fuerit hoc decisum, prout nos nunc minime decidere volumus: quin potius contrariam illam opinionem hæresis, aut peccati mortalis, aut impietatis damnare audentes præter pœnas, quibus eos subiecit Sixtus IV. gravioribus aliis pœnis subijcimus, quas in contra facientes huic nostræ conclusioni superius infliximus.

Ex hoc Alexandri VII. decreto, habemus, 1. Constitutiones à Sixto IV. Paulo V. Gregorio XV. sicut & hoc Alexandri VII. decretum, editas esse in favorem sententiæ asserentis B. Virginem, præveniente Spiritus sancti gratia, propter merita Christi præservatam fuisse à macula peccati originalis.

2. Pium, laudabile & devotum esse, B. Virginem colere juxta hanc sententiam.

3. In sancta Romana Ecclesia olim solemniter celebratum fuisse, & etiamnum celebrari festum immaculate Conceptionis, per immaculatam Conceptionem intelligendo sanctificationem animæ B. Virginis pro primo instanti creationis & infusionis suæ in corpus, non verò, ut cavillabantur piæ sententiæ adversarii, pro secundo instanti, aut pro aliquo instanti indeterminatè, præscindendo à primo, secundo, tertio, &c.

4. Et ita objectum cultus, ad quem Ecclesia fideles omnes non solum hortatur, & indulgentiis liberaliter concessis invitat, verum etiam præcepto celebrandi festum Conceptionis immaculate sub mortali obligat, esse sanctificationem B. Virginis pro primo illo instanti, quo anima in corpus infusa est, & quo proinde ipsa B. Virgo cœpit existere.

5. Piam

5. Piam hanc sententiam (quæ tenet B. Virginem in primo instanti suæ existentie sanctificatam fuisse propter Christi merita, & in nullo prorsus suæ existentie instanti, præveniente scilicet Spiritus sancti gratia originalis peccati infectionem, peccato subiacuisse) & cultum seu festum juxta illam institutum impugnare quovis excogitabili modo, sub quovis prætextu, sive directè sive indirectè, sive publicè sive privatim, sive scripto sive viva voce, sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda, & Romano Pontifici reservata, aliisque gravissimis pœnis prohibitum esse.

6. Libros, in quibus aliquid huic sententiæ & cultui seu festo juxta illam instituto, quomodocumque contrarium continetur, post decretum Pauli V. editos, aut in posterum quomodolibet edendos, sub pœnis & censuris in Indice librorum prohibitorum contentis, & ipso facto prohibitos esse.

7. Contrariæ opinionis censuras hærescos, peccati mortalis & impietatis prohibitas esse, & non alias: unde v. gr. potest dici minus communis, minus probabilis, minus pia, communissimo fidelium sensui contraria, propensissimo summorum Pontificum favori repugnans, &c.

ARTICULUS VII.

Utrum B. Virgo contraxerit peccatum originale.

RESPONSIO.

Beata Virgo non contraxit peccatum originale, sed ab eo per prævenientem Spiritus sancti gratiam, propter Christi merita præservata fuit, & sanctificata in primo instanti existentie suæ.

Prob. 1. Ex Scriptura, argumento partim negativo, partim positivo. Scriptura non negat B. Virginem fuisse præservatam à peccato originali, & aliunde præbet grave fundamentum asserendi præservatam fuisse. Ergo pium & laudabile est id asserere.

Prob. 1. pars ant. Nam si Scriptura negat B. Virginem à peccato originali fuisse præservatam, vel id negat in locutione aliqua particulari de ipsa B. Virgine, vel in locutionibus generalibus de peccato originali. Neutrum dici potest. Non primum: nullam enim hujusmodi locutionem in tota Scriptura reperire est. Non etiam secundum: nam tam generales sunt locutiones de peccato actuali, ut ista: *Non est homo, qui non peccet*, 2. Paralip. c. 6. Et ista: *In multis offendimus omnes*, Jac. c. 3: à quibus tamen sine periculo in fide excipi potest, & re ipsa à fidelibus omnibus excipitur B. Virgo. Ergo pariter ab aliis abque periculo in fide excipi potest, & à nobis prudenter excipitur: cum rationes illam excipiendi à locutionibus generalibus de peccato actuali, valeant etiam ad illam excipiendam à locutionibus generalibus de peccato originali. Quod validè confirmari potest ex Concilio Trid. sess. 5, in decreto de peccato originali, ubi in fine declarat se in illo suo decreto nolle B. Virginem comprehendere. Quod certè non faceret, si vidisset non esse in locutionibus generalibus de peccato originali exceptioni locum pro B. Virgine; imò si non vidisset grave fundamentum esse, B. Virginem ab illis excipiendi. Adde illam ipsam Synodi œcumenicæ declarationem esse momentum grave excipiendi B. Virginem à generalibus de peccato originali locutionibus Scripturæ, & nullam prorsus aliunde necessitatem existere, eam in illis cum cæteris Adami posteris comprehendere, ut patebit ex objectionum solutione.

Prob. 2. pars ant. Nam 1. Genes. c. 3. dicitur: *Inimicitias ponam inter te & mulierem... ipsa conteret caput tuum*. Ubi nomine mulieris communiter intelligitur B. Virgo, inter quam & demonem, perpetuum fore dissidium prædicatur. Nomine autem Capitis intelligitur saltem demonis potestas, cui prædicatur B. Virginem nunquam fore subiectam. At si B. Virgo non fuit à peccato originali præservata, fuit aliquando sub potestate demonis. Ergo, &c.

Simonnet Theol. Tom. I.

2. In Canticis Cant. c. 2. legitur: *Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias*. Et c. 4. *Tota pulchra es, amica mea, & macula non est in te*. Quæ verba, quamvis intelligi possint de Ecclesia, præsertim qualis erit in cælo, possunt tamen etiam intelligi de B. Virgine, tum quia eadem Scriptura potest habere multiplicem sensum litteralem, tum quia Ecclesia ipsa in festis B. Virginis jubet lectiones de Canticis Cant. recitari in Missæ sacrificio, vel in Matutinis; tum denique quia multi ex Patribus verba illa de B. Virgine exposuerunt. Atqui verba illa satis significare videntur B. Virginem ab omni prorsus peccati labe immunem fuisse. Ergo, &c.

3. Luc. c. 3. Angelus B. Virginem salutat his verbis: *Ave gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus*. Quibus, juxta communem fidelium interpretationem, significatur B. Virgini concessa esse omnia privilegia & gratiæ dona, quibus exornari Matrem Dei secundum rectam rationem decebat. At quis neget Matrem Dei decuisse, à macula peccati originalis præservari, præsertim cum ex meritis Christi redemptoris præservari potuerit, ut demonstratur. Præterea, ut docet S. Thomas 3. p. q. 2. 7. a. 1. in O. ex verbis illis habemus, quod illa, quæ genuit unigenitum à Patre, plenum gratiæ & veritatis, præ omnibus aliis majora privilegia gratiæ acceperit. Sed aliqui, nempe Hieremias & Joannes Baptista, ut eodem loco probat S. Doctor, sanctificati fuerunt in utero materno post animationem. Ergo propter verba laudata rationabiliter credimus B. Virginem in ipso puncto animationis sanctificatam fuisse, proindeque præservatam à macula peccati originalis.

Prob. 2. ex S. Augustino lib. de nat. & grat. c. 36. ubi sic loquitur: *Excepta sancta Virgine Maria, de qua propter honorem Domini nullam prorsus, cum de peccatis agitur, habere volo questionem: unde enim scimus, quod ei plus gratiæ collatum fuerit ad vincendum omni ex parte peccatum, quæ concipere ac parere meruit eum, quem constat nullum habuisse peccatum*. Quæ verba omnia verè aurea sunt, omniaque diligenter ponderanda. Itaque dicit, 1. se nullam prorsus habere velle questionem de B. Virgine, cum de peccatis agitur. Quo modo tam generaliter loquendi satis significat, se non solum de personalibus, sed etiam de originali loqui.

Dicit 2. B. Virgini collatam esse gratiam ad vincendum ex omni parte peccatum. At quomodo peccatum vicit ex omni parte, si aliquando originali peccato infecta fuit?

Dicit 3. B. Virgini collatam fuisse gratiam ad vincendum ex omni parte peccatum, quia fuit mater illius, qui nullum prorsus habuit peccatum. At hæc ratio manifestè tam valet pro peccato originali, quam pro personalibus: cum Christus non solum personalibus, sed etiam originali caruerit. Et verò si conceditur B. Virgini ab omni peccato personali immunitas, quia concepit & genuit illum qui nullum habuit peccatum personale, quare non ei pari modo concedetur immunitas à peccato originali, quia concepit & genuit illum qui nequidem habuit peccatum originale?

Dicit denique 4. se propter honorem Domini nullam prorsus velle habere questionem de B. Virgine, cum de peccatis agitur. At honor Domini videtur postulasse, ut Mater ejus tam caruerit peccato originali, quam peccatis personalibus, quorum multa venialia tantum sunt. Certè si honor Domini postulavit, ut Mater ejus ne semel quidem in tota vita venialis culpe reatum incurreret, quod faciliè concedunt Catholici omnes: quanto magis postulavit, ut ne uno quidem instanti originalis peccati, quod mortale est, reatum habuerit? Si honor Domini postulavit, ut Mater ejus ne leviter quidem unquam Deo displicuerit, & pœnæ temporariæ propter levem aliquam culpam obnoxia fuerit: quanto magis postulavit, ut nunquam per gratiæ sanctificantis privationem deformata, Deo odibilis fuerit, serva peccati ac diaboli, & rea damnationis æternæ propter originalem culpam?

Confirm. Ex principiis ejusdem S. Doctoris, qui sic loquitur lib. 5. contra Julianum c. 15. *Profecto peccatum etiam major fecisset (Christus,) si parvus habuisset: nam propterea nullus est hominum præter ipsum, qui peccatum non fecerit grandioris ætatis accessu, quia nullus est hominum præter ipsum, qui peccatum non habuerit infantilis ætatis exortu.* Unde sic argumentor. Si B. Virgo habuit peccatum originale, habuit etiam personalia. Falsum cons. Ergo, &c. Min. libentissimè admittunt fideles omnes, & magno consensu docent Patres, Seq. maj. sequitur manifestè ex verbis S. Doctoris, qui asseveranter dicit ipsum Christum peccata personalia habiturum fuisse, si habuisset originale; & idcirco illum unum ex omnibus hominibus, qui ad ætatem adultam perveniunt, caruisse peccatis personalibus, quia ille unus ex omnibus hominibus caruit peccato originali. Porro cum tam generaliter dicit, *Nam propterea nullus est, &c.* tacitè excipit B. Virginem, ut manifestum est ex superiori textu, ubi cum ait se nullam habere velle quæstionem de B. Virgine, quando de peccatis agit, intelligit saltem actualia peccata.

S. Augustino adjungi possunt Patres alii magno numero. Origenes scilicet homil. 1. de variis, ubi non semel B. Virginem immaculatam nominat. Ambrosius ferm. 22. in Psal. 118. ubi ait quod B. Virgo sit *virgo per gratiam ab omni integra labe peccati.* S. Hieronymus in interpretatione Psalmi 77. explanans illud, *Deduxit eos in nube diei,* ait nubem illam esse B. Virginem, & addit, *Pulchrè dixit, diei, quia nubes illa non fuit in tenebris, sed semper in luce.* Sophronius in epistola ad Sergium Constantin. scribit B. Virginem sanctam fuisse, & ab omni contagione liberatam & corporis & animæ. Damascenus orat. 1. de natali B. Virginis, ait quod in ea *natura gratie factum antevertere ausa non est.* Anselmus lib. de conceptu virginali, sic habet c. 18. *Decens erat, ut ea puritate, qua major sub Deo nequit intelligi, Virgo illa niteretur, qui Deus Pater unicum Filium sum. . . ita dare disponebat, ut naturaliter esset unus idemque communis Dei Patris & Virginis filius.* Plures vidè apud Authores, Nam ex citatis satis colligitur, quàm exactè nostra de immaculata Virginis conceptione sententia congruat communi sensui Patrum, præsertim cum nulla prius sit ratio alicujus momenti, quæ urgeat ad illos intelligendos de solis actualibus & personalibus peccatis; imò cum videantur non posse non intelligi etiam de peccato originali.

Certè si B. Virgo concepta fuit cum peccato originali, non fuit immaculata. Quod est contra Origenem. Item non fuit ab omni integra labe peccati, quod est contra Ambrosium. Item aliquando fuit in tenebris, quod est contra Hieronymum. Item fuit contaminata secundum corpus & animam, quod est contra Sophronium. Item in ea, natura, & quidem per peccatum corrupta, gratiam anteverit, quod est contra Damascenum. Item Virgo illa non enituit ea puritate, qua major sub Deo nequit intelligi: talis enim puritas in sua idea manifestè includit immunitatem ab omni omnino labe peccati, præsertim mortalis, quale est peccatum originale. Quod est contra Anselmum.

Prob. 3. Ex doctrina S. Thomæ 3. p. q. 27. ubi 1. a. 1. in Sed contra, argumentatur sic pro sanctificatione B. Virginis in utero materno: *Ecclesia celebrat natiuitatem B. Virginis. Non autem celebratur festum in Ecclesia, nisi pro aliquo sancto.* Ergo beata Virgo in ipsa sua natiuitate fuit sancta. Fuit ergo in utero sanctificata. At simili modo argumentari possumus pro sanctificatione B. Virginis in instanti infusionis animæ in corpus, seu, ut loquitur S. Doctor, in instanti animationis, Ecclesia celebrat Conceptionem B. Virginis. Non autem celebratur festum in Ecclesia, nisi pro aliquo sancto. Ergo B. Virgo in ipsa sua conceptione fuit sancta, Ergo fuit sanctificata in instanti animationis. Valet, secundum adversarios, & secundum rei veritatem, argumentum Doctoris Angelici, Ergo & valet nostrum. Alioquin detur disparitas,

2. A. 2. ubi probat B. Virginem non fuisse sanctificatam ante animationem, hanc sibi objectionem proponit tertio loco: *Non celebratur festum, nisi de aliquo Sancto. Sed quidam celebrant festum Conceptionis beate Virginis. Ergo videtur quod in ipsa sua conceptione fuerit sancta, &c.* Ad hoc autem sic respondeo: *Dicendum quod licet Romana Ecclesia Conceptionem B. Virginis non celebret, tolerat tamen consuetudinem aliquarum Ecclesiarum illud festum celebrantium.* Unde talis celebritas non est totaliter reprobanda. Nec tamen per hoc, quod festum Conceptionis celebratur, datur intelligi quod in sua conceptione fuerit sancta. Sed quia quo tempore sanctificata fuerit ignoratur, celebratur festum Sanctificationis ejus potius quam Conceptionis in die Conceptionis ipsius. At hæc responsio non subsistit ampliùs. Nam 1. Ecclesia Romana à trecentis fere annis celebrat festum Conceptionis B. Virginis. 2. Non aliqua aliæ tantum particulares Ecclesiæ hoc festum celebrant, sed omnes omnino celebrant cum Romana Ecclesia, omnium aliarum matre & magistra. 3. Ecclesia Romana festum hoc non tolerat solum, sed approbat, sed ad illud celebrandum fideles indulgentius invitat, imò & sub mortali obligat per suos Pontifices. 4. Indulgentias fidelibus festum hoc devotè celebrantibus à Sixto IV. concessas approbavit & confirmavit universalis Ecclesia in œcumenica Synodo Tridentina. 5. Ecclesia Romana celebrando Conceptionem B. Virginis, celebrat sanctificationem B. Virginis in instanti animationis; quia, ut patet ex decreto Alexandri VII. celebrat sanctificationem animæ B. Virginis in instanti reali creationis & infusionis ejus in corpus. Valet igitur hoc argumentum in principiis S. Thomæ: Ecclesia non celebrat festum, nisi de aliquo Sancto. Atqui Ecclesia celebrat festum Conceptionis B. Virginis, seu conjunctionis animæ B. Virginis cum ejus corpore. Ergo B. Virgo fuit sancta in ipsa sua conceptione, seu in ipsa conjunctione animæ cum corpore. Ergo B. Virgo fuit sancta in primo instanti suæ existentie. Ergo nunquam habuit peccatum originale. Cui argumento proculdubio lubens cederet humilis equè ac Angelicus Doctor, si nunc viveret: cum jam neque respondere posset festum Conceptionis B. Virginis ab Ecclesia Romana non celebrari, sed solum tolerari in aliquibus particularibus Ecclesiis; neque respondere posset, in die Conceptionis B. Virginis celebrari potius festum Sanctificationis ejus, quàm ejus Conceptionis, seu præcisè celebrari festum sanctificationis ejus in utero materno, quia ignoratur quo tempore in utero materno sanctificata fuerit: cum huic evasioni exitum in æternum occluserit Alexandri VII. decretum.

3. Art. 4. in O. ut probet B. Virginem nullius unquam in tota vita actualis peccati etiam venialis reatum incurrisse, sic argumentatur: *Illos, quos Deus ad aliquid eligit, ita preparat & disponit, ut ad id, ad quod eliguntur, inveniantur idonei. . . Beata autem Virgo fuit electa divinitus, ut esset Mater Dei; & ideo non est dubitandum, quin Deus per suam gratiam, eam ad hoc idoneam reddidit. . . Non autem fuisset idonea Mater Dei, si peccasset aliquando: tum quia honor parentum redundat in prolem, secundum illud Prov. 17. Gloria filiorum, patres eorum: unde & per oppositum ignominia matris ad filium redundasset. Tum quia singularem affinitatem habuit ad Christum, qui ab ea carnem accepit. Dicitur autem 2. ad Cor. 6. Quæ conventio Christi ad Belial? Tum etiam quia singulari modo Dei Filius, qui est Dei sapientia, in ipsa habitavit, non solum in anima, sed etiam in utero. Dicitur autem Sap. 1. In malevolam animam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis. Et ideo simpliciter fatendum est quod B. Virgo nullum actuale peccatum commisit, nec mortale, nec veniale: ut sic in ea impleatur, quod dicitur Cant. 4. Tota pulchra es, amica mea, & macula non est in te.*

Ex his autem sic argumentor pro immaculata B. Virginis conceptione. Juxta S. Doctorem, fatendum est B. Virginem ne vel unam in tota vita culpam etiam levissimam admisisse, quia alioquin non fuisset idonea

nea

nea Mater Dei; quia ignominia matris ad filium redundasset; quia specialissimam affinitatem habuit cum Christo, qui ab ea carnem accepit; quia singulari modo, nempe corporaliter, Dei Filius, qui est Dei sapientia, in ipsa habitavit; quia denique in ea non impleteretur illud Cant. 4. *Tota pulchra es, amica mea, & macula non est in te*. Ergo tam, imò multò magis fatendum est eam ne uno quidem instanti macula peccati originalis, quod mortale est, fuisse contaminatam & deturpatam, quia alioqui non fuisset idonea Mater Dei, quia ignominia matris ad filium redundasset; quia specialissimam habitura erat affinitatem ad Christum, qui ab ea carnem accepturus erat; quæ enim *conventio Christi ad Belial*? quia corporaliter in ipsa habitaturus erat Filius Dei, qui est Dei sapientia; quia denique illi non exactè conveniret, quod tamen de illa dictum est Cant. 4. *Tota pulchra es, amica mea, & macula non est in te*. Nam si hæ rationes omnes valent, juxta S. Doctorem, ad tribuendam B. Virgini immunitatem ab omni omnino culpa levissima, quanto magis valere debent ad tribuendam illi immunitatem ab omni omnino culpa mortali, quale est peccatum originale? Si vel levis culpæ venialis navius Matrem Dei dedecebat, juxta S. Doctorem, quanto magis Matrem Dei dedecebat cuiusvis mortalis culpæ, siue propria, siue aliena voluntate commissæ turpitudinis & foeditas?

4. Denique S. Doctor sic ait a. 1. in O. *Rationaliter creditur quod illa quæ genuit unigenitum à Patre, plenum gratiæ & veritatis, præ omnibus aliis majora privilegia gratiæ acceperit. Unde ut legitur Luc. 1. Angelus ei dixit: Ave Maria, gratia plena. Invenimus autem quibusdam aliis hoc privilegialiter esse concessum, ut in utero sanctificarentur, sicut Hieremias. . . & sicut Joannes Baptista . . . unde rationaliter creditur, quod beata Virgo sanctificata fuerit, antequam ex utero nasceretur*. Possum igitur à fortiori sic argumentari. Rationaliter creditur, quod illa, quæ genitura erat unigenitum à Patre, plenum gratiæ & veritatis, & quam proinde Deus evecturus erat ad summam maternitatis divinæ dignitatem, quæ longè præstatura erat omnibus puris creaturis, etiam angelicis, non minora acceperit privilegia gratiæ, quam accepit angelica creatura. Atqui Angeli in ipso puncto creationis suæ sanctificati fuerunt. Ergo rationaliter creditur, quod beata Virgo fuerit sanctificata in ipso puncto animationis, seu in primo instanti existentiae suæ. Detur disparitas.

Certe dici non potest, quod anima B. Virginis aut omnino non potuerit sanctificari in ipso puncto animationis, aut saltem non potuerit ex meritis Christi. Hoc enim utrumque evidenter falsum est. Nam 1. Angeli potuerunt sanctificari in ipso puncto suæ creationis: cum enim sanctificatio sit actio instantanea, non successiva, potuerunt simul tempore, licet non simul ratione, creari & sanctificari. Ergo pariter, &c. 2. Fieri potuit, ut Angeli in ipso puncto creationis suæ sanctificarentur ex meritis Christi, absolute prævisis, si nimirum Christus cum meritis suis prædefinitus fuisset ante absolutam prævisionem peccati originalis. Ergo pariter, &c. Hinc obiter colligo evidenter, ad hoc, ut B. Virgo ex meritis Christi absolute prævisis, præservaretur à macula peccati originalis, necesse non fuisse, ut ejus anima sanctificaretur, antequam infunderetur corpori: potuit enim, & quidem ex Christi meritis, sanctificari in ipso puncto infusionis, & ita potuit B. Virgo in primo instanti suæ existentiae sancta esse ex meritis Christi; proindeque potuit propter merita Christi nunquam habere originalis peccati maculam.

Prob. 4. Ex conspiratione præcipuarum orbis christiani Academicarum, quæ ex firma persuasione piæ sententiæ, ad eam defendendam sese solenni voto obstrinxerunt, & in quarum pluribus, Candidatis gradus theologici non conferuntur, nisi prius juramentum præstiterint de immaculata Conceptione animo tenenda, & verbo defendenda: quod in hac nostra Academia sanctissime observatur. Ex consensu omnium

Simonnet Theol. Tom. I.

serè religiosorum Ordinum, excepto Ordine Prædicatorum, in quo tamen non defuerunt viri pietate & doctrina insignes, qui piæ sententiæ defenderent. Ex consensu totius serè populi christiani, qui oppositam sententiæ proponi & defendi non audiret sine gravi scandalo. Quis autem facile crederet Deum in Ecclesia sua hæc permisisse fuisse, si pia sententiæ esset falsa, & consequenter fidei contraria?

Prob. 5. Ex facto summorum Pontificum. Nam 1. Sixtus IV. festum Conceptionis devotè celebrantibus indulgentias concessit; quam concessionem approbavit & innovavit Synodus Tridentina. 2. Paulus V. sub pœnis gravissimis prohibuit quibuscumque personis, ne in quibuscumque actibus publicis assererent B. Virginem conceptam fuisse cum peccato originali. 3. Gregorius XV. sub iisdem gravissimis pœnis, Pauli V. prohibitionem extendit etiam ad privata colloquia; solis Dominicani, ut privatim & inter se tantum de contraria piæ sententiæ opinione differere & conferre possent, facultate concessa. 4. Alexander VII. sub gravissimis pœnis quibuscumque personis, à quibus utrum excipi possint Patres Dominicani, ipsimet viderint, prohibet ne sub quovis prætextu, quovis excogitabili modo, siue publice, siue privatim, siue scripto, siue voce sententiæ asserentem animam B. Virginis in sui creatione, & in corpus infusione sanctificatam fuisse, & cultum seu festum juxta sententiæ hanc institutum impugnent.

Sub gravissimis igitur pœnis non solum ab actibus quibuscumque publicis, sed etiam à privatis colloquiis opinio negans immaculatam B. Virginis conceptionem, proscripta est decretis summorum Pontificum, non modò non reclamantibus, sed è contra applaudentibus Episcopis Catholicis; interea dum opposita sententiæ affirmans, proponitur & defenditur non solum in privatis colloquiis, sed etiam in scholis, & in sacris pulpitis cum singulari totius populi christiani ædificatione. Ergo saltem credibile non est, hanc sententiæ falsam, & oppositam veram esse. Nam si sententiæ affirmans esset falsa, & negans vera, sententiæ affirmans fidei adversaretur, negans verò consona esset fidei, & de fide quoad se. At fore unquam, ut error veritati in materia fidei tam insigniter anteposatur decretis summorum Pontificum, tacentibus omnibus Ecclesiæ Catholicæ Episcopis, saltem credibile non est.

Prob. 6. denique. Ecclesiæ cultum B. Virginis, ut conceptæ sine macula peccati originalis, & sanctificatæ primo illo instanti, quo anima ejus creata, & in corpus infusa est, ut pium, devotum & laudabilem prædicat & commendat, ad illum fideles hortatur, & indulgentiis invitat; imò sub mortali imperat pro certo die, pro quo ad hunc finem speciale festum instituit. Ergo cultus ille non est cultus objecti falsi. Prob. conseq. Nam si cultus ille esset cultus objecti falsi, esset cultus superstitiosus. Atqui cultus ille non potest esse cultus superstitiosus. Ergo, &c. Prob. min. Si cultus ille superstitiosus esset, Ecclesiæ fideles ad cultum superstitiosum hortaretur, & indulgentiis invitaret; ad cultum superstitiosum speciale festum & officium instituisset; imò cultum superstitiosum fidelibus sub mortali imperaret. Atqui hoc esse non potest. Non enim magis potest Ecclesiæ errare in materia morum, quam in materia fidei. Propter hanc saltem rationem videretur piæ sententiæ esse definitioni proxima, & tantam habere certitudinem, quanta infra certitudinem fidei haberi potest.

Solvuntur objectiones.

Obj. 1. Scriptura docet solum Christum caruisse omni peccato. Nam v. g. dicitur Hebr. cap. 7. *Talis decebat, ut nobis esset pontifex, innocens, impollutus, segregatus à peccatoribus*. Ergo, &c. R. N. ant. Ad prob. R. hanc Scripturam, & alias similes dicere quidem, quod Christus caruerit omni peccato; at non dicere, quod solus caruerit. Præterea, sicut Deus dicitur solus bonus, non quia præter Deum nemo bonus est, sed quia solus talis est per essentiam, ceteri verò,

ff 3

sive

sive homines, sive angeli, boni non sunt, nisi per participationem: ita Christus sine sententiae nostrae praedictio dici posset solus caruisse peccato originali, quatenus solus, vi generationis suae, caruit; quia solus, non per viam ordinariam, sed Spiritus sancti virtute conceptus est, & ita solus in Adamo non peccavit, nec proinde debitum habuit maculam originalem contrahendi. B. autem Virgo non fuit à macula originalis peccati immunis vi generationis suae, quae fuit naturalis; unde peccavit in Adamo, sicut & ceteri omnes, qui naturaliter generantur, habuitque debitum contrahendi maculam originalem, à qua proinde non fuit praeservata, nisi ex gratiae privilegio.

Obj. 2. Dicitur Rom. c. 5. *In quo omnes peccaverunt*. Et 1. Cor. c. 15. *In Adam omnes moriuntur*. Aequi sententia nostra repugnat his textibus. R. neg. Ad 1. autem dico, nos non negare, sed asserere, quod B. Virgo peccaverit in Adamo, & idcirco debitum habuerit contrahendi peccatum originale: sed addimus, ab illo praeservatam fuisse speciali Dei beneficio propter merita Christi, & sanctificationem in instanti infusionis animae in corpus.

Ad 2. Dico similiter, nos non negare, sed asserere, quod B. Virgo mortua sit in Adamo, hoc est, quod reatum mortis incurrerit, & re ipsa mortem obierit propter peccatum ab Adamo commissum, quod secundum moralem estimationem fuit etiam ipsius B. Virginis peccatum. Unde sequitur tantum, quod in instanti animationis habuerit reatum alicujus poenae, originali peccato debitae. At negamus idcirco habuisse ipsummet peccatum originale; potuit enim praeservari à reatu culpae, licet non praeservaretur à reatu poenae temporariae: sicut potest remitti reatus culpae, licet non remittatur reatus poenae temporariae. Igitur B. Virgo in instanti animationis contraxit reatum poenarum aliquarum temporalium, ut mortis, possibilitatis, &c. at non contraxit reatum culpae, quia in illo instanti infusa est illi gratia sanctificans, & per gratiam sanctificantem culpa, quam in Adamo commiserat, condonata.

Obj. 3. S. Ambrosium, & Eusebium Emisenum, vel potius Gallicanum, quorum primus sic ait lib. 2. comment. in Lucam: *Solus per omnia ex natis de femina sanctus Dominus Jesus est, qui terrena contagia corruptele immaculati partus novitate non senserit, & caelesti maiestate depulerit*. Alter verò hom. 2. de naturali Domini: *A peccati veteris nexu per se non est immunis nec ipsa genitrix Redemptoris*. R. hos Patres, ut patet ex textuum consideratione, non aliud velle, quam solum Christum vi generationis suae, quae naturalis non fuit, immunem fuisse à macula peccati originalis, ceteros verò omnes, quia naturaliter generantur, & ab Adamo naturaliter descendunt, vel re ipsa maculam illam contrahere, vel si qui non contrahunt, ab illa non esse immunes vi generationis, sed ab illa praeservari per merum divinae gratiae beneficium.

Obj. 4. S. Augustinum, Sic autem loquitur, 1. lib. de perfect. just. sub fin. *Quisquis fuisse vel esse in hac vita aliquem hominem, vel aliquos homines putat, excepto uno mediatore Dei & hominum, quibus necessaria non fuerit remissio peccatorum, contrarius est divinae Scripturae*. 2. lib. 5. contra Julianum c. 15. *Si sine dubio caro Christi non est caro peccati, sed similis carni peccati; quid restat ut intelligamus, nisi ea excepta, omnem reliquam humanam carnem esse peccati*. R. nos non negare, sed è contra asserere remissionem peccati necessariam fuisse B. Virgini, quia peccaverat in Adamo, sicut & ceteri omnes, qui naturaliter generantur: unde hujus peccati macula, sicut & ceteri qui generantur naturaliter, fuisset infecta à primo instanti animationis, nisi misericordia divina eam praevenerit, & primo illo instanti peccatum ei liberaliter condonasset intuitu meritorum Christi redemptoris.

R. ad 2. etiam carnem B. Virginis fuisse carnem peccati, non quia aliquando polluta fuit macula peccati originalis, sed quia cum parentum libidine fuit concepta, & ita macula peccati originalis fuisset pol-

luta, secluso gratiae praeservantis beneficio, illamque maculam in prolem traduxisset, si B. Virgo via naturali generasset.

Obj. 5. S. Fulgentium, ita loquentem in lib. de fide ad Petrum c. 26. *Firmissime tene, & nullatenus dubites omnem hominem, qui per concubitus viri & mulieris concipitur, cum peccato originali nasci*. Resp. hunc textum necessario intelligendum esse cum exceptione B. Virginis, imò & cum exceptione aliorum aliorum, ut Hieremias & Joannis Baptista: nam B. Virgo, Hieremias & Joannes Baptista sanctificati fuerunt in utero matris, quod de fide est, saltem pro B. Virgine & Joanne Baptista. Sensus igitur loci est, quod omnes homines, per naturalem generationem descendentes ab Adamo, vi suae conceptionis contrahant peccatum originale, & cum illo nascantur, secluso gratiae divinae beneficio, quo à peccato illo praeserventur. Quod beneficium nemini attribuentum est sine sufficienti fundamento.

Obj. 6. S. Bernardum in Epist. 174. ad Canonicos Lugdunenses, quos graviter reprehendit, quod festum Conceptionis B. Virginis in sua Ecclesia instituerint. *Miramur satis, inquit, quod visum fuerit hoc tempore quibusdam vestrum voluisse mutare colorem optimi, novam inducendo celebritatem, quam ritus Ecclesiae nescit, non probat ratio, non commendat antiqua traditio*. Deinde post medium epistolae sententiam de B. Virgine sine originali peccato concepta sic impugnat: *Unde ergo conceptionis sanctitas? An dicitur sanctificatione praeventa, quatenus jam sancta conciperetur: ac per hoc sanctus fuerit, & conceptus, quemadmodum sanctificata jam in utero dicitur, ut sanctus consequeretur & ortus? Sed non valuit ante sancta esse, quam esse: siquidem non erat antequam conciperetur. An forte inter amplexus maritales sanctitas se ipsi conceptioni immiscuit, ut simul & sanctificata fuerit & concepta? Nec hoc quidem admittit ratio. Quomodo namque aut sanctitas absque Spiritu sanctificante, aut sancto Spiritui societas cum peccato fuit, aut certe peccatum quomodo non fuit, ubi libido non defuit? ... Si igitur ante conceptum sui sanctificari minime potuit, quoniam non erat, sed nec in ipso quidem conceptu, propter peccatum quod inerat, restat ut post conceptum in utero jam existens, sanctificationem accepisse credatur, quae, excluso peccato, sanctam fecerit nativitatem, non tamen & conceptionem*.

R. 1. Bernardus non simpliciter reprehendit Canonicos Lugdunenses, quod festum Conceptionis B. Virginis instituerint, sed quod instituerint, inconsulta prius Ecclesia Romana: *Nam si sic videbatur, inquit, consulenda erat prius Apostolicae Sedis auctoritas, & non ita precipitanter atque inconsulte paucorum sequenda simplicitas imperitorum*. Quid ergo nunc faceret Bernardus, si viveret, cum videret ipsammet Ecclesiam Romanam publicè & solemniter colere Conceptionem B. Virginis, hunc cultum ut pium, devotum & laudabilem commendare, ad illum exhibendum diem festum instituisse, speciale ac proprium officium ordinasse, fideles indulgentiis invitare, imò & sub mortali obligare? Certè quid nunc facturus esset, ipsemet apertè declarat in clausula epistolae suae, ubi sic loquitur: *Romane praesertim Ecclesia auctoritati atque examini totum hoc, sicut & cetera, quae ejusmodi sunt, universa reservo; ipsius, si quid aliter sapio, paratus iudicio emendare*. Nobiscum ergo, vel potius cum Ecclesia universa festum Conceptionis B. Virginis devotè celebraret; & quia festum Conceptionis B. Virginis celebrari non potest, si B. Virgo non fuit in sua conceptione sancta; nam, ut ipse ait in ead. epist. *Quo pacto conceptus ut festus habeatur, qui minime sanctus est? Conceptionem B. Virginis ut sanctam nobiscum teneret & defenderet*.

2. Bernardus in suo contra immacularam B. Virginis Conceptionem discursu, nomine conceptionis manifestè intelligit primam organizationem corporis. Unde ejus argumentationis hic sensus est. Si B. Virgo fuit sancta in sua conceptione, vel quia sanctificata fuit ante primum instans organizationis, vel quia

san-

sanctificata fuit in primo instanti organizationis. Non primum: nam B. Virgo non potuit sanctificari, antequam esset; at nondum erat ante primum instans organizationis. Non etiam secundum: nam primum instans organizationis fuit illud idem instans, quo parentes B. Virginis generantur. Non potuit autem B. Virgo sanctificari eo instanti, quo parentes ejus generantur, quia cum libidine generantur. Superest igitur ut B. Virgo post primum illud instans organizationis, cum jam in utero materno existeret, sanctificationem acceperit, quæ sanctam, excluso peccato, fecerit nativitatem ejus.

Ad hoc S. Doctoris argumentum, quod minimè urget, R. B. Virginem non potuisse quidem sanctificari ante primum instans organizationis corporis, quia ipsa nondum erat. Item non potuisse sanctificari in primo instanti organizationis corporis sui, quia tunc necdum erat: unde tunc nec sanctitatem, nec peccatum habere poterat. Sed dico sanctificari potuisse in instanti creationis & infusionis animæ in corpus organizatum, quod instans fuit primum existentia B. Virginis; tunc enim cæpit esse B. Virgo, cum cæpit esse homo; & cæpit esse homo, cum cæpit esse compositum ex corpore & anima; & cæpit esse compositum ex corpore & anima, cum anima corpori organizato infusa est, & cum eo conjuncta; proindeque dico B. Virginem sanctificari potuisse in primo instanti existentia suæ, & ita potuisse nunquam habere maculam peccati originalis.

Non itaque valet hoc argumentum: B. Virgo non potuit sanctificari ante primum instans, neque in ipso primo instanti organizationis corporis ejus. Ergo aliquando habuit peccatum originale. Nam ad hoc, ut nunquam haberet peccatum originale, necesse non fuit, ut aut ante primum instans, aut in primo instanti organizationis corporis sui sanctificaretur; sed satis fuit, si sanctificari posset & sanctificaretur in instanti creationis & infusionis animæ in corpus organizatum; quia si tunc fuit sanctificata, sanctificata fuit quando cæpit existere; & si sanctificata fuit quando cæpit existere, nunquam habuit peccatum originale; aut certe habuit antequam inciperet existere. Quod est absurdum.

Neque majoris momenti est argumentum istud: B. Virgo nec ante primum instans, nec in ipso primo instanti organizationis corporis sanctificari potuit. Ergo conceptio B. Virginis polluta fuit macula peccati originalis. Hæc enim conf. non valet, etiamsi nomine Conceptionis intelligas primam corporis organizationem. Ratio est, quia sicut nec fuit nec potuit esse sanctitas in primo instanti, aut etiam in toto decursu organizationis ante animationem, ita nec fuit aut potuit esse peccatum originale; quia sicut nec fuit nec potuit esse subiectum sanctitatis, ita nec fuit nec potuit esse subiectum peccati originalis. Nam subiectum peccati originalis est filius vel filia Adami. At nec in primo instanti, nec in toto decursu organizationis corpusculi B. Virginis ante animationem, fuit filia Adami, sed solum fuit materia, ex qua & anima, creanda & infundenda, componenda erat filia Adami; & tunc tantum cæpit esse filia Adami, quando in corpusculum sufficienter organizatum infusa est anima rationalis, & cum eo conjuncta; proindeque tunc tantum cæpit esse subiectum capax peccati originalis, sicut & tunc tantum cæpit esse subiectum capax sanctitatis.

Dices. Organizatio corpusculi B. Virginis cæpit per actum generandi parentum ejus, qui actus non fuit absque libidine, seu ardore aliquo concupiscentiæ. Ergo in prima organizatione corpusculi B. Virginis fuit peccatum originale. Nam ut ait S. Doctor, peccatum quomodo non fuit, ubi libido non defuit? R. neg. conf. propter rationem modò datam, quæ convincens est. Ad verba S. Doctoris R. ibi fuisse peccatum, ubi libido non defuit, si nomine peccati indecentiam intelligas; ardor enim concupiscentiæ non est absque indecentia. Item si nomen peccati sumas

improprie & metonymicè pro effectu peccati; nam ardor concupiscentiæ in generando est effectus peccati originalis. At nego ibi fuisse peccatum proprie sumptum pro macula peccati subiectum suum habitualiter inficientis, & reddentis illud odiosum Deo, & dignum pœna, quia tunc non fuit subiectum, quod sic infici posset, & reddi Deo odiosum, & pœna dignum.

Itaque ex eo quod non defuit libido in actu quo generantur parentes B. Virginis, non sequitur quod B. Virgo peccatum originale contraxerit in prima organizatione corpusculi sui, quia tunc nondum erat, & antequam esset, illud contrahere non poterat; sed sequitur tantum, quod illud erat necessariò contractura, ubi primum inciperet esse, hoc est, in instanti creationis & infusionis animæ in corpusculum organizatum, nisi ab eo per prævenientem Spiritus sancti gratiam præservaretur.

Dices. Saltem, ut concessum est, B. Virgo nec fuit nec potuit esse sancta in primo instanti organizationis. Ergo conceptio ejus non fuit sancta. R. dist. conf. Ergo conceptio ejus inchoata, seu potius inchoatio conceptionis ejus non fuit sancta, C. conseq. tunc enim nondum erat subiectum capax sanctitatis, sicut nec peccati, quia tunc nondum erat homo, sed tantum inchoatio hominis. Conceptio ejus completa & perfecta non fuit sancta, N. conseq. tunc enim fuit completa & perfecta conceptio B. Virginis, cum anima creata & infusa est in corpusculum organizatum; & B. Virgo fuit sancta eo instanti, quo anima creata & infusa est in corpusculum organizatum, quia anima B. Virginis uno & eodem instanti reali in corpusculum organizatum infusa est, & sanctificata. Ergo B. Virgo fuit sancta in ipso instanti conceptionis completæ & perfectæ. Ergo, quod idem est, conceptio completa & perfecta B. Virginis fuit sancta. Ecclesia autem celebrando festum Conceptionis B. Virginis, non intendit colere conceptionem ejus inchoatam, seu inchoationem conceptionis ejus; vel si vis, non intendit colere instans illud, quo per actum generandi parentum B. Virginis cæpit organizari materia corporis ejus; sed intendit colere conceptionem completam & perfectam B. Virginis, seu instans illud, quo B. Virgo per creationem animæ, & ejus cum materia organizata unionem ac conjunctionem, non prius cæpit existere, quam sancta esse.

Dices. Igitur inter amplexus maritales sanctitas se ipsi conceptioni immiscuit, ut B. Virgo simul & sanctificata fuerit, & concepta. R. neg. Nam creatio & infusio animæ non fit, nisi post sufficientem organizationem materiæ, & organizatio materiæ, cum fit modo naturali, ut in B. Virgine facta est, non fit in instanti, sed tantum aliquot dierum spatio perficitur; unde anima B. Virginis non fuit creata, & in corpusculum ejus infusa, nisi aliquot diebus post primam materiæ organizationem, & consequenter nisi aliquot diebus post actum, quo parentes B. Virginis generantur. Completa igitur & perfecta conceptio B. Virginis aliquot dierum spatio distans fuit à complexibus maritalibus, proindeque falsum est, quod necesse fuerit sanctitatem immisceri conceptioni B. Virginis inter amplexus maritales. Unde manifestè impietatis & calumniæ gravissimæ convincuntur heterodoxi, dum dicunt Ecclesiam celebrando festum Conceptionis B. Virginis, celebrare maritales amplexus parentum ejus.

His omnibus addo, S. Doctorem in ead. epist. gravissimum nobis pro pia sententia suggerere argumentum, & satis clarè ostendere, quis nunc foret ejus sensus, si nunc viveret. Ortum, inquit, Virginis dici nihilominus in Ecclesia, & ab Ecclesia indubitanter haberi festivum atque sanctum, firmissimè cum Ecclesia sentiens in utero eam accepisse, ut sancta prodiret. Et inferius: Fuit proculdubio & Mater Domini ante sancta, quam nata. Nec fallitur omnino sancta Ecclesia, sanctum reputans ipsum nativitatæ ejus diem, & omni anno cum exultatione universa terre votiva cele-

celebritate suscipiens, S. itaque Bernardus pativiratem B. Virginis ut festivam & sanctam indubitanter & firmissimè habebat, quia illam Ecclesia sanctam reputabat, & omni anno cum exultatione universæ terræ votiva celebritate suscipiebat, nec, cum ipsa sancta sit, illam sanctam reputando, & omni anno votiva celebritate suscipiendo, falli poterat. Atqui nunc pariter Ecclesia sanctam reputat conceptionem ejusdem B. Virginis, completam scilicet & perfectam, quod semper subintelligi oportet, eamque omni anno cum exultatione universæ terræ votiva celebritate suscipit, nec magis in hoc falli potest, quam in altero. Ergo possumus pariter conceptionem ejusdem B. Virginis indubitanter & firmissimè habere, & nobiscum habiturus esse, si nunc viveret, meritò supponi potest ipse Bernardus, ut festivam atque sanctam.

Nec dic magnam esse disparitatem inter nativitatem & conceptionem B. Virginis, quia Ecclesia, ut notat Bernardus, firmissimè sentit nativitatem B. Virginis sanctam fuisse, & omnes contrarium sentientes damnat. Nam contra est, quia verum quidem est, quod Ecclesia contrariam immaculatæ Conceptioni B. Virginis opinionem toleret, & eam privatim sequentes hæreseos vel peccati mortalis nota inquiri vetet, donec ipsa sententiam definitivam ferat. At nihilominus firmissimè tenet conceptionem B. Virginis sanctissimam fuisse, & circa sanctitatem ejus habet saltem evidentiam magnam moralem, qualem v.g. requirit ad Sanctorum canonizationem. Nam sine tali saltem evidentiâ festum Conceptionis B. Virginis non instituisset, non omni anno festum illud solemniter celebraret, nec ad illud devotè celebrandum fideles indulgentiis invitaret, & multò minus sub mortali adigeret. Supposita autem hujus festi institutione, & annua celebratione, potest fidelis quilibet circa sanctitatem conceptionis B. Virginis habere certitudinem non magnam moralem tantum, sed etiam tantam, quanta esse potest infra fidei certitudinem, propter Ecclesiæ scilicet sanctitatem, cui repugnat cultus falsus & superstitiosus, & ejus circa mores infallibilitatem.

Dices. Si ita esset, Ecclesia praxi sua multum præjudicaret opinioni neganti immaculatam fuisse conceptionem B. Virginis. Quod repugnat clausulæ, quam Paulus V. & Gregorius XV. decretis sui apposuerunt: *Per hoc tamen Sanctitas sua non intendit reprobare alteram opinionem, nec ei ullum prorsus præjudicium inferre, eam relinquens in eisdem statu & terminis, in quibus de præsentis reperitur, præter quam quoad supra disposita*. R. Ecclesiam festum instituendo, & celebrando quotannis, ad colendam B. Virginem ut sanctificatam in puncto conceptionis suæ completæ & perfectæ, seu in instanti creationis animæ, & ejus infusionem in corpusculum organizatum, non potuisse non inferre grave præjudicium opinioni contrarium tenenti. Per clausulam autem citatam non aliud significant Pontifices, quam nolle se præjudicare huic sententiæ, prohibendo ne publicè aut etiam privatim proponatur & defendatur, velleque eam retinere totam probabilitatem, quam, præcisâ illa prohibitione, habere potest in concursu praxis Ecclesiæ quotannis cum exultatione fidelium omnium, paucis admodum exceptis, celebrantibus publicè & solemniter festum B. Virginis, ut præservatæ à macula peccati originalis, & ad illud celebrandum omnes sub mortali obligantis. Qualis autem & quanta esse possit hæc probabilitas, videant hujus sententiæ defensores. Addo, dictam clausulam ab Alexandro VII. prætermittam fuisse, & quidem meritò. Nam Alexander VII. declarando & definiendo Ecclesiam, celebrando festum Conceptionis B. Virginis, colere B. Virginem ut præservatam à macula peccati originalis, & sanctificatam in puncto creationis animæ, & ejus conjunctionis cum corpore, præcipuum adversariis immaculatæ Conceptionis B. Virginis effugium eripuit, & eripiendo gravissimum eorum opinionum præjudicium intulit.

Obj. 7. S. Thomam 3. p. q. 27. ar. 2. in O. ubi

probat B. Virginem non fuisse sanctificatam, nisi post animationem, seu infusionem animæ rationalis in materiam organizatam, proindeque maculatam fuisse peccato originali saltem in puncto animationis, seu in primo instanti existentie suæ. Et hoc utitur ratiocinio, *Dicendum quod sanctificatio B. Virginis non potest intelligi ante ejus animationem, duplici ratione. Primo quidem, quia sanctificatio, de qua loquimur, non est nisi emundatio à peccato originali: sanctitas enim est perfecta munditia... culpa autem non potest emundari, nisi per gratiam, cujus subiectum est sola creatura rationalis: & ideo ante infusionem animæ rationalis B. Virgo sanctificata non fuit. Secundo, quia cum sola creatura rationalis sit susceptiva culpe, ante infusionem animæ rationalis proles concepta, non est culpa obnoxia. Et sic quocumque modo ante animationem B. Virgo sanctificata fuisset, nunquam incurrisset maculam originalis culpe: & ita non indignisset redemptionem & salutem, quæ est per Christum... Hoc autem inconveniens est, quod Christus non sit salvator omnium hominum, &c.*

R. S. Doctoris autoritatem hic non plus habere ponderis, quam ratiocinium quo utitur, & quod tamen, quantum ad ea in quibus nobis contrarium est, facilem habet solutionem. Itaque 1. illud, *sanctificatio, de qua loquimur, non est nisi emundatio à peccato originali*, falsum est: nam sanctificatio, de qua agitur, est infusio gratiæ condonativæ peccati in primo parente commissi. Quod si is, cui hoc peccatum condonatur per infusionem gratiæ, jam habebat maculam ejus, respectu illius sanctificatio est emundatio à peccato originali: quod si is, cui hoc peccatum condonatur per infusionem gratiæ, nondum habebat ejus maculam, sanctificatio respectu illius est præservatio à peccato originali. Sanctitas autem, quæ est terminus sanctificationis, de qua hic agitur, est quidem munditia, seu immunitas à macula peccati originalis. At verò ad hanc immunitatem sufficit actio præservativa; nec requiritur emundativa, nisi in iis, qui maculam illam contraxerunt, vel, si vis, in iis, qui à contrahenda macula illa præservati non fuerunt.

2. Illud, quod dicitur, *ante infusionem animæ rationalis B. Virginem sanctificatam non fuisse*, verum est. At quod nobis sufficit, sanctificari potuit in ipso puncto infusionis animæ rationalis, & consequenter sanctificari potuit in primo instanti existentie suæ, & ita præservari potuit à macula peccati originalis. Cum enim, ut hic dicitur, *sola creatura rationalis sit susceptiva culpe, ante infusionem animæ rationalis proles concepta, non est culpa obnoxia*, proindeque B. Virgo nec habuit nec habere potuit maculam peccati originalis ante infusionem animæ rationalis. Unde si in ipso puncto infusionis animæ rationalis, hoc est, in ipso instanti, in quo cæpit esse capax maculæ peccati originalis, potuit sanctificari, & re ipsa sanctificata fuit, manifestum est illam nunquam habuisse maculam illam.

3. Ad id quod dicitur, quod si B. Virgo nunquam incurrisset maculam originalis culpe, non indignisset redemptionem & salutem, quæ est per Christum, R. falsum esse. Ad hoc enim ut B. Virgo indigeret redemptione & salute, quæ est per Christum, satis est, si non potuit non incurrere maculam peccati originalis, nisi ab ea ex meritis Christi redemptoris & salvatoris præservaretur; sive, quod idem est, nisi in primo instanti existentie suæ, ex meritis Christi redemptoris acciperet gratiam condonativam peccati ab ea in Adam commissi. Sed de hoc adhuc modò.

Dices cum S. Doctore in Resp. ad 4. *Beata Virgo peccatum originale contraxit, cum fuerit concepta secundum carnis concupiscentiam ex commixtione maris & femine: dicit enim Augustinus omnem, quæ de concubitu nascitur, carnem esse peccati*. Resp. Ex eo quod B. Virgo fuerit concepta secundum carnis concupiscentiam, sequi tantum, quod peccaverit in Adam, & ita quod habuerit debitum contrahendi peccatum originale, quod proinde non potuit non contrahere

trahere, nisi misericorditer ab eo ex meritis Christi præservaretur. Quo autem sensu caro B. Virginis fuerit caro peccati, jam explicatum est sine præjudicio immaculatae conceptionis ejus.

Obj. 8. Si B. Virgo non contraxit peccatum originale, non fuit redempta. *Conf.* repugnat fidei. Ergo, &c. Minor patet. Nam de fide est, quod Christus sit omnium hominum salvator & redemptor. *Prob. seq. maj.* Quia si B. Virgo non contraxit peccatum originale, nunquam fuit sub captivitate peccati. Sed qui nunquam fuit sub captivitate peccati, nunquam potuit redimi: redemptio enim supponit captivitatem: Nullus, inquit Zozimus Papa apud Augustinum epist. 157. nisi qui peccari servus est, liber efficitur; nec redemptus dici potest, nisi qui verè per peccatum fuerit ante captivus.

R. dist. seq. maj. Si B. Virgo non contraxit peccatum originale, non fuit redempta à captivitate, in quam incidit, C. seq. maj. Non fuit redempta à captivitate, in quam non poterat non incidere, nisi liberatoris ac redemptoris beneficium eam misericorditer praeveniret, N. seq. maj. & dist. min. Contra fidem est, quod B. Virgo non fuerit redempta à captivitate, in quam incidit, N. min. A captivitate, in quam non poterat non incidere, nisi ei succurreret praeveniens gratia liberatoris ac redemptoris, C. min. & neg. conf. Duplex igitur distinguendus est modus redemptionis. Primus est, quo quis liberatur à captivitate, in quam lapsus est: secundus verò, quo quis eximitur à captivitate, in quam necessarîo lapsus est, nisi ab ea præservetur. Hic autem redimendi modus tam proprius est, quam alter, imò perfectior est, & magis decebat eam, quæ futura erat Mater ipsius Redemptoris, cui tam possibile fuit hoc modo, quam altero redimere. Quare ergo negabimus B. Virginem hoc modo redemptam fuisse?

Ad verba Zozimi *R.* redemptum dici non posse, nisi qui verè per peccatum antea fuerit captivus, aut re ipsa, aut saltem debito: ita ut debuerit esse, & certissimè futurus fuerit captivus, nisi gratia liberatoris praeveniret. Talis autem qui captivus fuit debito, non tamen in re, quia subvenit ei gratia liberatoris, redemptus dici potest propriè, & tam propriè, quam qui liberatur à captivitate, in quam re ipsa incidit. Hanc doctrinam tradit S. Augustinus enarr. in Psal. 85. ad hæc verba: *Eruiisti animam meam de inferno inferiori. Nescio quis habens, inquit, causam molestam, mittendus erat in carcerem; venit alius, descendit eum, gratias agens, quid dicit? Eruiisti animam meam de carcere. Suspendendus erat debitor, solutum est pro eo, liberatus dicitur de suspendio. In his omnibus non erant, sed quia talibus meritis agebantur, ut nisi subventum esset, ibi essent, inde se rectè dicunt liberari, quò per liberatores suos non sunt permitti perducì. Rectè igitur, juxta S. Doctorem, dicitur quis inde liberari, quò per liberatorem non permittitur perducì; proindeque rectè & propriè dicitur quis liberari à captivitate, in qua non est, sed esset, nisi liberator impediret.*

Obj. 9. Si B. Virgo non contraxit peccatum originale, nunquam habuit debitum illud contrahendi. Absurdum conf. Ergo, &c. *Prob. min.* Quia si B. Virgo nunquam habuit debitum contrahendi peccatum originale, non indiguit redemptore, quod est absurdum. *R. dist. seq. maj.* Nunquam habuit in se debitum contrahendi peccatum originale, C. seq. maj. cum enim sanctificata fuerit in primo instanti existentie sue, in primo instanti existentie sue accepit veniam peccati in Adamo commissi, & consequenter remissionem debiti peccatum originale contrahendi, argue ita debitum illud in se nunquam habuit. Nunquam habuit in alio, nempe in Adamo debitum contrahendi peccatum originale, N. seq. maj. Cum enim peccaverit in Adamo, sicut & ceteri qui ab eo naturaliter erant descenduri, habuit in Adamo debitum contrahendi maculam origina-

lem, sicut & ceteri qui ab eo descenduri erant naturaliter: unde tanta necessitate maculam illam contraxisset, quanta ceteri contrahunt, nisi misericorditer ab ea præservata fuisset: hinc tam indiguit redemptore & salvatore, quam ceteri indigent; & sicut ceteri à macula originali quam contraxerunt, emundantur per gratiam redemptoris, quando sanctificantur; ita & ipsa per eandem redemptoris gratiam à macula originali, quam alioqui certissimè contraxisset, præservata fuit, quando sanctificata fuit in ipso puncto creationis animæ, & ejus infusionis in corpusculum.

Dices. B. Virgo præservari non potuit ab originali macula per merita Christi redemptoris. Ergo vel non fuit præservata, vel certè non fuit præservata per merita Christi redemptoris. *Neg. ant. Probabis.* Incarnatio non fuit decreta, nisi post absolutam prævisionem peccati originalis in re contrahendi ab omnibus Adami posteris, qui scilicet ab eo descenduri erant naturaliter. Ergo Deus prius absolute prævidit B. Virginem, sicut & ceteros, ut originali macula infectam pro aliqua differentia temporis, quam prædefiniret merita Christi redemptoris, & consequenter quam propter merita Christi redemptoris prædefinita, & absolute futura & prævisa, veller, aut etiam posset velle liberare B. Virginem, eamque sanctificare in tempore. Ergo, &c. *R. neg. ant. & dico Christum redemptorem fuisse decretum, & ejus merita prædefinita statim post absolutam prævisionem peccati ab Adamo, ut humani generis morali capite admittendi, proindeque Christi redemptoris & meritorum ejus absolutam futuritionem supposuisse tantum in præscientia debitum maculam originalem contrahendi in iis omnibus, qui ab Adamo descenduri erant per generationem naturalem. Unde Deus potuit velle propter merita Christi redemptoris prædefinita & absolute prævisa, non solum B. Virginem, sed etiam alios omnes, qui per generationem naturalem descenduri erant ab Adamo, à macula originali præservare.*

ARTICULUS VIII.

Utrum concupiscentia sit per se & ex natura sua peccatum originale.

Circa constitutum peccati originalis variae sunt heterodoxorum sententiae. Prima est Illyrici, docentis peccatum originale esse imaginem substantialem diaboli, in quam transformatur anima propter peccatum Adam. Hoc Illyrici delirium sua absurditate refellitur. Vide Bellarm. lib. 5. de statu peccati cap. 2. & 3. Secunda, quam aliqui Lutherani aliquando in scriptis suis defendunt, constituit peccatum originale in peccatis actualibus, hoc est, in pravis motibus cordis contra Deum; vel, ut loquitur Melancthon in locis communibus, in actuali quadam prava cupiditate. Sed hæc sententia est manifestè falsa. Nam parvuli etiam in utero materno habent peccatum originale, & tamen tunc nullum habent aut etiam habere possunt peccatum actuale; cum tunc careant usu rationis & libertatis: unde Apostolus Rom. cap. 9. de Jacob & Esau loquens, sic ait: *Cum nondum nati fuissent, aut aliquid boni egissent, aut mali, &c.* Tertia, quæ omnibus Lutheranis & Calvinistis communis est, docet peccatum originale esse corruptionem naturæ, hoc est, ignorantiam, difficultatem, propensionem ad malum, & alia similia, quæ nos vulnera naturæ appellamus. Tenent igitur Lutherani & Calvinistæ communiter, corruptionem naturæ, ac præsertim concupiscentiam, seu pronitatem ad bona sensibilia contra præscriptum rationis, qualis invenitur etiam in regeneratis & justificatis, per se & ex natura sua esse peccatum originale, sic tamen ut credentibus ad damnationem non imputetur. Sed contra hanc hæresim sit

RESPON-

RESPONSIO.

Concupiscentia non est per se & ex natura sua peccatum originale.

Prob. Illud non est peccatum originale per se & ex natura sua, quod potest existere, & tamen non esse peccatum. Atqui concupiscentia potest existere, & tamen non esse peccatum. Ergo, &c. Major evidens est ex terminis: nam quod est per se & ex natura sua tale, semper est tale; cum rerum natura sit immutabilis; & consequenter quod est per se & ex natura sua tale, existere non potest, quin sit tale. Neque hoc negabunt adversarii. *Prob. ergo min.* Concupiscentia remanet in regeneratis per baptismum, & tamen in illis non est amplius peccatum. Ergo concupiscentia potest existere, & non esse peccatum. Consequentia patet. Prima verò pars ant. constat omnium experientia. Sola igitur pars altera indiget probatione, &c.

Prob. 1. Ex Apostolo in sua ad Rom. epistola, ubi postquam c. 7. in persona sua ostendit manere concupiscentiam in iustis, qui cum inviti carne serviunt legi peccati, mente serviunt legi Dei, statim subicit cap. sequenti: *Nihil ergo nunc damnationis est in iis, qui sunt in Christo Jesu, qui non secundum carnem ambulant*, hoc est, nihil est damnatione dignum in iustificatis, qui desideria carnis non sequuntur, quamvis maneat in illis carnis concupiscentia, quæ identidem illos ad peccandum sollicitat; quia & concupiscentiam illam, & motus ejus inordinatos inviti patiuntur, illaque nequaquam reluctante, & ad malum propendente, mente serviunt legi Dei, nulla in re gravi eam transgrediendo. Ex his autem sic argumtor breviter. Si concupiscentia, quæ remanet in regeneratis per baptismum, esset adhuc in illis aliquid æternæ damnatione dignum: nam peccatum originale meretur æternam damnationem. Atqui in regeneratis per baptismum, cum sint in Christo Jesu, cum sint iustificati, nihil prorsus est quod sit æternæ damnatione dignum, ut patet ex verbis Apostoli. Ergo, &c.

Prob. 2. ex Conc. Trid. sess. 5. c. 5. ubi sic loquitur: *In renatis nihil odit Deus, quia nihil est damnationis iis, qui vere conscripti sunt cum Christo per baptismum in mortem: qui non secundum carnem ambulant, sed veterem hominem exuentes, & novum qui secundum Deum creatus est, induentes, innocentes, immaculati, puri, innoxii, ac Deo dilecti effecti sunt, heredes quidem Dei, coheredes autem Christi, ut nihil prorsus eos ab ingressu cæli remoretur. Manere autem in baptizatis concupiscentiam, vel somitem, hæc sancta Synodus fatetur & sentit: quæ cum ad agonem relicta sit, nocere non consentientibus, sed viriliter per Christi Jesu gratiam repugnantibus non valet. Quin immo, qui legitime certaverit, coronabitur. Hanc concupiscentiam, quam aliquando Apostolus peccatum appellat, sancta Synodus declarat Ecclesiam catholicam nunquam intellexisse peccatum appellari, quod verè & propriè in renatis peccatum sit, sed quia ex peccato est, & ad peccatum inclinatur. Si quis autem contrarium senserit, anathema sit.* Quibus verbis Novatorum doctrina differtur damnatur. Certè si concupiscentia in renatis non aliter dici potest peccatum, quam improprie, quatenus est effectus & causa peccati, nec est nec potest esse peccatum per se & ex natura sua.

Prob. 3. Ex S. Augustino, cujus pauca ex plurimis, quæ allegari possent, referemus loca. Sic itaque loquitur de concupiscentia, quæ in baptizatis & iustificatis remanet, lib. 1. contra duas epist. Pelag. c. 13. *Etiamsi vocatur peccatum, non utique quia peccatum est, sed quia peccato facta est, sic vocatur, sicut scriptura manus cujusque dicitur, quod manus eam fecerit.* Et lib. 6. contra Julianum, c. 16. sic eum alloquitur: *Tu autem, qui putas quod si malum esset concupiscentia, caret ea, qui baptizatur, multum erras. Omni enim peccato caret, non omni malo.* Et item, 6. de verbis Apostoli. *Restat ergo cum carne confictus (in renatis,) quia deleta est iniquitas, sed manet infir-*

mitas, juxta S. Doctorem, concupiscentia in renatis non aliter est peccatum, quam scriptura manus est; & sicut scriptura manus dicitur metaphorice, quia manus eam fecit; ita concupiscentia in renatis metaphorice peccatum dicitur, quia pena peccati est, & peccato facta est. Item concupiscentia malum est, non peccatum; infirmitas est, non iniquitas. Item renatus caret omni peccato. At quomodo caret omni peccato, si concupiscentia, quæ in eo remanet, adhuc peccatum est? Vide alios Patres apud Bellarm. lib. 5. de statu pecc. c. 8.

Prob. 4. ratione. Si concupiscentia esset per se & natura sua peccatum originale, cum in renatis remaneat concupiscentia, peccatum originale non deleteretur per baptismum. Consequens repugnat fidei: nam ut dicit Apostolus loco citato, nihil damnatione dignum est in iis, qui per baptismum regenerati sunt. Hinc illud Augustini lib. 1. contra duas epist. Pelag. cap. 3. *Diximus baptismum dare omnium indulgentiam peccatorum, & auferre crimina, non radere.* Et illud lib. de continentia cap. 7. *Languorem istum (nempe concupiscentiam) culpa meruit, natura non habuit: quam sanè culpam per lavacrum regenerationis Dei gratia fidelibus jam remisit.* Synodus denique Tridentina sess. 5. can. 5. sic pronunciat: *Si quis per Jesu Christi Domini nostri gratiam, quæ in baptismo confertur, reatum originalis peccati remitti negat, aut etiam asserit non tolli totum id, quod veram & propriam peccati rationem habet, sed illud dicit tantum radi, aut non imputari: anathema sit.* Ergo, &c.

Obj. 1. Tenemur odisse concupiscentiam. Item Deus fecit omnia præter peccatum. Sed non fecit concupiscentiam. Ergo, &c. Item si concupiscentia non esset peccatum, posset experi propter aliquem bonum finem. Atqui non potest. Ergo, &c. Item Christus non assumpsit concupiscentiam. Non nisi quia peccatum est. Ergo, &c. *R. ad 1.* Si tenemur odisse concupiscentiam, tenemur illam odisse, quia languor est animæ, & nos ad peccandum allicit.

R. ad 2. Deus non fecit concupiscentiam in uno sensu, quatenus non fuit author peccati, cujus est effectus: at est in alio, quatenus hominem propter peccatum spoliavit iustitia originali, qua caro spiritui subiecta erat, & in homine sic spoliato caro adversus spiritum rebellavit. *R. ad 3.* neg. seq. maj. Itaque concupiscentia propter nullum bonum finem experi potest, non quia peccatum est, sed quia ad peccandum inducit. *R. ad 4.* Christus non assumpsit concupiscentiam, 1. quia ad redemptionem nihil proderat, sed potius per se oberat. 2. Quia Christus debuit esse plenus gratia, cui plenitudini repugnabat concupiscentia.

Obj. 2. Concupiscentia difformis est legi. Ergo peccatum est. Neg. ant. Nam si concupiscentia difformis est legi, certè difformis est legi prohibenti. At nulla datur lex prohibens pravitatem illam ad malum, quacum nascimur. *Prob. tamen ant.* Concupiscentia difformis est huic legi, *Non concupisces.* *Resp. N.* Nam hæc lex non prohibet propensionem carnis ad rebellandum contra spiritum, sed tantum ne carni adversus spiritum rebellanti consentiamus.

Dices. Id quod per se trahit ad malum, prohibetur eadem lege, qua prohibetur ipsum malum. *R. dist.* Si id, quod per se trahit ad malum, sit in nostra potestate, ita ut possimus pro arbitrio illud assumere vel rejicere, C. Si non sit in nostra potestate, ita ut illo carere non possimus, quantumvis id velimus, N. At concupiscentia, seu prinitas ad malum, quacum nascimur, non est in nostra potestate; & velimus, nolumus, illa carere non possumus.

Obj. 3. S. Augustinus docet concupiscentiam in non regeneratis habere reatum, quo reum facit hominem, & debitorem æterni supplicii. Nam sic loquitur lib. 6. contra Julian. c. 17. *Nos...eam (concupiscentiam) malam dicimus, & manere tamen in baptizatis, quamvis reatus ejus, non quo ipsa erat reus, neque enim aliqua persona est; sed quo reum hominem origi-*

originaliter faciebat, fuerit remissus atque vacuatus. Et lib. 1. de nuptiis c. 32. *Hec itaque remissio peccatorum quandiu non sit in prole, sic ibi est lex ista peccati, ut etiam in peccatum imputetur, id est, ut etiam reatus eius cum illa sit, qui cum teneat aeterni supplicii debitorem.* Ergo ex S. Augustino concupiscentia ante baptismum peccatum est. Ergo est etiam post baptismum; cum eadem omnino maneat quoad substantiam post baptismum.

R. dist. ant. S. Augustinus docet concupiscentiam in non regeneratis habere reatum, &c. & qui ab ipsa oritur, & in ipsa fundatur: ita ut qui eam habet, reus sit, & aeterni supplicii debitor, praecise quia eam habet. N. ant. Et qui non ab ipsa oritur, neque in ipsa fundatur, sed quo ipsa facta est, & a quo separari potest: ita ut ipsa permanente, tolli possit. C. ant. & dist. 1. conf. Ergo ex S. Augustino, concupiscentia ante baptismum peccatum est per reatum, qui ab ipsa oritur, & in ipsa fundatur. N. 1. conf. Per reatum, qui ab ipsa non oritur, nec in ipsa fundatur, sed quo facta est, a quo separari, & sine quo existere potest, atque existit post baptismum. C. 1. conf. & neg. 2.

Dices. S. Augustinus docet concupiscentiam ante baptismum imputari in peccatum. Ergo ex S. Augustino, ante baptismum revera peccatum est. R. dist. ant. S. Augustinus docet concupiscentiam ante baptismum imputari in peccatum per se & ratione sui praecise. N. ant. Imputari in peccatum ratione alterius, nempe reatus, quo facta est, & quocum ante baptismum conjuncta est. C. ant. & dist. conf. Ergo ex S. Augustino, concupiscentia ante baptismum revera peccatum est per se & ratione sui praecise. N. conf. Ratione alterius, nempe ratione reatus, quo facta est, & quocum conjuncta est ante baptismum. C. conf.

Dices. S. Augustinus docet remitti concupiscentiam per baptismum. Non nisi, quia peccatum est ante baptismum. Ergo, &c. *Prob. maj.* Nam v. g. sic loquitur S. Doctor lib. 1. de nuptiis c. 23. *Hec concupiscentia, quae solo Sacramento regenerationis expiatur, profecto, peccati vinculum trajicit in posteros, nisi ab illa & ipsi regeneratione solvantur.* R. dist. maj. S. Augustinus docet concupiscentiam remitti in baptismo per condonationem reatus, qui ex ipsa oritur, & in ipsa fundatur. N. maj. Per condonationem reatus, quo facta est, & sine quo esse potest. C. maj. Igitur juxta mentem S. Doctoris, concupiscentia remittitur in baptismo, quatenus per baptismum desinit esse imputabilis ad vituperium & poenam, & homo per baptismum desinit esse odibilis Deo propter illam. Per baptismum autem desinit esse imputabilis ad vituperium & poenam; item homo per baptismum desinit esse Deo odibilis propter illam, quatenus per baptismum tollitur reatus quo facta est, hoc est, quatenus per baptismum homini remittitur culpa, cujus est effectus & poena, & quae tandiu in homine, naturaliter ab Adamo descendente, moraliter perseverat, quandiu per baptismum non condonatur, id est, quandiu hominis jus, quod habet ad odiendum & puniendum ipsum poena aeterna, non relaxat Deus, cum justificando per sacramentum regenerationis. Sed ad pleniorē S. Augustini doctrinā intelligentiam.

Nota. Concupiscentia, juxta mentem S. Doctoris, non alio modo peccatum est in non renatis, quam v. g. cecitas peccatum est in eo qui sibi ipse effodit oculos. Cecitas autem in hoc casu non est peccatum per se & ratione sui; nam esse caecum praecise, non est aliquid homini imputabile ad vituperium & poenam, & Deo odibile; sed ratione alterius tantum, nempe voluntariae effossionis oculorum: homo enim verē dignus est vituperio, poena, & odio Dei, quod sua gravi culpa caecus sit.

Item cecitas hominem reum facit, non per reatum qui ex ipsa oritur, & in ipsa fundatur; nam cecitas per se & ratione sui praecise, est solum defectus, seu carentia perfectionis, homini naturaliter debita; sed per reatum, quo facta est, nempe per effossionis ocu-

lorum reatum, moraliter in homine permanentem in ordine ad certos effectus morales, quandiu effossio illa non condonatur a Deo.

Item cecitas peccatum est, & reum hominem facit per reatum a se distinctum, & separabilem, quippe qui tolli potest, ipsa permanente, & qui re ipsa tollitur per condonationem voluntariae effossionis oculorum, cujus est effectus formalis, & cujus proinde sublata per condonationem morali perseverantia, ipsum cessare necesse est.

Item cecitas defectus simul & peccatum est, quandiu non condonatur voluntaria oculorum effossio, qua procurata est; seu, quod idem est, quandiu non tollitur reatus quo facta est, & quo moraliter informatur atque constituitur in ratione peccati. Ratio est, quia tandiu homini cecitas ad vituperium, poenam & odium jure imputatur a Deo, quandiu moraliter permanet culpabilis actio, cujus est effectus, & tandiu haec actio permanet moraliter, quandiu non condonatur.

Item cecitas, sublato, quo facta est, reatu per condonationem culpabilis effossionis oculorum, non aliam amplius habet rationem, quam defectus & carentiae perfectionis naturalis; quamvis, ut sic loquar, permaneat eadem omnino quoad substantiam. Ratio est, quia per condonationem illam sublata est ejus imputabilitas ad vituperium, poenam & odium.

Denique cecitas, & culpabilis actio, cujus est effectus, moraliter perseverat quandiu non condonatur, faciunt unum quoddam totum, quo homo habitualiter maculatur, & vituperio, poena & odio dignus efficitur, quod proinde totum recte dicitur & est peccatum habituale, cujus pars materialis est cecitas; pars verò formalis actio culpabilis, qua procurata est cecitas, cujus proinde actionis culpabilis morali permanentia per condonationem cessante, desinit simpliciter illud totum, quod antea in peccatum imputabatur; non potest tolli moralis permanentia actionis, qua procurata est cecitas, quin simul indivisibiliter tollatur moralis permanentia ipsiusmet cecitatis, qua imputabilis est; nec potest condonari culpabilis causa cecitatis, quin simul & indivisibiliter ipsa cecitas, quā imputabilis est, condonetur; cum tota ejus imputabilitas sit ejus causa culpabilis non condonata.

Similiter secundum mentem S. Doctoris, concupiscentia non est peccatum per se & ratione sui; quia habituale ad malum pronitatem habere praecise, & sublata omni culpa, cujus haec pronitas sit effectus, non est aliquid homini imputabile ad vituperium, poenam & odium Dei; sed ratione alterius, nempe peccati, a nobis Adami voluntate commissi; & idcirco nobis ab instanti animationis proprii & intrinseci moraliter: unusquisque enim nostrum dignus est vituperio, poena & odio Dei, quod sua gravi culpa, quandiu scilicet haec culpa per baptismum, aut alia via non tollitur, habitualem habeat carnis deordinationem, & rebellionem adversus spiritum.

2. Concupiscentia reum facit hominem, non per reatum qui ex ipsa oritur, & in ipsa fundatur, quasi habere concupiscentiam praecise, sit reum esse; nam concupiscentia per se & ratione sui praecise, est tantum malum quoddam, languor & infirmitas; sed per reatum quo facta est, hoc est, per reatum peccati, a nobis Adami voluntate commissi, in nobis ab instanti animationis moraliter permanentem in ordine ad certos effectus morales, id est, in ordine ad imputabilitatem ad vituperium, poenam & odium Dei, donec ab illo liberemur, & renascamur per sacramentum regenerationis.

3. Et ita concupiscentia peccatum est, & reum facit hominem per reatum a se distinctum & separabilem, quippe qui tolli potest, ipsa permanente, & qui re ipsa tollitur per baptismum, in quo nobis condonatur peccatum, a nobis Adami voluntate commissum, cujus peccati formalis effectus est, & cujus proinde per baptismum sublata morali permanentia, ipsum desinere necesse est.

4. Con-

4. Concupiscentia malum, languor, infirmitas simul & peccatum est, quando non condonatur nobis peccatum, quod Adami voluntate commissum, & quo procurata est; seu, quod idem est, quando non tollitur reatus ille, quo facta est, & quo moraliter informatur atque constituitur in ratione peccati. Quia concupiscentia ad vituperium, pœnam æternam & odium tandiu nobis iure imputatur à Deo, quando in nobis moraliter permanet actio graviter culpabilis, cuius est effectus, & tandiu hæc actio in nobis permanet moraliter, quando nobis non condonatur.

5. Concupiscentia, sublato, quo facta est, reatu per condonationem peccati, à nobis Adami voluntate commissi, nosque, quando non condonatur, moraliter inficiens & maculans, non aliam amplius habet rationem, quam mali, languoris, infirmitatis & pœnæ, quamvis permaneat eadem omnino quoad substantiam, quia per condonationem illam sublata est ejus imputabilitas ad vituperium, pœnam æternam & odium Dei.

6. Concupiscentia, & peccatum à nobis Adami voluntate commissum, moraliter perseverans, quando non condonatur, faciunt unum quoddam totum, quo homo non regeneratus, maculatur, & vituperio, pœna æterna atque odio Dei dignus efficitur, quod totum dicitur & est peccatum originale, hoc est, peccatum habituale, hominem ab origine seu ab instanti animationis habitualiter maculans, cuius pars materialis est concupiscentia, quamvis non sola, ut infra videbitur; pars verò formalis peccatum, à nobis voluntate Adami commissum, quo concupiscentia facta est, & cuius per condonationem in baptismo factam, morali permanentia cessante, desinit simpliciter illud totum, quod ab origine in peccatum imputabatur: non enim potest tolli moralis permanentia peccati, quo facta est concupiscentia, quin simul & indivisibiliter tollatur moralis permanentia ipsius concupiscentiæ, quæ imputabilis est; nec potest condonari culpabilis causa concupiscentiæ, quin simul & indivisibiliter ipsa concupiscentia, quæ imputabilis est, condonetur; eum tota ejus imputabilitas sit effectus formalis causæ ejus non condonate: Deus igitur condonans ei qui baptizatur, causam concupiscentiæ, hoc ipso formaliter & immediate condonat ei totam concupiscentiæ remanentis imputabilitatem.

7. Denique, ut dicta contrahamus, sicut eo casu, quo homo sibi ipse effodit oculos, cæcitas ante condonationem illius voluntariæ effossionis peccatum est, quia homo vituperabilis est & odibilis Deo propter cæcitatem; & peccatum est non per se & ratione sui, sed ratione alterius, nempe voluntariæ effossionis, quia homo vituperabilis est & odibilis Deo non propter cæcitatem præcisè, sed propter cæcitatem voluntariè procuratam: non enim homo vituperabilis est & odibilis Deo, præcisè, quia cæcus est, sed quia ipse sibi per voluntariam oculorum effossionem cæcitatem procuravit: ita concupiscentia ante baptismum peccatum est, quia non renatus vituperabilis est & odibilis Deo propter concupiscentiam; & peccatum est non per se & ratione sui, sed ratione alterius, nempe peccati in Adamo commissi, quia non renatus vituperabilis est & odibilis Deo, non propter concupiscentiam præcisè, sed propter concupiscentiam voluntariè procuratam per Adami voluntatem; nam non renatus non est vituperabilis & Deo odibilis præcisè, quia concupiscentiali morbo laborat, sed quia morbum hunc concupiscentialem voluntariè contraxit per peccatum Adami voluntate commissum.

Item sicut eodem casu cæcitas post condonationem voluntariè effossionis oculorum, non est amplius peccatum, eò quod post hanc condonationem homo non potest amplius vituperari & odio haberi à Deo propter cæcitatem, quia Deus condonando voluntariam oculorum effossionem, condonavit homini cæcitatem voluntariè procuratam, seu quia Deus condonando voluntariam oculorum effossionem, cessit juri quod habebat ad vituperandum & odio habendum hominem propter cæcitatem voluntariè procuratam;

seu quia vituperabilitas & odibilitas hominis propter cæcitatem voluntariè contractam, erat effectus formalis voluntariæ effossionis oculorum, moraliter permanentis, donec condonaretur, cuius proinde morali permanentia per condonationem sublata, vituperabilitatem & odibilitatem hominis propter cæcitatem voluntariè contractam cessare necesse fuit: ita concupiscentia post baptismum non est amplius peccatum, eò quod post baptismum homo non potest amplius vituperari & odio haberi propter concupiscentiam, quia Deus per baptismum condonando peccatum Adami voluntate commissum, condonavit homini morbum concupiscentialem voluntariè contractum; quia Deus per baptismum condonando peccatum Adami voluntate commissum, cessit juri quod habebat ad vituperandum & odio habendum hominem propter concupiscentialem morbum voluntariè contractum, quia vituperabilitas & odibilitas hominis propter concupiscentialem morbum voluntariè contractum, erat effectus formalis peccati in Adamo commissi, & homini ab instanti animationis moraliter inexistens, donec condonaretur per baptismum, cuius proinde morali inexistencia per baptismum sublata, vituperabilitatem & odibilitatem hominis propter concupiscentialem morbum voluntariè contractum, cessare necesse fuit.

ARTICULUS IX.

Exponuntur variae Catholicorum sententiæ circa constitutionem peccati originalis.

Prima sententia est Magistri Sententiarum lib. 2. dist. 31. §. 2. & 3. & aliquorum aliorum, qui docent, 1. Esse in homine duas malas qualitates, unam scilicet in anima, & alteram in carne, quæ posterior prioris causa est, & sic anima ex contactu carnis poluitur. 2. Utramque hanc qualitatem morbidam dici posse concupiscentiam. 3. In priore, nempe in qualitate morbida animæ peccatum originale consistere. Volunt igitur peccatum originale nihil aliud esse, quam concupiscentiam, id est, morbidam in anima qualitatem, prava desideria perpetuò excitantem. Hæc autem sententia à sententiâ Lutheranorum differt in duobus. 1. enim Lutherani qualitatem superadditam non admittunt, sed potius explodunt. 2. Lutherani censent concupiscentiam etiam post baptismum esse peccatum propriè dictum, quod Catholicis minime concedunt.

Hæc autem Magistri sententia defendi non potest. Nam concupiscentia vitium est, quo propendimus ad bona sensibilia contra præscriptum rationis. Vitium autem illud perperam constituitur in una, vel multiplici qualitate morbida, corpori & animæ superaddita: nihil enim aliud est, quam appetitus materialis, qui hoc ipso pronus est ad concupiscendum, hoc est, ad erumpendum in motus inordinatos & rectæ rationi contrarios, quod non continetur amplius per originalis iustitiæ donum, quod, quantum ad subjectionem carnis ad spiritum, irreparabiliter amissum per peccatum à nobis in Adamo commissum. Unde fit, ut ipsa anima, propter naturalem & intimam quam habet cum appetitu materiali, affinitatem, prona sit ad desideria illicita circa bona sensibilia. V. plura apud Bellarm. lib. 4. de statu pecc. c. 15.

Secunda sententia est Catharini & Pighii, & tenent peccatum originale nihil aliud esse, quam peccatum illud Adami primum, quo præceptum de non comedendo fructu arboris scientiæ boni & mali transgressus est. Quod si rectè explicaretur, sustineri posset. Sed dicunt, 1. Peccatum originale esse unum & idem in omnibus hominibus. 2. Hoc peccatum fuisse in primo homine re ipsa, in reliquis verò esse tantum per imputationem. 3. Nihil esse in infantibus, illis intrinsecum, quod veram habeat rationem peccati. Hæc autem doctrina repugnat Tridentino sess. 5. can. 3. ubi dicitur: *Si quis hoc Adæ peccatum, quod origine unum est, & propagatione,*

non imitatione, transfusum omnibus, inest unicuique proprium &c. Itaque juxta Synodi doctrinam, confitendum est peccatum, ab Adamo, ut morali capite generis humani commissum, sic unicum fuisse in Adamo, ut per propagationem & transfusionem fiat multiplex saltem æquivalenter & secundum moralem æstimationem; ita ut singulis, qui ab Adamo per naturalem generationem descendunt, inest, velut aliquid illis saltem æquivalenter & secundum moralem æstimationem intrinsicum & proprium, proindeque singulos intrinsicè maculet, & peccatores constituat, perinde ac si à singulis propria voluntate commissum fuisset.

Tertia sententia eorum est, qui constituunt adequatè peccatum originale in privatione originalis justitiæ. Hanc sententiam ut suam exponit Bellarminus lib. 5. de statu pecc. c. 17. his verbis: *Si quis à nobis querat, quid propriè sit originale peccatum: respondimus cum distinctione ad hunc modum. Si peccatum pro actione cum lege pugnante accipitur; peccatum originale est prima Adams inobedientia, ab ipso Adamo commissum, non ut erat singularis persona, sed ut personam totius generis humani gerebat. Si verò peccatum accipitur pro eo, quod residet in homine post actionem, & unde idem homo non peccans sed peccator nominatur; peccatum originale est carentia doni justitiæ originalis, sive habitualis aversio, & obliquitas voluntatis, quæ & macula mentem Deo invisam reddens appellari potest.*

Sed contra est: quia, cum privatio justitiæ originalis non sit culpa, sed tantum effectus & pœna culpæ, non est nec potest esse per se & ratione sui peccatum propriè dictum, seu, quod idem est, non est nec potest esse per se & ratione sui aliquid homini imputabile ad vituperium, pœnam & odium, sed solum ratione alterius; nempe culpæ, cujus est effectus & pœna; moraliter homini inherens, donec condonetur, atque cum illa constituentis totum quoddam, ad vituperium, pœnam æternam & odium imputabile, quod proinde dicatur & sit peccatum habituale, quia habitualiter hominem maculat, eumque reddit vituperio, pœna æterna & odio Dei dignum. Ergo privatio justitiæ originalis non potest esse, nisi pars peccati originalis, & consequenter illud adequatè constituere non valet.

Quarta sententia est S. Thomæ hic q. 82. a. 3. in O. ubi S. Doctor aperte constituit peccatum originale in quodam toto, resulante ex concupiscentia, velut parte materiali, & privatione justitiæ originalis, velut parte formali. Privatio, inquit, justitiæ originalis, per quam voluntas subdebetur Deo, est formale in peccato originali: omnis autem alia inordinatio virum anime se habet in peccato originali, sicut quiddam materiale: inordinatio autem aliarum virium anime præcipue in hoc attenditur, quod inordinate convertuntur ad bonum commutabile: quæ quidem inordinatio communi nomine potest dici concupiscentia. Et ita peccatum originale materialiter quidem est concupiscentia, formaliter verò est defectus originalis justitiæ. Sed contra hanc sententiam valet, quod diximus contra præcedentem. Unde videtur nobis privationem justitiæ originalis non minus ad peccati originalis materiale pertinere, quam ipsam concupiscentiam.

Quinta sententia, quæ est multorum recentiorum, peccatum originale adequatè constituit in peccato illo, quod Adamus, ut personam generis humani gerens, admisit, quodque ita fuit unicum formaliter, ut fuerit multiplex æquivalenter, & totuplex secundum moralem æstimationem, quot ab Adamo descendenti erant per generationem naturalem: unde unicuique nostrum ab ipso puncto animationis secundum moralem æstimationem inest intrinsicum & proprium, proindeque unumquemque nostrum ab ipso puncto animationis constituit intrinsicè moraliter peccatorem, odibilem Deo, & æterna damnatione dignum, donec per baptismum condonetur. Quantum verò attinet ad privationem justitiæ originalis & concupiscentiam docet hæc sententia utramque habere tantum rationem pœnæ, non autem peccati, nisi improprie.

Simonius Theol. Tom. I.

Huic sententiæ non aliud habemus opponendum, quam quod ex parte adversetur S. Augustino, negando scilicet concupiscentiam pertinere ad constitutivum peccati originalis. Nam

Sexta sententia est S. Augustini constituentis peccatum originale in concupiscentia, ut nobis à primo instanti conceptionis ad vituperium, odium & supplicium æternum imputabili, non per se præcisè, sed per reatum ab ea distinctum & separabilem, qui proinde per baptismum tolli potest, ea manente, & quo per baptismum sublato, desinit esse nobis imputabilis, sicque desinit esse peccatum, propriè scilicet: adhuc enim potest improprie appellari peccatum, quod sit reatu primi hominis facta, & quod rebelando nos trahere nititur ad reatum, ut dicit S. Doctor lib. 2. contra Julianum circa medium epilogi. Sed ut S. Doctoris sententiam exponamus, & modo loquendi Scholarum accommodemus, sit

ARTICULUS X.

Ex quibus peccatum originale constituitur.

NOta 1. Juxta mentem S. Augustini, peccatum, & quidem propriè, duobus modis accipitur. 1. Pro eo, quod est per se & ratione sui imputabile ad vituperium & pœnam. 2. Pro eo, quod est imputabile ad vituperium & pœnam ratione alterius, cujus est effectus. Primo modo peccatum est omnis & sola transgressio libera legis, sive omnis & sola actio, vel quasi actio humana legi contraria, quandiu scilicet non condonatur. Secundo modo peccatum est v. g. privatio gratiæ sanctificantis in adulto, qui mortalem culpam admisit: nam hæc privatio non solum maculat illum, sed etiam illi ad vituperium, odium Dei & pœnam æternam imputabilis est propter gravem legis transgressionem, cujus est effectus; imputabilis, inquam, est, quandiu transgressio illa non condonatur. Tandiu enim ex natura rei anima odio Dei, vituperio & pœna digna est, quod sua culpa careat ornatu & pulchritudine sibi debita in statu elevationis in quo est.

Nota 2. Peccatum habituale intrinsicè complectitur illud totum, quod, actu peccati physice præterito, maculat hominem, ipsique imputabile est ad vituperium, odium & pœnam æternam. Quid enim est homo peccator, nisi homo propter actum peccati physice præteritum, & non condonatum, fœdatus, & dignus odio, vituperio & pœna æterna? Homo autem, qui peccavit, fœdus est, & dignus odio, &c. non solum per actum peccati physice præteritum, & moraliter in eo permanentem, donec condonetur; sed etiam per aliquid aliud, quod est effectus actus peccati, puta per privationem gratiæ sanctificantis, ut patet ex dictis not. 1. Peccatum igitur habituale intrinsicè complectitur non solum actum peccati moraliter in homine permanentem, donec condonetur; sed etiam aliquid aliud, puta privationem gratiæ sanctificantis. Igitur peccatum habituale intrinsicè complectitur non solum aliquid, quod per se & ratione sui imputabile est, sed etiam aliquid, quod imputabile est ratione alterius, cujus est effectus, & sic intrinsicè complectitur non solum aliquid, quod est peccatum propriè per se & ratione sui, sed etiam aliquid, quod etiam peccatum est propriè, sed ratione alterius, cujus est effectus. Igitur in peccato habituali aliquid se habet per modum partis formalis, nempe illud quod est per se & ratione sui peccatum, quia per se & ratione sui imputabile est; & aliquid, quod se habet per modum partis materialis, quod peccatum est ratione alterius, quia imputabile non est, nisi ratione alterius, cujus est effectus, & quocum, quandiu moraliter permanet, intrinsicè constituit totum illud, quod dicitur & est peccatum habituale; quia hominem, qui peccavit, maculat, & obnoxium facit odio Dei, vituperio & æterno supplicio.

Nota 3. Peccatum originale est quoddam peccatum habituale. Nam est peccatum propriè. Ergo vel est peccatum actuale, vel habituale. Non primum.

Gg in-

infantes enim, qui concipiuntur & nascuntur cum peccato originali, eoque tenentur obstricti donec baptizentur, incapaces sunt peccati actualis. Superest igitur ut peccatum originale sit quoddam habituale peccatum, hoc est, aliquid, quo ab originale habitualiter maculamur, & reddimur digni odio Dei, vituperio & poena aeterna. Hinc peccatum originale intrinsecè complectitur illud omne, quod hominem originaliter maculat, eique imputabile est ad odium, vituperium & supplicium aeternum, donec baptizetur. Hinc peccatum originale intrinsecè complectitur non solum aliquid, quod homini per se & ratione sui imputabile est; sed etiam aliquid, quod ei imputabile est ratione alterius, quod scilicet imputabile est per se & ratione sui. Hinc peccatum originale intrinsecè complectitur & aliquid, quod se habet per modum partis formalis, quia est per se & ratione sui peccatum; & aliquid, quod se habet tantum per modum partis materialis, quia peccatum est, non per se & ratione sui, sed tantum ratione alterius, à quo proinde completur in esse peccati originalis.

Nota 4. Peccatum actuale, quantumvis physicè prætereat, ex natura rei, donec condonetur, in ordine ad maculandum hominem, eumque dignum odio Dei, vituperatione & poena aeterna reddendum, perinde se habet secundum moralem aestimationem, ac si physicè existeret: unde dicitur in ordine ad effectus illos morales præstandos moraliter permanere in homine, donec condonetur. Hoc proculdubio docet S. Augustinus lib. 1. de nupt. c. 26. his verbis: *Hoc est non habere peccatum, reum non esse peccati. Nam si quisquam, verbis gratia, fecerit adulterium, etiamsi nunquam deinceps faciat, reus est adulterii, donec reatus ipsius indulgentia remittatur. Habet ergo peccatum, quamvis illud, quod admisit, jam non sit, quia cum tempore, quo factum est, præterit. Nam si à peccando desistere, hoc esset non habere peccatum, sufficeret ut hoc nos moneret Scriptura: Fili, peccasti, non adjicias iterum; non autem sufficit, sed addidit: Et de pristinis deprecare, ut tibi remittantur. Manent ergo, nisi remittantur; sed quomodo manent, si præterita sunt, nisi quia præterierunt actu, manent reatu? Quid autem aliud est, peccatum actuale actu præterire, & remanere reatu, quam peccatum actuale ita physicè præterire, ut, donec condonetur, in ordine ad reddendum hominem reum, proindeque illum maculandum, & odio Dei, vituperio & poena dignum efficiendum, perinde se habeat in aestimatione morali, ac si physicè maneret. Agnovit igitur S. Augustinus peccati actualis physicè prætereuntis moralem permanentiam in ordine ad dictos effectus præstandos, quandiu non condonatur, qualem nos defendimus.*

Nota 5. Peccatum actuale, ab Adamo, ut capite morali generis humani, commissum, omnium ejus posterorum, qui ab eo naturaliter descensuri erant, actuale peccatum fuit, non quidem formaliter; tunc enim non fuerunt, ut illud propria voluntate admitterent; sed, quod sufficit, æquivalenter & moraliter; quia voluntas Adam quoad hoc fuit æquivalenter & moraliter eorum voluntas. Hoc docet S. Augustinus pluribus locis. Unus esto pro omnibus. Unde nec illud liquide dici potest, inquit lib. 3. de pecc. mer. c. 7. quod peccatum Ada etiam non peccantibus nocuit, cum Scriptura dicat: In quo omnes peccaverunt. Nec sic dicuntur ista aliena peccata, tanquam omnino ad parvulos non pertineant: siquidem in Adam omnes tunc peccaverunt, quando in ejus natura illa insita, in qua eos gignere poterat, adhuc omnes ille unus fuerunt; sed dicuntur aliena, quia nondum ipsi agebant vitas proprias; sed quicquid erat in futura propagine, vitamini hominis continebat. Igitur in doctrina S. Augustini peccatum Adæ ita præterit actu, ut maneat reatu in posteris ejus naturaliter ab eo descenditibus, donec illis indulgentia remittatur per baptismum; id est, quandiu nobis per baptismum non condonatur, unicuique nostrum secundum moralem aestimationem à primo instanti existentiae nostrae inest intrinsecum &

proprium in ordine ad præstandos illos effectus, quos præstaret, si re ipsa in nobis hypsicè & actu existeret, proindeque ad maculandum unumquemque nostrum, eumque odio Dei, vituperio & aeterna damnatione dignum reddendum.

Nota 6. Concupiscentia est effectus & poena peccati, à nobis Adami voluntate commissi. Nam propter hoc peccatum privati sumus justitia originali, quam originalis justitiae privationem proximè & immediatè sequitur habitualis rebellio appetitus materialis contra rationem. In hac autem rebellionem consistit concupiscentia, quæ, ut superius dictum est, aliud non est, quam vitium illud appetitus materialis, quo habitualiter propendimus ad bona sensibilia contra rationis ordinem. Concupiscentia igitur nobis voluntaria fuit in peccato illo, quod Adami voluntate commissum, & de nobis verum est dicere, quod ob gravem aliquam nostram culpam careamus subjectione partis inferioris, & habituales rebellionem appetitus materialis contra rationem contraxerimus. His omnibus præsuppositis, sit

RESPONSIO I.

Peccatum originale est totum quoddam resultans ex peccato, à nobis Adami voluntate commissio, privatione originalis justitiae & concupiscentia.

Prob. Peccatum originale intrinsecè complectitur illud omne, quo à primo instanti existentiae nostrae intrinsecè maculamur, nobisque ad odium, vituperationem & supplicium aeternum imputabile est. Patet ex not. 2. & 3. Atqui tria illa à primo instanti existentiae nostrae maculant nos intrinsecè, nobisque imputabilia sunt, &c. Ergo, &c.

Prob. min. pro peccato, à nobis Adami voluntate commissio. Nam 1. ut patet ex not. 4. & 5. cum fuerit æquivalenter nostrum peccatum actuale, nobis à primo instanti existentiae nostrae moraliter inest unicuique intrinsecum & proprium. Ergo non potest non maculare nos intrinsecè. 2. Peccatum, etiam postquam actu præterit, tandiu imputabile est homini ad odium, vituperium & supplicium aeternum, quandiu non condonatur, ut docet S. Augustinus, & patet ex dictis not. 4. & 5. Atqui peccatum, à nobis Adami voluntate commissum, fuit peccatum mortale, ut fide constat. Ergo nobis à primo instanti existentiae nostrae, & deinceps, donec per baptismum condonetur, imputabile est ad odium, &c. V. not. 4. & 5.

Prob. min. pro privatione justitiae originalis. Et 1. quidem quod maculet nos intrinsecè, sic ostenditur. Privatio justitiae originalis est privatio subjectionis carnis ad mentem, & mentis ad Deum: utramque enim hanc subjectionem includit originalis justitia. Atqui utraque privatio est macula intrinseca: nam utraque est privatio pulcritudinis debitæ in statu elevationis, & utriusque homo subiectum est; cum idem sit forma & privationis formæ subiectum.

2. Privatio justitiae originalis nobis imputabilis est ad odium, vituperium & supplicium aeternum, donec scilicet peccatum, à nobis in Adamo commissum, nobis condonetur. Deus enim potest hominem non solum vituperare, sed etiam odisse, & consequenter aeterno supplicio velle addicere, quod aliqua sua gravi culpa gravissimam deformitatem, qualis est privatio originalis justitiae, contraxerit, quandiu ipse culpam illam non condonat liberaliter.

Prob. denique min. pro concupiscentia. Nam 1. habitualis rebellio carnis contra spiritum, in qua consistit concupiscentia, est gravis quaedam deformitas & turpitudine in carne, ac proinde gravis est macula. 2. Quod gravi nostra culpa gravem illam turpitudinem & deformitatem contraxerimus, graviter culpabiles sumus apud Deum, donec gravis hæc culpa nobis indulgentia remittatur. Ergo tandiu, quod idem est, gravis illa deformitas & turpitudine nobis à Deo imputari potest ad odium, &c.

RESPONSIO II.

In toto illo, quod constituit peccatum originale, peccatum à nobis in Adamo commissum, se habet per modum partis formalis; privatio verò iustitiæ originalis cum concupiscentia per modum partis materialis.

Prob. Quia in peccato originali illud se habet per modum partis formalis, quod est per se & ratione sui culpabile & imputabile: illud verò se habet per modum partis materialis tantum, quod non est culpabile & imputabile, nisi ratione alterius. Atqui peccatum, à nobis in Adamo commissum, per se & ratione sui culpabile est & imputabile, cum fuerit legis divinæ transgressio: privatio verò originalis iustitiæ & concupiscentia non sunt culpabiles & imputabiles, nisi ratione alterius; non enim sunt culpabiles & imputabiles, nisi quia sunt effectus liberæ transgressionis legis divinæ: neque infans nondum regeneratus, culpabilis est, & odio Dei ac damnationi obnoxius, quia præcisè caret iustitia originali, & habitualement habet rebellionem carnis adversus spiritum; sed quia caret iustitia originali, & habet habitualement carnis adversus spiritum rebellionem propter gravem divinæ legis transgressionem, non sua quidem, sed Adami voluntate factam. Ergo, &c.

Obj. 1. Peccatum originale est aliquid nobis adæquatè intrinsecum. Atqui peccatum in Adamo commissum, non est nobis intrinsecum. Ergo, &c. *R. dist. maj.* Peccatum originale est aliquid nobis adæquatè intrinsecum partim physicè, partim moraliter, *C. maj.* Physicè tantum, *N. maj.* Atqui peccatum in Adamo commissum, non est nobis intrinsecum physicè, *C. min.* nam non existit ampliùs physicè. Non est nobis intrinsecum moraliter, donec scilicet per baptismum condonetur, *N. min.* nam unicuique nostrum secundum morealem affirmationem inest à primo instanti existentie nostræ & deinceps, donec condonetur; proindeque, donec condonetur, potest nos intrinsecè constituere reos, odibiles Deo, & æterna pœna dignos.

Dices. Peccatum in Adamo commissum, commune est omnibus Adami posteris. Ergo non est unicuique proprium. *R. neg. conseq.* Nam hoc peccatum & commune est omnibus, & singulis proprium. Commune est omnibus, quia relatè ad præceptum de non comedendo fructu arboris scientiæ, voluntas Adami fuit æqualiter omnium voluntas: unde omnes æqualiter Adami voluntate præceptum illud transgressi sunt. Est etiam singulis proprium, quia unumquemque perinde maculat, & peccatorem constituit, ac si ab eo solo commissum fuisset: unde tot remissionibus indiget, quot sunt homines, ab Adamo naturaliter descendentes.

Obj. 2. Si peccatum originale, præter peccatum in Adamo commissum, includit privationem iustitiæ originalis, & concupiscentiam, per baptismum non tollitur totum id, quod veram & propriam peccati rationem habet. *Conf. repugnat Tridentino sess. 5. can. 5.* Ergo, &c. *R. neg. seq. maj.* Nam post baptismum in regenerato nihil superest ex peccato originali, quod veram & propriam peccati rationem habeat. Unde per baptismum totum illud, in quo peccatum originale consistit, tollitur, & desinit simpliciter. Ratio est, quia per baptismum tollitur tota culpabilitas & imputabilitas peccati originalis, qua sublata, repugnat manere peccatum originale, etiam ex parte.

Dices. Post baptismum remanet privatio iustitiæ originalis. Item remanet concupiscentia. Ergo ex parte remanet peccatum originale. *R. dist. ant.* Post baptismum remanet privatio iustitiæ originalis, sumptè secundum subjectionem mentis ad Deum, *N. ant.* nam hæc subiectio restituitur per infusionem gratiæ sanctificantis. Remanet privatio iustitiæ originalis, sumptè secundum subjectionem carnis ad mentem, *subdist.* Remanet in ratione peccati propriè, *N. iterum ant.* non enim remanet ampliùs in ratione culpabilis & imputabilis. Remanet in ratione pu-

Simonne Theol. Tom. 1.

ræ privationis doni supernaturalis & pulchritudinis homini debitæ in statu elevationis, vel, si vis, remanet in ratione puræ pœnæ, & effectus peccati condonati, *C. ant.*

Similiter, post baptismum remanet concupiscentia in ratione peccati propriè, *N. ant.* nam concupiscentia post baptismum non remanet ampliùs in ratione culpabilis & imputabilis. Remanet concupiscentia in ratione deformitatis, languoris & infirmitatis tantum, vel, si vis, in ratione puræ pœnæ, & effectus peccati condonati, *C. ant. & N. conseq.* Ante baptismum concupiscentia est deformitas, languor, infirmitas culpabilis, & nobis imputabilis ad vituperium, odium & pœnam: unde ante baptismum habet veram & propriam rationem peccati: post baptismum verò est tantum deformitas, languor, infirmitas; unde post baptismum non habet ampliùs veram & propriam peccati rationem; quanquam adhuc peccatum impropriè dici potest & dicitur, quia & peccato facta est, & ad peccandum inducit.

Dices. Secundum nos, post baptismum remanet pars materialis peccati originalis. Ergo post baptismum ex parte remanet peccatum originale. *R. neg. ant.* Aliud enim est, manere partem materialem peccati originalis, & aliud, manere id quod fuit pars materialis peccati originalis. Secundum nos autem, post baptismum manet id, quod fuit pars materialis peccati originalis, nempe concupiscentia, at non manet pars materialis peccati originalis; quia licet maneat concupiscentia, non manet tamen in ratione partis materialis peccati originalis: eatenus enim ante baptismum erat pars materialis peccati originalis, quatenus culpabilis erat, ac nobis imputabilis ratione peccati Adæ, in nobis moraliter existentis; & ab illo veluti informata atque determinata, cum illo constitueretur totum illud, per quod eramus habitualiter odibiles Deo, & æterna damnatione digni. Post baptismum igitur, per quem peccatum Adæ nobis remissum est, non est ampliùs pars materialis peccati originalis; cum non sit ampliùs nobis imputabilis ratione peccati Adæ, quod iam in ordine ad imputabilitatem, ad odium & pœnam æternam, perinde se habet, ac si nunquam fuisset, & idcirco neque cum illo totum illud, per quod eramus habitualiter odibiles Deo, & æterna damnatione digni, constituit, aut etiam constituere potest ampliùs.

Dices. Si peccatum originale præter peccatum Adæ includit concupiscentiam, peccatum originale non est æquale in omnibus, sed in aliis majus, & in aliis minus; cum concupiscentia in aliis major, & in aliis minor sit. Absurdum *conf.* Ergo, &c. *R. neg. seq. maj.* Itaque peccatum originale in ratione peccati æquale est in omnibus. Ratio est, quia tota culpabilitas & imputabilitas in peccato originali, est à peccato Adæ, in non renatis moraliter existente; neque privatio iustitiæ originalis & concupiscentia aliam habent culpabilitatem & imputabilitatem in non renatis, quam culpabilitatem & imputabilitatem peccati Adæ, inhærentis moraliter non renatis. Unde cum peccatum Adæ sit omnibus æqualiter imputabile, peccatum originale in ratione peccati æquale esse in omnibus necesse est; quamvis concupiscentia in aliis major, & in aliis minor sit; quia nimirum non uni magis, & alteri minus, sed omnibus æqualiter imputatur.

Dices. Gratis dicitur, ante baptismum non aliam concupiscentiam, & aliam peccati in Adamo commissi imputabilitatem esse. *R. neg.* Cum enim concupiscentia etiam ante baptismum non sit imputabilis per se & ratione sui, sed tantum ratione alterius, nempe peccati in Adamo commissi, quod per se & ratione sui imputabile est, una & eadem est ante baptismum concupiscentia & peccati in Adamo commissi imputabilitas. Hinc condonari non potest per baptismum peccatum in Adamo commissum, quia simul & indivisibiliter condonetur concupiscentia; & concupiscentiam condonari per baptismum, in re nihil aliud est, quam per baptismum condonari peccatum in Adamo commissum; quia tolli non potest imputabilitas peccati in Adamo commissi, quin

Ee 2 simul

simul & indivisibiliter tollatur imputabilitas concupiscentiae; & tolli imputabilitatem concupiscentiae, in re nihil aliud est, quam tolli imputabilitatem peccati in Adamo commissi.

Dices. Si concupiscentia non habet propriam imputabilitatem ante baptismum, ante baptismum non est peccatum propriè. R. dist. seq. Non est peccatum propriè per se & ratione sui, C. seq. Non est peccatum propriè ratione alterius, nempe ratione peccati in Adamo commissi, & in unoquoque nostrum moraliter manentis, donec per baptismum deleatur, N. seq. Vide not. 1.

ARTICULUS XI.

Virum parvuli, sine baptismo morientes, beatitudine aliqua fruenturi sint in altera vita.

Circa statum parvulorum, qui moriuntur sine baptismo, variae sunt sententiae. Prima promittit illis regnum caelorum, contra expressum Christi testimonium Joan. cap. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei.* Ita sensit olim quidam nomine Vincentius, ut refert S. Augustinus iib. 1. de anima & ejus orig. cap. 9. ubi de dicto Vincentio sic loquitur: *De illis parvulis, qui morte praeveniuntur, priusquam baptizentur in Christo, cum respondere voluisset, ausus est eis promittere non solum paradisum, verum etiam regnum caelorum.* Hanc sententiam tenet Zuinglius, ut probabilem de filiis infidelium, & ut certam de fidelium parvulis, quod secundum amplectuntur Calvinus, Bucerus, & alii sectarii.

Secunda excludit quidem parvulos sine baptismo mortuos, à regno caelorum, & vitam beatam sanctis promissa, sed eis tribuit vitam aeternam, & naturalem beatitudinem, absque ullo dolore vel molestia, procul à regno caelorum, & damnatorum carcere. Ita senserunt Pelagiani, ut testatur S. Augustinus lib. de haer. cap. 88. ubi de Pelagianis loquens, sic ait: *Nam etiam si non baptizentur (parvuli,) promittunt eis extra regnum quidem Dei, sed tamen aeternam & beatam quandam vitam suam.* Per hanc autem aeternam & beatam vitam, non intelligebant Pelagiani supernaturalem, quae in intuitiva Dei visione consistit, sed naturalem beatitudinem: non enim parvulis sine baptismo morientibus promittebant vitam aeternam simpliciter, sed solum quandam suam vitam aeternam. Hanc opinionem Augustinus Pelagianam haeresim appellat, lib. 1. de anima & ejus orig. c. 9.

Tertia sententia docet parvulos sine baptismo decedentes, aeterna morte plecti in inferis, sed ita puniri poena damni, quae in privatione visionis beatificae consistit, ut nullum sive internum sive externum dolorem patiantur. Ita docet S. Thomas q. 5. de malo a. 1. 2. & 3. & cum eo aliquot alii Scholastici in 2. sent. dist. 33.

Quarta sententia docet parvulos sine baptismo mortuos, non solum puniendos esse poena damni, sed etiam internum animi dolorem ex privatione beatitudinis aeternae percepturos; immunes tamen fore à poena sensus, quae in cruciatu ignis & vermis posita est. Ita magister Sent. lib. 2. sentent. dist. 33. & cum eo alii.

Quinta sententia parvulos raptos ante baptismum, docet in inferis propter peccatum originale utraque poena, damni scilicet & sensus, in aeternum cruciandos. Hanc sententiam S. Augustini & aliorum Patrum sententiam esse probat Gregorius Ariminensis in 2. sent. dist. 33. qu. 3. & cum eo alii scholastici Doctores, quos recenset Cardinalis Norisius in Iudiciis Augustinianis cap. 3. §. 5. In hac sententia re ipsa fuisse videntur Patres Latini post exortam Pelagianam haeresim, ut infra exponetur. Interea sit ad propositam quaestionem,

RESPONSIO.

Parvuli, qui moriuntur sine baptismo, post hanc vitam neque supernaturalem neque naturali beatitudine fruuntur.

Et 1. quidem quod non fruuntur beatitudine supernaturali, prob. ex verbis Christi Joan. cap. 3. *Nisi quis, inquit, renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei.* Unde sic argumentor. Nemo fruatur est beatitudine supernaturali, nisi in regno caelorum: caelum enim est beatorum sedes, ut est in confesso apud omnes tam heterodoxos, quam orthodoxos. Ergo qui in aeternum à regno caelorum excludendi sunt, in aeternum excludendi sunt à supernaturali beatitudine. Atqui parvuli sine baptismo mortui, à regno caelorum in aeternum excluduntur; nam nisi quis per baptismum Christi ante mortem regeneratus fuerit, non potest introire in regnum Dei, quod est regnum caelorum. Ergo parvuli sine baptismo mortui, in aeternum excluduntur à beatitudine supernaturali.

2. Quod parvuli, qui moriuntur sine baptismo, post hanc vitam non fruuntur beatitudine naturali, prob. Qui in aeternum damnandi sunt, nulla prorsus beatitudine fruenturi sunt. Sed parvuli sine baptismo morientes, in aeternum damnandi sunt. Ergo nulla prorsus fruenturi sunt beatitudine. Major patet. Cum enim aeterna damnatio sit maxima miseria, damnatum aliqua frui beatitudine repugnat. Prob. itaque min. 1. Ex Conc. Carthag. in epil. apud Augustinum 90. *Quicumque, inquit, negat parvulos per baptismum Christi à perditione liberari, & salutem percipere sempiternam, anathema sit.* At si parvuli non nisi per baptismum Christi liberantur à perditione, certe eos perire seu dampari in aeternum, necesse est, nisi ante mortem baptizentur. Ex S. Fulgentio lib. de fide ad Petrum cap. 27. *Nullatenus dubites... parvulos, qui... sine Sacramento sancti baptismatis... de hoc seculo transeunt, ignis aeterni sempiterno supplicio puniendos.* Et ex S. Anselmo lib. de conceptu virginali cap. 27. *Si... originale peccatum, inquit, est aliquod peccatum, necesse est omnem hominem in eo natum, illo non dimisso, damnari.* Ergo, &c.

Prob. 2. eadem min. hoc ratiocinio. Post hanc vitam non datur medium inter coelestem beatitudinem, & aeternam damnationem. Atqui parvuli sine baptismo morientes, in aeternum excluduntur à coelesti beatitudine. Ergo aeterna damnatione tenentur obstricti. Min. probata est ex verbis Christi. Prob. maj. ex Augustino. Nam sic loquitur lib. 1. de pecc. mer. cap. 28. *Nec est ullus ulli medius locus, ut possit esse nisi cum diabolo, qui non est cum Christo.* Et ferm. 14. de verbis Apostoli: *Nullus relictus est medius locus, ubi ponere queas infantes. De vivis & mortuis iudicabitur, alii erunt ad dexteram, alii ad sinistram, non novi aliud... Si ergo dextera erit & sinistra, & nullum medium locum in Evangelio novimus, ecce in dextera regnum caelorum est. Percipite, inquit, regnum. Qui ibi non est, in sinistra est. Quid erit in sinistra? Ite in ignem aeternum.* Et lib. 1. de anima & ejus orig. cap. 9. *Non baptizatis parvulis nemo promittat inter damnationem regnumque caelorum, quietis vel sollicitudinis cuiuslibet, atque ubilibet quasi medium locum: hoc enim eis haeresis Pelagiana promittit.*

Prob. 3. eadem min. Illi sunt in aeternum damnandi, qui in carcere inferni includuntur in aeternum. Atqui parvuli sine baptismo mortui, in aeternum includuntur in carcere inferni. Ergo, &c. Maj. patet; cum carcer inferni sit locus omnium & solum damnatorum. Prob. min. 1. Ex Script. Nam in Apoc. c. 20. dicitur: *Qui non inventus est in libro vitae scriptus, missus est in stagnum ignis.* Atqui parvuli sine baptismo mortui, non sunt in libro vitae scripti. Ergo, &c. 2. Ex Conc. Flor. sess. ult. ubi dicitur: *Illorum animas, qui in actuali mortali peccato, vel solo originali decedunt, mox in infernum descendere, poenis tamen disparibus puniendas.* 3. Ex Augustino locis laudatis, in quibus expresse asserit nullum fore locum medium caelos intrer & infer-

inferos, in quo parvuli non baptizati degere possint. Unde sic argumentor breviter. Parvuli non baptizati, vel erunt in cœlo, vel in inferno. Non primum, ut fides docet. Ergo, &c.

Sic argumentatur Author Hypognoſtici apud Auguſtinum lib. 5. poſt medium : *Ecce non baptizatus .. dividitur a regno cælorum , ubi fons videntium permanet Chriſtus. Da mihi præter hunc alterum locum ubi vita poſſit requies eſſe perennis. Primum enim locum fides Catholicorum divina autoritate regnum credidit eſſe cælorum , unde , ut dixi , non baptizatus excipitur. Secundum , gehennam , ubi omnis apoſtata , vel a Chriſti fide alienus æterna ſupplicia experietur . Tertium penitus ignoramus , imò nec eſſe in Scripturis ſanctis invenimus. Finge Pelagiane , locum ex officina dogmatis tui , ubi alieni a Chriſti gratia vitam requiei & gloria poſſidere parvuli poſſint. Igitur juxta hunc antiquiſſimum & laudatiſſimum Authorcni , præter regnum cælorum & gehennæ locum , non poſſet ſingi tertius locus , in quo poſt hanc vitam conſtitui poſſint parvuli non baptizati . Atqui a regno cælorum , ubi fons videntium permanet Chriſtus , in perpetuum excipiuntur . Non ergo alius ei ſuperſeſt locus , quàm locus gehennæ .*

Prob. 4. ead. min. Illi sunt in perpetuum damnandi, qui in perpetuum erunt sub captivitate & potestate dæmonis. Atqui parvuli sine baptismo mortui, erunt in perpetuum sub captivitate dæmonis. Ergo, &c. Major pariter: nam æterna illa captivitas non potest esse effectus nisi damnationis æternæ. *Prob. min.* Illi in perpetuum erunt sub captivitate dæmonis, qui nunc ab hac captivitate liberabuntur. Atqui parvuli sine baptismo mortui, nunquam liberabuntur ab hac captivitate. Ergo, &c. *Prob. min.* Nam 1. parvuli nascuntur sub potestate dæmonis propter peccatum originale. 2. Ab hac captivitate liberari non possunt, nisi per baptismum. Atqui parvuli sine baptismo mortui, nunquam liberari poterunt ab hac captivitate per baptismum. Ergo, &c. Minor pariter; quia post hanc vitam non est amplius baptismus locus.

Utrunque majoris partem docet S. Augustinus . Nam sic ait lib. i. de nuptiis c. 23. *Hoc ergo generi humano insitum vulnus à diabolo quidpiam per illud nascitur cogit esse sub diabolo.* Et lib. 2. c. 28. *Accusat Ecclesiam, toto orbe diffusam, in qua ubique omnes baptizandi infanzuli non ob aliud exsufflantur, nisi ut ab eis princeps mundi mittatur foras, à quo necesse est vasa ira possideantur, cum in Adam nascuntur, si in Christo non renascantur, & in ejus regnum per gratiam facta vasa misericordie transferantur.* Ex quibus verbis sic adhuc argumentor breviter. Parvuli sine baptismo mortui, nunquam liberabuntur à captivitate demonis, nisi tandem aliquando per gratiam Christi facti vasa misericordie, transferantur in ejus regnum. Atqui nunquam per gratiam Christi facti vasa misericordie, transferentur in ejus regnum: alioqui tandem aliquando fruerentur celesti beatitudine, quod est contra fidem. Ergo, &c.

Quares, utrū parvuli, qui sine baptismo moriuntur, passuri sint internum animi dolorem, propter privationem cœlestis beatitudinis.

R. affirmativè. Nam ita expressè sentit S. Augustinus : sic enim loquitur lib. 6. contra Julian. c. 10. de parvulis sine baptismo mortui, quos innocentes vocat, quia nullum propria voluntate peccatum commiserunt, vel quia ex doctrina Juliani argumentatur. *Si hoc eis non erit malum (quòd in æternum separentur à regno cælesti,) non ergo amabunt regnum Dei, tō innocentes imagines Dei ? Si autem amabunt, & tantum amabunt, quantum innocentes amare debent regnum ejus, à quo ad ipsius imaginem creantur, nihilne mali de hac separatione patientur ?* Itaque juxta S. Doctorem, parvuli sine baptismo mortui, 1. aliquam habebunt cælestis beatitudinis notitiam. 2. Se ad illa, nisi impederentur, fruendum à Deo creatos fuisse intelligerent. 3. Magno illius desiderio tenebuntur. Ergo non poterunt non pati internum ani-

Simonnet Theol. Tom. I.

mi dolorem, quòd ab illa ob culpam in primo pa-
rente commissam in aeternum exciderint. Nec ni-
gratis omnino dici potest Deum per specialem pro-
videntiam omnem ab eorum animis amotum esse
dolorem : cum enim in aeternum mansuri sint
in statu peccati mortalis, proindeque maculati, odi-
biles Deo & damnatione digni, nullum prorsus fun-
damentum esse potest, illis attribuendi specialem ali-
quam Dei providentiam.

Præterea, ut jam vidimus, S. Doctor lib. 1. de anima & ejus orig. c. 9. hæc habet: *Parvulis non baptizatis nemo promittat quietis aut felicitatis cuiuslibet, atqui ubilibet, inter damnationem regnumque colorum, quasi medium locum: hoc enim eis hæresis Pelagiana promissit.* Igitur juxta S. Doctorem, non potest nisi contra fidem parvulis fide baptismi morientibus, promitti quies æterna. Atqui magna pace & quiete in æternum fruerentur, si ne interitum quidem animi dolorem aliquem ex jactura cælestis beatitudinis haurirent. Ergo, &c.

ARTICULUS XII.

Utrum parvuli, qui sine baptismo moriuntur, non solum pœna damni, quæ in privatione visionis beatificæ consistit; sed etiam pœna sensus, quæ posita est in cruciatu ignis æterni, propter originale peccatum multandi sint.

R E S P O N S I O I.

Videntur Patres Latini magno consensu partem affirmativam tenuisse post exortam hæresim Pelagianam.

Prob. Nam i. S. Hieronymus in tertio contra Pelagianos dialogo extremo, sub nomine Critobuli hanc Pelagianorum contra Catholicos refert querimoniam. *Non possum ultra differre. Omnis vincitur patientia vestrorum iniquitate verborum. Oro te, quid infantuli peccaverem? Non peccare non possum, & possum perire. Genula labant, vagitus verba non explicant, balbutiens lingua non videtur, & aeterna miseria cruciatus miseris preparantur.* Ad hanc autem querelam respondens Hieronymus, non negat hanc esse suam & aliorum Catholicorum sententiam, quod parvulus non baptizatus maneat in altera vita aeternae miseriae cruciatus, seu aeternum ignis supplicium; quid enim aliud intellegere potuit per aeternae miseriae cruciatus? Sed totus est in probando, *omnes homines, aut antiqui propagatoris Adam, aut suo nomine in teneri peccato obnoxios.* Quod non videtur facere, nisi ut ostendat parvulus non baptizatus aeternae miseriae cruciatibus, seu aeterno ignis supplicio dignos esse.

2. S. Augustinus in serm. 14. de verbis Apostoli sic loquitur: *Venturus est Dominus & iudicaturus de vivis, & mortuis, sicut Evangelium loquitur, duas partes facturus est, dexteram & sinistram. Sinistris dicitur: Ite in ignem eternum, qui paratus est diabolo & angelis ejus. Dextris dicitur: Venite benedicti Patri mei, percipite regnum, quod vobis paratum est ab origine mundi. Hanc, regnum nominat, hanc, cum diabolo damnationem. Nullus relictus est medius locus, ubi ponere queas infantes. De vivis & mortuis iudicabitur, alii erunt ad dexteram, alii ad sinistram, non novi aliud... Si ergo dextera erit & sinistra, & nullum medium locum in Evangelio novimus, ecce in dextera regnum celorum est. Percipite, inquit, regnum. Qui ibi non est, in sinistram est. Quid erit in sinistram? Ite in ignem eternum. In dextera, ad regnum utique eternum; in sinistram, in ignem eternum. Qui non in dextera, proculdubio in sinistram. Ergo qui non in regno proculdubio in ignem eternum. Certe habere non potest vitam eternam, qui non baptizatur; non erit in dextera, id est, in regno non erit... Prius regnum nominavit, sed in dexteriori, ignem eternum in sinistris. Extrema autem sententia ut doceret quid sit regnum, & quid sit ignis eternus, tunc, inquit, adibunt isti in combustionem eternam, iusti autem in vitam eternam. Ecce exposuit tibi quid sit regnum, & quid ignis eternus, ut quando*

confiteris parvulum non futurum in regna, fatearis futurum in ignem eternum.

Ecce aperte docet S. Augustinus, 1. parvulos sine baptismo mortuos, cum reliquis hominibus resurrecturos. 2. Illos in extremo die fore in sinistra Iudicis cum aliis omnibus reprobis. 3. Illis, perinde ac omnibus aliis reprobis, Iudicem dicturum: Ire in ignem eternum. 4. Per ignem eternum intelligendum esse, non solum locum, sed etiam cruciatum ignis eterni. *Extrema autem sententia ut doceret* (Dominus) *quid sit regnum, & quid sit ignis eternus, tunc, inquit, abibunt isti in combustionem eternam, iusti autem in vitam eternam.* Christus igitur, interpretare S. Doctore, per ignem eternum intelligit combustionem eternam, sicut vitam eternam intelligit per regnum; hoc est, per ignem eternum intelligit actionem eternam ignis infernalis, sicut per regnum intelligit eternam fruitionem celestis beatitudinis.

Confirm. Quia ibidem S. Doctor inter regnum Dei & cruciatum ignis eterni nullum fore medium, probat ex eo quod Apostolus, ut terreat homines facinorosos, solum dicat, qui talia agunt, regnum Dei non esse possessuros, hoc modo loquendi aperte supponens, eos omnes igne eterno cruciatum iri, qui a regno celesti excluduntur. *Nec aliud, inquit, Paulus Apostolus, cum terret homines, non parvulos non baptizatos, sed sceleratos, facinorosos, contaminatos, perditos: non eos terret, quod erunt in igne sempiterno, quod sine dubio ibunt, si non corriguntur: sed tantum terret, quia in regno non erunt: ut cum viderint se perdere spem regni, non viderent esse consequens, nisi penam ignis eterni.* Nolite, inquit, errare; neque fornicatores, neque idolis servientes... regnum Dei possidebunt. *Non dixit, Illi & illi, tales & tales igni eterno torquebuntur: sed, Regnum Dei non possidebunt.* Subtrahit dextera, non remanebit nisi sinistra. Unde autem evadent ab igne sempiterno? *Non ad aliud, nisi quia erunt in regno.*

3. Author Hypognostici Augustino plane consentit loco jam superius citato, ubi inter celestem beatitudinem & ignis eterni gehennam nullum fore medium ait & inculcat. *Primum locum, inquit, fides Catholicorum divina autoritate regnum credit esse celorum, unde, ut dixi, non baptizatus excipitur: secundum gehennam, ubi omnis apostata, vel a Christi fide alienus, eterna supplicia experietur: tertium penitus ignoramus, imo nes esse in scripturis sanctis invenimus.* Finge, Pelagiane, locum ex officina perverſi dogmatis tui, ubi alieni a Christi gratia, vitam requies & glorie possidere parvuli possunt. Dextera est iusti sedentis iudicis, & sinistra, regnum est & gehenna, vita est & mors, iusti sunt & iniqui. In dextera igitur iusti sunt constituti, in sinistra operarii iniquitatis. In regno requies baptizatorum, in gehenna pena incredulorum. Vita ad latitiam glorie, mors ad pietum & stridorem dentium. Iusti in regno Patri cum Christo, iniqui in igne eterno, parati diabolo & angelis ejus. Sed hac dicens, non divisiones multorum locorum dedi, nisi duorum tantum, quoniam ad duo, regnum videlicet & gehennam, hac omnia referuntur, etiamsi plura dicantur.

4. S. Avitus Viennensis in carmine ad sororem Fulcinam sic ait de parvulo moriente sine baptismo:

*Quique genitricis cum cessat filius esse,
Perditionis erit: tristes tunc edita nolunt,*

Quae flammis tantum genuerunt, membra parentes. Ecce aperte dicit parvulos, non baptizatos, esse filios perditionis, & flammis urendos in inferno.

5. S. Fulgentius in lib. de fide ad Petrum c. 27. hac habet: *Firmissime tene, & nullatenus dubites, non solum homines, jam ratione utentes, verum etiam parvulos, qui sive in utero matrum vivere incipiunt, & ibi moriuntur, live jam de matribus nati, sine Sacramento sancti baptismatis, quod datur in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, de hoc seculo transeunt, ignis eterni sempiterno supplicio puniendos: quia etsi peccatum proprie actionis nullum ha-*

buerunt, originalis tamen peccati damnationem carnali conceptione & nativitate traxerunt.

6. Quindecim Episcopi Africani, in Sardinia exules, & quorum unus erat ipse Fulgentius, non minus aperte loquuntur in lib. de incarn. & grat. apud eund. Fulg. c. 30. *Alios (infantes) quomodo sine baptismo mortuos aeternis cruciatibus damnat (Deus), cum in eis nullam culpam male voluntatis inveniat? Nonne istos inimicos gratiae Dei, nec defensores humani, sed deceptores arbitrii, ad hoc sua perversitas cogit, ut Deam putent iniquum in obitu omnium parvulorum, ubi nulla interveniente vel bonitate vel malitia voluntatis, alios vident potiri regno, alios interminabili deputatos incendio? Immediatè antea dixerant: Si ergo ad salvandos homines, sicut isti volunt, non excitat neque mutat, sed expectat hominum voluntates, quomodo infantibus, qui baptizantur, & in eadem infantia moriuntur, donat eternam salutem, quorum bonam nec expectat nec invenit voluntatem? Item alios &c.* Igitur quod parvuli non baptizati eternum igne infernali cruciandi sint, sicut quod parvuli baptizati potiri sint aeterna beatitudine, tanquam certum assumunt ad impugnandam haeresim Pelagianam.

7. Gregorius Magnus lib. 9. mor. cap. 12. sic ait: *Nonnulli etenim prius à presenti luce subtrahuntur, quam ad proferenda bona malae merita activae vitae perveniant, quos quia à culpa originis sacramenta salutis non liberant, & hic ex proprio nihil egerunt, & illuc ad tormenta perveniunt... perpetua quippe tormenta percipiunt, qui nihil ex propria voluntate peccaverunt.* Quid autem per perpetua illa tormenta, quae parvuli non baptizati percipiuntur sunt, intelligere dicendus est S. Doctor, nisi cruciatum ignis eterni?

8. S. Isidorus Hispalensis lib. 1. differ. spir. num. 26. hac habet: *Illud tamen tenendum est, parvulorum animas nexu peccati originalis esse ascriptas, quae nisi percipiant baptismatis sacramentum, regni celestis participes esse non possunt, sed cum carne & commune habebunt peccatum, & pari iudicio damnabuntur in ignem eternum.* Quid autem est animam cum carne damnari in ignem eternum, nisi totum hominem damnari ad cruciatum ignis eterni?

9. S. Anselmus lib. de conceptu Virginis & peccato originali cap. 22. sic loquitur: *Sed cum nemo dubitet, quia par pena non sequatur imparia peccata, in hoc tamen similis est & personalis & originalis peccati damnatio, quia nullus admittitur ad regnum Dei, ad quod factus est homo, nisi per mortem Christi, sine qua non redditur, quod pro Ade peccato debetur, quamvis non omnes pariter in inferno torqueri mereantur. Nam post diem iudicii nullus erit angelus aut homo, nisi aut in regno Dei, aut in inferno.* Igitur juxta S. Anselmum, omnes omnino reprobi, tam parvuli quam adulti, erunt in inferno, ibique torquebuntur, quamvis non aequaliter, propter inaequalitatem demeritorum. Torquebuntur autem, quia igne comburentur. Quid enim aliud hac vox, torquere, hic significare potest?

10. S. Alredus Abbas in Anglia, qui floruit seculo XII. lib. 1. Speculi charitatis cap. 15. ubi agit de iusta parvulorum non baptizatorum punitione per ignem inferni, sic dicitur: *Quid enim? injustum estimas, ut lignum inutile & infructuosum ignis depascat? Cogita queso, totum humanum genus quasi lignum aridum, lignum infructuosum, lignum in ipsa radice vitiatum, utpote veneno antiqui serpentis inficiatum, iustissime additum flammis, igni destinatum, ad iudicium damnationi.*

Porro contra illud, quod de S. Augustini sententia diximus, obijciuntur 1. ea loca, in quibus ait S. Doctor mitissimam fore penam parvulorum non baptizatorum, eos in damnatione omnium levissima futuros. Nam sic loquitur in Enchir. c. 93. *Mitissima sane omnium pena erit eorum, qui praeter peccatum quod originale traxerunt, nullum insuper addiderunt, & in ceteris, qui addiderunt, tanto quisque tolerabiliorem ibi habebit*

dam-

damnationem, quanto hic minorem habuit iniquitatem. Lib. 1. de peccator. merit. cap. 16. *Potest proinde recte dici, parvulos sine baptismo de corpore exeuntes, in damnatione omnium mitissima futuros.* Et lib. 5. contra Julianum cap. 11. *Ego autem non dico parvulos, sine Christi baptismo morientes, tanta poena esse plendendos, ut eis non nasci potius expediret, cum hoc Dominus non de quibuslibet peccatoribus, sed de scelestissimis & impiissimis dixerit. Si enim quod de Sodomis ait, & utique non de solis intelligi voluit, alius alio tolerabilius in die iudicii punietur, quis dubitaverit parvulos non baptizatos, qui solum habent originale peccatum, nec ullis propriis aggravantur, in damnatione omnium levissima futuros?* Sed hæc habent facilem solutionem: cum enim S. Doctor dicit parvulos non baptizatos fore in damnatione omnium levissima & mitissima, manifestè loquitur de damnatione levissima & mitissima, non absolute, sed relatè ad damnationem aliorum reprobatorum, qui habuerunt peccata propria & personalia.

Hæc autem, quæ ultimo loco subicit, verba, *Quæ, qualis, & quanta erit, quamvis definire non possim, non tamen audeo dicere, quod eis, ut nulli essent, quam ut ibi essent, potius expediret, non difficilem habent sententiam, iuxta ea quæ hæcenus dicta sunt de mente S. Doctoris.* Nam perinde est, ac si S. Doctor diceret: *Quid, quomodo & quantum ab igne infernali passuri sint parvuli non baptizati, quamvis definire non possim, non tamen audeo dicere, quod eis, &c.* Quia hoc nimirum Dominus, non de peccatoribus quibuslibet dixit, sed de scelestissimis tantum & impiissimis, qualis scilicet fuit Judas, de quo ait Christus Matth. cap. 26. *Bonum erat ei, si natus non fuisset homo ille.* Ex eo autem, quod Augustinus dubium fuerit, quid, quomodo & quantum parvuli non baptizati passuri sint ab igne, concludi non potest, quod ei dubium quoque fuerit, utrum aliquid ab eo passuri sint, an non. Sic dubius erat, quid, quomodo & quantum patiantur ab igne demones, & tamen minimè dubius erat, utrum ab eo patiantur aliquid, an non, cum agebat eos ab igne miris, sed veris modis torqueri.

Obj. 2. S. Doctor lib. 3. de libero arbitrio cap. 23. ad hanc Manichæorum de parvulis sine baptismo morientibus objectionem: *Quid opus erat, ut nasceretur, qui antequam iniret ullum vite meritum, excessit e vita? aut qualis in futuro iudicio deputabitur, cui neque inter iustos locus est, quoniam nihil rectè fecit, neque inter malos, quoniam nihil peccavit?* Respondet sic: *Ad universitatis complexum, & totius creature vel per locos vel per tempora ordinatissimam connexionem, non posse superfluo creari qualemcumque hominem, ubi solum arboris nullum superfluo creatur, sed sanè superfluo queri de meritis ejus, qui nihil meruerit. Non enim metuendum est, ne vita esse potuerit media quadam inter rectè factum atque peccatum, & sententia iudicis media esse non possit inter premium atque supplicium.* Ecce S. Doctor pro parvulis non baptizatis admittit mediam quandam viam inter meritum & demeritum, & mediam quandam iudicis sententiam, ita ut nec premio donandi, nec supplicio afficiendi sint, sicque medium quiddam post diem iudicii sanctos inter & damnatos in perpetuum sint obrenturi.

Resp. Ex hoc loco S. Doctoris nihil planè effici posse contra ea, quæ sunt dicta de mente ejus circa poenam parvulorum non baptizatorum. Nam 1. hoc loco loquitur de supplicio in genere, non de hoc vel illo supplicio in specie; nec aliud vult, quam possibilem esse hypothesein, in qua parvuli, antequam mereri vel demereri possint, ex hac vita decedentes, nec premio donentur, nec supplicio afficiantur. Quid autem hoc ad rem præsentem?

2. Ex hoc loco ad summum conjici potest, quod

S. Doctor circa poenam parvulorum non baptizatorum dubius fuerit, cum laicus Romæ inchoavit, & in Africa presbyter perfecit libros de libero arbitrio ante exortum Pelagianæ hæresis. Certè non aliud ex hoc loco concluderunt Massilienses, ut refert Hilarius in sua ad Augustinum epistola: *Parvulorum, inquit, causam ad exemplum majorum non patiuntur afferri, quam & tuam sanctitatem dicunt eatenus attigisse, ut incertum esse volueris, ac potius de eorum pœnis malueris dubitari, quod in libro tertio de libero arbitrio ita positum meministi, ut hanc eis occasionem potuerit exhibere.*

3. Permissio, non concessio, quod S. Doctor circa parvulorum non baptizatorum poenam incertus fuerit, cum scripsit libros de libero arbitrio, inde malè concluderetur eum postea semper circa poenam illam fluctuasse: potuit enim postmodum proficere, & proficiendo, veritatem quam antea ignoraverat, investigare. Ita S. Doctor ipsemet respondet libr. de bono persever. cap. 12. *Si quando, inquit, libros de libero arbitrio laicus Romæ cepi, & in Africa presbyter explicavi, adhuc de damnatione infantium, non renascentium, & de nascentium liberatione dubitarem; nemo, ut opinor, est tam injustus atque invidus, qui me proficere prohiberet, atque in hac dubitatione remanendum mihi esse judicaret.*

4. Ex verbis laudatis nequidem potest inferri S. Doctorem, cum libros de libero arbitrio contra Manichæos scriberet, dubitasse de pœnis parvulorum non baptizatorum: sed simpliciter dicendus est, hanc de pœnis parvulorum questionem tunc tractare noluisse, quia hoc minimè necessarium erat ad refellendum errorem Manichæorum, duarum naturarum, boni scilicet & mali, permixtionem asserentium. Ita ipsemet S. Doctor: nam libr. de bono persever. cap. 12. post verba modò citata sic prosequitur: *Cum vero rectius possit intelligi, non me propterea de hac re dubitasse credi oportere, quia contra quos mea dirigebatur intentio, sic mihi visi sunt resellendi, ut si poena esset peccati originalis in parvulis, quod veritas habet; si poena non esset, quod nonnulli errantes opinantur; nullo modo tamen, quam Manichæorum error inducit, duarum naturarum, boni scilicet & mali, permixtio crederetur.*

5. Denique, quantum ab hac dubitatione circa parvulorum non baptizatorum poenam, sive genericè, sive etiam specificè sumptam, abhorruerit, declarat verbis hoc ultimo loco proximè subsequentiibus: nam sic immediatè prosequitur: *Abstine ut causam parvulorum sic relinquamus, ut esse nobis dicamus incertum, utrum in Christo regenerati, si moriantur parvuli, transcant in æternam salutem; non regenerati autem transcant in mortem secundam; quoniam quod scriptum est (Per unum hominem, &c.) aliter rectè intelligi non potest, nec a morte perpetua, quæ iustissime est retributa peccato, liberat quemquam pusillorum atque magnorum, nisi ille qui propter remittenda & originalia & propria nostra peccata mortuus est sine ullo suo originali proprio peccato.*

Per mortem autem secundam idem profectò intelligit, quod intelligitur Apocalypsi. cap. 20. ubi dicitur: *Et infernus & mors missi sunt in stagnum ignis, hæc est mors secunda. Et qui non inventus est in libro vite scriptus, missus est in stagnum ignis.* Similiter quod per mortem æternam intelligat supplicium ignis æterni, patet ex lib. 13. de Civ. c. 2. ubi ait: *Mors anima fit, cum eam deserit Deus, sicut corporis, cum id deserit anima. Ergo utriusque rei, idest, totius hominis mors est, cum anima a Deo deserta deserit corpus..... Huiusmodi autem totius hominis mortem illa sequitur, quam secundam mortem divinarum eloquiorum appellat auctoritas. Hanc Salvator significavit, ubi ait: Euntem timete, qui habet potestatem & corpus & animam perdere in gehennam. Mors autem, quæ mortem totius hominis sequitur, est mors æterna, quæ proinde est mors*

mors secunda, & gehenna, quo nomine ignis æterni supplicium in Scripturis significatur.

Obj. 3. In epist. 28. ad Hieronymum sic loquitur S. Augustinus: Cum ad penas ventum est parvulorum, magnis, mihi crede, coartor angustiis, nec quid respondeam prorsus invenio, Resp. Hunc locum difficultatem non habere: nam dicit tantum, quod in hypothese creationis animarum singularum pro singulis corporibus, explicare non valeat, quomodo iuste parvuli puniantur non solum pœna æterna post hanc vitam, si moriantur absque baptismo, sed etiam multis pœnis temporaneis in hac vita. Nam sic prosequitur: Non solum eas pœnas dico, quas habet post hanc vitam illa damnatio, quò necesse est trahantur, si de corpore exierint sine Christiane gratie sacramento; sed eas ipsas, quæ in hac vita delentibus nobis versantur ante oculos,

RESPONSIO II.

Opposita nihilominus sententia, quæ tenet parvulos non baptizatos, non puniri pœna sensus, post sæculum xii. brevi sic invaluit, ut eam omnes, aut ferè omnes Doctores scholastici amplexi sint.

Prob. Nam i. sæculo xii. sic loquebatur S. Thomas quæst. 5. de malo art. 2. in O. Dicendum quod, sicut communiter dicitur, peccato originali non debetur pœna sensus, sed solum pœna damni, scilicet carentia visionis divinæ. Præcipua autem ejus ratio est, quia pœna proportionatur culpæ: & ideo peccato actuali mortali, in quo invenitur aversio ab incommutabili bono, & conversio ad bonum commutabile, debetur & pœna damni ... respondens aversioni, & pœna sensus respondens conversioni. Sed in peccato originali non est conversio, sed sola aversio, vel aliquid aversioni respondens, scilicet destitutio anime à justitia originali: & ideo peccato originali non debetur pœna sensus, sed solum pœna damni.

In resp. ad i. sic solvit argumentum pro contraria sententia, ab Augustini & aliorum Patrum auctoritate petum: Dicendum quod nomen tormenti, supplicii, gehenne & cruciatu, vel si quid simile in dictis Sanctorum invenitur, est large accipiendum pro pœna, ut ponatur species pro genere. Ideo autem Sancti tali modo loquendi usi sunt, ut detestabilem redderent errorem Pelagianorum, qui assererant in parvulis nullum peccatum esse, nec eis aliquam pœnam deberi.

S. Thomas consentit S. Bonaventura in 2. dist. 33. art. 3. quæst. 1. in O. ubi, relata alia, quam paucorum esse dicit, sententia, sic prosequitur: Sed cum valde durum illud dicere videatur, quod Deus tam durè & tam asperè agat cum parvulis sic descendentibus, qui omnino non potuerunt vitare nec mortem culpæ, nec mortem naturæ: præsertim cum videamus Deum cum impiissimis & sceleratissimis peccatoribus in multis misericorditer agere: ideo est alia positio mitior, quæ magis concordat pietati fidei, & iudicio rationis, quod quia parvuli decedentes cum originali, carent justitia, & Spiritus sancti gratia, quæ est pignus hereditatis æternæ, privantur in æternum Dei visione; quia verò in carne fuit fœditas, ideo ponentur in loco vili, utpote infernali: sed quia non habuerunt in se actualem delectationem peccati nec in spiritu, nec in carne, ideo non sentient pœne ignis acerbiter. Hunc modum dicendi magis approbant Magistri communiter.

Porro utrique, & aliis ejusdem sententia Doctoribus præverat Magister Sent. sæculo xii. dist. citata litt. E. ubi sic loquitur: Non ergo pro peccatis parentum actualibus, nec etiam pro actualibus primi parentis, sed originali, quod à parentibus trahitur, parvuli damnabuntur: pro eo nullam aliam ignis materialis vel conscientie vermis pœnam sensuri, nisi quod Dei visione carebunt in perpetuum.

2. Sæculo xiv. Scotus in 2. dist. 33. quæst. unic. hæc habet: Hec videtur Magistrorum esse sententia,

quod damnati pro solo peccato originali nullam habebunt pœnam sensus exterioris, puta ignis, quia nullam delectationem inordinatam habuerunt, cui delectationi correspondeat acerbitas ignis affligentis, ut propria pœna. Auctoritati autem S. Augustini respondet cum S. Bonaventura, quem citat.

Habemus etiam pro sæculo illo testem locupletissimum Gregorium Ariminensem in 2. dist. 33. qu. 3. ubi sic procedit: Tertiò, quæro utrum decedentes cum solo originali peccato, puniantur aliqua pœna sensus Resp. Opinio Magistri Sententiarum est ad partem negativam Cum eo concordant omnes moderni Doctores, quorum scripta circa materiam istam perlegi, &c. Postquam autem oppositam sententiam, esse S. Augustini sententiam fusè & accuratè probavit, sic concludit: Quia tamen hujus questionis non vidi partem aliquam expressè determinatam ab Ecclesia, & tremendum mihi videtur negare auctoritates Sanctorum, è contra etiam non est tutum contraire communi opinioni & consensui Magistrorum nostrorum: idcirco neutri parti alteram præferens, disputationem earum lectori relinquo.

3. Sæculo xvi. Estius in 2. dist. 33. §. 8. affirmat omnes ferè Scholasticos sequi sententiam Magistri, parvulos non baptizatos, à pœna sensus exemptos. Expositis autem partis utriusque momentis, sic ait: In hac opinionum contrarietate in primis scire oportet, neutram à suis auctoribus, excepto Fulgentio ... tanquam fide tenendam asseri, aut oppositam velut hereticam damnari. Quare & nos hanc de sensibili pœna questionem in medio relinquentes, dicimus rationes utrimque allatas, non omnes ejusmodi esse, quæ efficaciter concludant, aut probabiliter solvi non possint.

Porro hæc Magistri sententia, quam post duodecimum sæculum tanta contentione amplexi sunt Doctores scholastici, non caret præsidio Patrum, qui ante Pelagiana tempora vixerunt. Nam S. Gregorius Nazianzen. orat. 40. quæ est in sanctum baptismum, de parvulis sine baptismo mortuis loquens, sic ait: Futurum existimo, ut postremi nec cœlesti gloria, nec suppliciis à iusto iudice afficiantur. Et S. Gregorius Nyssenus oratione de iis, qui præmaturè abripuntur, hæc habet in fine: Immatura mors infantium neque in doloribus ac miseriis esse eum, qui sic vivere desit, intelligendum esse nobis suggerit. His communiter adjungitur S. Ambrosius lib. 2. de Abraham, cap. ult. quasi dicat parvulos non baptizatos, immunitatem habere pœnarum; sed regni honorem non habere. Sed videtur hæc auctoritas prætermittenda: non enim dicitur in textu, Non habent, sed: Nescio an habeant regni honorem, quod malè coheret cum his Christi verbis: Nisi quis renatus fuerit, &c. paulò superius citatis. Locus igitur Ambrosii mendosus videtur.

Pro hac sententia citat etiam S. Bernardum Doctor Angelicus art. citato in Sed contra. Locus S. Bernardi est in serm. 3. in tempore resurrectionis, in quo sic loquitur: Quid enim odit & punit Deus præter propriam voluntatem? Cesset voluntas propria, & infernus non erit. In quem enim ignis ille deserviet, nisi in propriam voluntatem? Sed, inquit S. Thomas, originale peccatum non est peccatum propriæ voluntatis, imò consequitur ex voluntate aliena. Ergo peccato originali non debetur pœna sensus. Sed quid, si respondeatur voluntatem Adami, quæ fuit morale caput humani generis, fuisse nostram voluntatem propriam secundum moralem estimationem?

Afferitur denique auctoritas Innocentii III. cap. Majores, extra de baptismo, ubi hæc leguntur: Pœna originalis peccati est carentia visionis Dei, actualis verò peccati est gehenne perpetuæ cruciatus. Ad hunc textum respondet pro sententia S. Augustini Gregorius Ariminensis questione superius citata: Decretalis non dicit, quod sola carentia divinæ visionis sit pœna peccati originalis: nec ait, quod solius actualis peccati cruciatus gehenna est pœna: quod

rum utrumque, vel alterum dicendum esset, ut sufficeret ad probandum intentum.

Contra benigniorem hanc sententiam opponitur, 1. autoritas S. Augustini & aliorum Patrum, quorum testimonia relata sunt resp. 1. Quid autem ad illa respondeat S. Thomas, supra retulimus. Respondet S. Bonaventura questione citata: *Dicendum, quod Augustinus in verbis illis non intendit dicere, quod parvuli sensibilibus crucientur: sed intendit eorum poenam manifestare quantum ad carentiam visionis Dei, & quantum etiam ad vilitatem loci. Et hoc valde abundanter exprimit, plus dicens, & minus volens intelligi. Nec sine causa loquitur sic: hoc enim facit ad extirpandam illam heresim, quae dicebat parvulos nulla poena puniri. Unde sicut in moribus documentum est, quod qui vult ab uno extremorum pervenire ad medium, quasi debet declinare ad aliud extremum: sic etiam B. Augustinus, ut illam heresim extirparet, quae dicebat parvulos ab omni poena immunes, & ad medium reduceret, videlicet ad poenam carentiae visionis Dei, simpliciter asseruit eos cum aliis peccatoribus aeternaliter damnari. Istum autem suum intellectum explanavit in Enchir. ubi dixit poenam eorum esse mitissimam. Utrum autem haec angelici & seraphici Doctoris responsiones dictorum Patrum mentem expriment, aliis iudicandum relinquimus.*

Opponuntur 2. varii Scripturae textus. Nam 1. Matth. cap. 3. Joannes Baptist. de Christo loquens, sic ait: *Cujus ventilabrum in manu sua: & permundabit aream suam: & congregabit triticum suum in horreum, paleas autem comburet igni inextinguibili.* Unde sic argumentantur. In area Domini erunt tantum triticum & paleae. Ergo quisquis non erit triticum, erit palea, & comburetur igni inextinguibili. Atqui parvuli non baptizati, non erunt triticum; alioqui congregarentur in horreum Domini, hoc est, admitterentur in regnum coeleste. Ergo, &c. Respondet Bellarminus, nomine areae intelligendam esse Ecclesiam catholicam, in qua nunquam fuerunt parvuli non baptizati, quos proinde textus citatus non spectat. Sed quid, si dicatur, nomine areae intelligi etiam posse mundum universum?

2. Matth. cap. 13. dicitur: *Ite, simile est regnum colorum sagone misse in mare, & ex omni genere piscium congreganti, quam, cum impleta esset, cunctantes, & secus litus sedentes, elegerunt bonos in vasa, malos autem foras miserunt.* Sic erit in consummatione saeculi; exhibent Angeli, & separabunt malos de medio iustorum, & mittent eos in caminum ignis, ibi erit fletus & stridor dentium. Atqui parvuli non baptizati, erunt de numero malorum. Ergo separabuntur de medio iustorum, ut mittantur in caminum ignis, ubi erit fletus & stridor dentium. Resp. Cum hic per sagemam intelligi Ecclesiam certum sit, recte dicitur Scriptura hoc loco in sensu restricto loqui de extremo iudicio, prout spectabit eos, qui fuerint in Ecclesia, & sic hunc locum ad parvulos non pertinere.

3. Apocal. cap. 20. legitur: *Et vidi mortuos magnos & pusillos, stantes in conspectu throni, & libri aperti sunt, & alius liber apertus est, qui est vita, & iudicati sunt mortui ex his, quae scripta erant in libro secundum opera ipsorum.... iudicatum est de singulis secundum opera ipsorum.... qui non inventus est in libro vitae scriptus, missus est in stagnum ignis.* Unde sic arg. Magni & pusilli comparebunt ante iudicem. Ergo non solum adulti omnes, sed etiam parvuli omnes, qui ante adultam aetatem vitam finierunt. Non autem comparebunt, nisi ut iudicentur. Item de singulis iudicabitur secundum opera ipsorum. Ergo de parvulis non baptizatis iudicabitur secundum opus malum, quod non quidem sua, sed Adami voluntate patrarunt. Item quicumque non inventus fuerit in libro vitae, mittetur in stagnum ignis. Sed parvuli non baptizati non inventiuntur in libro vitae. Ergo, &c.

Respondent fortassis aliqui, hunc textum spectare solos adultos, qui propria voluntate bene vel male agere potuerunt. Sed haec responsio merito improbat a Bellarmino, quia re vera textus generalis est, & ad omnes omnino homines, qui ante, vel post adultam aetatem vivere desierint, pertinet. Melius ergo respondebitur, si dicatur parvulos non baptizatos, cum in libro vitae non sint inveniendi, mittendos in stagnum ignis, non ut comburantur, sed ut ibi detineantur in perpetuum.

4. Matth. cap. 25. legitur: *Cum autem venerit Filius hominis in maiestate sua, & omnes Angeli cum eo, tunc sedebit super sedem maiestatis suae: & congregabuntur ante eum omnes gentes, & separabit eos ab invicem, sicut pastor segregat oves ab hœdis, & statuet oves quidem a dextris suis, hœdos autem a sinistris. Tunc dicit Rex his, qui a dextris eius erunt: Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi: esurivi enim & dedistis, &c. Tunc dicit & his, qui a sinistris erunt: Discedite a me maledicti in ignem aeternum, qui paratus est diabolo & angelis eius: Esurivi enim, & non dedistis, &c. Et ibunt ibi in supplicium aeternum, iusti autem in vitam aeternam.*

Ex his autem habemus, 1. omnes omnino homines, qui aliquando fuerint, resurrecturos, & congregandos ad iudicium: hoc enim satis aperte significant haec voces, *omnes gentes*. 2. In iudicio illo duo tantum fore loca, dexteram scilicet iudicis sedentis, & sinistram. 3. Ex omnibus hominibus illic congregatis, in dextra fore omnes & solos electos, omnes vero reliquos in sinistra. 4. Iudicem omnibus qui erunt in dextra, dicturum: *Possidete regnum;* & omnibus, qui erunt in sinistra: *Discedite in ignem aeternum.* 5. Hos in supplicium aeternum ituros, illos autem in vitam aeternam. Ergo cum parvuli non baptizati, futuri sint in sinistra cum reliquis reprobis, Iudex dicit illis: *Discedite in ignem aeternum;* & cum reliquis reprobis ibunt in supplicium ignis aeterni. Nec obstant verba illa iudicis: *Esurivi enim, & dedistis, &c.* aut illa: *Esurivi enim, & non dedistis, &c.* quae ad Christianos reprobos dirigitur: nam v. g. sicut posteriora non hic ponuntur cum exclusionem eorum quae iudex dicturus est reprobis infidelibus; ita nec ponuntur cum exclusionem eorum quae parvulis non baptizatis dicturus est. Igitur propter locum citatum omnino concedendum videtur, parvulos non baptizatos, in ignem aeternum ituros; sed simul propter magnum scholasticorum Doctorum consensum, quibus praesunt S. Thomas & S. Bonaventura, Ecclesiae Doctores, sine erroris nota negari potest, ituros ut igne torqueantur. Satis ergo videtur esse, si concedantur ituri, ut ibi captivi detineantur in aeternum, ut jam dictum est.

Opponuntur etiam rationes aliquae. Prima est: Sententia liberans parvulos non baptizatos a poena sensus, nullum habet fundamentum in Scriptura aut Patribus. Resp. 1. Falsum esse, quod nullum habeat fundamentum in Patribus: habet enim pro se saltem Gregorium Nazianzenum & Nyssenum. Quantum vero attinet ad alios Patres, qui pro opposita sententia stare videntur, S. Thomas & S. Bonaventura, alique graves Theologi iudicant illos explicationem admittere posse. Resp. 2. Fundamentum habere in Scriptura, non quidem positivum, sed negativum, quatenus nulla videtur Scriptura cogere ad dicendum parvulos non baptizatos, poena sensus in aeternum puniendos.

Secunda est: Sententia eorum, qui parvulos non baptizatos liberant a poena sensus, quantumvis fateantur illos puniri poena damni, incidit in sententiam Pelagianorum, quam tamen S. Augustinus vocat heresim Pelagianam. Ergo, &c. *Pro. ant.* Nam Pelagiani fatebantur parvulos illos a regno coelesti in aeternum excludendos esse, & per vitam aeternam, quam eis tribuebant, non aliud intelligebant, quam immuniter ab omni poena sensibili. Patet ex S.

Angu-

Augustino ferm. 14. de verbis Apostoli jam laudato, ubi sic ait de Pelagianis: *Cum dicunt non esse baptizandos saluis & vitæ æternæ percipiendæ causâ, sed tantummodo regni cælorum & regni Dei, baptizandos quidem fatentur, sed non propter vitam æternam, sed propter regnum cælorum. Quid de vitæ æternæ? Habebunt, inquit, Quare habebunt? Quia nullum peccatum habent, nec ad damnationem pertinere possunt.*

Ad hanc object. quæ S. Thomam, S. Bonaventuram, & alios ferè omnes quatuor sæculorum Doctores catholicos cum Magistro Sententiarum facit Pelagianos, Resp. neg. ant. Ad prob. Resp. 1. Pelagianos falsos quidem esse, parvulos non baptizatos, à regno Dei in æternum excludendos, sed negasse excludendos in pœnam alicujus peccati. Unde pro parvulis non baptizatis, non solum pœnam sensus, sed etiam pœnam dampni negarunt, asserentes parvulos non baptizatos, nullum habere peccatum, & ita ad nullam damnationem pertinere posse. A quo errore omnino abhorrent Doctores catholici, qui parvulos non baptizatos ita eximunt à pœna sensus, ut simul doceant eos esse de numero damnatorum, utpotè propter peccatum originale, quod contraxerunt, & à quo per sacramentum regenerationis liberati non fuerunt, pœna dampni in æternum puniendos.

Resp. 2. Falsum esse, quod Pelagiani per vitam illam æternam, quam parvulis non baptizatis tribuebant, intellexerint solum immunitatem ab omni pœna sensibili: nam per vitam illam æternam intelligebant naturalem quamdam beatitudinem, quæ certè sola immunitate ab omni pœna sensibili contineri non poterat. Quantum igitur à Pelagianorum errore distant catholici illi Doctores, qui parvulos non baptizatos eximendo ab ignis æterni cruciatu, docent eos in æternum punitum iri pœna dampni, ex hac pœna interno animi dolore in æternum cruciatum iri, & in æternum inclusum iri in tenebroso inferni carcere!

Tertia est. Parvuli in hac vita puniuntur pœna sensus: sunt enim obnoxii siti, fami, morbis, aliisque innumeris calamitatibus. Ergo etiam in alia vita punientur aliqua pœna sensus, si nimirum cum originali peccato decedant. Respondet Bellarminus, afflictiones hujus vite non infligi propriè ac directè parvulis in pœnam originalis peccati, sed consequi naturam humanam, originali justitia spoliata. Malim ego cum S. Bonaventura quæstione superius citata respondere, ad illud quod parvuli multas pœnaliares sustinent in hac vita, dicendum quod etsi temporaliter puniri pro peccato originali sit justum, non tamen sequitur, quod æternaliter.

Quarta est. Parvuli baptizati non solum videbunt Deum, sed etiam fruuntur bonis corporis, quæ beatorum dotes appellantur. Ergo à contrario, parvuli non baptizati non solum carebunt visione Dei, sed etiam pœnis sensibilibus corporis afficientur. Hoc argumentum suggerit S. Augustinus lib. 6. contra Julian. cap. 10. *Vide ergo, inquit, quam importunè nolis, parvulum de alieno peccato reportare malum, & velis eum de alieno rectè factò reportare bonum, non quaecumque, sed Dei regnum; alienum quippe opus est, cum credit per alterum, sicut alienum opus fuit, cum peccavit in altero.*

Resp. Neg. conseq. Disparitatis ratio est, quia parvulus per gratiam sanctificantem in baptismo acceptam constituitur filius Dei adoptivus, & hæres regni cælestis; unde jus habet non solum ad visionem beatificam, sed etiam ad dotes omnes corporum beatorum. At utrum parvulus non baptizatus, propter peccatum originale quocum moritur, justè puniri possit non solum pœna dampni, sed etiam ignis æterni cruciatu, controversatur; negant probabiliter hujus secundæ sententiæ assertores. Autoritati autem allegatæ satisfit, si dicatur parvulum pœna dampni, & interno animi dolore, illam conse-

quente, puniri: tunc enim ab alieno peccato, si non baptizetur, magnum malum reportat; sicut, si baptizetur, de alieno rectè factò reportat magnum bonum.

Quinta est. Parvuli non baptizati, post diem judicii non habebunt corpora gloriosa, sed passibilia. Ergo revera in inferno patientur aliquid ab igne. Negat conseq. Bellarminus; & ratio ejus est, quia post judicium cessabit ortus & interitus rerum naturalium, & ita tolleretur à corporibus naturalibus vis agendi naturalis in alia corpora: unde si agent, agent tantum ut instrumenta divinæ justitiæ. Cum itaque divinæ justitiæ ratio non exigit, ut corpora parvulorum ignem patientur, immunia erunt à dolore; licet alioqui non gloriosa, sed cæterorum damnatorum corporibus similia futura sint. Eodem ferè modo respondet S. Bonaventura quæstione citata.

ARTICULUS ULTIMUS.

De penis peccati originalis in hac vita.

EAS accuratè recenset Bellarminus noster lib. 6. de statu peccati cap. 9. & sequentibus, sub nomine morborum, seu vulnerum. 1. Autem decem mentis vulnera recenset. Primum est, ignorantia rerum necessariorum in infantibus tanta, quanta nequidem in belluis cernitur. Secundum est, fatuitas, quæcum nascuntur aliqui. Tertium est, difficultas discendi. Quartum est, ignoratio finis ultimi: non enim solum omnes homines, nisi divinitus adjuvantur, finem supernaturalem ignorant; sed etiam maxima pars hominum à fine naturali cognoscendo aberrat. Quintum est, ignorantia earum rerum per quas ad vitam bonam & beatam perveniri potest. Sextum est, difficultas intelligendi rerum naturas. Septimum est, ignoratio propriæ mentis. Octavum est, quod mens nostra à corpore impediatur, ne facilè & perfectè intelligat. Nonum est, curiositas quædam: pauci enim sunt, qui aliena facta, ac præsertim errata non inquirant libentiùs & diligentius, quàm sua. Decimum est, quod multa inania, levia, inepta volvimus animo, vel inviti, etiam alienissimo tempore. Vide caput citatum.

2. Cap. 10. voluntatis enumerat vulnera octo. Primum est, amor proprius: nam omnes, quæ sua sunt, querunt, nisi in cordibus eorum charitas Dei diffundatur per Spiritum sanctum. Secundum est, difficultas superandi vitia, & virtutes excolendi. Tertium est, incredibilis quædam negligentia in iis quæ pertinent ad beatè vivendum, tum in hac vita, tum in altera. Quartum est, immoderata sollicitudo in captandis lucris temporalibus. Quintum est, mira quædam perversitas voluntatis, quæ tardissima est ad verum Deum colendum, & promptissima ad colendos falsos deos. Sextum est, voluntatis inconstancia & instabilitas: cum rem eandem modò velit, modò nolit, modò neque planè velit, neque planè nolit. Septimum est, proprii status fastidium; quis enim forte sua contentus vivit? Octavum est, quod nullus, nisi renovetur per gratiam, possit omnia mortalia vitare; nec per gratiam renovati, omnia venialia vitare possint sine speciali privilegio. Vide cap. citatum.

3. Cap. 11. quinque vulnera partis inferioris exponit. Primum est, quod multi nascantur cæci, aut surdi, aut muti, aut claudi, aut alio modo in hac parte læsi. Secundum est, somniorum illusio, quæ nequidem partem illam temporis, à natura nobis ad quietem concessam, relinquit liberam. Tertium est, quod sensus interior sæpè mirum in modum intelligentiam impediatur & confundatur, animo varia signa suggerendo, & à rerum cælestium contemplatione ad suas nugas penè violentè avertendo. Quartum est, infirmitas in appetitu irascibili, qui plerumque

plerumque imperium animæ sponte invadens, hominem in feram convertit, eumque cogit imperu ferri, insilire, rabie, ut canes, affici, &c. Quintum est, concupiscentia, quæ post amissam originalem justitiam soluta, pugnat contra spiritum: unde nascitur illud intestinum bellum, non nisi cum vita finientum. Vide cap. citatum.

Ad hæc omnia cap. 12. accedunt corporales miseriæ, nempe innumera morborum genera, quibus obnoxii sumus, curationum difficultas, inopia cibi & porus, quibus interdum homines ad rabiem adducuntur, tantus ad arcendam inopiam labor necessarius, vitæ brevis, & continuus timor mortis imminens. Quibus omnibus cap. 13. cumulum addunt miseriæ, extrinsecus accedentes, quarum prima & summa est, quod homines post peccatum Adam Deum habeant insensum & inimicum. Secunda, quod traditi sumus in potestatem principis tenebrarum. Tertia, quod homo homini omni lo-

co & tempore insidiatur. Quarta, quod bruta animantia inobedientia sint homini: sæpè enim detrectant imperium, imò aliquando in dominum suum invadunt, nec nisi magna industria & labore subjiuntur. Quinta est, calamitas, quæ non rarò solet accidere à cælo, terra & mari. Sexta denique consistit in casuum fortuitorum ærumna, quæ nulla ratione provideri potest. Vide loca citata.

Illas autem omnes miseriæ, hæcenus enumeratas, peccati pœnas esse probat idem Author, cap. 14. & 15. Nobis hæc satis erit, si dicamus cum S. Augustino lib. 4. contra Julianum cap. ultim. *Quid restat, nisi ut causa istorum malorum sit, aut iniquitas vel impotentia Dei, aut pœna primi veterisque peccati? Sed quia nec injustus nec impotens est Deus, restat... quod grave jugum super filios Adam à die exitus de ventre matris eorum usque in diem sepulture in matrem omnium non fuisset, nisi delicti originalis meritum præcessisset.*

FINIS TOMI PRIMI.

FINIS TOMI PRIMI.